

ΔΕΛΤΙΟ ΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 894
Παρασκευή
4 Μαΐου 2007
Τιμή: 4 ευρώ

17

- Ο μακιαβελισμός της εξουσίας και ο Τσιτουρίδης
- Οι φυλακές και οι φύλακες του Πολύδωρα
- Ο δείκτης της μιζέριας
- Γαλλικές εκλογές
- Ρωσία και ενέργεια
- Η καταστροφή της Δωδώνης

Η βαριά σκιά του Κεμάλ

Μια τρυφερή
σχέση παππού
και εγγονού,
όπου μέσα
από τα γεγονότα
αναδεικνύεται
η προσπάθεια
του αγοριού
να κατανοήσει
τον παππού και
να τον κάνει
να νιώθει
περήφανος
για κείνον.

Από τα πιο συγκινητικά
και τρυφερά μυθιστορήματα
της αγαπημένης μας
Άλκης Ζέη.

Περίοδος Β' • Έτος 34ο • Τεύχος 894

Παρασκευή 4 Μαΐου 2007

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

ANTI - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Κωδικός εντύπου για τα ΕΛΤΑ: 1045

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210 7232713 - 210 7232819

Fax: 210 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrarou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Ελευθερία Παπουτσάκη

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Τασία Ρούμπου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 210 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 100 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 200 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Εικόνα της πολιτικής	4
• ΑΝΤΗΝΩΡ: Όταν η συνδικαλιστική πυκνότητα πέφτει –το κεφάλαιο χαμογελάει...	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	8
• Συμπαράσταση στο Αντί	13
• ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	14
• Τάκης Διαμαντής: Τουρκία: Σκληρό «τεστ» για τη δημοκρατία	16
• Ρεπόρτερ: Ένα περίεργο σκάφος για τον γιο του Προέδρου του Αρείου Πάγου	19
• Ρεπόρτερ: Ο μακιαβελισμός αντί της «ηθικής τάξης» και της πολιτικής πυγμής	20
• Δ. Οικονομικός: Τι συμβαίνει όταν ο λύκος φυλάει το μαντρί	22
• Θ. Γεωργαντέας: Ιδού η αστυνομία και οι φυλακές σας	24
• Τ.Μ.: Το καρδιογράφημα δείχνει πλέον ευθεία!	26
• Νίκος Χ. Βαρσακέλης: Φιλολαϊκές κυβερνητικές πολιτικές: Στον αστερισμό της «μιζέριας»	28
• Τ.Μ.: Σε αγαστή συνεργασία ΝΔ και ΠΑΣΟΚ έκλεψαν τα Ταμεία	33
• Παντελής Κυπριανός: Τα αποτελέσματα, προάγγελος μεγάλων ανατροπών	34
• Άκης Κοσώνας: Γαλλία: Η απόλυτη πτώση της Αριστεράς	36
• Γιάννης Ανδρουλιδάκης: Συννεφιασμένη Κυριακή, ομιχλώδης Δευτέρα	38
• Σήφης Φιτσανάκης: Οι ελιγμοί ενός μεγαθήριου στον παγκόσμιο ενεργειακό πόλεμο	40
• Ν.Β. Μιτζάλης: Ο φράκτης στα σύνορα Μεξικού – ΗΠΑ	43
• Μιλτιάδης Μπούκας: Δωδώνη: Στα δίχτυα της ανάπτυξης	44
• Παύλος Τζερμιάς, συνέντευξη στον Κώστα Καλφόπουλο	46
• Διάλογος αναγνωστών	48
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	50
• Σταύρος Ψυλλάκης, συνέντευξη στον Γιάννη Λυβιάκη	52
• Δημήτρης Χαρίτος: Γιώργος Λάνθιμος: «Κινέττα», Δημήτρης Κουτσιαμπασάκος: «Ο γιος του φύλακα», Δημήτρης Σταύρακας: «Πέρασμα», Στράτος Στασινός: «Πέρα από τη λίμνη»	54
• Δημήτρης Φιλίππιδης: Ο Παντελής Νικολακόπουλος συζητά με τον Alvario Siza	56
• Δήμητρα Τσάκου: Λευτέρης Ρόρρος	58
• Ειρήνη Μουντράκη: Τεοφίλ Γκωτιέ: «Η ερωτευμένη νεκρή» - Αμφι-θέατρο	59
• Γρηγόρης Ιωαννίδης: Ευρωπαϊκό Βραβείο Θεάτρου 2007, Θεσσαλονίκη	61
• Ανδρέας Παναγόπουλος: Η βία των νέων σήμερα	62
• ΒΙΒΛΙΟ	63
• Κώστας Παπαγεωργίου: Κριτική βιβλίου	66

ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΤΟ ΣΚΗΝΙΚΟ του περασμένου Σαββατοκύριακου ήταν θλιβερό. Ο πρωθυπουργός απέπεμψε τον Σάββα Τσιτουρίδη όχι για το σκάνδαλο των ομολόγων –το οποίο διερευνάται δικαστικά– αλλά επειδή ένας συνεργάτης του, ο κ. Ευγένιος Παπαδόπουλος, διέπραξε «ατασθαλίες» στην υπόθεση του Χρηματιστηρίου, δηλαδή σε σκάνδαλο που έχει σχέση με το παρελθόν και το ΠΑΣΟΚ. Ε, λοιπόν, φαίνεται ότι ο πρωθυπουργός έχει πάρει καλά το μάθημά του από τον πολιτικό που θαυμάζει και τον οποίο παρακολούθησε όταν ήταν νεαρός. Τον πολιτικό τον οποίο θεωρεί δάσκαλό του: τον Ανδρέα Παπανδρέου. Όμοια και εκείνος, άλλα σκεφτόταν, άλλα έπραττε και περί άλλων ομιλούσε. Είναι όμως αυτό το «νέο ήθος» που ευαγγελιζόταν προεκλογικά ο Κ. Καραμανλής;

ΕΙΝΑΙ δυνατόν να πιστεύει ο πρωθυπουργός ότι οι πολίτες του τόπου είναι σήμερα τόσο εύπιστοι ώστε να καταπίνουν τις προσφερόμενες προφάσεις ως την αλήθεια για τα γεγονότα; Ενδεχομένως τα αποτελέσματα ερευνών για τη συμπεριφορά του πολίτη, που καθημερινά καταπίνει την απερίγραπτη τηλεοπτική αθλιότητα, να έχουν δείξει ότι έχουμε όλοι μεταλλαχθεί σε ζόμπι και θεωρούμε ως πραγματικότητα όσα εμφανίζονται στο χρωματιστό γυαλί. Εάν όλοι πιστεύουμε ό,τι μας προσφέρεται, τότε δικαίως ο πρωθυπουργός επιτρέπεται να μας κοροϊδεύει, ισχυριζόμενος ότι η αποπομπή Τσιτουρίδη δεν έγινε «επειδή δεν πήγαινε άλλο» αλλά επειδή ο αξιότιμος κ. Ευγένιος διέπραξε ατασθαλίες επί ΠΑΣΟΚ!

ΜΗΠΩΣ, όμως, η κατάσταση με την αντιπολίτευση είναι διαφορετική; Αδυνατούμε να παρακολουθήσουμε τις διακεκομμένες φράσεις (ευγενική διατύπωση) του προέδρου του ΠΑΣΟΚ. Πρόσφατο παράδειγμα όσα «εφώνησε» στο Ηράκλειο την Πρωτομαγιά. Ας πάρουμε άλλο παράδειγμα: Στο χρωματιστό γυαλί, και πάλι, παρακολουθούσαμε τον άλλο αξιότιμο κύριο Άκη Τσοχατζόπουλο να διακηρύσσει –μπροστά στις κάμερες, ο αθεόφοβος– ότι συμφωνεί και αυτός με το σύνθημα των εργαζομένων τη μέρα της Πρωτομαγιάς, που φώναζαν στους δρόμους: «Φέρτε τα λεφτά μας πίσω»!

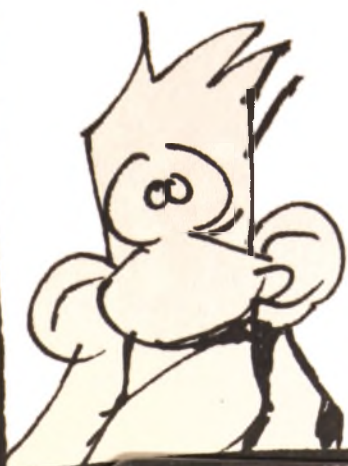
ΤΑ ΕΙΠΕ αυτά ο κ. Τσοχατζόπουλος, άεργος πολιτικός μηχανικός από κτήσεως του διπλώματός του αλλά πολύ ενεργός ως πολιτικός για τριάντα τόσα χρόνια, σήμερα πολύ ευκατάστατος, με σπίτια, επαύλεις, ακριβά γραφεία και μεγαλοπρεπείς γαμήλιες τελετές. Ε, λοιπόν, «φέρτε πίσω τα λεφτά μας», κύριε Τσοχατζόπουλε. Τόσο ασύστολα υποκριτική έχει γίνει η πολιτική τάξη στη χώρα μας.

ΑΝΤΙ ΝΑ ΕΡΓΑΖΕΤΑΙ πάνω στα πραγματικά προβλήματα, η πολιτική τάξη παίζει κρυφτούλι και αποφεύγει τη σύγκρουση. Η κυρία Μπακογιάννη επαναλαμβάνει την στήριξη του αμερικανικού σχεδίου για την εγκατάσταση «αντιπυρηνικής ασπίδας» στην Ευρώπη, υπακούοντας στις εντολές της αμερικανίδας ομολόγου της, αλλά ερχόμενη σε ευθεία αντιπαράθεση με τα ελληνικά και ευρωπαϊκά συμφέροντα. Δεν την ανακαλεί στην τάξη κάποιο υπεύθυνο και αρμόδιο κυβερνητικό όργανο (ο κυβερνητικός εκπρόσωπος λ.χ.), αλλά απλώς ο κ. Κουμουτσάκος προβαίνει σε μια «διευκρινιστική δήλωση». Άλλα λόγια ν' αγαπιόμαστε, δηλαδή. Δεν είναι η ώρα τώρα ο κ. Καραμανλής να τα βάζει και με το Μητσοτακέικο.

ΕΤΣΙ ΠΟΡΕΥΟΜΑΣΤΕ στην Ελλάδα το έτος 2007, αγκομαχώντας. Αυτή είναι η περήφανη, η ένδοξη πατρίδα μας, η οποία διαπρέπει στην Ευρώπη και λάμπει στα Βαλκάνια. Δοξάστε μας!

ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΑΦΘΟΡΑ
ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΣΤΗΝ
ΕΞΟΥΣΙΑ ΤΗΣ
ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ...

Όταν η συνδικαλιστική πυκνότητα πέφτει -το κεφάλαιο χαμογελάει...

...ΚΑΙ ΜΕΤΑ την παραίτηση-αποπομπή του υπουργού Απασχόλησης Σ. Τσιτουρίδη και την αντικατάστασή του από τον Βασίλη Μαγγίνα, κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο της ΝΔ, τι μέλλει γενέσθαι; Η αποπομπή Τσιτουρίδη -δηλώνουν τα κόμματα της αντιπολίτευσης- δεν πείθει: «Οι αποφάσεις του πρωθυπουργού, στο θέμα των ομολόγων -ανέφερε ο γενικός γραμματέας του ΠΑΣΟΚ, Ν. Αθανασάκης- είναι υποκριτικές και δεν απαντούν στο πρόβλημα. Η ευθύνη ανήκει στην κυβέρνηση, στο οικονομικό επιτελείο της, στον ίδιο τον πρωθυπουργό προσωπικά». Από την πλευρά τους, το ΚΚΕ και ο ΣΥΝ συνέδεσαν το θέμα των ομολόγων με την «ανατροπή -αναγκαιότητα ανατροπής- της πολιτικής», κατά τη διατύπωση της γ.γ. της ΚΕ του ΚΚΕ Αλέκας Παπαρήγα, ή με την αναγκαιότητα «ανατροπής του πολιτικού σκηνικού», κατά τη διατύπωση του προέδρου του ΣΥΝ Αλ. Αλαβάνου.

«ΟΤΑΝ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΧΑΜΟΓΕΛΑΕΙ...»

ΟΙ ΑΠΟΧΡΩΣΕΙΣ μεταξύ «αλλαγής πολιτικής» και «αλλαγής πολιτικού σκηνικού» μπορεί να είναι (ή να θεωρούνται) «λεπτές», αλλά δεν είναι άσχετες με τη διαφορετικότητα διαδικασιών, επιλογών και τελικών στόχων μεταξύ ΚΚΕ και ΣΥΝ. Εξού και οι διχοτομημένοι (ή τριχοτομημένοι) εορτασμοί της Εργατικής Πρωτομαγιάς στο Πεδίο του Άρεως ή στο Σύνταγμα ή στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής. Η Καθημερινή αισθάνθηκε την ανάγκη να σημειώσει σχετικά ότι, για πρώτη φορά, μετά την προσωρινή αποχώρηση της (προσκειμένης προς τη ΝΔ) ΔΑΚΕ από τη ΓΣΕΕ, κύριος ομιλητής, στη συγκέντρωση του Πεδίου του Άρεως, ήταν ο επικεφαλής της συνδικαλιστικής κίνησης του ΣΥΝ, και αντιπρόεδρος της ΓΣΕΕ Αλ. Καλύβης ενώ, από την πλευρά του, ο πρόεδρος του ΣΥΝ, Αλ. Αλαβάνος, προσερχόμενος στο Πεδίο του Άρεως, επέκρινε τη φιλοκυβερνητική

παράταξη της ΔΑΚΕ, αλλά και όσες άλλες δυνάμεις προωθούν τη διάσπαση, «με αποτέλεσμα την αποδυνάμωση των δυνάμεων της εργασίας». Η Πρωτομαγιά -πρόσθεσε- είναι μέρα γιορτής εργατικής τάξης. «Σήμερα, όμως, στην Αθήνα, μάλλον το κεφάλαιο θα χαμογελάει, με τις διαφορετικές εκδηλώσεις που γίνονται».

...Η ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗ ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ ΠΕΦΤΕΙ

Για τους αγώνες και τους καημούς των εργαζομένων (ή της «εργατικής τάξης» -όπως γράφαμε παλαιότερα) έχουν γραφτεί εκατοντάδες ποιήματα ή τραγούδια: Από το «Εμείς», λόγου χάρη, του Βλαντιμίρ Κιρίλοφ, γραμμένο το Δεκέμβρη του 1917 («Είμαστε εμείς όλο φλόγα κι αγνότητα / η Θεία Πρόνοια, το Δίκηο κι ο Δικαστής μαζί!»), μέχρι το Τραγούδι του Εργάτη του Κωστή Παλαμά: «Εμείς οι εργάτες είμαστε που με τον ιδρωτά μας / ποτίζουμε τη γη για να γεννά / καρπούς, λουλούδια,

ΕΤΟΙΜΑΣΤΗΚΑΝ ΑΚΟΜΗ ΔΥΟ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ANTI (2004)

Είναι έτοιμοι και διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού
(Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21)
δυσό ακόμα τόμοι του ANTI που συμπεριλαμβάνουν τα τεύχη
804 έως και 833 (Ξ)
και 821 έως και 833 (ΞΑ)

Θα βρείτε επίσης τους τόμους των προηγούμενων ετών

τ' αγαθά του κόσμου ολόγυρά μας / φτωχή, αλουλούδιαστη, άκαρπη μονάχα η εργατιά».

ΦΥΣΙΚΑ, και στην Ελλάδα (όπως και στην Ευρώπη, τις ΗΠΑ), οι αγώνες των εργαζομένων είχαν (έχουν) συνδεθεί με την πορεία και ανάπτυξη του συνδικαλιστικού κινήματος. Μόνο που, σήμερα, τα πράγματα είναι διαφορετικά: και πολύ λίγο ενθαρρυντικά σε ό,τι αφορά τη λεγόμενη «συνδικαλιστική πυκνότητα». Πρόσφατα άρθρα των Μάνου Ματσαγγάνη (Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών), Γρηγόρη Φελώνη (προέδρου του Εργατικού Κέντρου Αθήνας) και Γιάννη Τσιτζιαράκη, στο πολιτικό περιοδικό *Μεταρρύθμιση*, επισημαίνουν (μεταξύ άλλων) ότι η συνδικαλιστική πυκνότητα (δηλαδή το ποσοστό των μισθωτών που είναι μέλη συνδικάτου) από το 41% το 1992, έπεσε στο 27% το 2004. Και είναι η πτώση αυτή από τις θεαματικότερες στη Δ. Ευρώπη.

Η πτώση αποδίδεται σε συγκεκριμένους παράγοντες, όπως είναι η ουσιαστική απουσία των συνδικάτων από τους περισσότερους χώρους δουλειάς ή το γεγονός ότι ο συνδικαλισμός, στην Ελλάδα, αναπτύχθηκε, κυρίως, «στη συνδικαλιστική ασφάλεια της δημόσιας απασχόλησης», σε αντιδιαστολή με τον ιδιωτικό τομέα, όπου η συνδικαλιστική πυκνότητα είναι σήμερα στο 15%.

ΤΟΥΡΚΙΑ: ΠΑΜΕ (ΜΑΛΛΟΝ) ΓΙΑ ΕΚΛΟΓΕΣ

...ΚΑΙ ΕΝΩ στην Ελλάδα ασχολούμαστε με την περιπέτεια των ομολόγων και οι επιτελείς του Μεγάρου Μαξίμου εκτιμούν ότι το ΠΑΣΟΚ –«χάριτι Γ.Α. Παπανδρέου»– δεν έχει καρπωθεί την όποια δυσaréσκεια της κοινής γνώμης, τα πράγματα στη γειτονική Τουρκία αγριεύουν. Ήδη μετά την απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου να ακυρώσει τον πρώτο γύρο εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας από την Εθνοσυνέλευση, διάχυτη είναι η αίσθηση ότι «Ερντογάν και πασάδες περνούν σε δεύτερο γύρο αναμέτρησης», με τον πρωθυπουργό Ταγίπ Ερντογάν αποφασισμένο να προχωρήσει σε πρόωρη προσφυγή στις κάλπες. Ήδη, οι περισσότεροι αναλυτές (στην Άγκυρα και την Κωνσταντινούπολη) πιστεύουν ότι «πάμε για εκλο-

γές στις 24 Ιουνίου ή –το αργότερο– την 1η Ιουλίου», με το νυν κυβερνών Κόμμα της Δικαιοσύνης (ΑΚΡ) να επανέρχεται –κανονικώς εχόντων των πραγμάτων– στην εξουσία. Εκτός και αν οι πασάδες κρίνουν ότι η φυσική σειρά ενός «μίνι (δικαστικού) πραξικοπήματος» είναι η προώθηση ενός «μείζονος (στρατιωτικού) πραξικοπήματος». Πάντως, ακόμα και το τουρκικό ΚΚ φαίνεται να πιστεύει –με βάση δήλωση του Κεμάλ Οκουγιάν, Γενικού Γραμματέα, στον *Ριζοσπάστη*– ότι «μετά την απόφαση του ανωτάτου δικαστηρίου είναι σχεδόν αναπόφευκτη η προκήρυξη εκλογών». Κατά τα άλλα, η προοπτική πρόωρων εκλογών «έσωσε την τουρκική λίρα από πνιγμό» (σε διάστημα 48 ωρών είχε απώλειες της τάξεως του 4%) και ανέκοψε την πανικόβλητη φυγή των ξένων επενδυτών.

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, το ενδεχόμενο πρόωρων εκλογών στην Τουρκία, εξώθησε *Το Βήμα* (του Δημοσιογραφικού Οργανισμού Λαμπράκη) να ζητήσει ορλωρρες εκλογές και στην Ελλάδα. «Στη γειτονική ανώριμη Τουρκική Δημοκρατία –έγραψε– η πολιτική κρίση θα λυθεί, κατά τα φαινόμενα, με άμεση προσφυγή στο λαό. Στη δική μας, ώριμη πια,

Δημοκρατία η κυβέρνηση Καραμανλή προτιμά να επιμένει στην αδιέξοδη διαχείριση της κρίσης, ωσάν να μη βλέπει τη μοναδική ορθή λύση».

ΕΙΝΑΙ η πρώτη φορά που *Το Βήμα* ζητεί «πρόωρες εκλογές» –αίτημα που δεν προκύπτει από καμιά δημοσκοπήση, αλλά προβάλλεται ως «μοναδική λύση» από την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ και τον πρόεδρο της Ένωσης Ελληνικών Βιομηχανιών. Μέχρι πρόσφατα μάλιστα (ακριβέστερα, λίγο πριν από το σκάνδαλο των ομολόγων), εγκυρότατοι αρθρογράφοι του *Βήματος* απορούσαν για την εμμονή του προέδρου του ΠΑΣΟΚ Γ.Α. Παπανδρέου, στο αίτημα της διενέργειας πρόωρων εκλογών: Ένα κόμμα ζητεί εκλογές –έγραφαν– όταν ξέρει ότι θα τις κερδίσει και όχι όταν ξέρει ότι θα τις χάσει... Θ' αντιληχθεί ότι, από τότε, «ενεφίλοχώρησε» το σκάνδαλο των ομολόγων, αλλά καμιά σφυγμομέτρηση δεν βεβαιώνει ότι το ΠΑΣΟΚ έχει, αυτή τη στιγμή, το «πάνω χέρι». Κατά τα άλλα, η διατύπωση αιτημάτων και η συναγωγή πρόωρων ή ώριμων συμπερασμάτων είναι, ασφαλώς, ελεύθερη...

ANTHINΩP

ΠΑΝΙΚΑΣ

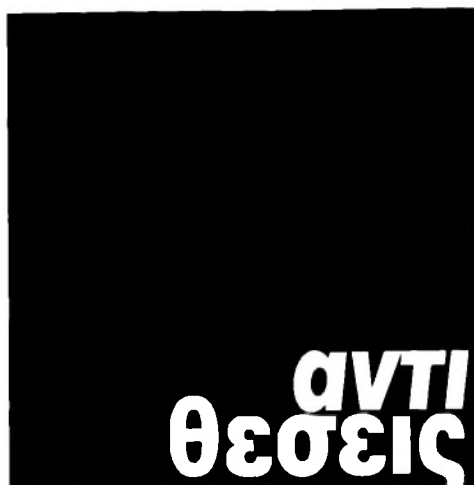
Η πολιτική αποκτά νόημα μόνο όταν την υπηρετεί ένας Ψωμιάδης. Μέσα από την πολυσχιδή του δράση, σκιαγραφεί την περίπτωση ενός «υπερήρωα», για την οποία η πολιτική επιστήμη σπλώνει ψηλά τα χέρια. Τι να πρωθαυμάσεις; Δίνει διάλεξη για τους κινδύνους της παχυσαρκίας, εγκαινιάζει αλεξίσφαιρο φυλάκιο υψηλής τεχνολογίας, βγάζει υπερασπιστικό λόγο για τον Τσιτουρίδη. Με τόσα αξιοθαύμαστα ταλέντα, θαρρείς ότι η πολιτική εργασία τον έχει αποσπάσει δανεικό από τον απλησίαστο γαλαξία των χαρισματικών ανδρών!

ΣΩ.ΛΕ

ΑΠΛΗ ΛΟΓΙΚΗ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ

Δεν ξέρω τι κάνουν όλη την ημέρα οι πολύφερνοι επικοινωνιακοί σύμβουλοι του Καραμανλή, αλλά αν διέθεταν τη στοιχειώδη κοινή λογική και έβγαιναν και καμιά βόλτα στο καφενείο, θα έπρεπε να τον συμβουλευθούν μόνο ένα πράγμα: Να βγει και να πει ότι αναλαμβάνει την ευθύνη να επιστραφούν στα ταμεία τα χρήματα που θα χάσουν, ότι θα πάνε φυλακή όσοι αποδειχθούν ένοχοι. Δεν καταλαβαίνουν ότι αν δεν τα πει αυτά ο Καραμανλής θα έχει κάνει ένα μεγάλο δωράκι στο ΠΑΣΟΚ;

Π.Π.

ΟΛΑ ΕΔΩ ΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΙ

Δεν ξέρουμε αν ο πρωθυπουργός το έχει καταλάβει και ο ίδιος, αλλά ο μεγαλύτερος χαμένος μέχρι στιγμής από το σκάνδαλο των ομολόγων δεν είναι ο –ούτως ή άλλως καμένος– Τσιτουρίδης, αλλά η επικοινωνιακή πολιτική και η αξιοπιστία του. Κανείς δεν πίστεψε όσα ο κ. πρωθυπουργός προσπάθησε να περάσει το Σάββατο το μεσημέρι για την απομάκρυνση του Τσιτουρίδη.

Σύμφωνα με έρευνα της GPO, το 47,7% πιστεύει ότι η αποπομπή έγινε για την υπόθεση των ομολόγων και το 61,2% διαφωνεί με τους χειρισμούς που έκανε ο πρωθυπουργός στο θέμα των ομολόγων. Σε άλλη έρευνα της ALCO, το 76% πιστεύει ότι ο Τσιτουρίδης απομακρύνθηκε για την υπόθεση των ομολόγων και το 74,7% εκτιμά ότι η εξέλιξη αυτή οφείλεται στην πίεση της κοινής γνώμης. Το 53,4% πιστεύει ότι μετά την παραίτηση Τσιτουρίδη η κυβέρνηση επιδιώκει να συγκαλύψει την υπόθεση των ομολόγων,

το 48,6% εκφράζει την άποψη ότι τα δομημένα ομόλογα αγοράστηκαν από τα Ταμεία με κυβερνητική υπόδειξη και μόνο το 31,1% θεωρεί ότι αγοράστηκαν από τις διοικήσεις των Ταμείων.

Η έρευνα της GPO έθεσε και το ερώτημα αν ο πρωθυπουργός έχει πολιτική ευθύνη για το σκάνδαλο των ομολόγων. Το 57,1% απάντησε «ναι» και «μάλλον ναι» και το 39,8% «όχι» και «μάλλον όχι». Πολιτική ευθύνη στον πρωθυπουργό καταλογίζει και το 29,4% των ψηφοφόρων της ΝΔ.

Τέλος σε μια τρίτη δημοσκόπηση (της MRB), το 72,6% θεωρεί ότι με την παραίτηση Τσιτουρίδη δεν ολοκληρώνεται η απόδοση πολιτικών ευθυνών και απαιτείται να αποχωρήσουν και άλλα πολιτικά πρόσωπα από την κυβέρνηση. Εμείς πάντως το έχουμε πει επανειλημμένως: Δωράκια πολιτικής αυτοϋπονόμευσης δεν γίνονται στους πολιτικούς αντιπάλους.

Π.Π.

ΘΥΣΙΑ

Η κορύφωση του ψυχοδράματος είχε προαναγγελθεί εδώ και καιρό. Οι δημόσιοι ψίθυροι, οι υπαινιγμοί εν μέσω ανώνυμων πληροφοριών, συνέτειναν στην ανάγκη να

εξευρεθεί ένας «αποδιοπομπαίος τράγος». Το τελετουργικό στήθηκε το μεσημέρι της Δευτέρας και σε ζωντανή τηλεοπτική κάλυψη από όλα τα κανάλια. Τα πρόσωπα αφήνουν τη

γλώσσα να λυθεί, ο στόμφος αναλαμβάνει να οδηγήσει τα πράγματα στην καθαρτήρια πράξη.

Ο αποχωρών Τσιτουρίδης απολαμβάνει το παρατεταμένο χειροκρότημα, ο διάδοχος Μαγγίνας ορθώνει το ανάστημά ενός κράτους συμπονετικού. Την τελευταία πινελιά προσθέτει με ευσυγκίνητο ύφος ο Γιακουμάτος. Τι ωραία εικόνα! Λες και τώρα ιδρύεται ένα νέο Υπουργείο και συνομολογούνται οι αρχές και το πρόγραμμά του στους έκπληκτους θεατές! Πέφτουν οι διαφημίσεις, βγάζουμε ένα νωχελικό αναστεναγμό και σειρά παίρνει να φιλοσοφήσουμε για την ματαιότητα ζωής και εργασίας.

ΣΩ.ΛΕ

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΒΑΘΑΙΝΕΙ

Η πολιτική κρίση είναι βαθιά, το πολιτικό κλίμα άλλαξε, η κυβέρνηση δείχνει εξαιρετικά αδύναμη, τα μεγάλα συμφέροντα την υπονομεύουν σταθερά, ο ξένος παράγοντας επιβουλεύεται τα εθνικά μας συμφέροντα, οι ελπίδες, όσες είχαν απομείνει, καταρρακώνονται. Τι θα κάνει ο Καραμανλής; Αν το εξετάσουμε με βάση όσα έχει κάνει μέχρι στιγμής, μάλλον τίποτα. Απλώς θα περιμέ-

νει την ώρα για τις εκλογές και θα το ρισκάρει με το επιχείρημα του «καταλληλότερου». Ποντάρει επίσης στην άρση της επιτήρησης (που ήταν να την ανακοινώσει τις προάλλες ο Αλμούνια, αλλά μάλλον θα ανακοινωθεί προσεχώς από τις Βρυξέλλες για περισσότερο ντόρο) για να δώσει μερικά δισεκατομμύρια στις ασθενέστερες τάξεις και να κερδίσει έτσι λίγες ψήφους.

Μπορεί βέβαια να επιχειρήσει και κανέναν ανασχηματισμό μέχρι τότε, αλλά μάλλον δύσκολο το βλέπω. Γιατί τότε θα προλάβουν οι νέοι υπουργοί να μάθουν το αντικείμενό τους και να αποδώσουν έργο. Θα έχουν φτάσει οι εκλογές και θα έχουν φθαρεί κι αυτοί. Οπότε οι μεγάλες αλλαγές στο κυβερνητικό σχήμα αναβάλλονται και πάλι για μετά τις εκλογές.

Π.Π.

Σως

ΦΥΛΑΚΕΣ

Ανακούφιση ένιωσαν αρκετοί στο Υπουργείο Δικαιοσύνης αλλά και στις τάξεις της κυβέρνησης μετά το τέλος των εξεγέρσεων σε αρκετές φυλακές. Φαινόμενο που με περιοδικότητα εμφανίζεται, υπενθυμίζοντας τα άλυτα προβλήματα των σωφρονιστικών ιδρυμάτων. Τα κτίρια παραμένουν άθλια, θυμίζοντας περασμένες δεκαετίες, στα κελιά στοιβάζονται υπεράριθμοι κρατούμενοι. Οι βαρυποινίτες αναμειγνύονται με όσους καταδικάστηκαν με ελαφρές ποινές, ενώ τα ναρκωτικά διακινούνται σε όσους αντέχουν οικονομικά. Η γιатρεία του συστήματος αργεί να φτάσει, και ο κ. Παπαληγούρας απλά δίνει στίγμα της παρουσίας του, δηλώνοντας ότι «δεν μας τιμούν οι σήμερα λειτουργούσες φυλακές». Με άλλα λόγια, ας περάσουμε τη φουρτούνα και ας περιμένουμε το αύριο, που το πρόβλημα θα έχει πάλι ξεχασθεί.

ΣΩ.ΛΕ

ΟΜΠΡΕΛΑ, ΟΠΩΣ... ΜΑΝΤΡΙ

Το είδαμε κι αυτό. Όχι βεβαίως ότι μας ξένισε, απλώς μας εξαγρίωσε. Η υπουργός των Εξωτερικών κ. Μπακογιάννη, κατά την πρόσφατη σύνοδο των ΥΠ.ΕΞ. του ΝΑΤΟ, εντυπωσιάσθηκε τόσο από την Αμερικανίδα ομόλογό της Κοντολίζα Ράις και από τα οφέλη που προσφέρει η αμερικανικής έμπνευσης αντιπυραυλική ομπρέλα πάνω από την Ευρώπη (για την προστασία των ΗΠΑ, βεβαίως, από επίθεση τάχα του Ιράν), ώστε έσπευσε με δηλώσεις της να την επικροτήσει. Και όχι μόνο αυτό. Ζήτησε να μπει και η Ελλάδα κάτω από την «ομπρέλα». Και το τραγικότερο: δεν βρέθηκε ούτε ένας από τους περί την υψηλή πολιτική διατριβούντες όχι να της τραβήξει το αυτί, αλλά να της ψιθυρίσει, έστω, ότι τις δηλώσεις της δεν ακούν μόνο οι Αμερικανοί...

Τ.Κ.Δ.

Τ.Κ.Δ.

ΛΑΟΣ

Ο «Λαοπρόβλητος» Καρατζαφέρης συνεχίζει το χαβά του. Με μια, όλο ικανότητα, τρίπλα επιχειρεί έναν στρατηγικής σημασίας συμψηφισμό. «Η κυβέρνηση έχει παραδώσει μέρος της εξουσίας της σε περιθωριακά άτομα τόσο στο χώρο της Παιδείας όσο και στο χώρο του αθλητισμού» δήλωσε προσφάτως. Μετατόπιση του κέντρου βάρους της εξουσίας, πανικός στους επιβαίνοντες στο πλοίο. Και σωτήρας μοναδικός προβάλλει ο Καρατζαφέρης. Οι λαϊκιστικές κορόνες ως συνήθως επιπλέουν όταν βουλιάζει η σοβαρότητα. (Πάντως το κόμμα χαλυβδώνεται. Συστρατεύεται στο προεκλογικό αγώνα του «ΛΑΟΣ» και ο Αντώνης Ναξάκης. Επιβραβεύονται οι αγώνες του στην υπόθεση Οτσαλάν!)

ΝΕΟΣ ΣΑΡΚΟΖΙ;

Στο Παρίσι είχαμε πέρυσι τις κινητοποιήσεις των φτωχοδιάβολων των προαστίων που έκαιγαν σωρηδόν τα αυτοκίνητα των πολιτών. Στην Αθήνα έχουμε φέτος τις απανωτές επιθέσεις «ημιτρομοκρατών» κουκουλοφόρων εναντίον αστυνομικών τμημάτων. Βίοι παράλληλοι, δηλαδή, μόνο που ελπίζουμε ο δικός μας Βύρωνας να μη ζηλέψει τη δόξα του γάλλου Σαρκοζί.

ΑΘΩΩΣΗ

Σχεδόν διασύρθηκαν οι 49 φοιτητές που είχαν συλληφθεί στο πανεκπαιδευτικό συλλαλητήριο της 8ης Μαρτίου. Όσπου την προηγούμενη εβδομάδα η δικαιοσύνη τους παρέδωσε ομοφώνως αποκαταστημένους από την ρετσινιά του ενόχου. Κάποιοι θα τους ήθελαν καταδικασμένους, για να υπάρξει έτσι ένα «δεδικασμένο» που θα λειτουργούσε εκφοβιστικά για όσους τολμούν ακόμη να διαδηλώνουν. Ενάντια στο όποιο πνεύμα αυθαιρεσίας, οι 49 νέοι αθώωθηκαν, το γεγονός ωστόσο για άλλους πέρασε απαρατήρητο και άλλοι φρόντισαν να το υποβαθμίσουν ως μη βασική είδηση της επικαιρότητας. Απέναντι στην είδηση αυτή τα παράθυρα των 8 έμειναν ερμητικά κλειστά. Αυτοί που άσκησαν υπέρμετρη βία άραγε δεν θα διωχθούν κάποια στιγμή; Τώρα, το να ζητήσεις και μια δημόσια συγγνώμη από όσους απεργάζονται σχέδια και δράσεις ποικίλης καταστολής θα ήταν άραγε αφορμή να στιγματισθείς ως «αθεράπευτα ρομαντικός»; ΣΩ.ΛΕ

AMERICAN EMBASSY

Το κυνήγι των υποψήφιων τρομοκρατών κατέληξε σε παταγώδη αποτυχία. Κινητοποιήθηκε η ελληνική αστυνομία με αφορμή πληροφορία Ιρακινού περί επικείμενης ενέργειας σε βάρος της Αμερικανικής Πρεσβείας στην Αθήνα, και εν τέλει ο «θησαυρός ήταν άθρακες». Ο καταγγέλλων πιθανώς ήθελε να εκδικηθεί τους ομοεθνείς του ή να κάνει φάρσα, εκμεταλλευόμενος την αντιτρομοκρατική υστερία. Ποιος ξέρει; Έτσι, χωρίς την ανάλο-

γη τεκμηρίωση μιας πληροφορίας, ενεργεί και αναστατώνει την Αθήνα η ελληνική αστυνομία; Μόνο και μόνο για να αισθάνονται ασφαλείς οι ένοικοι του πρεσβευτικού μεγάρου και για να αποδεικνύουμε τα αντανάκλαστικά ετοιμότητας; Εν πάση περιπτώσει, αποφέρει και κάτι αυτό το μέτρο. Ας κάνουμε προληπτικές συλλήψεις, αφού έτσι διαπιστώνουμε ποιος χρωστάει σε ΙΚΑ και εφορείες, ποιος δεν πλήρωσε τις κλήσεις της τροχαίας κ.λπ. ΣΩ.ΛΕ

ΧΡΥΣΟΧΟΪΔΗΣ

Παλιότερα οι πολιτικοί απολάμβαναν τιμές και δόξας όταν πλέον έφευγαν από την ζωή. Οι επίγονοι διατηρούσαν την ανάμνησή τους μέσα από το στήσιμο αγαλμάτων και την ονοματοδοσία δρόμων. Στην εποχή του αστρα-

φτερού «Χόλυγουντ», ο θρίαμβος μετακομίζει στεφανωμένος στο παρόν. Ταινία σκοπεύουν να γυρίσουν στις ΗΠΑ σχετικά με τη δράση και εξάρθρωση της «17N» και αναζητούν ηθοποιό να υποδυθεί τον Μιχάλη Χρυσοχοΐδη, τότε

υπουργό Δημόσιας Τάξης. Και καλά τον Χρυσοχοΐδη, ας τον υποδυθεί ο Τζώρτζ Κλούνι. Εμ, για τον Κακαουνάκη και τον Τράγκα, εύκολο είναι να βρεις σωσίες; Η οντισιόν νέων ηθοποιών φρόνιμο είναι να ξεκινήσει από τώρα. ΣΩ.ΛΕ

ΚΑΜΕΡΕΣ

Πληθαίνουν τα περιστατικά βίας και «πολιτικού χουλιγκανισμού» από ομάδες εποχούμενων ατάκτων με στόχο αστυνομικά τμήματα και πολυτελή αυτοκίνητα. Και αφού συντονισμένη και στα όρια του λογικού αντίδραση δύσκολα μπορεί να συγκροτήσουν τα αρμόδια όργανα, σπεύδουν ειδικοί και μη να υπερασπιστούν τη νομιμότητα. Ο κ. Νίκος Γεωργιάδης της ΝΔ ζήτησε να τοποθετηθούν κάμερες σε όλους τους δημόσιους χώρους για λόγους ασφάλειας. Και σε ποιόν θα είναι υπόλογοι όσοι θα αναλάβουν το έργο της παρακολούθησης και πως θα διασφαλίζεται το απόρρητο των όσων καταγράφονται; Ας εκσυγχρονισθεί πρώτα η αστυνομία και τα υπόλοιπα μπορούν να ακολουθήσουν. ΣΩ.ΛΕ

ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΧΑΜΕΝΟΣ;

Τελικά, ποιος είναι ο –πραγματικά και όχι επικοινωνιακά– χαμένος από την καρατόμηση Τσιτουρίδη; Ο πρώην υπουργός Απασχόλησης ή ο ίδιος ο πρωθυπουργός; Ο πρώτος αναμφισβήτητα βγήκε βαρύτατα στιγματισμένος, αλλά τουλάχιστον κατάφερε να μην χρεωθεί και επισήμως το σκάνδαλο των ομολόγων και να ελαφρώσει έτσι άλλες ευθύνες που ενδεχομένως αποδοθούν στο μέλλον, γιατί κανείς ποτέ δεν ξέρει τι θα του ξημερώσει στον τόπο αυτό. Από την άλλη, ο Κ.

Καραμανλής χάνει για δεύτερη φορά έναν δικό του υπουργό και τον αντικαθιστά με έναν που ανήκει ανοικτά στο στρατόπεδο Μητσοτάκη, το οποίο ούτε που ήθελε να δει τον Τσιτουρίδη. Η δύσκολη θέση στην οποία βρίσκεται το Μαξίμου αποδεικνύεται και από το γεγονός ότι «χάνει» για δεύτερη φορά τον ίδιο υπουργό. Κατ' αυτό τον τρόπο, όμως, ο πρωθυπουργός, εμμέσως πλην σαφώς, αναγνωρίζει τις ατυχείς επιλογές του για πρόσωπα που τοποθετεί σε υπουργικούς θώ-

κους. Γιατί όμως τον ξαναέβαλε στην κυβέρνηση; Μήπως δεν είχε ακούσει για τις Βρυξέλλες και τον «κύριο 14%»; Αλλά ακόμα κι αν δεν το γνώριζε αυτό, γιατί δεν προσπάθησε να «μαζέψει» τον Τσιτουρίδη όταν τον τοποθέτησε στο Υπουργείο Απασχόλησης; Μήπως επειδή δεν έμαθε για τα περί «σκανδάλου της ΜΕΒΓΑΛ» και «κουμπαριών» μεταξύ του Ευγ. Παπαδόπουλου και ορισμένων εμπλεκομένων στο σκάνδαλο του «καρτέλ γάλακτος»; **Π.Π.**

ΤΟΥ «ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΥ»

Το ερώτημα σε συζήτηση μεταξύ δημοσιογράφων: Καλά, οι χούλιγκανς που διώκονται για το μακελειό της λεωφόρου Μαραθώνος, στην Παιανία, που στοίχισε τη ζωή ενός από αυτούς, παρουσιάζονται συνήθως σαν άτομα του περιθωρίου, πώς γίνεται όμως οι περισσότεροι να αντιπροσωπεύονται από γνωστούς μεγαλοδικηγόρους, η αμοιβή των οποίων είναι απλησίαστη για τον μέσο πολίτη, πόσο μάλλον για ανθρώπους του περιθωρίου;

Και το σχόλιο συναδέλφου: Αμ, περιθώριο με Μερσεντές και μηχανές μεγάλου κυβισμού, μάλλον περιθώριο δεν είναι...; **Τ.Κ.Δ.**

ΤΟΝ ΕΔΙΩΞΑΝ ΚΑΚΗΝ ΚΑΚΩΣ

Δεν κατάφεραν τελικά οι νέοι ιδιοκτήτες της Ελευθεροτυπίας να ξεφύγουν από το απάνθρωπο και κατάφορα προσβλητικό καθεστώς που έχει επιβληθεί εδώ και αρκετά χρόνια στα μέσα ενημέρωσης.

Με εντολή τους, το λογιστήριο της εφημερίδας κάλεσε ξαφνικά τον μέχρι τώρα διευθυντή της Σεραφείμ Φυντανίδη, για να του δώσει την αποζημίωσή του και να τον διώξει κακώς από τη δουλειά του.

Βεβαίως, ο Φυντανίδης θα έφευγε έτσι κι αλλιώς από την εφημερίδα στις 8 Ιουνίου, μετά από σχετική συμφωνία που είχε κάνει με τους νέους ιδιοκτήτες τον περασμένο μήνα, σε συνέχεια ενός επεισοδίου που είχε σημειωθεί όταν εκείνοι του ζήτησαν αφενός να δεχτεί μείωση κατά το ήμισυ των μηνιαίων αποδοχών του, καθώς και μείωση των αρμοδιοτήτων που είχε ως διευθυντής του ημερήσιου φύλλου, του κυριακάτικου αλλά και των διαφόρων ένθετων εντύπων που περιλαμβάνονται σ' αυτά σχεδόν καθημερινά.

Και το ζήτημα δεν βρίσκεται στο αν έπαιρνε πολλά ή λίγα –ό,τι περισσότερο παίρνει κάθε εργαζόμενος από τη δουλειά του είναι καθαρά δική του υπόθεση. Το ζήτημα βρίσκεται στο νέο ήθος και ύφος των νέων ιδιοκτητών της εφημερίδας, δεδομένου ότι ο Φυντανίδης ήταν ο άνθρωπος που κράτησε την Ελευθεροτυπία για 31 ολόκληρα χρόνια και μάλιστα πολύ ψηλά στο ενδιαφέρον του αναγνωστικού κοινού, με απόλυτο σεβασμό τόσο στον αναγνώστη όσο και στον δημοσιογράφο.

Ένα σεβασμό που είχε επιβληθεί με τη σύμφωνη γνώμη του Φυντανίδη και του ιδρυτή της εφημερίδας Κίτσου Τεγόπουλου και ο οποίος, σύμφωνα με παράπονα που διατυπώνουν συντάκτες της εφημερίδας, χάνεται σιγά σιγά.

Πριν από έξι μήνες, όταν πέθανε ο Κίτσος, γράφαμε ότι από εδώ και πέρα η Ελευθεροτυπία δεν θα είναι πλέον η ίδια εφημερίδα. Σήμερα, η εκτίμηση εκείνη δείχνει να αποδεικνύεται πέραν πάσης αμφιβολίας. Κρίμα!

Τ.Κ.Δ.

ΝΕΟΤΕΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΓΑΛΑΖΟΠΡΑΣΙΝΗ ΔΙΑΠΛΟΚΗ

Υπάρχει μια ακόμη σοβαρή διάσταση στην απομάκρυνση Τσιτουρίδη. Η Νέα Δημοκρατία χάνει το πλεονέκτημα του Χρηματιστηρίου, το οποίο από το 1999

χρησιμοποιούσε για να στριμώχνει συνεχώς το ΠΑΣΟΚ. Ο λόγος; Μα, όταν ο Ευγ.

Παπαδόπουλος εμπλέκεται σε μετοχές «φούσκες», απλά επιβεβαιώνεται η υποψία ότι σειρά

Νεοδημοκρατών μετείχαν στο φαγοπότι του Χρηματιστηρίου.

Αποδεικνύεται δηλαδή, ότι ο χορός απατεώνων που στήθηκε γύρω από τη Σοφοκλέους ήταν διακομματικός. Έτσι, ξεπλένεται σε μεγάλο βαθμό το πολιτικό-οικονομικό «σύστημα διαπλοκής του ΠΑΣΟΚ», το οποίο ήταν ο εμπνευστής, η κινητήρια δύναμη του σκανδάλου του 1999–2000 και προφανώς εκείνο που οικειοποιήθηκε τα κέρδη.

Ακόμα πιο σημαντικό, όμως, είναι το συμπέρασμα που βγαίνει από το σκάνδαλο με τα ομόλογα. Αυτό έδειξε ότι τα ίδια πρόσωπα, οι ίδιες εταιρείες και οι ίδιοι μηχανισμοί που ανδρώθηκαν επί Σημίτη και πήραν μέρος στα μεγάλα «φαγοπότια» ήταν εκείνοι που συνέχισαν τη δράση τους και επί κυβερνήσεως ΝΔ. Απλά, με την αλλαγή της κυβέρνησης, έγινε παράδοση-παραλαβή του «συστήματος διαφθοράς» και άλλαξαν τα αφεντικά. Αφεντικά, τα οποία ενώ πριν ήταν «πράσινα», τώρα έγιναν «γαλάζια».

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ ΗΘΗ

Η αλήθεια όσο και αν την εμποδίζουν να κρυφτεί τελικά κάποια στιγμή θα φανερωθεί. Πάντα όμως συνοδεύεται από ένα κόστος. Πολλές φορές μεγάλο. Η 15χρονη μαθηματικός Προμηθέα που είπε τα πράγματα με το όνομά τους για τις διώξεις που υπέστη ο ελληνισμός από τον χριστιανισμό πλήρωσε το κόστος. Αυτοί που πρεσβεύουν το «αν κάποιος σε κτυπήσει από το ένα μάγουλο, γύρνα και το άλλο» απάντησαν χριστιανικά. Διέκοψαν την υποτροφία της στις θετικές επιστήμες, συνεπείς στη λογική ότι τα μαθηματικά και η φυσική είναι επιστήμες του Διαβόλου.

Από το γεγονός αυτό αποδεικνύεται ότι ο ελληνισμός διώκεται εδώ και 2.000 χρόνια. Όλοι οι Έλληνες πρέπει να αντιδράσουν και να μην αφήσουν το παράδειγμα αυτό του πατριωτικού θάρρους να σβήσει πληγωμένο από τον ανθελληνισμό κάποιων.

Για το λόγο αυτό έχουν ανοιχθεί δύο λογαριασμοί, ο πρώτος για τα μεγαλύτερα ποσά και ο δεύτερος για τα μικρότερα. Ο πρώτος είναι:

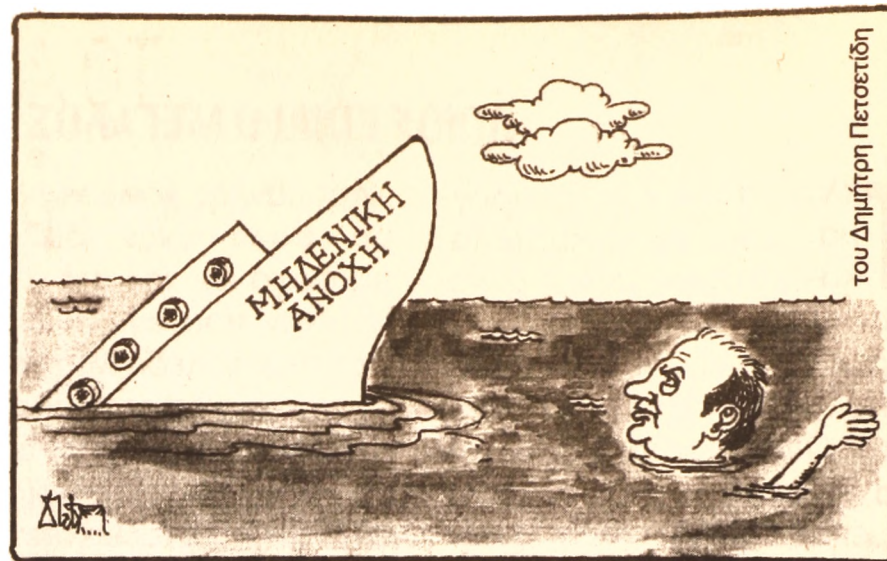
Wells Fargo, N.A. 211
West Main Bozeman MT
59715

ABA: WFBIUS6S (για
wire transfers)
Routing NO: 092905278
Account NO:
4010604674

Και ο δεύτερος:
ALPHA BANK: 715-
002101-102358

Να βοηθήσουμε όλοι!

T.M.

ΑΝΕΞΟΔΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ

Προχωράμε μπροστά, δεν υποχωρούμε, δεν υπαναχωρούμε, επανέλαβε για πολλοστή φορά από την μακρινή Κάσο, ανήμερα της Πρωτομαγιάς ο πρωθυπουργός. Διαβεβαίωσε επίσης τους κατοίκους του μακρινού νησιού ότι «οι αλλαγές και οι μεταρρυθμίσεις θα προχωρήσουν» κι αυτοί κατάλαβαν. Για να προχωρήσουν οι «αλλαγές» και οι «μεταρρυθμίσεις» θα πρέπει να ψηφίσουν στις εκλογές τον εκλεκτό του Μαξίμου κ. Βαλυνάκη —«ευτυχώς» λένε τώρα που δεν θα μας βάλουν να ψηφίσουμε και τη σύζυγό του (πρώην στενή συνεργάτιδα του κ. Κεχαγιόγλου) για να δικαιωθεί έτσι και η κάθαρση στη Δικαιοσύνη. Παρά τη μεγάλη απόσταση που μας χωρίζει από τους ευτυχισμένους πλέον κατοίκους του νησιού, το φρόνημά μας είναι κοινό. Έχουμε πλέον καταλάβει κι εμείς ότι ο

αγώνας κατά της διαπλοκής πριν τις εκλογές έγινε για να επιμεληθούν των Ταμείων ο κ. Σάββας και ο κ. Ευγένιος και για να εκδώσουν καινούργια ομόλογα ο κ. Αλογοσκούφης, ο κ. Δούκας και η παρέα τους του Λονδίνου. Ας μην πούμε ακόμα τίποτα για κάποιους άλλους που έδειχναν ότι ήταν άλλοι και τώρα κάνουν ανέξοδη «επικοινωνιακή πολιτική», ενώ όταν έβρεχε σκάνδαλα εκείνοι δεν μπορούσαν να βρουν ούτε ένα. Ας μην μας δουλεύουν λοιπόν άλλο. Αυτή η κυβέρνηση δεν μπορεί να εγγυηθεί πλέον τον αγώνα κατά της διαπλοκής για έναν και μόνο λόγο: Δεν μπορεί το Μαξίμου να προετοιμάζει το νομοσχέδιο για τη συγκέντρωση στα ΜΜΕ όταν η σύζυγός κορυφαίου επιτελούς του είναι στέλεχος τηλεοπτικού καναλιού.

Π.Π.

Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΕΡΔΙΖΕΤΑΙ

Πολύς κόσμος, με πολύ πάθος, είχε συγκεντρωθεί την περασμένη Κυριακή στο Πεδίο του Άρεως, πίσω από τα αυθαίρετα που έχει κατασκευάσει σε καταπατημένη περιοχή το αφεντικό του Πανελληνίου Γυμναστικού Συλλόγου, Μίνως Κυριακού. Άντρες, γυναίκες και παιδιά από την γύρω περιοχή, ακόμα και από άλλες περιοχές της Αθήνας, με σκοπό να ολοκληρώσουν αυτό που ξεκίνησαν δυο εβδομάδες νωρίτερα (να δεντροφυτέψουν δηλαδή το σημείο εκείνο) αλλά διακόπηκε από τη βίαιη επέμβαση της αστυνομίας που συνέλαβε μάλιστα τρία άτομα.

Και αυτή τη φορά τα κατάφεραν, χωρίς μάλιστα να «ανοίξει μύτη», αφού η αστυνομία, φρονίμως ποιούσα,

ούτε καν εμφανίστηκε.

Τι απασχολούσε, όμως τους συγκεντρωμένους στο Πεδίο του Άρεως, εκτός φυσικά από τα δεντράκια που φύτευαν; Η ιστορία που ξέσπασε στο Ελληνικό, όπου οι μπράβοι ενός ιδιοκτήτη καφετέριας στην παραλία του Αγίου Κοσμά επιτέθηκαν σε δύο αντιδημάρχους της περιοχής που πήγαν να διαμαρτυρηθούν για το αυθαίρετο κλείσιμο της παραλίας.

Να σημειωθεί ότι στην ευρύτερη εκείνη περιοχή διάφοροι επιχειρηματίες, έχοντας εξασφαλίσει άδειες για καφετέριες και κυλικεία, έχουν κλείσει εντελώς την παραλία σε απόσταση δέκα χιλιομέτρων, με αποτέλεσμα οι κάτοικοι της περιοχής να μην έχουν καμία δυνατότητα έστω και για έναν περίπατο

πλάι στο κύμα.

Και με την ευκαιρία: Είναι και ο Ελαιώνας, για τον οποίο έχουν ξεσηκωθεί οι κάτοικοι της περιοχής ζητώντας τον ανασχεδιασμό του ως σημαντικού πνεύμονα της Αθήνας, αλλά και ο Κηφισός, ο οποίος έχει μολυνθεί ανεπανόρθωτα, εκθέτοντας τους κατοίκους των περιοχών που διασχίζει σε τεράστιους κινδύνους, για το λόγο αυτό και οργανώνονται «εκστρατείες» από διάφορους φορείς για τον καθαρισμό του.

Τελικά, κάτι αλλάζει στην ευαισθητοποίηση των κατοίκων του λεκανοπεδίου, οι οποίοι διαπιστώνουν ότι οι ελεύθεροι χώροι τους ανήκουν, αλλά πρέπει να παλέψουν για να τους κερδίσουν. Κάτι είναι κι αυτό!

T.K.A.

ΤΟ ΑΝΤΙ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΤΗΝ ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΑΣ.

ΓΡΑΨΤΕ ΚΑΙ ΑΛΛΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ

Το Αντί επιβίωσε τελικά.

Χάρη στις προσπάθειες τις δικές μας και τις δικές σας, ο φιλότεχνος Βλάσης Φρυσίρας πήρε τα 81.000 ευρώ με τα οποία το δικαστήριο, με βάση τον τυποκτόνο νόμο Βενιζέλου, είχε αποτιμήσει την τιμή και την υπόληψή του που θίχτηκαν από ένα χιουμοριστικό καρναβαλικό σχόλιο του περιοδικού μας.

Έτσι, απαλλαγμένο από το βάρος της απειλής κλεισίματός του, το Αντί συνεχίζει την απρόσκοπτη έκδοσή του.

Ωστόσο, είναι συγκινητική η ανταπόκριση των πολλών φίλων του περιοδικού, που συνεχίζεται με εγγραφές νέων συνδρομητών, πράγμα που καθιστά το Αντί πιο δυνατό, ηθικά αλλά και υλικά, για να μπορέσει να βελτιωθεί όσο περισσότερο του είναι δυνατό. Ευχαριστούμε όλους τους φίλους που μας συμπαραστέκονται και μεις επαναλαμβάνουμε την σταθερή υπόσχεση να μη διαψεύσουμε τις προσδοκίες τους. Ευχαριστούμε όχι μόνο για την αυθόρμητη συμπαράστασή σας, αλλά και για τον

ενθουσιασμό με τον οποίο μας γέμισε η επαφή μαζί σας. Γι' αυτό και επαναλαμβάνουμε την έκκληση να μη διστάσετε να επικοινωνείτε μαζί μας για οποιοδήποτε θέμα. Άλλωστε, η αμφίδρομη σχέση και επικοινωνία αλλάζει προς το καλύτερο την ποιότητα του περιοδικού. Για τους νέους συνδρομητές μας υπενθυμίζουμε ότι μια ετήσια συνδρομή στο Αντί κοστίζει 78 ευρώ για 26 τεύχη. Για οργανισμούς τράπεζες κ.λπ. το ποσόν είναι 200 ευρώ. Για τις ευρωπαϊκές και μεσογειακές χώρες 148 ευρώ και για τις ΗΠΑ, τον Καναδά, την Ασία, την Αυστραλία 200 αμερικανικά δολάρια.

Εδώ δημοσιεύουμε τα ονόματα μερικών ακόμα φίλων που συνυπέγραψαν την πρόσκληση στον Βλάση Φρυσίρα να μην εισπράξει το επιδικασθέν ποσό εις βάρος του περιοδικού. Είναι και πολλοί άλλοι ακόμα, αλλά διακόπτουμε την δημοσίευση αυτών των ονομάτων, αφού δεν έχει καμιά πρακτική σημασία τώρα πια.

Πετρούλα Γαβριηλίδου, δημόσιες σχέσεις

Άλκη Ζέη, συγγραφέας

Χρίστος Καράς, ζωγράφος

Γιάννης Κοντός, ποιητής

Γιάννης Κούβαρης, γραφίστας

Κάτια Λεμπέση, εκδότρια

Αικατερίνη Μακρυνικόλα, επιμελήτρια εκδόσεων

Ελένη Μπούρα, επιμελήτρια εκδόσεων

Παναγιώτης Νούτσος, καθηγητής Παν. Ιωαννίνων

Ράνια Οικονόμου, επιμελήτρια εκδόσεων

Γιάννης Τσέγκος, ψυχίατρος

Ανδρέας Παναγόπουλος, Καθηγητής Παν. Πατρών

Ελένη Φινέ, γραφίστρια

Μαρία Φινέ, αρχιτέκτων

Κώστας Φινές, αρχιτέκτων

ΠΡΟΣΟΧΗ! Προσέξτε την ακόλουθη υπόμνηση: Πολλοί από τους νέους συνδρομητές έστειλαν μεν το έμβασμά τους, αλλά ξέχασαν μέχρι στιγμής να μας στείλουν την πλήρη διεύθυνσή τους. Εάν το παραλείψατε, στείλτε αμέσως τα πλήρη στοιχεία της διεύθυνσής σας με e-mail, φαξ ή γράμμα στο περιοδικό.

Για την Ελλάδα ο λογαριασμός είναι **172/400506-60** στην Εθνική Τράπεζα, στο όνομα Χρήστος Παπουτσάκης, και για τους φίλους στο εξωτερικό ο λογαριασμός IBAN είναι **GR98 0110 1720 0000 1724 0050 660** και η ένδειξη για την τράπεζα (BIC) είναι: **ETHNGRAA**.

Μην ξεχάσετε να γράψετε το ονοματεπώνυμο και τη διεύθυνση του δικαιούχου της συνδρομής σε χωριστό γράμμα. Μπορείτε επίσης να μας ενημερώσετε σχετικά με φαξ ή μέσω του e-mail του περιοδικού που είναι: chrapou@otenet.gr.

Δώστε μας τη δυνατότητα να συνεχίσουμε και να δυναμώ-

σουμε. Εμείς υποσχόμαστε να κάνουμε λιγότερα λάθη. Θέλουμε όμως να επαναλάβουμε την προειδοποίηση που είχαμε κάμει ήδη στο προηγούμενο τεύχος: Στο νεο-ελληνικό κράτος που ολοένα ιδρύεται και επανιδρύεται, τα ταχυδρομεία λειτουργούν με τους δικούς τους αδιατάρακτους, εδώ και 150 χρόνια, ρυθμούς. Θα πρέπει να υπομένετε περιμένοντας τον ταχυδρόμο. Εμείς θα μηχανευτούμε και άλλους τρόπους. Αλλά ως τότε, υπομονή! Και μην διστάσετε να επικοινωνείτε μαζί μας. η αμφίδρομη σχέση αλλάζει προς το καλύτερο την ποιότητα του περιοδικού.

ΤΕΤΑΡΤΗ 18.4.2007 – ΤΕΤΑΡΤΗ 2.5.2007

ΤΕΤΑΡΤΗ 18.4.2007

•Στους Γάλλους το 78,7% της πολυπαθούς ΑΓΕΤ, καθώς η Εθνική πούλησε το ποσοστό της στη γαλλική εταιρεία. Ο Μητσοτάκης τώρα δικαιώνεται!

ΠΕΜΠΤΗ 19.4.2007

•Η ανεξάρτητη Δικαιοσύνη και πάλι μεγαλούργησε. Η ολομέλεια του Αρείου Πάγου, μέσα σε εννέα μήνες, αναίρεσε δική της απόφαση και ευθυγραμμίστηκε με την κυβερνητική πολιτική στο θέμα των συμβασιούχων. Με ψήφους 27 έναντι 21 ακύρωσε δικαστικές αποφάσεις που δικαιώνουν τους συνταξιούχους. Τόμπολα.

•Από το παράθυρο τα ιδιωτικά Πανεπιστήμια στην ελληνική πραγματικότητα. Ο γενικός εισαγγελέας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου ζητεί αναγνώριση των πτυχίων των Κέντρων Ελευθέρων Σπουδών που συνεργάζονται με ιδρύματα των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Λέτε να το γνώριζαν αυτό οι πολιτικές δυνάμεις του τόπου και όλη η σύγκρουση τόσων μηνών να ήταν για τα μάτια του κόσμου;

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 20.4.2007

•Κатаιγιστικές οι αποκαλύψεις για τα δομημένα ομόλογα, σε τέτοιο βαθμό που η κυβέρνηση δεν ξέρει από που να φυλαχτεί. Ο κ. Τσιτουρίδης αρνείται να παραι-

τηθεί. Δεν δέχεται να αναλάβει μόνος του το τεράστιο πολιτικό κόστος αυτής της υπόθεσης.

•Παρά την τεράστια απήχηση που έχει στην κοινή γνώμη το σκάνδαλο για τα δομημένα ομόλογα, το ΠΑΣΟΚ δεν κερδίζει τίποτα. Δηλαδή, τι

Με πέτρες και μολότωφ επιτέθηκαν κουκουλοφόροι κατά των γραφείων του ΠΑΣΟΚ, αλλά ο Γιωργάκης δεν έβγαλε άχνα. Λέτε;

άλλο πρέπει να κάνει η Νέα Δημοκρατία; Τους τελευταίους μήνες βάζει το ένα αυτογκόλ μετά το άλλο.

ΣΑΒΒΑΤΟ 21.4.2007

•40 χρόνια από την ημέρα που όλα τα πλάκωσε η φοβέρα και τα σκίασε η σκλαβιά.

ΚΥΡΙΑΚΗ 22.4.2007

•Δεν ξέρει πού να κρυφτεί από χθες η κυβέρνηση. Η J.P. Morgan πρότεινε την επιστροφή του δομημένου ομόλογου στο 92,95%, αποδεχό-

μενη ουσιαστικά ότι τα Ταμεία έχασαν το 7,05% των χρημάτων τους. Ο όρος «πολιτική ευθύνη» είναι άγνωστος στους κυρίους Αλογοσκούφη, Δούκα και Κουρή;

•Θα πείτε, τι ψάχνουμε τώρα, όταν το Βήμα δημοσιεύει μια ανατριχιαστική δημοσκόπηση όπου το 50,9% πιστεύει ότι η χούντα είχε και οφέλη για τη χώρα μας. Δηλαδή, στα 33 χρόνια της μεταπολίτευσης, η Αριστερά δεν κατάφερε να πείσει για την κατastroφή που προξένησε η δικτατορία στην Ελλάδα. Ε, γι' αυτό βρίσκεται στο πουθενά σήμερα!

•Πρώτος γύρος των γαλλικών εκλογών, με τον Νικολά Σαρκοζί να λαμβάνει 31,09%,

ΔΕΥΤΕΡΑ 23.4.2007

•Νέα βόμβα στο κεφάλι της κυβέρνησης. Την ώρα που τα στελέχη της πελαγοδρομούν με το σκάνδαλο των ομολόγων, ο πρόεδρος του ΣΕΒ καταλογίζει πολιτικές και ποινικές ευθύνες σε όσους έπαιξαν με τα χρήματα των ασφαλισμένων και ζητά άμεσα εκλογές. Ο κ. Τσιτουρίδης αρνείται να παραιτηθεί, αλλά βρίσκεται σε καραντίνα από το Μέγαρο Μαξίμου, παρά το άδειασμα από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τον γραμματέα του κόμματός του κ. Ζαγορίτη.

ΤΡΙΤΗ 24.4.2007

•Αλυσίδα εξεγέρσεων στις φυλακές της χώρας για τις συνθήκες διαβίωσης σε αυτές. Για άλλη μια φορά η πολιτεία προσποιείται ότι δεν γνωρίζει απολύτως τίποτα. Τι πρωτότυπο!

•Μετά την παρέμβαση του στρατού στην Τουρκία, που ουσιαστικά απαγόρευσε στον κ. Ερντογάν να είναι υποψήφιος Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο πρωθυπουργός υπέδειξε ως υποψήφιο τον υπουργό Εξωτερικών της γείτονος κ. Γκιουλ.

ΤΕΤΑΡΤΗ 25.4.2007

•Την τραγική οικονομική κατάσταση του ελληνικού πληθυσμού αποκαλύπτει έρευνα του ΕΚΚΕ, η οποία δείχνει ότι το 25% των παιδιών ηλικίας από 7-12 ετών και το 28% των παιδιών ηλικίας 13-18 ετών ζούν κάτω από το όριο της φτώχειας. Ας λένε ότι θέλουν τα δύο μεγάλα πολιτικά κόμματα, όλα δείχνουν ότι φαινόμενα τύπου Γαλλίας δεν είναι μακριά και από εμάς.

•Αστέρι αποδεικνύεται ο κ. Τσιτουρίδης. Απαντώντας σε ερώτηση του κ. Δραγασάκη στη Βουλή σχετικά με τα δομημένα ομόλογα έδειξε ως

συνυπεύθυνους τους κ. Αλογοσκούφη, Δούκα, Παναγιωτόπουλο και Αγγελόπουλο. Κομματική αλληλεγγύη γαρ.

- Ανεξέλεγκτη δράση κουκουλοφόρων στο κέντρο της Αθήνας, όπου σπάζουν ό,τι βρουν μπροστά τους χωρίς να τους εμποδίσει ουδείς αστυνομικός στο καλύτερα φυλασσόμενο, κατά τον κ. Πολύδωρα, τμήμα της πρωτεύουσας.

- Ρεκόρ 111 χρόνων στη Wall Street, με τον δείκτη να κλείνει πάνω από τις 13 χιλιάδες μονάδες.

ΠΕΜΠΤΗ 26.4.2007

- Τα πάλαι ποτέ συντροφικά μαχαιρώματα επανέρχονται. Υπουργοί και στελέχη του κυβερνώντος κόμματος βάλουν κατά πρωθυπουργού και συναδέλφων τους με αφορμή το σκάνδαλο των ομολόγων.

- Αρεστός στον κ. Αλμούνια θέλει να φανεί ο κ. Αλογοσκούφης και κάνει περικοπές στον προϋπολογισμό κατά 430,3 εκατ. ευρώ, για να μπορέσει να καλύψει τη ζημιά των Ταμείων. Ωραίοι οικονομολόγοι οι επιστήμονες του πρωθυπουργού!

- Ο Πάγκαλος ξαναχτυπά και στο ΠΑΣΟΚ κάνουν χαρακίρι. Διαλύσαμε τη χώρα μετά το 2000, υποστηρίζει ο τέως υπουργός, και όποιον πάρει ο Χάρος!

- Αναρχικοί καίνε το αστυνομικό τμήμα στα Εξάρχεια. Είμαστε για τα μπάζα, ομολογεί ο Πολύδωρας. Κάτι ξέρει παραπάνω!

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 27.4.2007

- Αγοράσαμε τα ομόλογα χωρίς εντολή, υποστηρίζουν οι επικεφαλής των Ταμείων. Καλά, μας δουλεύουν χοντρά. Έμπνευση είχαν και αγόρασαν ταυτόχρονα τα δομημένα; Ούτε ρομπότ να ήταν!

- Πρωτοφανής απόφαση από

τον πρόεδρο του Αρείου Πάγου κ. Κεδίκογλου, με την οποία απαγορεύει την πρόσβαση σε δικηγόρους και δημοσιογράφους στις δικαστικές αποφάσεις. Τι δεν πάει καλά στο Βασίλειο της Δανιμαρκίας;

- Επίθεση Πούτιν κατά ΗΠΑ, τις οποίες κατηγορήσε ότι λειτουργούν ως σφετεριστές, εγκαθιστώντας συστήματα αντιπυραυλικής άμυνας στην Ανατολική Ευρώπη, περιοχή την οποία η Μόσχα θεωρεί ότι βρίσκεται στη σφαίρα επιρροής της.

- Πεθαίνει σε νοσοκομείο της Μόσχας ο μεγάλος βιολογιστής και μαέστρος Μοτίσλαβ Ροστροπόβιτς.

ΣΑΒΒΑΤΟ 28.4.2007

- Ενώ όλοι ετοιμάζονταν για ένα ανοιξιάτικο ήρεμο τετραήμερο και σύσσωμος ο Τύπος ανέπτυσσε με επιχειρήματα πώς τη γλύτωσε ο Σάββας Τσιτουρίδης, ένα δημοσίευμα στη δεύτερη έκδοση της *Καθημερινής* για την εμπλοκή στενού του συνεργάτη στο σκάνδαλο του Χρηματιστηρίου το 1999 και η διαφήμιση του *Βήματος της Κυριακής*, με συνέντευξη με τίτλο «Γιατί δεν παραιτούμαι», εξόργισαν τον πρωθυπουργό, ο οποίος ζήτησε την παραίτησή του. Και η ηρεμία πήγε περίπατο!

- Στην ομιλία του για την αποπομπή Τσιτουρίδη, ο κ. Καραμανλής έχασε για ακόμα μια φορά την ευκαιρία να βγει κερδισμένος. Αποσυνέδεσε την αποπομπή από τα ομόλογα και τη συνέδεσε με το πασοκικό σκάνδαλο του Χρηματιστηρίου, ανοίγοντας ένα κεφάλαιο το οποίο τα λαμόγια της αξιωματικής αντιπολίτευσης θέλουν να ξεχάσουν. Μην έχοντας, βέβαια, άλλα βέλη στη φαρέτρα του, ο κ. Καραμανλής δεν τους κάνει τη χάρη.

- Νέος υπουργός Απασχόλησης, τρίτος στη σειρά, διορίζεται ο βουλευτής κ. Βασίλης Μαγγίνας.

- Ταινία με τη δράση της 17 Νοέμβρη θα γυρίσει το Χόλυγουντ, η οποία θα έχει ως πρωταγωνιστικό πρόσωπο τον κ. Χρυσόχοϊδη. Είδες το ΠΑΣΟΚ;

ΚΥΡΙΑΚΗ 29.4.2007

- Ένα εκατομμύριο πολίτες στην Κωνσταντινούπολη διαδηλώνουν υπέρ του κοσμικού κράτους της Τουρκίας. Δεν πάνε καλά τα πράγματα στη γείτονα!

- Αρθρογράφος στην πρωτελευταία σελίδα αριστερής εφημερίδας υποστηρίζει ότι ο αείμνηστος γραμματέας του ΚΚΕ εσ. Μπάμπης Δρακόπουλος συνετέλεσε στη δημιουργία του σημερινού Συνασπισμού. Εκτός του ότι, όπως φαίνεται, έχουν χάσει τα αβγά και τα πασχάλια, δεν ξέρουν και τι τους γίνεται. Στο κάτω κάτω, οι περισσότεροι που έχουν μαζευτεί στον Συνασπισμό την ανανέωση, που πρέσβευε ο Μπάμπης Δρακόπουλος, δεν την είχαν δει ούτε στον ύπνο τους.

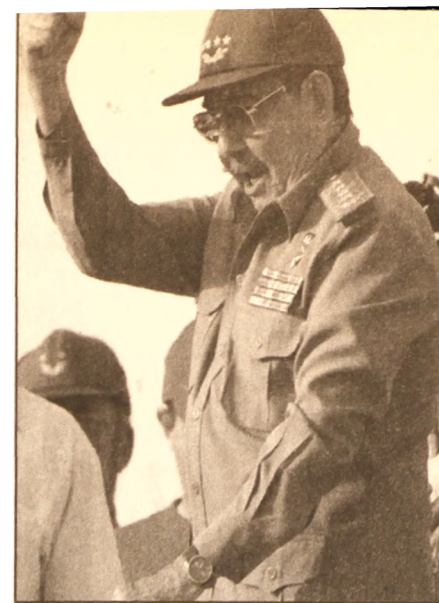
ΔΕΥΤΕΡΑ 30.4.2007

- Πολιτικό ένστικτο, υποστηρίζει ο κ. Τραγάκης στο ραδιόφωνο του ΣΚΑΪ, ότι έχει ο πρωθυπουργός. Δηλαδή, αν δεν είχε, τότε θα έδιωχνε τον Σάββα;

- Νέο κτύπημα με πολυβόλο, τα ξημερώματα, στο αστυνομικό τμήμα της Νέας Ιωνίας. Σε απίστευτης ιλαρότητας ανακοίνωση η Ελληνική Αστυνομία χαρακτήρισε τους δράστες ως ημιτρομοκράτες. Πάει, θα μας τρελάνουν τελείως τα τσιράκια του Πολύδωρα.

- Θα εκτονωθεί η κρίση των ομολόγων, εκτιμούν στο Μαξίμου. Από πολιτικό ένστικτο το λένε και αυτό;

- Αρχίζουν οι πρώτες δειλές

Μπορεί ο Φιντέλ να μην εμφανίστηκε στη γιορτή της Πρωτομαγιάς, ο Ραούλ όμως συνεχίζει να ελπίζει στην Επανάσταση!

εκτιμήσεις που κάνουν λόγο για εκλογές τον Ιούνιο.

- Τίτλοι τέλους για την εταιρεία ΛΥΡΑ του Πατσιφά. Η εταιρεία που εξέδωσε τον *Μεγάλο Ερωτικό* του Μάνου Χατζιδάκι, το *Νέο Κύμα*, τον *Σαββόπουλο*, το *Σταυρό του Νότου* και πολλούς άλλους κλασσικούς δίσκους της ελληνικής και ξένης μουσικής πουλήθηκε στους *Modern Times* του Γιαννίκου. Τέλος εποχής για το τραγούδι.

ΤΡΙΤΗ 1.5.2007

- Μεγάλες συγκεντρώσεις σε όλες τις πόλεις του κόσμου για την Εργατική Πρωτομαγιά, εκτός από μία: την Αθήνα. Οι κομματάρχες - συνδικαλιστές μας κατάφεραν να πραγματοποιήσουν τρεις (!) ξεχωριστές εκδηλώσεις, μαζεύοντας το πολύ 15.000 άτομα. Η απαξίωση σε όλο της το μεγαλείο, στην Ελλάδα του 2007. Συγχαρητήρια.

- Το Συνταγματικό Δικαστήριο της Τουρκίας ακυρώνει τον πρώτο γύρο των προεδρικών εκλογών και οδηγεί τη χώρα σε εκλογές. Κεμαλιστές - Ισλαμιστές 1-0.

ΤΕΤΑΡΤΗ 2.5.2007

- Σεγκολέν με Σαρκοζί σε κρίσιμο τετ α τετ στην τελευταία στροφή πριν τον δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών.

- Ρε παιδιά, εκείνος ο Γιωργάκης πού εξαφανίστηκε; Λέτε να μην γνωρίζει από ομόλογα;

ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ Ο Δ'
ο ΚΟΣΜΙΚΟΣ

Σκληρό «τεστ» της δημοκρατίας στην Τουρκία

του Τάκη Διαμαντή

Η πολιτική κρίση, που κλιμακωνόταν στην Τουρκία εδώ και τέσσερα χρόνια, τις ημέρες αυτές μπήκε στην αποφασιστικότερη φάση της, και δικαίως χαρακτηρίζεται ως η σημαντικότερη των τελευταίων 40 χρόνων, καθώς απειλεί με εξελίξεις επικίνδυνες, τόσο για την ίδια όσο και για την ευρύτερη περιοχή. Το «μπρα-ντε-φερ» που διεξάγεται, όμως, μεταξύ του πολιτικοστρατιωτικού κεμαλικού κατεστημένου από τη μια και της ισλαμικής κυβέρνησης του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν από την άλλη δείχνει περισσότερο από οτιδήποτε άλλο ότι εκείνο που πρώτα απ' όλα δοκιμάζεται στη γειτονική μας χώρα είναι η ίδια η δημοκρατία.

Η διαμάχη μεταξύ κεμαλιστών και ισλαμιστών στην Τουρκία εμφανίστηκε από ορισμένα κέντρα και μέσα ενημέρωσης ως μια διαφορά σε θέματα θρησκευτικής έκφρασης, όπως για παράδειγμα το θέμα της μαντήλας, το οποίο κάλυψε ένα μεγάλο μέρος της ρητορικής πολεμικής και των δύο πλευρών, αφού βεβαίως η μαντήλα αποτελεί ένα σημαντικό στοιχείο της θρησκευτικής παράδοσης, τόσο στην Τουρκία όσο και σε άλλες μουσουλμανικές χώρες.

Το κυρίως ζήτημα, όμως, δεν βρίσκεται εκεί: Η διαμάχη μεταξύ των δυο αντίπαλων στρατοπέδων μπορεί να αντανakλά τη διαφορά, που υφίσταται εδώ και έναν αιώνα, μεταξύ του κοσμικού και του θρησκευτικού κράτους, πίσω από αυτήν, ωστόσο, κρύβεται το μεγάλο ζητούμενο, που είναι η εξουσία και οι φορείς που την διαχειρίζονται.

Εδώ και δεκαετίες, η ηγεσία του τουρκικού στρατού, καταφέροντας να πείθει τον λαό ότι αποτελεί τον αδιαμφισβήτητο θεματοφύλακα των αρχών που είχε επιβάλει πριν από έναν αιώνα ο Κεμάλ Ατατούρκ, κατάφερε να ελέγχει άμεσα κάθε πολιτική ηγεσία, ανεξάρτητα από την κομματική παράταξη που προερχόταν, και να επεμβαίνει αποφασιστικά κάθε φορά που η πολιτική αυτή ηγεσία εξέφραζε απόψεις που θεωρούνταν επικίνδυνες

για την κρατούσα πολιτική άποψη, ή κάθε φορά που η πολιτική που ασκούσαν δεν ήταν η επιθυμητή –από τη δεκαετία του 1960 ο στρατός έχει εκδιώξει συνολικά τέσσερις κυβερνήσεις.

Πάντοτε, όμως, η στρατιωτική ηγεσία φρόντιζε η πολιτική εξουσία να εκπροσωπείται από άτομα ή παρατάξεις που συμφωνούσαν απόλυτα σε ένα βασικό σχέδιο, στόχος του οποίου ήταν από τη μια ο αποκλεισμός του ισλαμισμού και του κομμουνισμού και από την άλλη η κοινή αντίληψη περί των αποκαλούμενων εθνικών θεμάτων.

Στη βάση αυτή, η στρατιωτική και η πολιτική ηγεσία αποτέλεσαν τον πυρήνα αυτού που ονομάστηκε κεμαλικό κατεστημένο –ή «βαθύ κράτος»– και το οποίο κυριαρχεί στη χώρα εδώ και δεκαετίες. Στο πλαίσιο αυτό, το 1997, ο στρατός ανέτρεψε πραξικοπηματικά την κυβέρνηση του επίσης ισλαμιστή πρωθυπουργού Νετζμεντίν Ερμπακάν, στην οποία, παρεμπιπτόντως, συμμετείχε και ο σημερινός προεδρικός υποψήφιος Αμπντουλάχ Γκιούλ. Από το κόμμα της Ευημερίας του Ερμπακάν, μάλιστα, γεννήθηκε και το Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης, που δημιούργησαν από κοινού ο Γκιούλ με τον σημερινό πρωθυπουργό Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν.

Η στάση του στρατού και του πολιτικού κατεστημένου που είχε δημιουρ-

γηθεί στην Τουρκία, όμως, έχοντας ρίξει όλο το βάρος της εξουσίας της στην αντιμετώπιση των αποκαλούμενων εθνικών θεμάτων και των κινδύνων που «έβλεπε» να συγκεντρώνονται γύρω της και να απειλούν την εθνική κυριαρχία της, κάθε άλλο παρά συνέβαλε στην ανάπτυξη της χώρας, ο λαός της οποίας κατακυλούσε συνεχώς στη φτώχεια και τη μιζέρια.

Αυτό, μάλιστα, είχε σαν αποτέλεσμα, την τελευταία δεκαετία τουλάχιστον, οι πρωθυπουργοί να ανεβοκατεβαίνουν συνεχώς και τα κόμματα να οδηγούνται σε κυβερνήσεις συνασπισμού, οι οποίες ωστόσο σύντομα αποδεικνύονταν μη ικανοποιητικές.

Απόδειξη, μάλιστα, της αποτυχίας των πολιτικών κομμάτων να αρθρώσουν έναν ουσιαστικό λόγο και να σχεδιάσουν μια αποδοτική πολιτική υπήρξε η σαρωτική νίκη που πέτυχε το 2002 το νέο τότε Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης, το οποίο, παρά τον σαφή θρησκευτικό προσανατολισμό του, κατάφερε να αφήσει εκτός Βουλής όλα τα άλλα πολιτικά κόμματα, πλην του Ρεπουμπλικανικού Λαϊκού Κόμματος του Ντενίζ Μπαϊκάλ, που έμεινε ως μόνος εκφραστής αλλά και αιχμή του δόρατος του κεμαλικού κατεστημένου, που αμέσως έθεσε ως κύριο στόχο του την αποδυνάμωση και τελικά την ανατροπή των ισλαμιστών από την εξουσία.

Μόνο που τα πράγματα δεν ήλθαν ευνοϊκά για τους κεμαλιστές. Ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν αποδείχτηκε αρκετά ικανός και πολύ ευέλικτος για να μπορέσουν οι στρατηγοί ή οι πολιτικοί του αντίπαλοι να τον πλήξουν. Αντίθετα, στα τρία χρόνια που βρίσκεται στην εξουσία –ανέλαβε πρωθυπουργός με καθυστέρηση μερικών μηνών λόγω νομικής εμπλοκής στην εκλογή του– κατάφερε να εφαρμόσει πολιτικές που συνέβαλαν σε μια σημαντική ανάπτυξη της τουρκικής οικονομίας και να κατα-

στήσει τη χώρα σοβαρό παράγοντα στην ευρύτερη περιοχή.

Παράλληλα, η πορεία προς την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση αποτέλεσε ένα από τα ισχυρά «ατού» της πολιτικής του, στοχεύοντας στην αποδυνάμωση του ρόλου που διαδραματίζει ο στρατός και σε έναν πλήρη εκδημοκρατισμό της Τουρκίας, στο πλαίσιο του οποίου θα μπορούσε να λειτουργήσει ελεύθερα και το θρησκευτικό φρόνημα των τούρκων πολιτών.

Οι στόχοι του Ερντογάν, όμως, δεν ήταν δυνατό να ικανοποιούν τη στρατιωτική ηγεσία, η οποία έβλεπε με καχυποψία και φόβο τις δραστηριότητές του (που αποτελούν απειλή για το κοσμικό κράτος) αλλά και τα, θετικά για τον ίδιο, αποτελέσματά τους. Για το λόγο αυτό και σε πολλές περιπτώσεις προσπάθησαν να τον βραχυκυκλώσουν ή να προκαλέσουν τετελεσμένα που θα τον έφερναν σε δύσκολη θέση, τόσο στο εσωτερικό της χώρας όσο, κυρίως, και στο εξωτερικό.

Από την άλλη πλευρά, βεβαίως, ο ίδιος ο Ερντογάν, με πρόσχημα την αποφυγή όποιων τριβών και των κινδύνων ανατροπής του, φρόντιζε να εκφράζει θέσεις και απόψεις που ικανοποιούσαν το κεμαλικό κατεστημένο, εμφανιζόμενος πολύ συχνά σκληρότερος από τους θεωρούμενους ως σκληρούς εθνικιστές –το είδαμε στο Κυπριακό και στις σχέσεις με την Ελλάδα, καθώς και σε σχέση με το Ιράκ– και διατηρώντας ένα εντελώς αντιδημοκρατικό νομικό πλαίσιο που περιορίζει βάναυσα τα ανθρώπινα, πολιτικά και μειονοτικά δικαιώματα στη χώρα του. Ένα πλαίσιο που έχει επιβληθεί βεβαίως από το κεμαλικό κατεστημένο και προκαλεί συνεχείς έντονες αντιδράσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Με την τακτική του αυτή, όμως, ο Ερντογάν, παρά την εικόνα του μετριοπαθούς ισλαμιστή πολιτικού που καλλιεργεί, συνέβαλε στην ανάπτυξη ενός νέου εθνικισμού, του ισλαμικού εθνικισμού, που αυτή τη στιγμή βρίσκεται αντιμέτωπος με τον κεμαλικό εθνικισμό και στον οποίο ο ίδιος στηρίζει την πολιτική επιβίωσή του.

Μέσα σε αυτό το κλίμα, η Τουρκία μπήκε στο 2007, χρονιά εκλογής νέου Προέδρου της Δημοκρατίας, η οποία

Από τη μεγάλη διαδήλωση κατά του Ερντογάν στην Κωνσταντινούπολη.

διακόπηκε την περασμένη Τρίτη, αλλά και διεξαγωγής βουλευτικών εκλογών, που κανονικά επρόκειτο να διεξαχθούν το φθινόπωρο.

Ήδη εδώ και αρκετούς μήνες, τόσο το κεμαλικό κατεστημένο όσο και η κυβέρνηση Ερντογάν προετοιμάζονταν για την θεωρούμενη ως αναπόφευκτη μεγάλη σύγκρουση που «ψηνόταν» τα τελευταία τέσσερα χρόνια.

Πρωταρχικός στόχος των κεμαλιστών ήταν να εμποδιστεί με κάθε τρόπο η εκλογή στη θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας του Ταγίπ Ερντογάν, ο οποίος σε κάποια στιγμή άρχισε να εμφανίζει διαθέσεις να θέσει υποψηφιότητα για τη θέση αυτή. Δεύτερος στόχος ήταν να ενισχυθούν ορισμένα μικρότερα κόμματα που είχαν χάσει στις εκλογές του 2002, όπως της Μητέρας Πατρίδας και του Ορθού Δρόμου, ώστε αυτή τη φορά να μπουν και αυτά στη Βουλή και να περιοριστεί έτσι η απόλυτη κυριαρχία του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης.

Σε κεντρικό σημείο της διαμάχης, ωστόσο, αναδείχτηκε η ενδεχόμενη υποψηφιότητα Ερντογάν για την προεδρία της Δημοκρατίας, γεγονός που εγκυμονούσε τον κίνδυνο οι κεντρικοί θεσμοί του κράτους –κυβέρνηση, προεδρία της Βουλής και προεδρία της Δημοκρατίας– να περάσουν στα χέρια των ισλαμιστών, πράγμα ολέθριο για τους στρατηγούς και τους πολιτικούς του κεμαλικού κατεστημένου.

Έτσι, άρχισε ένας συστηματικός πόλεμος εναντίον του Ερντογάν, με σκοπό να τον αποτρέψει από το να θέσει υποψηφιότητα για την προεδρία. Κορύφωση, μάλιστα, του πολέμου αυτού,

που συνεχίζεται μέχρι αυτή τη στιγμή και κατά τα φαινόμενα θα συνεχίζεται για πολύ ακόμα, υπήρξε η συνέντευξη Τύπου που έδωσε τον περασμένο μήνα ο γενικός επιτελάρχης Γιασάρ Μπουγιούκανιτ, ο οποίος έθεσε αυστηρές προδιαγραφές για το πρόσωπο του Προέδρου της Δημοκρατίας, αποκλείοντας έμμεσα την υποψηφιότητα Ερντογάν. Επίσης, στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται και οι μεγάλες διαδηλώσεις, που οργανώθηκαν πριν από την ημέρα της εκλογής του νέου προέδρου σε Άγκυρα και Κωνσταντινούπολη, με πολλές εκατοντάδες χιλιάδες πολιτών που φώναζαν συνθήματα κατά του Ερντογάν.

Αντίστοιχες διαδηλώσεις κατά της κυβέρνησης Ερντογάν οργανώθηκαν και την περασμένη Κυριακή, μετά την αποτυχία εκλογής νέου Προέδρου, οπότε μόνο στην Κωνσταντινούπολη συγκεντρώθηκαν πάνω από ένα εκατομμύριο πολίτες. Μόνο που εδώ είχαμε και ένα νέο στοιχείο, την οργάνωση, δηλαδή μιας αντιδιαδήλωσης οπαδών του Ερντογάν, με συνθήματα που υποστήριζαν την ελεύθερη χρήση της μαντήλας.

Αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν ο Ερντογάν να αποφασίσει, μόλις την τελευταία στιγμή, να αφήσει κατά μέρος την δική του υποψηφιότητα για την προεδρία και να προτείνει για τη θέση αυτή τον αντιπρόεδρο της κυβέρνησης και υπουργό Εξωτερικών Αμπντουλάχ Γκιούλ, ο οποίος, όμως, δεν κατάφερε να συγκεντρώσει την απαιτούμενη πλειοψηφία όχι μόνο ψήφων αλλά και παρόντων βουλευτών κατά την ώρα της ψηφοφορίας· έτοι-

Οι δυο κύριοι πρωταγωνιστές της σύγκρουσης Μπουγιούκαντ και Ερντογάν.

μος να εκμεταλλευθεί το γεγονός ήταν ο Ντενίζ Μπαϊκάλ, που προσέφυγε στο Συνταγματικό Δικαστήριο για να κηρύξει άκυρη την εκλογική διαδικασία. Πράγμα που πέτυχε τελικά.

ΚΑΙ ΤΩΡΑ «ΣΚΛΗΡΟ ΠΟΚΕΡ»

Ήδη πριν από την απόφαση του Ερντογάν να προτείνει τον Γκιούλ για υποψήφιο Πρόεδρο, σε όλα τα πολιτικά αλλά και στρατιωτικά γραφεία είχε αρχίσει ένα σκληρό παιχνίδι, με στόχο η κάθε πλευρά να βρει τρόπους με τους οποίους θα υπερβαλάγγιζε την άλλη. Ένα παιχνίδι που συνεχίζεται ακόμα και κατά τα φαινόμενα θα συνεχίζεται για πολύ.

Για όποιον παρακολουθεί από κοντά τις εξελίξεις στη γειτονική χώρα, ήταν φανερό ότι η υποψηφιότητα Γκιούλ για την προεδρία δεν θα άλλαζε τις διαθέσεις των κεμαλιστών, οι οποίοι, εκμεταλλευόμενοι τον σχετικό νόμο για την εκλογή Προέδρου, κατέβαλαν κάθε δυνατή προσπάθεια για να αποτρέψουν την προσέλευση στη Βουλή μιας πλειοψηφίας, η οποία με την παρουσία της θα νομιμοποιούσε –έστω και αν δεν την ψήφιζε– την υποψηφιότητα αυτή. Για το λόγο αυτό είχε ετοιμάσει ήδη και την προσφυγή στο Συνταγματικό Δικαστήριο για την ακύρωση της εκλογικής διαδικασίας, αφού τελικά προσέλησαν στη Βουλή μόνο 361 από τους 550 βουλευτές, ενώ έπρεπε να προσέλθουν τουλάχιστον 367.

Βεβαίως, η ακύρωση της εκλογικής διαδικασίας σημαίνει ότι πρέπει να προκηρυχθούν νέες βουλευτικές εκλογές, οι οποίες πρέπει να διεξαχθούν σε περίπου δύο μήνες, πράγμα που επεδίωκαν οι κεμαλιστές, καθώς από πέ-

ρυσι ήδη ασκούσαν πιέσεις προς το κυβερνών κόμμα για την αλλαγή των ημερομηνιών, με σκοπό οι βουλευτικές εκλογές να προηγηθούν της εκλογής προέδρου, ελπίζοντας έτσι ότι θα είχαν πετύχει μια μείωση της κοινοβουλευτικής δύναμης του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης.

Μπροστά στο αντικειμενικό αυτό εμπόδιο, ο Ερντογάν σκέφθηκε αρχικά να ξεπεράσει την απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου, ξεκινώντας από την αρχή τη διαδικασία εκλογής προέδρου. Στη συνέχεια όμως προτίμησε να ενδώσει στην προκήρυξη πρόωγων βουλευτικών εκλογών, τις οποίες όρισε ήδη για τις 24 Ιουνίου, αλλά ταυτόχρονα έθεσε και έναν όρο που αφορά την αναθεώρηση του Συντάγματος της χώρας σε τρία βασικά σημεία: Στην καθιέρωση εκλογής Προέδρου απευθείας από το λαό και όχι από τη Βουλή, στη μείωση του ορίου ηλικίας για τους υποψήφιους βουλευτές στα 25 από τα 30 χρόνια που είναι σήμερα, και τέλος τη μείωση της κοινοβουλευτικής θητείας στα τέσσερα χρόνια από τα πέντε που είναι σήμερα.

Με βάση τα παραπάνω, τα οποία ο Ερντογάν κατέθεσε ήδη στη Βουλή, η Τουρκία βαδίζει ουσιαστικά προς την διεξαγωγή πρόωγων βουλευτικών εκλογών στα τέλη Ιουνίου, με την ελπίδα, εκ μέρους του Ερντογάν και των στελεχών του, το Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης να αυξήσει τη δύναμή του στη Βουλή, με στόχο να περάσει τόσο την εκλογή του Γκιούλ στην προεδρία όσο και τις συνταγματικές αλλαγές που σχεδιάζει.

Με στόχο την αύξηση της κοινοβουλευτικής τους δύναμης, όμως, θα κινη-

θούν και τα άλλα κόμματα, τα οποία πρόκειται να έχουν την άμεση υποστήριξη και συμπαράσταση των στρατηγών, προκειμένου να περιορίσουν τη δύναμη των ισλαμιστών του Ερντογάν –αν δεν τους βγάλουν στο περιθώριο, πράγμα αδύνατο–, ώστε να παίξουν έναν αποφασιστικότερο ρόλο στην εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας, για την οποία ήδη έχει αρχίσει να διατυπώνεται η άποψη ότι πρέπει να τεθεί σε δημοψήφισμα.

Στο πλαίσιο αυτό, η μάχη προβλέπεται σκληρή και η πόλωση είναι αυτή που, κατά κύριο λόγο, θα κυριαρχήσει. Βεβαίως, ο Ερντογάν έχει την αμέριστη υποστήριξη ενός μεγάλου μέρους των λαϊκών στρωμάτων, των φτωχών στα αστικά κέντρα, καθώς και του αγροτικού πληθυσμού. Οι κεμαλιστές, όμως, από την πλευρά τους ελέγχουν κυρίως τους αστικούς πληθυσμούς, έχουν στενές σχέσεις με τον επιχειρηματικό κόσμο και κυρίως, όπως έδειξαν οι δραστηριότητές τους τα περασμένα χρόνια, διαθέτουν έναν τεράστιο μηχανισμό προπαγάνδας και παράλληλα τον άμεσο έλεγχο του στρατού και της αστυνομίας.

Από την άλλη πλευρά, οι ΗΠΑ δεν δείχνουν διατεθειμένες να ανακατευτούν στην παρούσα φάση, παίρνοντας το μέρος της μιας ή της άλλης πλευράς, οπότε αφήνουν τα πράγματα να κυλήσουν μόνα τους, αν και είναι φανερό ότι θα προτιμούσαν να συνδιαλέγονται με μια εξουσία που εκ προοιμίου διαθέτει τη δύναμη να τηρεί την εσωτερική ισορροπία στη χώρα και να μπορεί να συνάπτει συμφωνίες τις οποίες τελικά θα τηρεί χωρίς παλινδρομήσεις.

Το ίδιο και με την Ευρωπαϊκή Ένωση, άλλωστε, καθώς, παρά την προσπάθεια του επιτρόπου Όλι Ρεν να παρέμβει με συστάσεις για τήρηση των δημοκρατικών κανόνων, στην ουσία οι Βρυξέλλες προτιμούν να μείνουν ουδέτερες, αφού από τη μια το δέλεαρ της ένταξης αποδεικνύεται πλέον επικίνδυνο, ενώ από την άλλη υπάρχουν πολλοί Ευρωπαίοι οι οποίοι θα προτιμούσαν μια Τουρκία –έστω και σε καθεστώς ειδικής σχέσης μαζί της– απαλλαγμένη, πάντως, από τον κίνδυνο να περιπέσει σε θρησκευτικές περιπέτειες.

Ένα περίεργο σκάφος για τον γιο του Προέδρου του Αρείου Πάγου

του Ρεπόρτερ

Σύμφωνα με πληροφορίες που έφτασαν στο περιοδικό την ώρα που όδευε προς το τυπογραφείο ο κ. Φαίδωνας Κεδίκογλου, γιος του Προέδρου του Αρείου Πάγου Ρωμύλου Κεδίκογλου, έχει δηλώσει στη ΔΟΥ Γλυφάδας ένα ταχύπλοο πολυτελές σκάφος τύπου Bavaria, μήκους 15 μέτρων (33 πόδια). Η αξία του σκάφους, καινούριο, φτάνει τα 250.000 ευρώ.

Το πρώτο ερώτημα είναι αν ο ηλικίας 24 ετών κ. Φαίδωνας Κεδίκογλου, δικηγόρος το επάγγελμα, διαθέτει εισοδήματα που να δικαιολογούν την αγορά αυτού του σκάφους, έστω και σε μικρότερη τιμή, αν το αγόρασε μεταχειρισμένο. Προσπαθώντας να βρούμε μια απάντηση στο ερώτημα αυτό πληροφορηθήκαμε ότι το σκάφος έχει δηλωθεί ως «επαγγελματικό», το οποίο, βάσει του νόμου, σημαίνει ότι πρέπει οπωσδήποτε να νοικιάζεται 60 ημέρες το χρόνο. Δηλαδή ο γιος του Προέδρου του Αρείου Πάγου νοικιάζει κότερα; Το σκάφος πάντως βρίσκεται στη μαρίνα Αλίμου.

Το άλλο και πολύ πιο σημαντικό ερώτημα προκύπτει από τα εξής: Ερευνώντας το θέμα διαβάσαμε στην εφημερίδα *Πρώτο Θέμα* της περασμένης Κυριακής (29/4) ένα εκτενές ρεπορτάζ για τον «ανεξήγητο» όπως τον χαρακτηρίζει «πλουτισμό του γιου του Προέδρου του Αρείου Πάγου». Ανάμεσα λοιπόν σε διάφορες ενδιαφέρουσες πληροφορίες για βίλες, οικόπεδα και δηλώσεις στην εφορία, διαβάσαμε και μια, η οποία δημιουργεί μερικούς πολύ ενδιαφέροντες συνειρμούς που αν επιβεβαιωθούν τότε οι ηθικές συνέπειες θα είναι πολύ σοβαρές.

Συγκεκριμένα, η εφημερίδα αναφέρει ότι ο κ. Φαίδων Κεδίκογλου αγόρασε το εν λόγω σκάφος, ονόματι «Ποσειδών», αντί 153.861 ευρώ το 2004 δίνοντας ως

προκαταβολή 58.695 ευρώ και χρωστάει τα υπόλοιπα. Σε ποιόν τα χρωστάει; Από πού αγόρασε το σκάφος; Οι πληροφορίες δεν έχουν φτάσει ακόμα μέχρι εκεί. Γίνεται όμως, από την ίδια εφημερίδα, ένας ενδιαφέρων συνδυασμός. Δίπλα σε μια φωτογραφία του τύπου του σκάφους που διαθέτει ο κ. Κεδίκογλου δημοσιεύεται η πληροφορία ότι στην άδεια του σκάφους εμφανίζεται ως πλοιοκτήτρια μια εταιρεία ονόματι «ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΑΙ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ Α.Ε.», χωρίς να εξηγείται ποια ακριβώς είναι η σημερινή σχέση της με το σκάφος του κ. Κεδίκογλου. Είναι η πρώην ιδιοκτήτρια του σκάφους; Το αγόρασε από αυτήν ο κ. Κεδίκογλου; Το διαθέτει αυτή για να το νοικιάζει ως «επαγγελματικό»; Το χρωστάει ακόμα και γι' αυτό είναι στο όνομα της εταιρείας; Τι τέλος πάντων συμβαίνει; Ούτε αναφέρεται ποια είναι αυτή η εταιρεία και με τι ασχολείται.

Ερευνώντας όμως το αρχείο μας αλιεύσαμε το εξής καταπληκτικό: Τον Αύγουστο το 2004 κατασχέθηκε με έφοδο της αστυνομίας στην Καλαμάτα περίπου ένας τόνος κοκαΐνης. Μεταξύ άλλων συνελήφθη ως «εγκέφαλος» του κυκλώματος ο 51χρονος τότε επιχειρηματίας Νικήτας Κυριακούλης, διευθυντής στη μαρίνα της Καλαμάτας, στην

οποία επρόκειτο να δέσει τα ιστιοφόρα «Πλούτων» που μετέφερε την κοκαΐνη από τη Μαρτινίκα στην Ελλάδα. Εδώ αρχίζουν τα περίεργα. Η μαρίνα της Καλαμάτας ανήκει στην εταιρεία του αδερφού του προηγούμενου, Σταύρο Κυριακούλη. Το όνομα της είναι «ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ Α.Ε.», είναι εισηγμένη στο Χρηματιστήριο, διαθέτει περίπου 250 σκάφη αναψυχής και έχει αναλάβει από την «Ελληνικά Τουριστικά Ακίνητα ΑΕ» τη μακρόχρονη εκμετάλλευση διάφορων μαρίνων.

Όπως έγραψε ο Τύπος της 26/8/2004 ο Σταύρος Κυριακούλης δεν είχε εμπλακεί στην υπόθεση. Η ίδια εξάλλου η εταιρεία δήλωσε τότε ότι ο αδελφός του, ο Νικήτας, δεν είχε καμία μετοχική σχέση με αυτή παρά μόνο «την υπαλληλική σχέση του διευθυντή της μαρίνας της Καλαμάτας». Δεν έχουμε κανένα λόγο για να διαφωνήσουμε, μέχρι στιγμής. Πιθανότατα, ο Νικήτας Κυριακούλης να ήταν μόνο το «κακό παιδί» της οικογένειας. Αν όμως η εταιρεία «ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΑΙ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ Α.Ε.» που φέρεται ως πλοιοκτήτρια του πολυτελούς σκάφους του γιου του Προέδρου του Αρείου Πάγου είναι η ίδια με την «ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ Α.Ε.» που αναφέρεται στα ρεπορτάζ του 2004 για την υπόθεση της κοκαΐνης, τότε δημιουργείται μεγάλο θέμα για τον κ. Κεδίκογλου. Και μόνο για το λόγο ότι η γυναίκα του Καίσαρα δεν πρέπει μόνο να είναι τίμια, αλλά πρέπει και να φαίνεται τίμια.

Πρόκειται για σατανική σύμπτωση, για δημοσιογραφικό «λάθος», ή συμβαίνει κάτι άλλο; Εμείς πάντως θα διερευνήσουμε το θέμα μέχρι να βρεθεί η πραγματική αλήθεια, όποια κι αν είναι αυτή. Το ίδιο πιστεύουμε ότι θα πρέπει να κάνει και η Δικαιοσύνη και ο αρμόδιος υπουργός κ. Αν. Παπαληγούρας.

Ο μακιαβελισμός αντί της «ηθικής τάξης» και της πολιτικής πυγμής

του Ρεπόρτερ

Με την «παραίτηση» Τσιτουρίδη, ο πρωθυπουργός επιχείρησε να ανορθώσει κάπως το καταρρακωθέν πλέον «ηθικό πλεονέκτημα» της κυβέρνησής του, αλλά είναι εξαιρετικά αμφίβολο αν έπεισε ακόμα και τους πιο φανατικούς υποστηρικτές του. Μένει επίσης να απαντηθεί το ερώτημα ποιος είναι ο μεγάλος χαμένος της υπόθεσης, με την πραγματική έννοια και όχι επικοινωνιακά: Ο Σ. Τσιτουρίδης, που ούτως ή άλλως ήταν πλέον δακτυλοδεικτούμενος, ή ο κ. Καραμανλής, που εμφανίζεται ανήμπορος να κόψει τα κεφάλια εκείνων που πραγματικά ευθύνονται για τα αμαρτωλά ομόλογα;

Το περασμένο Σάββατο, ύστερα από 60 ημέρες κρίσης και αφόρητων πιέσεων, ο κ. Καραμανλής ζήτησε τελικά την παραίτηση του κ. Τσιτουρίδη, επειδή ο στενός συνεργάτης του Ευγένιος Παπαδόπουλος «βρίσκεται υπό τον έλεγχο του εισαγγελέα για επιχειρηματικές δράσεις στο παρελθόν». Όπως δήλωσε στους δημοσιογράφους ο ίδιος ο πρωθυπουργός, οι πράξεις για τις οποίες κατηγορείται ο κ. Παπαδόπουλος είναι «άσχετες με την υπόθεση του ομολόγου» αλλά «δεν του επιτρέπουν να μείνει στη θέση του», επειδή «είναι θέμα ηθικής τάξης». Σύμφωνα με δημοσιεύματα της ίδιας ημέρας, ο εφέτης ανακριτής κ. Σίδερης έχει ζητήσει να ανοίξουν οι τραπεζικοί λογαριασμοί του κ. Παπαδόπουλου, επειδή «έχουν προκύψει υπόνοιες ότι ενδεχομένως έχει διαπράξει νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες» κατά τη διάρκεια του άλλου μεγάλου σκανδάλου στο Χρηματιστήριο, της περιόδου 1999–2000.

Με άλλα λόγια, ο κ. Τσιτουρίδης εξαναγκάστηκε σε παραίτηση όχι για το

σκάνδαλο των ομολόγων, αλλά επειδή η Δικαιοσύνη ερευνά την ενδεχόμενη εμπλοκή του στενού συνεργάτη του σε παράνομες δραστηριότητες. Με τη λογική αυτή όμως, ο κ. Καραμανλής δεν θα έπρεπε να είχε ζητήσει και τις παραίτησεις των κ. Αλογοσκούφη και Δούκα, επειδή η Δικαιοσύνη ερευνά τώρα τις παράνομες πράξεις που έγιναν κατά τη διαδρομή του αμαρτωλού ομολόγου που αυτοί εξέδωσαν; Όταν μάλιστα οι ίδιοι κατηγορούνται από πληθώρα δημοσιευμάτων του Τύπου για τις στενές σχέσεις τους με τους πρωτεργάτες του σκανδάλου οι οποίοι επίσης ερευνώνται από τη Δικαιοσύνη. Γιατί δύο μέτρα και δύο σταθμά;

Η απάντηση είναι πολύ απλή. Ο πρωθυπουργός δεν αγγίζει για την ώρα τους υπεύθυνους του σκανδάλου των ομολόγων, είτε επειδή δεν θέλει είτε επειδή δεν μπορεί. Αν έδιωχνε τον Σάββα Τσιτουρίδη για τα ομόλογα, θα ήταν σαν να επέρριπτε όλη την πολιτική ευθύνη για τον τζόγο με τα χρήματα των Ασφαλιστικών Ταμείων σε αυτόν. Επειδή, όμως, ο κ. Τσιτουρίδης δεν ήταν το

μοναδικό κυβερνητικό στέλεχος που εμπλέκεται στην υπόθεση, είναι προφανές ότι το Μαξίμου θα έπρεπε κατόπιν να αποδώσει τα δέοντα και σε άλλους υπουργούς. Όπως για παράδειγμα στους εκδώσαντες τα ομόλογα υπουργό και υφυπουργό Εθνικής Οικονομίας κ. Αλογοσκούφη και Δούκα. Αυτό ακριβώς το ενδεχόμενο ήταν που ήθελε να αποφύγει το μέγαρο Μαξίμου. Πόσο μάλλον, αφού σε αυτή την περίπτωση η κυβερνητική κρίση θα γενικευόταν και η ΝΔ θα πήγαινε στις εκλογές κάτω από άκρως δυσμενείς συνθήκες.

ΤΟ ΜΙΚΡΟΤΕΡΟ ΚΑΚΟ

Έτσι, αναζητήθηκε η «φόρμουλα του μικρότερου κακού». Να μην ενοχοποιηθεί ο Τσιτουρίδης για τα ομόλογα και άρα να διασφαλιστεί η σιωπή του, αλλά και να ικανοποιηθεί παράλληλα το διαμορφωμένο από τα ΜΜΕ κοινό αίσθημα που ήθελε τον πρώην υπουργό μοναδικό «ένοχο». Αυτό που κατάλαβαν όμως όλοι είναι ότι ο κ. Καραμανλής είναι αναγκασμένος να κάνει τα στραβά μάτια για τους κύριους υπεύθυνους του σκανδάλου των ομολόγων που κατοικοεδρεύουν στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Και εάν μεν η εξήγηση που δίδει το ίδιο το Μαξίμου είναι ότι «αυτοί κρατούν την Οικονομία» και ότι δεν πρέπει να «αγγιχτούν» γιατί οι συνέπειες στα οικονομικά θα είναι μεγάλες, τότε το πρόβλημα δεν είναι και τόσο σοβαρό. Εάν όμως ο Κ. Καραμανλής δεν «ακουμπάει», το οικονομικό επιτελείο επειδή, όπως λέγεται, αυτό είναι το αγαπημένο παιδί της

οικονομικής ολιγαρχίας και κάνει όλο το «παιχνίδι» και τα μεγάλα οικονομικά «ντηλ» με την διαπλοκή, τότε τα πράγματα είναι πολύ σοβαρά.

ΟΙ ΑΣΚΟΙ ΤΟΥ ΑΙΟΛΟΥ

Δεν είναι λίγα εκείνα τα στελέχη της ΝΔ που όταν άκουσαν ή διάβασαν τις δηλώσεις που έκανε ο πρωθυπουργός το περασμένο Σάββατο δεν ήθελαν να πιστέψουν ότι τις έγραψε ο ίδιος. Επειδή με τις δηλώσεις αυτές ο κ. Καραμανλής κατάφερε πολλά πράγματα ταυτόχρονα, αλλά τίποτα από όσα περίμενε η κοινή γνώμη επί 60 ημέρες.

Πρώτον, κατάφερε να εμπλέξει και τη ΝΔ στο σκάνδαλο του Χρηματιστηρίου της περιόδου 1999-2000, ενώ μέχρι τώρα ήταν γνωστό ως το «μεγάλο σκάνδαλο» της προηγούμενης κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ. Απάντησε έτσι, εμμέσως, και στις απορίες γιατί η κυβέρνηση της ΝΔ άφησε να παραγραφεί αυτό το «μεγάλο σκάνδαλο» και ακύρωσε και επισήμως μια ακόμα μεγάλη προεκλογική εξαγγελία της ΝΔ.

Δεύτερον, δημιούργησε τις προϋποθέσεις για μια πολύ πιο μεγάλη κρίση όταν ολοκληρωθούν οι έρευνες για τα ομόλογα. Τι θα γίνει άραγε αν οι εν εξελίξει έρευνες της Δικαιοσύνης και του κ. Ζορμπά αποδείξουν αυτό που πολλοί θεωρούν ήδη βέβαιο; Ότι δηλαδή η υπόθεση στήθηκε από τη λεγόμενη «παρέα του Λονδίνου» και τους χρηματιστές και τραπεζίτες που κινούνται γύρω από τον κ. Αλογοσκούφη, τον κ. Δούκα και τον κ. Κουρή ή υπήρξαν συνεργάτες τους;

Τρίτον, ανοίγει ένας νέος κύκλος εσωτερικών ξεκαθαρισμάτων στη ΝΔ, επειδή η ενοχοποίηση του κ. Τσιτουρίδη για τις πράξεις του συνεργάτη του ανοίγει το δρόμο και για την ενοχοποίηση και άλλων μελών της κυβέρνησης, με βάση τις πράξεις συνεργατών τους. (Αυτό το τελευταίο μπορεί βέβαια να μας βγει σε καλό, επειδή, αν αποδεικνύεται ότι ένας υπουργός έχει δίπλα του έναν κακό συνεργάτη, θα πρέπει να παραιτείται).

Τέταρτον, δημιουργείται η εντύπωση ότι επειδή ενδεχομένως ο πρωθυπουργός δεν είχε στη σημερινή συγκυρία την πολιτική δύναμη για να διώξει τον Σ. Τσιτουρίδη για τα ομόλογα, το Μαξίμου κατέφυγε σε μια μεθοδολογία με

διαρροές δημοσιευμάτων σε φιλοκυβερνητικές εφημερίδες και άλλα διάφορα, που παραπέμπουν κατευθείαν στον Μακιαβέλι.

Όπως και να 'χει πάντως, είναι βέβαιο ότι το σκάνδαλο των ομολόγων «ψαλίδισε» τη δύναμη του Καραμανλή, κυρίως επειδή προκάλεσε σοβαρές ρωγμές στο «ηθικό πλεονέκτημα» με το οποίο έλαβε «λευκή επιταγή» από τον λαό στις εκλογές του 2004. Σήμερα τα συνθήματα της κάθαρσης και του πολέμου κατά της διαπλοκής και της διαφθοράς έχουν πια ξεθωριάσει, και έτσι που πάμε σε λίγο θα γίνουν ανέκδοτα για τον «πόλεμο» κατά των «νταβατζήδων». Το χειρότερο είναι ότι όσο ξεθωριάζουν στα μάτια του λαού τα συνθήματα με τα οποία εκλέχτηκε ο Καραμανλής τόσο η κυβέρνησή του κινδυνεύει να γίνει όμηρος της οικονομικής ολιγαρχίας και της διαπλοκής. Οι επικοινωνιολόγοι του Μαξίμου ισχυρίζονται βέβαια ότι παρά το πλήγμα που έχει επιφέρει το σκάνδαλο των ομολόγων στην κυβέρνηση, οι δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι το πολιτικό σκηνικό παραμένει σχεδόν αμετάβλητο. Ότι, οι απώλειες της Ν.Δ. είναι «οριακές» και ότι το ΠΑΣΟΚ παραμένει «στάσιμο». Είναι όμως αυτή η πραγματικότητα; Γιατί εμείς έχουμε την εντύπωση ότι ελάχιστοι εντυπωσιάστηκαν με την παραίτηση Τσιτουρίδη και ότι κάθε μέρα όλο και λιγότεροι πείθονται πλέον από την ρητορική του κ. Καραμανλή και της κυβέρνησής του.

Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι το χειρότερο από όλα είναι ότι ο πρωθυπουργός έφτασε σε αυτό το σημείο χωρίς να έχει ουσιαστικά πολιτικό αντίπαλο, λόγω των γνωστών αδυναμιών του ΠΑΣΟΚ και του αρχηγού του. Στην πραγματικότητα, όμως, το ρόλο της αξιωματικής αντιπολίτευσης έχουν αναλάβει αυτά τα τρία χρόνια εξωθεσμικοί παράγοντες που μπορούν και υπαγορεύουν τις επιθυμίες τους μέσω των ΜΜΕ που ελέγχουν. Μέχρι και ο Σύνδεσμος Ελλήνων Βιομηχάνων (ΣΕΒ), δια του προέδρου του κ. Δασκαλόπουλου, μπήκε τελευταία στο χορό της κριτικής, «κατακραυμώνοντας» την κυβέρνηση και ζητώντας, ούτε λίγο ούτε πολύ, πρόωρες εκλογές. Μήπως θυμάστε τον πόλεμο με τα «γάλατα»;

Η πραγματική «αντιπολίτευση» δεν εί-

ναι το διχασμένο ΠΑΣΟΚ αλλά η γνωστή «διαπλοκή», που ανασυντάχθηκε και ελέγχει ουσιαστικά τα δύο μεγάλα κόμματα, τα ξένα και εγχώρια μεγαλοσυμφέροντα που έχουμε περιγράψει επανειλημμένως, και φυσικά ο ξένος παράγων, που εκμεταλλεύεται τη σημερινή ευμενή γι' αυτόν πολιτική συγκυρία για να θέσει ζητήματα όπως η δήθεν ύπαρξη «τουρκικής μειονότητας». Όμως η στάση και οι αντιδράσεις όλων αυτών ήταν δεδομένη όταν ο κ. Καραμανλής ανελάμβανε την πρωθυπουργία. Ευθύνεται λοιπόν ο ίδιος επειδή η άτολμη πολιτική του επέτρεψε τη δημιουργία φαινομένων σαν τα σημερινά και επειδή έβαλε λύκους να φυλάνε το μαντρί και εγκατέλειψε την πολιτική για τις δημοσκοπήσεις.

Όταν γράφονταν αυτές οι γραμμές, η φημολογία ήταν και πάλι έντονη για το τι θα κάνει ο κ. Καραμανλής προκειμένου να αντιμετωπίσει την κατάσταση που έχει δημιουργηθεί. Άλλοι έλεγαν ότι θα ακολουθήσει ανασχηματισμός (μικρός ή μεγάλος) και άλλοι ότι είναι αναγκασμένος πλέον να προσφύγει σε εκλογές, παρόλο που οι δημοσκοπήσεις δεν του το επιτρέπουν. Άλλοι εναποθέτουν τις ελπίδες τους για μετά τις εκλογές επειδή, λέει, «τότε θα έρθει η ώρα του Καραμανλή». Ότι κι αν κάνει ο κ. Καραμανλής, το μόνο βέβαιο είναι ότι αν συνεχίσει να επιτρέπει στα μεγάλα συμφέροντα και τους εκφραστές τους στην κυβέρνηση και το κόμμα της ΝΔ να συνεχίσουν να «ψαλιδίζουν» τον ίδιο και την κυβέρνησή του, στις επερχόμενες εκλογές η διαφορά ανάμεσα στα δύο μεγάλα κόμματα θα είναι πολύ μικρή. Γεγονός που εγκυμονεί κινδύνους για δημιουργία κυβέρνησης μειωμένης αυτοδυναμίας.

Η μεγάλη μάχη θα γίνει λοιπόν στις εκλογές. Και οι προϋποθέσεις με τις οποίες θα πάει ο κ. Καραμανλής σε αυτές είναι καθοριστικές για το τι θα ακολουθήσει την επόμενη τετραετία. Και μένει στον ίδιο να αποφασίσει «με ποιους θα πάει και ποιους θα αφήσει». Αν θα επιχειρήσει, δηλαδή, να τα βάλει με την οικονομική ολιγαρχία και να διώξει τα «παιδιά» της ή θα συνεχίσει να ανέχεται τη διάβρωση του κόμματός του και της κυβέρνησής του από τα ισχυρά συμφέροντα.

Τι συμβαίνει όταν ο λύκος φυλάει το μαντρί

του Δ. Οικονομικού

«Vega» σημαίνει δεξιότηχνης της λύρας. «Plexus» σημαίνει πλέγμα, δίχτυ. Και η λέξη «Algo» έχει σχέση με τους αλγορίθμους. Δεν τα γράφουμε αυτά επειδή, εμείς εδώ στο *Αντί*, θέλουμε να σας μάθουμε λατινικά και αγγλικά. Θέλουμε απλά να σας μυήσουμε στις μυστικές διαδρομές των off shore εταιρειών στις οποίες εμπλέκεται άμεσα ή έμμεσα ο «δήμιος» του Σάββα Τσιτουρίδη, το δεξί του χέρι, ο Ευγένιος Παπαδόπουλος. Έτσι, θα μπορέσετε ίσως να καταλάβετε πώς φτάσαμε στο «Μεγάλο Σάββατο» της κυβέρνησης και στον αποκεφαλισμό του υπουργού Απασχόλησης, όχι για το καραμπινάτο σκάνδαλο των ομολόγων, όπως περίμεναν όλοι, αλλά για το μεγάλο φαγοπότι του Χρηματιστηρίου της περιόδου 1999–2001. Ναι, αυτό που παραγράφηκε με την ευγενική φροντίδα της ανεξαρτήτου (μετά το 2004) Δικαιοσύνης. Κι αν νομίζουν κάποιοι ότι μετά από το Μεγάλο Σάββατο έρχεται η Ανάσταση, πλανώνται πλάνην οικτράν, όχι μόνο επειδή το Πάσχα πέρασε, αλλά και επειδή οι αποκαλύψεις για τις σκοτεινές μπιζνες και άλλων ανώτατων και ανώτερων κυβερνητικών στελεχών θα συνεχιστούν.

Ας πιάσουμε, όμως, τα πράγματα από την αρχή κι ας φωτίσουμε το παρασκήνιο που οδήγησε τον Κ. Καραμανλή να χρίσει τον Σ. Τσιτουρίδη «ιφιγένεια» για να γλιτώσει πρόσκαιρα (;) από τη μέγγενη των αποκαλύψεων. Όπως λοιπόν μας πληροφόρησε το Σάββατο το πρωί η *Καθημερινή*, ο μέχρι τότε ειδικός γραμματέας του Υπουργείου Απασχόλησης για θέματα Ασφαλιστικών Ταμείων Ευγένιος Παπαδόπουλος βρίσκεται στο επίκεντρο δικαστικής έρευνας για το σκάνδαλο του Χρηματιστηρίου επί ΠΑΣΟΚ και ο εφέτης ανακριτής Γιάννης Σίδερης έχει ζητήσει την άρση του τραπεζικού απορρήτου του.

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΑΔΙΑ ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΑΠΟΚΕΦΑΛΙΣΜΟ

Έχει μεγάλη σημασία να σημειωθεί ότι η *Καθημερινή* δημοσίευσε την είδηση αυτή στη 2η και έκτακτη έκδοσή της. Προφανώς επειδή το προηγούμενο βράδυ της Παρασκευής, όταν ετοιμαζόταν δηλαδή για την 1η έκδοση δεν το είχε πληροφορηθεί ακόμα. Τι συνέβη; Ο αρμόδιος συντάκτης είχε μια ξαφνική έμπνευση και κινητοποιήθηκε

νυχτιάτικα για να βρει τη μεγάλη είδηση στο μέγαρο του Εφετείου Αθηνών; Ή μήπως υπήρξε κάποια διαρροή που βόλευε πολύ όσους επεδίωκαν την εκτόνωση με κάθε τρόπο της κρίσης; Κάποιοι πάντως διαμαρτύρονται ανεπισήμως ότι τους «έκλεψαν» το θέμα, όπως θα δούμε στη συνέχεια.

Μέχρι το απόγευμα της Παρασκευής 27/4 ο κ. Τσιτουρίδης τηλεφωνούσε σε στελέχη εφημερίδων λέγοντάς τους ότι «δεν παραιτείται», ότι «έχει τη στήριξη του Μαξίμου» και ότι εκτιμά ότι θα καταλαγιάσει η υπόθεση των ομολόγων. Μάλιστα, σε διευθυντή εφημερίδας είχε πει εκείνο το απόγευμα: «Φεύγω για Κιλκίς ήσυχος κανείς δεν με κουνάει από τη θέση μου, δεν πρόκειται να γίνω αποδιοπομπαίος τράγος, ο πρωθυπουργός με στηρίζει...». Είχε επίσης δώσει και αποκλειστική συνέντευξη στο *Βήμα*, που δημοσιεύτηκε, και στην οποία εξηγεί γιατί δεν θα... παραιτηθεί.

Βέβαια, περνούσε παράλληλα και το μήνυμα ότι «αν με διώξουν για τα ομόλογα θα πάρω κι άλλους μαζί μου. Εγώ δεν θα γίνω Ιωάννης και κάποιοι θα χο-

ρεύουν το χορό της Σαλώμης». Καλά πληροφορημένες πηγές ισχυρίζονται επίσης ότι ο κ. Τσιτουρίδης διαθέτει στοιχεία που «καίνε» άλλα εμπλεκόμενα στην υπόθεση κυβερνητικά στελέχη, τα οποία εμφανίζονται να πιέζουν τον ίδιο και τους «αχυράνθρωπους» στα Ασφαλιστικά Ταμεία για την αγορά των αμαρτωλών ομολόγων. Δεν έχουμε ακόμα στη διάθεσή μας αυτά τα στοιχεία. Είναι όμως προφανές ότι σε αυτά αναφερόταν ο κ. Τσιτουρίδης όταν, τρεις ημέρες πριν την καρατόμησή του (την Τετάρτη 25/4), ομιλούσε στη Βουλή περί «συλλογικής ευθύνης» και προκαλούσε έντονες ανησυχίες στην κυβέρνηση, η οποία έσπευσε την επομένη να τον καθησυχάσει δια του κ. Αλογοσκούφη και άλλων. Την ίδια ημέρα (Πέμπτη 26/4) η *Καθημερινή* (πάλι) έγραφε ότι «ο πρωθυπουργός προσανατολίζεται να μην απομακρύνει τον κ. Τσιτουρίδη από την κυβέρνηση», ενώ οι αντιπολιτευόμενες εφημερίδες επέκριναν το Μαξίμου για τον επιχειρούμενο «εναγκαλισμό» του μέχρι τότε υπουργού Απασχόλησης.

Έτσι, την Παρασκευή το βράδυ, όταν του τηλεφώνησαν στο Κιλκίς όπου βρισκόταν, για να του πουν ότι έχει «σκάσει θέμα» με τον Ευγένιο Παπαδόπουλο και ότι η *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία* θα έκανε αποκαλύψεις, ο Σάββας πάγωσε. Στις ώρες που ακολούθησαν, εκτός από το πολιτικό παίχτηκε κι ένα δημοσιογραφικό θρίλερ. Η πιάτσα λέει ότι το Μαξίμου έμαθε ότι η *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία* θα δημοσίευε την απόφαση των δικαστικών αρχών για άνοιγμα των τραπεζικών λογαριασμών του Ευγένιου, από πρώην στέλεχος της εφημερίδας, φιλικά διακείμενο προς κορυφαίο υπουργό της κυβέρνησης. Τότε λέγεται επίσης ότι δόθηκε εντολή να διαρρεύσει το θέμα στην φιλοκυβερνητική και ελεγχόμενη *Καθη-*

μερινή, η οποία αναγκάστηκε να προχωρήσει σε αλλαγή της πρώτης σελίδας στη 2η έκδοση του Σαββατιάτικου φύλου της 28ης Απριλίου. Για την ιστορία, εκείνη την ημέρα ανακοινώθηκε η απομάκρυνση του Σεραφείμ Φυντανίδη από την *Ελευθεροτυπία*, ένα μήνα προτού φύγει μόνος του, όπως είχε δρομολογηθεί.

Τι συνέβη λοιπόν και άλλαξαν ραγδαία οι προθέσεις του Μαξίμου; Γιατί δεν έγινε τελικά το «θαύμα» και ο υποδεικνυόμενος ως ένοχος δεν αναστήθηκε; Πολλά γνωρίζει, μεταξύ άλλων, και ο Μιλτιάδης Έβερτ, ο οποίος λίγες μέρες μετά τις δηλώσεις Τσιτουρίδη περί «συλλογικής ευθύνης» συναντούσε τον πρωθυπουργό και αργότερα έκανε δηλώσεις με τις οποίες «αθώωνε» το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης και έριχνε το ανάθεμα στον κ. Τσιτουρίδη. Λέγεται επίσης ότι ο κ. Έβερτ έβαλε «βέτο» στην απομάκρυνση του γαμπρού του και υφυπουργού Οικονομικών κ. Π. Δούκα (που εξέδωσε τα ομόλογα), αλλά αυτό ακούγεται μάλλον υπερβολικό, λόγω της ηλικίας του και της κατάστασης της υγείας του.

Σε κάθε περίπτωση έχουν πολύ ενδιαφέρον τα μεγάλα εσωκομματικά παιχνίδια που παίζονται αυτόν τον καιρό στη ΝΔ, με αφορμή την υπόθεση των ομολόγων. Για παράδειγμα, ο κ. Έβερτ που κάποτε δεν ήθελε ούτε να δει τον κ. Αλογοσκούφη, τον στηρίζει τώρα αναγκαστικά για να μην συμπαρασύρει και το γαμπρό του, ενώ παράλληλα κρυφοκοιτάζει και προς το Μητσοτακείο, το οποίο δείχνει ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας, επειδή τα επώνυμα όλων των πρωταγωνιστών της υπόθεσης τελειώνουν σε «-άκης». Όπως λέμε Παπαμαρκάκης, Πρινιωτάκης, Μητσοτάκης κ.ο.κ. Ταυτόχρονα ορισμένοι του Μαξίμου υποδεικνύουν ως «δεξιό» τον υπουργό Υγείας κ. Δ. Αβραμόπουλο, βάζοντάς τον έτσι απέναντι στη Ντόρα, η οποία μάλλον πήρε με το μέρος της τον κ. Μεϊμαράκη, που βαρέθηκε την «εξορία» του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας.

Σε κάθε περίπτωση, είναι προφανές ότι η κυβέρνηση δεν θα άντεχε και την απομάκρυνση του κ. Δούκα, επειδή αυτή δεν μπορούσε να γίνει χωρίς την απομάκρυνση και του κ. Αλογοσκούφη

και τις συνακόλουθες διαλυτικές τάσεις στο κυβερνητικό σχήμα. Γι' αυτό και επελέγη η θυσία του πρώην υπουργού Απασχόλησης, αλλά για άλλο λόγο: Ότι δηλαδή είχε ως δεξί του χέρι κάποιον που έπαιζε στο Χρηματιστήριο. Παράπτωμα πολύ μικρότερο από το να κατηγορηθεί ως εγκέφαλος της ληστείας των Ταμείων. Έτσι ο κ. Τσιτουρίδης, μέχρι νεωτέρας, θα το παίζει θύμα κακών συνεργατών και τίποτε παραπάνω.

VEGA, PLEXUS, ALGORE

Οι εισαγγελικές αρχές αναζητούν, στο μεταξύ, στοιχεία και αποδείξεις που ενδεχομένως να συνδέουν τον Ευγένιο Παπαδόπουλο με την κακουργηματική πράξη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Επελέγη η θυσία του Τσιτουρίδη, για το λόγο ότι είχε ως δεξί του χέρι κάποιον που έπαιζε στο Χρηματιστήριο. Παράπτωμα πολύ μικρότερο από το να κατηγορηθεί ως εγκέφαλος της ληστείας των Ταμείων

Οι έρευνες τοποθετούνται χρονικά στην επίμαχη περίοδο άνηθσης του ελληνικού χρηματιστηρίου (1999-2001) με τις μετοχές «φούσκες», όταν η πρώην ανακρίτρια Κωνσταντίνα Μπουρμπούλια, προφυλακισμένη σήμερα για συμμετοχή στο παραδικαστικό κύκλωμα, φέρεται να είχε εισπράξει 300.000 ευρώ σε λογαριασμό της στην Ελβετία από τον επιχειρηματία Τρύφωνα Αποστολόπουλο. Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, ο Ευγένιος Παπαδόπουλος και ο Τρύφωνας Αποστολόπουλος σχετίζονται μέσω των off shore εταιριών Vega International και Plexus Corporation, αλλά και μέσω της κυπριακών συμφερόντων εταιρείας Algore. Το όνομα του κ. Αποστολόπουλου εμπλέκεται στην αγοραπωλησία μετοχών της εισηγμένης εταιρείας «Σι-

γάλας», όπως και του κυρίου Παναγιώτη Πανούση (επίσης μεγαλομετόχου της εταιρείας), για τους οποίους η δικαστική έρευνα, που αφορά συνολικά 30 φυσικά και νομικά πρόσωπα, βρίσκεται σε εξέλιξη.

«Vega» σημαίνει δεξιότηχης της λύρας, κι όσο γι' αυτό οι γαλάζιοι ειδήμονες του Χρηματιστηρίου αποδείχθηκαν... μαέστροι στα οικονομικά παιχνίδια, τόσο όταν έκαναν πάρτι στη Σοφοκλέους, όσο κι όταν μετέφεραν το πάρτι, για... πάρτη τους, στα ασφαλιστικά ταμεία. «Plexus» σημαίνει πλέγμα, δίχτυ, κι αν μη τι άλλο στα δίχτυα αυτού του είδους των χρηματιστών έπεσαν αρχικά χιλιάδες ανυποψίαστοι παίκτες του Χρηματιστηρίου και στη συνέχεια ένας μεγάλος αριθμός «ανίδεων» διοικητών ταμείων. Και η λέξη «Algore» έχει τέλος σχέση με τους αλγορίθμους: από τέτοιους γεμίσαμε τον τελευταίο καιρό με τα δομημένα ομόλογα.

Οι τρεις αυτές εταιρείες ξεσκονίζονται τώρα, προκειμένου να βρεθούν οι αμαρτωλές σχέσεις του κ. Παπαδόπουλου. Και οι τρεις έχουν άμεση σχέση με τα παιχνίδια στη Σοφοκλέους, τότε που ορισμένοι επιχειρηματίες ανέβαζαν και κατέβαζαν μετοχές, «φούσκωναν» εταιρείες «κουφάρια» και κέρδιζαν δισεκατομμύρια. Μέσω αυτών των υπεράκτιων εταιρειών, επενδυτές σαν τον κ. Τρύφωνα Αποστολόπουλο, τον κ. Παν. Πανούση της κατασκευαστικής ΑΤΤΙΚΑΤ και τον κ. Ευγένιο Παπαδόπουλο της ΝΔ, χειραγωγούσαν μετοχές εταιρειών και έκαναν γερή μπάζα. Το «δεξί χέρι» του κ. Τσιτουρίδη είχε μάλιστα πρωταγωνιστικό ρόλο, αφού ήταν πρόεδρος ή μέλος διοικητικών συμβουλίων εταιρειών, όπως των θυγατρικών της ΑΤΤΙΚΑΤ «Ακτή Βουλιαγμένης» και «Ακτή Αλίμου», της «Νηματαμπορικής» κ.λπ., οι οποίες αποτέλεσαν τα οχήματα για να γίνει ένα μέρος του τζόγου στη Σοφοκλέους. Τότε κάποιοι στη Ρηγίλλης χρησιμοποιούσαν κατά κόρον την έκφραση «λαμόγια», που τους επιστρέφεται τώρα με τον χειρότερο τρόπο. Σε αυτόν τον άνθρωπο, λοιπόν, εμπιστεύτηκε η κυβέρνηση και ο κ. Τσιτουρίδης, με «ρύθμιση της νύχτας» στη Βουλή, την εποπτεία των αποθεματικών των Ταμείων.

Ιδού η αστυνομία και οι φυλακές σας

του Θ. Γεωργαντά

Το «ροκάνισμα» του Καραμανλή και της κυβέρνησής του δεν αρχίζει και ούτε θα τελειώσει με το σκάνδαλο των ομολόγων. Μετά την «απώλεια» του Σάββα Τσιτουρίδη και τις κατά καιρούς απομακρύνσεις σειράς κυβερνητικών και κρατικών παραγόντων, καθώς και συμβούλων υπουργών, τώρα ο πρωθυπουργός βρίσκεται αντιμέτωπος και με το «πρόβλημα Πολύδωρα». Την προηγούμενη εβδομάδα, μάλιστα, ήλθαν όλα μαζεμένα για τον δεινοπαθούντα υπουργό Δημόσιας Τάξης: Εξεγέρσεις στις φυλακές, αναρχικοί και

Το προφίλ του υπουργού Δημόσιας Τάξης θρυμματίζεται, κυρίως εξαιτίας της αδυναμίας της ΕΛ.ΑΣ. να ελέγξει τη δράση των γνωστών-αγνώστων κουκουλοφόρων. Οι τελευταίοι, ως γνωστόν, ανενόχλητοι εδώ και μήνες πραγματοποιούν κάθε τόσο επιθέσεις στο κέντρο της Αθήνας, με αποκορύφωμα το πρόσφατο «λαμπάδιασμα» του πέμπτου αστυνομικού Τμήματος στα Εξάρχεια και του δρόμου, στον οποίο βρίσκεται.

Την ίδια στιγμή, την εικόνα του υπουργού Δημόσιας Τάξης «ψαλιδίζουν» και οι νέες τρομοκρατικές οργανώσεις που εμφανίστηκαν μετά την εξάρθρωση τμήματος της 17 Νοέμβρη, για τις οποίες η ΕΛ.ΑΣ. δείχνει να έχει μαύρα μεσάνυχτα, αφού, ως όλα δείχνουν, έως τώρα δεν έχει βρει κανένα στοιχείο που θα την οδηγήσει στην άκρη του νήματος, για να ξετυλίξει αυτή τη σοβαρή υπόθεση. Οι επιθέσεις ομάδων που αυτοχαρακτηρίζονται ως «αντι-εξουσιαστές» στο κέντρο της Αθήνας, ο αφοπλισμός του αστυνομικού φρουρού του Προέδρου του Αρείου Πάγου, το «γάζωμα» του αστυνομικού Τμήματος Νέας Ιωνίας (το πιθανότερο με το πολυβόλο που εκλάπη από τον φρουρό του κ. Κεδίκογλου) μαζί με το -προ μηνών- θεαματικό κτύπημα στην αμερικανική πρεσβεία, έχουν φέ-

ρει σε αφάνταστα δυσχερή θέση τον κ. Πολύδωρα. Πόσο μάλλον, αφού ο ίδιος και η ηγεσία της ΕΛ.ΑΣ. αδυνατούν να παρουσιάσουν οποιοδήποτε αποτέλεσμα.

ΕΛΛΗΝΟ-ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΦΙΑΣΚΟ

Αντί αυτού, ο υπουργός Δημόσιας Τάξης και η κυβέρνηση, σε μια ακόμα επίδειξη «καλής θέλησης» προς τις ΗΠΑ, και ίσως και για να σκεπάσουν κάπως το θόρυβο για το σκάνδαλο των ομολόγων, οργάνωσαν την προηγούμενη εβδομάδα ένα αστυνομικό σόου τεραστίων διαστάσεων, δήθεν για να αποτρέψουν μια επίθεση της Αλ Κάιντα στην αμερικανική πρεσβεία. Το φιάσκο βέβαια, καλύφθηκε γρήγορα τόσο από την κυβέρνηση όσο και από το σύνολο των έντυπων και ηλεκτρονικών ΜΜΕ. Τα περισσότερα από αυτά, άλλωστε, που είναι γνωστά για τις στενές σχέσεις τους με την πρεσβεία και τους δημοσιογράφους-παπαγαλάκια των ΗΠΑ, απέφυγαν επιμελώς να ασκήσουν την παραμικρή κριτική στην αμερικανική πρεσβεία και τους μηχανισμούς της CIA στην Ελλάδα για την πρωτοφανή αποτυχία που είχαν σε αυτή την περίπτωση.

Ανεξαρτήτως αυτού, όμως, το θέμα είναι πολύ σοβαρό, επειδή θυμίζει εποχές Πιουριφόι. Η διαφορά είναι ότι ενώ τότε οι κυβερνήσεις έδειχναν τον ελλη-

νικό στρατό και έλεγαν στον αμερικανό πρέσβη «ιδού ο στρατός σας», σήμερα ο Β. Πολύδωρας είπε στον κ. Ρις «ιδού η αστυνομία σας». Χωρίς να υπάρχει καμία σοβαρή πληροφορία, μόνο και μόνο επειδή ο κ. πρέσβης σήκωσε το τηλέφωνο και απαίτησε άμεση κινητοποίηση, ο κ. Πολύδωρας έσπευσε να υπακούσει και να διαθέσει την προηγούμενη Τετάρτη 3.500 αστυνομικούς, προκειμένου να ανακαλυφθούν οι «αόρατοι» πυρήνες της Αλ Κάιντα στην Ελλάδα και να ληφθούν μέτρα στην πρωτεύουσα. Βέβαια, ο Πολύδωρας ως έναν βαθμό δικαιολογείται, δεδομένου ότι μετά την επίθεση με ρουκέτα στην πρεσβεία, οι Αμερικανοί τον βλέπουν με μισό μάτι. Ωστόσο, το γεγονός ότι υπερέβαλε εαυτόν και έστησε ένα γιγαντιαίο αστυνομικό σόου για να ικανοποιήσει τους αμερικανούς είναι παντελώς απαράδεκτο.

ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΟΙ ΥΠΟΚΛΟΠΕΣ

Μετά το φιάσκο, η αμερικανική πρεσβεία, στις διαρροές που έκανε, επέμενε ότι στη Ελλάδα υπάρχουν φονταμενταλιστικοί πυρήνες, οι οποίοι μάλιστα συνδέονται με ομάδες «σανταμικών» Ιρακινών που στο παρελθόν δραστηριοποιούνταν στην Ελλάδα. Να σημειωθεί όμως ότι προ τετραετίας, την περίοδο που εισέβαλαν οι ΗΠΑ στο Ιράκ, η ΕΥΠ του τότε υπουργού Δημόσιας Τάξης Μ. Χρυσοχοϊδης, κατόπιν απαίτησης του κλιμακίου της CIA στην Ελλάδα, οργάνωσε «εισβολή» στην ιρακινή πρεσβεία στην Αθήνα. Εκεί, βρέθηκαν πολλές αυτοσχέδιες βόμβες, εκρηκτικά και όπλα. Ωστόσο, οι ελληνικές αρχές, στις οποίες έχουν περιέλθει τα ευρήματα, ουδέποτε μέχρι σήμερα ανακοίνωσαν τα αποτελέσματα των ερευνών και ειδικότερα εάν τέτοιου είδους εκρηκτικά έχουν χρησιμοποιηθεί (και από ποιον) στην Ελλά-

δα. Άκρως ενδιαφέρον είναι ότι δραστήρια συμμετοχή στην «επιχείρηση» είχε το στέλεχος της ΕΥΠ και συνταγματάρχης του Στρατού Κατσούλης, τον οποίο Νεοδημοκράτες σε θέσεις-κλειδιά του Υπουργείου Αμύνης εμφάνιζαν ως έναν από τους σημαντικούς κρίκους στο μηχανισμό των τηλεφωνικών υποκλοπών που στήθηκε στη χώρα μας. Ως γνωστόν, παρά το ότι το σκάνδαλο των υποκλοπών έχει αποκαλυφθεί εδώ και τουλάχιστον ένα έτος, ακόμα δεν έχουν βρεθεί (!) οι εγκέφαλοί του και οι εκτελεστικοί βραχίονές του.

ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΚΟΛΑΣΜΕΝΟΙ

Μέσα στο χαμό των σκανδάλων και της αναταραχής αυτής της περιόδου, εκδηλώθηκε και η εξέγερση στις –υποτιθέμενες– φυλακές υψίστης ασφαλείας του Μαλανδρινού, η οποία, μέσα σε μια ημέρα, εξαπλώθηκε στις σημαντικότερες φυλακές της χώρας. Ταχύτητα που ενισχύει πάλι την υποψία για οργανωμένο σχέδιο. Το νέο ποιοτικό χαρακτηριστικό όμως, ήταν ότι, για πρώτη φορά, δόθηκε τόσο ανοικτά «πολιτική κάλυψη» και «πολιτική νομιμοποίηση» στους φυλακισμένους. Την ίδια στιγμή που εξαπλώνονταν οι εξεγέρσεις, στην Αθήνα γίνονταν μίνι πορείες, η μια από αυτές και στο σπίτι του Προέδρου της Δημοκρατίας, συγκρούσεις με τα ΜΑΤ και επιθέσεις με μολότοφ σε αστυνομικά τμήματα. Ενώ στο «χορό» της συμπαράστασης προς τους εξεγερθέντες έμπαινε και η «κουφοντινική» τάση της 17 Νοέμβρη (δεν μπήκε η «γιωτοπουλική», που βρίσκεται σε κόντρα με τους «κουφοντινικούς»).

Όλα αυτά, αν και δεν επιβεβαιώνουν κάποια στενή σχέση ανάμεσα σε ετερόκλητους χώρους (ποινικών κρατούμενων και πολιτικών οργανώσεων) εντός και εκτός των φυλακών, τουλάχιστον δείχνουν ότι ο χώρος των φυλακών προσφέρεται για πολιτική εκμετάλλευση και για δημιουργία κλίματος έντασης. Επειδή, όμως, στην Ελλάδα «κόμμα φυλακών» δεν υπάρχει (μόνο το ΚΚΕ είχε ΚΟΒες στις φυλακές και συντόνιζε εξεγέρσεις), δικαιούται κανείς να αναρωτιέται πώς κάθε φορά που υπάρχει πολιτική ένταση στην Ελλάδα ξαφνικά παίρνουν φωτιά οι φυλακές. Τα ερωτήματα γίνονται ακόμα

πιο σοβαρά, αφού είναι γνωστό ότι στις φυλακές «κουμάντο» κάνουν συχνά παρακρατικά κέντρα, στα οποία διαπλέκονται κρατικοί και κομματικοί «νταβατζήδες» με μεγαλονομούς της νύχτας. Δηλαδή, ιδιαιτέρως ισχυροί κύκλοι, με άφθονα χρήματα από παράνομες δραστηριότητες, τόσο εντός όσο και εκτός των φυλακών.

Στις φυλακές του Μαλανδρινού η εξέγερση ξεκίνησε επειδή –όπως υποστήριζαν οι κρατούμενοι, αλλά διέψευδαν κατηγορηματικά οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι– ξυλοκοπήθηκε ο εμφανιζόμενος ως «αντιεξουσιαστής», Γ. Δημητράκης, ο οποίος συνελήφθη πέρυσι για σειρά ληστειών ως μέλος της «συμμορίας με τα μαύρα». Ωστόσο, κοινή πεποίθηση είναι ότι, ακόμη κι αν υπήρχε πυρήνας αναρχικών στη φυλακή –που δεν υπάρχει–, δεν θα μπορούσε να κινητοποιήσει τους κρατούμενους δίχως να δοθεί το «πράσινο φως» από τους ίδιους τους «αρχηγούς» των κρατούμενων στις φυλακές. Δηλαδή, τους επικεφαλής των τεσσάρων ομάδων: Των Ελλήνων, των Αλβανών, των Τσιγγάνων και των Ποντίων. Όπως και να 'χει, η ύπαρξη του «αντιεξουσιαστή» στη φυλακή, και οι σχέσεις του με κύκλους των Εξαρχείων, φαίνεται ότι βοήθησε στο να δοθεί και «πολιτικός μανδύας» στην εξέγερση.

Αντίθετη άποψη, όμως, έχουν οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η αναταραχή ήταν προγραμματισμένη εδώ και πολύ καιρό και ότι απλά οι κρατούμενοι επέλεξαν αυτή την συγκυρία για να την πραγματοποιήσουν. Οι ίδιοι, αφού ισχυρίζονται ότι ούτε καν χαστουκίστηκε ο Δημητράκης και ότι απλά αυτό διεδόθη ως πρόσχημα για να εξεγερθούν οι κρατούμενοι, λένε ότι βασικός στόχος της εξέγερσης ήταν να ξαναγίνει ήπιο το καθεστώς χορήγησης αδειών. Σημειώνουν δε, ότι προ τριμήνου, όταν ξέσπασε θόρυβος, επειδή περίπου 15 κρατούμενοι που πήραν άδεια την τελευ-

ταία τριετία δεν ξαναγύρισαν στη φυλακή, ελήφθησαν αυστηρότερα μέτρα για τις άδειες. Μάλιστα, τότε αντικαταστάθηκε και η διοίκηση της φυλακής.

Η εξέγερση στο Μαλανδρίνο όμως, έδειξε για μια ακόμη φορά πως οι «βαρώνοι» των φυλακών ζουν ανενόχλητοι στο βασίλειό τους. Είναι χαρακτηριστικό ότι, σε έφοδο που έκαναν μετά την εξέγερση, αστυνομικοί βρήκαν στα κελιά είκοσι κινητά τηλέφωνα, τα οποία εδώ και καιρό χρησιμοποιούνταν από «κυρλάτους» κρατούμενους. Κι αυτό σε μια φυλακή που έχει χαρακτηριστεί ως «υψίστης ασφαλείας» και δέχεται στην απόλυτη πλειονότητά τους βαρupoινίτες κρατούμενους.

Να σημειωθεί πως αυτή η «νέου τύπου» φυλακή κατασκευάστηκε σύμφωνα με το αυστηρών προδιαγραφών μοντέλο των γερμανικών και των ολλανδικών σωφρονιστικών ιδρυμάτων και, εκτός των ηλεκτρονικών συστημάτων, των εσωτερικών κυκλωμάτων τηλεόρασης κ.λπ., οι πτέρυγες και τα προαύλια είναι σχεδιασμένα κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να καθίσταται δυσκολότερη η εξέγερση και η κατάληψη της φυλακής. Παρ' όλα αυτά όμως, λόγω της έλλειψης προσωπικού, την ώρα της εξέγερσης υπήρχαν μόνον 13 εξωτερικοί φρουροί στη φυλακή, ενώ κανονικά κάθε βάρδια πρέπει να αποτελείται από 40 άτομα. Κάτι φυσικό, εάν ληφθεί υπόψη ότι υπάρχουν ανάγκες για 151 εξωτερικούς φρουρούς, ενώ η φυλακή έχει μόνον περί τους 80. Επίσης, προβλέπονται 150 σωφρονιστικοί υπάλληλοι, αλλά υπάρχουν 100. Συνολικά, σε όλες τις φυλακές της Ελλάδας, υπάρχει προσωπικό 1.400 ατόμων, αλλά απαιτούνται 3.500.

Το καρδιογράφημα δείχνει πλέον ευθεία!

Η κοροϊδία καλά κρατεί από την κυβέρνηση για την πορεία της οικονομίας. Ενώ διαλαλεί σε όλους τους τόνους τι καλά που πηγαίνουν τα πράγματα, τα στοιχεία που αναγκάζεται να δώσει η ίδια στη δημοσιότητα την διαψεύδουν πανηγυρικά και αποτελούν κόλαφο για τους ισχυρισμούς της περί επιτυχίας των στόχων της δημοσιονομικής εξυγίανσης.

Σκηνές από την Ελλάδα του 2007 σε περιοχή έξω από τη Θεσσαλονίκη. Δυστυχώς η σημερινή οικονομική κατάσταση μας γυρίζει πίσω στη δεκαετία του '50.

Απο το πρώτο κιάλας τρίμηνο της φετινής χρονιάς ο προϋπολογισμός έχει εκτροχιαστεί. Τα έξοδα αυξάνονται με πολύ γρηγορότερους ρυθμούς από τις προβλέψεις, ενώ τα έσοδα είναι πολύ λιγότερα από αυτές. Το έλλειμμα ανέβηκε στα 676 εκατ. ευρώ έναντι 498 εκατ. ευρώ που ήταν την αντίστοιχη περυσινή περίοδο. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Γενικού Λογιστηρίου, που δεν μπορούν να κρυφτούν, από τον Ιανουάριο έως και τον Μάρτιο οι πρωτογενείς δαπάνες του προϋπολογισμού εμφανίζουν υπερδιπλάσια αύξηση από τον στόχο και έφθασαν τα 10,6 δις ευρώ από 9 δις που ήταν πέρυσι, σημειώνοντας αύξηση κατά 18%, με τα συνολικά

«έξοδα» του κράτους να φθάνουν τα 12,037 δις ευρώ. Στα έσοδα, η κατάσταση είναι πολύ χειρότερη, με τον κ. Γ. Αλογοσκούφη να σκέπεται διάφορους «περιέργους» τρόπους για να τα αυξήσει. Ενώ το Υπουργείο Οικονομικών προέβλεπε στον προϋπολογισμό που ψηφίστηκε από την κυβερνητική πλειοψηφία αύξηση 6,2%, τελικά αυτή έμεινε στο 1,5%.

Το αδιέξοδο στο οποίο έχει φτάσει η κυβέρνηση είναι απόλυτο. Ο υπουργός Οικονομικών αναγκάστηκε να ανακοινώσει νέες περικοπές δαπανών 430 εκατ. ευρώ, ενώ διαμηνύει σε όλους τους ενδιαφερόμενους ότι για το άνοιγμα φταίει το δώρο του Πάσχα, λες και αυτό δεν ήταν προϋπολογισμένο!

Το καμπανάκι κτυπάει πολύ δυνατά για την κυβέρνηση Καραμανλή, καθώς βρισκόμαστε σε προεκλογική χρονιά, με το ηθικό πλεονέκτημα της κυβέρνησης να έχει καταρεύσει από το σκάνδαλο των ομολόγων και την άγρια και χωρίς τακτ κλοπή των αποθεμάτων των Ασφαλιστικών Ταμείων. Και αυτό όταν μέχρι πριν από 70 ημέρες ο πρωθυπουργός ήταν απόλυτα σίγουρος, βοηθούμενος και των δημοσκοπήσεων, ότι θα κέρδιζε με περίπατο τις επόμενες εκλογές και δήλωνε ότι δεν πρόκειται να αυξήσει τις δαπάνες για ψηφοθηρικούς λόγους.

ΑΪΠΝΗ Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Τα πράγματα όμως έχουν αλλάξει. Αν και οι οι δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι το κυβερνών κόμμα προηγείται με πάνω από μία μονάδα διαφορά από το ΠΑΣΟΚ, η πιθανότητα αποκάλυψης και άλλων ατασθαλιών από τα κομματικά και κυβερνητικά στελέχη κόβουν τον ύπνο από τον κ. Κ. Καραμανλή και τους περί τα οικονομικά υπουργούς του. Οι πιέσεις που αναμένεται να δεχτεί ο υπουργός Οικονομίας για να αυξήσει τις προεκλογικές δαπάνες προκειμένου να εξισσοροπήσει τα σκάνδαλα αναμένεται να είναι τεράστιες. Με τα δεδομένα που υπάρχουν αυτή τη στιγμή, είναι σίγουρο ότι δεν πρόκειται να αντεπεξέλθει στις πιέσεις αυτές, με οικονομικά και μόνο κριτήρια. Στο οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης, αλλά και προσωπικά ο ίδιος ο πρωθυπουργός, γνωρίζουν την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας. Γνωρίζουν πολύ καλά ότι η έξοδος από την επιτήρηση ήταν ένα ουσιαστικά προεκλογικό δώρο του κ. Αλμούνια, για το οποίο ενεχειριάστηκαν οι μισθολογικές αυξήσεις των μισθωτών και συνταξιούχων για τα επόμενα τρία τουλάχιστον χρόνια. Ο φόβος όμως της εκλογικής ήττας ή η νίκη με μικρή διαφορά από το δεύτερο κόμμα προκαλεί ανατριχί-

λα στα κομματικά στελέχη, τα οποία πιέζουν αφόρητα για παροχές, κάτι που ως γνωστόν, παρά τις όποιες αντιδράσεις του εκάστοτε υπουργού Οικονομικών, πάντα τελικά δίδονται, παραδίδοντας καμένη γη στην επόμενη κυβέρνηση, ανεξάρτητα αν είναι του δικού τους ή όχι κόμματος. Κλασσικό παράδειγμα η πρώτη κυβέρνηση Σημίτη του 1996, η οποία θεωρούσε ότι παρέλαβε καμένη γη από την αμέσως προηγούμενη κυβέρνηση Παπανδρέου, υποστηρίζοντας ότι δεν είχε καμία ευθύνη γιατί δεν διαχειριζόταν αυτή τα οικονομικά του κράτους. Τέτοιος παραλογισμός!

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΦΕΡΝΟΥΝ ΕΠΙΔΕΙΝΩΣΗ

Όπως γίνεται φανερό, η ήδη κακίστη κατάσταση της ελληνικής οικονομίας αναμένεται να επιδεινωθεί με ραγδαίους ρυθμούς τους επόμενους μήνες, όσο πλησιάζουμε προς την ημέρα των εκλογών. Η επόμενη κυβέρνηση, ανεξάρτητα αν είναι της Νέας Δημοκρατίας ή του ΠΑΣΟΚ, θα έρθει αντιμέτωπη με ένα τεράστιο δημόσιο χρέος και πολύ αυξημένα ελλείματα στον κρατικό προϋπολογισμό.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία ουσιαστικά έκανε τα στραβά μάτια στις οικονομικές επιδόσεις της Νέας Δημοκρατίας, δεν φαίνεται ότι θα είναι ανεκτική και στην κυβέρνηση που θα προκύψει από τις επόμενες εκλογές.

Ο επόμενος υπουργός Οικονομικών, ανεξάρτητα από το πώς θα λέγεται, θα πιεστεί από τις Βρυξέλλες να πάρει επώδυνα μέτρα. Ακριβώς αυτά που δεν θέλησε να πάρει ο κ. Αλογοσκούφης. Σε διαφορετική περίπτωση, ενδέχεται να υπάρξουν τιμωρίες για την ελληνική οικονομία απο ευρωπαϊκής πλευράς.

Το πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας είναι δομικό. Δεν μπορεί να λυθεί με «μέτρα - ασπιρίνες». Η βιομηχανία σβήνει, τα τεράστια λάθη στην τουριστική πολιτική συνεχίζονται και από τη Νέα Δημοκρατία, η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας μηδενίζεται, οι τράπεζες αυξάνουν τα κέρδη τους με ιλιγγιώδεις ρυθμούς, η πραγματική ανεργία αυξάνει, η ακρίβεια έχει ξεπεράσει κάθε όριο. Κανένας δείκτης δεν δείχνει ότι ο ασθενής μπορεί να ανακάμψει. Τα τελευταία στοιχεία του ΕΚΚΕ είναι κα-

ταλυτικά. Το 25% των παιδιών ηλικίας από 7 έως 25 χρόνων ζουν κάτω από τα όρια της φτώχειας. Τι άλλο χρειάζεται κανείς για να καταλάβει ότι η οικονομία της χώρας είναι νεκρή;

Το χειρότερο από όλα είναι ότι εν όψει εκλογών οι πάντες θα ασελήσουν πάνω στο πτώμα της. Ήδη οι υπουργοί ασχολούνται πλέον αποκλειστικά και μόνο με την επανεκλογή τους. Το κυβερνητικό έργο έχει ήδη διακοπεί. Ό,τι εξαγγέλεται είναι προεκλογικού χαρακτήρα και άμεσης απόδοσης.

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΕΛΛΕΙΨΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Η οικονομία έχει μπει στον αυτόματο. Αυτό που γίνεται πλέον απόλυτα φανερό είναι η πλήρης έλλειψη προτάσεων από οποιαδήποτε πλευρά. Και αν η Νέα Δημοκρατία δεν έχει άλλες προτάσεις, το ΠΑΣΟΚ αδιαφορεί και περιμένει ως ώριμο φρούτο να του πέσει η εξουσία και το ΚΚΕ παραμένει εγκλωβισμένο στις παλαιολιθικές του απόψεις, η Αριστερά τι κάνει; Γιατί σε μία ευνοϊκότερη για αυτήν συγκυρία έχει σωπάσει και δεν μπορεί να αρθρώσει λέξη;

Είναι γνωστό ότι η οικονομία ήταν ένα πεδίο στο οποίο η ανανεωτική αριστερά είχε ουσιαστικότερες παρεμβάσεις τα προηγούμενα χρόνια. Σήμερα εγκλωβισμένη στις εσωτερικές της έριδες και στις εσωτερικές της συγκρούσεις για το ποια τάση θα εκλέξει βουλευτή, έχει πάψει να παράγει πολιτική, δυστυχώς όχι μόνο στην οικονομία αλλά και στην παιδεία, την υγεία και οπουδήποτε αλλού.

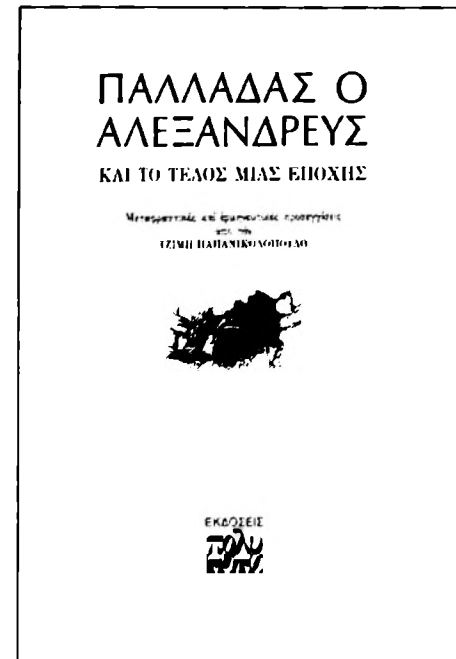
Αλλά όποιος δεν παράγει πολιτική είναι σίγουρο ότι θα εξαφανιστεί πολιτικά. Διότι όταν κάποιος αγωνίζεται να επιβιώσει πολιτικά και κοινοβουλευτικά δεν έχει την πολυτέλεια να μην παράγει πολιτική.

Πάντως, ανεξαρτήτως των προτάσεων που έχουν οι πολιτικές παρατάξεις για την επαναφορά από το κώμα της ελληνικής οικονομίας, το σίγουρο είναι ότι όσο οι εκλογές καθυστερούν ο επόμενος υπουργός οικονομίας θα παραλάβει όλους τους δείκτες στο κόκκινο. Δηλαδή η γραμμή του καρδιογραφήματος θα είναι ευθεία. Και τότε όχι μία, αλλά ούτε δέκα επιτηρήσεις δεν μας σώζουν.

T.M.

ΠΑΛΛΑΔΑΣ Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΜΙΑΣ ΕΠΟΧΗΣ

Το αρχαίο κείμενο και μεταφραστικές και ερμηνευτικές προσεγγίσεις
από τον Τζίμη Παπανικολόπουλο

Ο Παλλαδάς ο Αλεξανδρεύς –άγνωστος στο ευρύτερο αναγνωστικό κοινό και του οποίου «το ποιητικό κύρος έφτασε στο απόγειό του μετά το β' παγκόσμιο πόλεμο» (J. Irmscher)– έζησε στο β' μισό του Δ' αιώνα και το έργο του βρίσκεται διασκορπισμένο στα οχτώ από τα δεκαέξι βιβλία της Παλατινής Ανθολογίας. Την εποχή αυτή ο χριστιανισμός εδραιώνεται και ανακηρύσσεται επίσημη θρησκεία του κράτους, ενώ τα αλληπάλληλα διατάγματα του Θεοδοσίου νομιμοποιούν τους νέους διωγμούς που αναλαμβάνουν τώρα οι χθεςινοί διωκόμενοι.

Ο Παλλαδάς, συγκλονισμένος από τα τραγικά γεγονότα, θα διατυπώσει επιγραμματικά την πικρία του:

*Είμαστε αλήθεια ζωντανοί, ω Έλληνες
καθώς μας πήρε τώρα η συμφορά
κι έγινε η ζωή μας εφιάλτης;
Ή μήπως ζούμε εμείς κι έχει η ζωή
πεθάνει;*

Για όσους εξακολουθούν να αναζητούν μέσα από τα ερείπια της Ιστορίας το πνεύμα των Ελλήνων που χάθηκε, οι στίχοι αυτοί θα αναδύονται από τα βάθη του χρόνου ανέπαφοι καθώς συνοψίζουν επίκαιρες απορίες.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21
τηλ: 210-7232819,
φαξ: 210-7226107,
e-mail: chprou@otenet.gr

Φιλολαϊκές κυβερνητικές πολιτικές: Στον αστερισμό της «μιζέριας»

του Νίκου Χ. Βαρσακέλη

Ο Τύπος και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης διαμορφώνουν την κοινή γνώμη ως προς τις ασκούμενες από τις εκάστοτε κυβερνήσεις οικονομικές πολιτικές. Έτσι, η ίδια πολιτική που χαρακτηρίζεται από τα φιλοκυβερνητικά μέσα ενημέρωσης ως φιλολαϊκή, την ίδια ώρα από τα αντιπολιτευόμενα κατακεραυνώνεται ως πολιτική «λιτότητας». Κατά συνέπεια, τα κόμματα εξουσίας, που έχουν την υποστήριξη μέσων με επίδραση στην κοινή γνώμη, επικρατούν τελικά επικοινωνιακά και η άποψη-αίσθηση που μένει τελικά στους πολίτες είναι αυτή που κατάφεραν να περάσουν τα δικά τους μέσα ενημέρωσης. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο μια από τις πρώτες κινήσεις του Ανδρέα Παπανδρέου, το 1982, ήταν ο έλεγχος του Τύπου με κάθε πρόσφορο μέσο (η τηλεόραση και το ραδιόφωνο ήταν τότε κρατικά και συνεπώς δεν γενάτο λόγος ελέγχου). Φαίνεται ότι εκείνες οι πολιτικές του κινήσεις προσφέρουν μέχρι σήμερα ισχυρή υποστήριξη του γραπτού και ηλεκτρονικού Τύπου προς το ΠΑΣΟΚ.

Σε προηγούμενο άρθρο μου, που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα *Μακεδονία* της 14-1-2007, υποστήριξα, χρησιμοποιώντας στοιχεία από την στατιστική υπηρεσία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (για την περίοδο 1964–2004 που υπάρχουν δημοσιευμένα στοιχεία), ότι η πρώτη μεταπολιτευτική κυβέρνηση Κ. Καραμανλή έδωσε την μεγαλύτερη αύξηση των πραγματικών μισθών στην βιομηχανία, ακολουθούμενη από την κυβέρνηση της δικτατορίας και στην τρίτη θέση βρισκόταν η πρώτη κυβέρνηση του Α. Παπανδρέου. Επιπλέον, η δεύτερη κυβέρνηση Α. Παπανδρέου υπήρξε η χειρότερη από πλευράς αύξησης των πραγματικών μισθών, ακολουθούμενη από την κυβέρνηση Κ. Μητσοτάκη. Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη την πραγματική αύξηση του ΑΕΠ, ως δείκτη αύξησης της παραγωγικότη-

τας, και παίρνοντας τη διαφορά από την αύξηση των πραγματικών μισθών, φαίνεται ότι η καλύτερη κυβέρνηση από πλευράς αναδιανομής εισοδήματος προς όφελος των εργαζομένων ήταν η πρώτη μεταπολιτευτική κυβέρνηση Κ. Καραμανλή, ενώ η χειρότερη ήταν η κυβέρνηση της Δικτατορίας, ακολουθούμενη από τη δεύτερη κυβέρνηση Α. Παπανδρέου και την κυβέρνηση Κ. Μητσοτάκη. Συγκρίνοντας δε τις οκταετίες Α. Παπανδρέου και Κ. Σημίτη διαπιστώνουμε ότι οι πραγματικές αμοιβές των εργαζομένων αυξήθηκαν 3,5 φορές περισσότερο στην περίοδο του συντηρητικού εκσυγχρονιστή Κ. Σημίτη σε σχέση με την οκταετία του φιλολαϊκού Α. Παπανδρέου!

Ασφαλώς, η μεταβολή των πραγματικών μισθών στη βιομηχανία και η διανομή του πλεονάσματος είναι σημαντικός δείκτης για την εισοδηματική πολιτική της χώρας. Οι κυβερνήσεις όμως ασκούν, ταυτόχρονα, βραχυχρόνιες μακροοικονομικές πολιτικές. Η μακροοικονομική πολιτική επηρεάζει τη ζωή κυρίως των χαμηλών εισοδηματικών

τάξεων, μέσω της επίδρασης στην ανεργία και τον πληθωρισμό. Το ποσοστό της ανεργίας και του πληθωρισμού, σύμφωνα με τον Arthur Okun, γνωστό οικονομολόγο που ασχολήθηκε διεξοδικά με θέματα μεγέθυνσης της οικονομίας αλλά και τις επιπτώσεις των μακροοικονομικών πολιτικών, επηρεάζουν πρωτίστως και σε σημαντικό βαθμό τους φτωχούς. Η αύξηση της ανεργίας πλήττει τους εργαζόμενους, ενώ και η άνοδος του πληθωρισμού πλήττει σημαντικά τους εργαζόμενους και τους συνταξιούχους, διότι μειώνει την πραγματική αξία του εισοδήματός τους. Ο Okun εισηγήθηκε την κατασκευή ενός δείκτη τον οποίο ονόμασε «δείκτη μιζέριας» (misery index), για να δείξει τις αρνητικές ή θετικές επιπτώσεις της άσκησης της οικονομικής πολιτικής στην οικονομία, και ειδικότερα στους εργαζόμενους. Ο δείκτης αυτός κατασκευάζεται προσθέτοντας το ποσοστό της ανεργίας και το ποσοστό του πληθωρισμού. Όσο υψηλότερος είναι ο δείκτης τόσο δυσχερέστερη είναι η θέση των εργαζομένων, διότι πλήττονται είτε από υψηλή ανεργία, είτε από υψηλό πληθωρισμό, είτε και από τα δύο. Ο R. Barro, γνωστός, επίσης, για τις μελέτες του σχετικά με τους παράγοντες που προσδιορίζουν την οικονομική μεγέθυνση μιας χώρας, εισηγήθηκε τη διεύρυνση του δείκτη. Σύμφωνα με τον Barro, τα επιτόκια ενσωματώνουν την πρόβλεψη της αγοράς για τον μελλοντικό πληθωρισμό. Υψηλά επιτόκια ερμηνεύονται ως πιθανώς αυξημένος πληθωρισμός στο μέλλον και συνεπώς μελλοντική χειροτέρευση της θέσης των εργαζομένων. Επιπλέον, τα αυξημένα επιτόκια αποτελούν αυξημένο μελλοντικό χρηματοοικονομικό βάρος για τα νοικοκυριά και

Ο Νίκος Χ. Βαρσακέλης είναι Αναπληρωτής Καθηγητής στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

δυσχεραίνεται η θέση τους. Ταυτόχρονα, τα υψηλά επιτόκια αυξάνουν και το χρηματοοικονομικό βάρος των επιχειρήσεων, με αποτέλεσμα την πιθανή μείωση της παραγωγής στο μέλλον και την αύξηση της ανεργίας. Όμως, η θέ-

ση των εργαζομένων χειροτερεύει και όταν η οικονομία κινείται με χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, διότι οι μισθοί αυξάνουν, εάν αυξάνουν, με χαμηλούς ρυθμούς, άρα και η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου είναι αργή, ενώ αυξάνει

και ο κίνδυνος να βρεθούν οι εργαζόμενοι άνεργοι. Ο Barro εισηγήθηκε τη διεύρυνση των δεικτών, που χρησιμοποιούνται στην κατασκευή του «δείκτη μιζέριας», συμπεριλαμβάνοντας το επιτόκιο των μακροχρόνιων ομολόγων και

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

Πληθωρισμός: Η ποσοστιαία μεταβολή του δείκτη τιμών καταναλωτή με έτος βάσης το 2000.

Η ποσοστιαία μεταβολή του ΑΕΠ υπολογίσθηκε χρησιμοποιώντας τον δείκτη του ΑΕΠ με έτος βάσης το 2000. Δεν χρησιμοποιήθηκε το έτος 1974 λόγω της ιδιαίτερης πολιτικής κατάστασης της χώρας. Η μακροχρόνια τάση υπολογίσθηκε χρησιμοποιώντας το φίλτρο Hodrick - Prescott. Η διαφορά μεταξύ της μακροχρόνιας τάσης και του τρέχοντος ρυθμού μεγέθυνσης της οικονομίας είναι η απόκλιση που παρουσιάζεται στον πίνακα 1. Όταν το πρόσημο είναι θετικό, σημαίνει ότι ο τρέχων ρυθμός μεγέθυνσης της οικονομίας είναι μικρότερος από την μακροχρόνια τάση, ενώ εάν το πρόσημο είναι αρνητικό, η οικονομία αναπτύσσεται με ταχύτερο ρυθμό σε σχέση με την τάση.

Επιτόκιο: Το επιτόκιο των μακροχρόνιων ομολόγων, που χρησιμοποιεί ο Barro, δεν είναι διαθέσιμο για την επισκοπούμενη περίοδο. Για τον λόγο αυτό, χρησιμοποιήθηκε το επιτόκιο της Τράπεζας της Ελλάδος, μέχρι το 1997. Μετά το 1997, χρησιμοποιήθηκε το επιτόκιο δανεισμού για κεφάλαια κίνησης, για το οποίο υπήρχε μεγάλη χρονολογική σειρά στο ΔΝΤ. Τα δύο επιτόκια συσχετίζονται με βαθμό 90%.

Ανεργία: Ο μέσος όρος της κυβερνητικής θητείας. Επειδή κατά την περίοδο 1950-1960 δεν είχαμε αξιόπιστα στοιχεία για την πραγματική ανεργία, λόγω κυρίως της μετανάστευσης, αυτή η παραμετρος δεν χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό της περιόδου αυτής.

Ο δείκτης «μιζέριας» (misery index) υπολογίζεται, σύμφωνα με τον R. Barro, προσθέτοντας τον πληθωρισμό, το επιτόκιο, το ποσοστό της ανεργίας και την απόκλιση του ρυθμού μεγέθυνσης της οικονομίας από την μακροχρόνια τάση.

Πίνακας 1

	Πληθωρισμός	Επιτόκια	Απόκλιση ΑΕΠ	Ανεργία	Δείκτης Μιζέριας
Κυβέρνηση Κέντρου	7,9	12,0	2,02		21,9
Κυβέρνηση Παπάγου	9,0	9,0	-1,54		16,4
Α' Κυβέρνηση Καραμανλή	2,4	11,0	-0,14		13,2
Β' κυβέρνηση Καραμανλή	1,9	6,0	0,19	6,54	14,6
Γ' κυβέρνηση Καραμανλή	1,0	5,5	1,18	6,08	13,7
Κυβέρνηση Γ. Παπανδρέου	1,9	5,5	-1,49	5,44	11,4
Κυβερνητική Αστάθεια	2,8	4,5	1,65	4,76	13,8
Κυβέρνηση Δικτατορίας	4,2	8,0	-1,68	3,20	13,7
Δ' Κυβέρνηση Καραμανλή	12,9	11,0	-1,27	1,92	24,5
Κυβέρνηση Καραμανλή-Ράλλη	19,6	20,5	-0,20	2,49	42,4
Α' Κυβέρνηση Παπανδρέου	19,7	20,5	0,33	7,33	47,9
Β' Κυβέρνηση Παπανδρέου	17,2	19,0	0,06	7,47	43,8
Κυβερνητική Αστάθεια	16,7	19,0	-0,73	7,24	42,2
Κυβέρνηση Μητσοτάκη	16,4	21,5	0,75	8,62	47,3
Γ' Κυβέρνηση Παπανδρέου	9,3	16,5	0,00	9,49	35,3
Α' Κυβέρνηση Σημίτη	3,8	12,3	-0,46	11,24	26,9
Β' Κυβέρνηση Σημίτη	3,5	6,8	0,05	10,81	21,2

Πίνακας 2
Διαφορικός Δείκτης Μιζέριας

	Επιτόκιο	Προηγούμενο Επιτόκιο	Διαφορικό Επιτόκιο	% ΑΕΠ	Προηγούμενη % ΑΕΠ	Διαφορικό Επιτόκιο	Ανεργία	Προηγούμενη Ανεργία	Διαφορική Ανεργία	Πληθωρισμός	Προηγούμενος Πληθωρισμός	Διαφορικός Πληθωρισμός	Διαφορικός Δείκτης Μιζέριας
Κυβέρνηση Κέντρου (1950–52)	12	12	0	-2,02						7,86			
Κυβέρνηση Παπάγου (1953–1955)	10,33	12	-1,67	1,54	5,9	-4,36				8,95	5	3,95	-2,07
Α' Κυβέρνηση Καραμανλή (1956–58)	11	9	2	0,14	-1	1,14				2,38	5,3	-2,92	0,22
Β' κυβέρνηση Καραμανλή (1959–61)	6	11	-5	-0,19	1,8	-1,99				1,89	1,4	0,49	-6,50
Γ' κυβέρνηση Καραμανλή (1962–63)	5,75	6	-0,25	-1,18	-4,4	3,22	6,08	6,54	-0,46	0,95	2,6	-1,65	0,86
Κυβέρνηση Γ. Παπανδρέου (1964–1965)	5,5	5,5		1,49	-3	4,49	5,44	5,92	-0,49	1,94	2,5	-0,56	3,45
Κυβερνητική Αστάθεια (1966–1967)	5	5,5	-0,5	-1,65	-1,9	0,25	4,76	5,27	-0,51	2,83	3	-0,17	-0,93
Κυβέρνηση Δικτατορίας (1967–1974)	6,86	4,5	2,36	1,68	2	-0,32	3,20	4,59	-1,40	4,18	1,7	2,48	3,11
Δ' κυβέρνηση Καραμανλή (1975–1977)	10,33	8	2,33	1,27	11,6	-10,33	1,92	2,41	-0,49	12,88	27	-14,12	-22,61
Κυβέρνηση Καραμανλή – Ράλλη (1978–1981)	18,5	11	7,5	0,20	0,6	-0,40	2,49	1,69	0,81	19,56	12,2	7,36	15,26
Α' κυβέρνηση Παπανδρέου (1982–1985)	20,5	20,5	0	-0,33	3	-3,33	7,33	4,05	3,28	19,72	24,4	-4,68	-4,73
Β' κυβέρνηση Παπανδρέου (1986–1988)	20	20,5	-0,5	-0,06	-1,7	1,64	7,47	7,81	-0,34	17,22	19,3	-2,08	-1,27
Κυβερνητική Αστάθεια (1989–1990)	19	19		0,73	-3,3	4,03	7,24	7,68	-0,43	16,71	13,6	3,11	6,70
Κυβέρνηση Μητσοτάκη (1991–1993)	19,83	19	0,83	-0,75	1,2	-1,95	8,62	7,03	1,60	16,45	20,4	-3,95	-3,47
Γ' κυβέρνηση Παπανδρέου (1994–1995)	18,33	21,5	-3,17	0,00	3,2	-3,20	9,49	9,66	-0,16	9,29	14,4	-5,11	-11,64
Α' κυβέρνηση Σημίτη (1996–1999)	12,3	16,5	-4,2	-0,5	0,1	-0,6	11,12	9,80	1,31	4,11	8,2	-4,09	-7,57
Β' κυβέρνηση Σημίτη (2000–2003)	6,8	8,1	-1,3	-0,1	-0,5	0,4	11,01	11,64	-0,62	3,42	3,1	0,32	-1,21

την απόκλιση της αύξησης του τρέχοντος ΑΕΠ από την τάση. Χρησιμοποιώντας τον διευρυμένο «δείκτη μιζέριας» (τον γνωστό στη βιβλιογραφία και ως Barro Misery Index), ο Barro εκτίμησε την αποτελεσματικότητα των μεταπολεμικών κυβερνήσεων των ΗΠΑ με κριτήριο τον «δείκτη μιζέριας». Όσο χαμηλότερος είναι ο δείκτης τόσο πιο θετική είναι η πολιτική που εφαρμόζεται για τους εργαζόμενους.

Στην Ελλάδα δεν έχει γίνει, εξ όσων γνωρίζω, καμία προσπάθεια για τον υπολογισμό του «δείκτη μιζέριας» και την αξιολόγηση με δεδομένα της αποτελεσματικότητας της οικονομικής πολιτικής των κυβερνήσεων. Χρησιμοποιώντας στατιστικά στοιχεία από την στατιστική υπηρεσία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, και την αντίστοιχη του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) για την ανεργία, εκτιμήθηκε ο «δείκτης μιζέριας» για την περίοδο 1950–2004. Η περίοδος αυτή των πενήντα χρόνων χωρίσθηκε σε υποπεριόδους που αντιστοιχούν στην εκάστοτε κυβερνητική θητεία. Δεκαεφτά κυβερνητικές θητείες εξετάζονται. Η περίοδος από τον Ιούλιο του 1965 έως το πραξικόπημα του 1967 λαμβάνεται ως μια κυβερνητική θητεία, με τον όρο Κυβερνητική Αστάθεια. Το ίδιο και οι περίοδοι 1950–1952 (Κυβερνήσεις Κέντρου) και 1989–1990 (Κυβερνήσεις Τζανετάκη και Ζολώτα). Οι κυβερνητικές θητείες παρουσιάζονται στον Πίνακα 1. Στην πρώτη στήλη του Πίνακα 1 παρουσιάζεται ο μέσος πληθωρισμός, στη δεύτερη το επιτόκιο, στην τρίτη η απόκλιση του ρυθμού μεγέθυνσης της οικονομίας από τον ρυθμό της τάσης και στην τέταρτη το ποσοστό της ανεργίας. Ο «δείκτης μιζέριας» παρουσιάζεται στην τελευταία στήλη του πίνακα. Ο υπολογισμός των επιμέρους δεικτών και του «δείκτη μιζέριας» αναφέρεται στον μέσο όρο της κάθε κυβερνητικής θητείας. Στην υποσημείωση του πίνακα δίνονται αναλυτικά στοιχεία για τον υπολογισμό του κάθε δείκτη.

Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 1, ο υψηλότερος «δείκτης μιζέριας» χαρακτηρίζει την πρώτη κυβέρνηση Α. Παπανδρέου, στη δεύτερη θέση βρίσκε-

ται η κυβέρνηση Κ. Μητσοτάκη, ενώ στην τρίτη θέση βρίσκεται η δεύτερη κυβέρνηση Α. Παπανδρέου. Στην αντίπερα όχθη βρίσκονται οι προδικτατορικές κυβερνήσεις, με καλύτερη την κυβέρνηση Γ. Παπανδρέου και αμέσως μετά την τρίτη κυβέρνηση Κ. Καραμανλή (1961–63). Στην αντιδιαστολή του συντηρητικού εκσυγχρονιστή Κ. Σημίτη και του φιλολαϊκού Α. Παπανδρέου, η πλάστιγγα γέρνει σαφώς υπέρ του Κ. Σημίτη, καθώς ο «δείκτης μιζέριας» μειώθηκε ραγδαία επί πρωθυπουργίας του, φτάνοντας στα χαμηλότερα επίπεδα της εικοσιπενταετίας. Ο «δείκτης μιζέριας» επί Κ. Σημίτη είναι περίπου ο μισός από τον αντίστοιχο της οκταετίας Α. Παπανδρέου.

Όσον αφορά τα επιμέρους χαρακτηριστικά του δείκτη, μπορούμε να παρατηρήσουμε τα παρακάτω: Κατά την προδικτατορική περίοδο, οι κυβερνήσεις Κ. Καραμανλή κατάφεραν να αποκλιμακώσουν τον πληθωρισμό, γεγονός που είχε επίπτωση και στα επιτόκια, τα οποία από 11% στην πρώτη κυβέρνηση Κ. Καραμανλή μειώθηκαν στο 5,5% κατά την τρίτη θητεία. Από την δεύτερη θητεία Κ. Καραμανλή παρατηρείται αποκλιμάκωση της ανεργίας, η οποία από 6,54% μειώθηκε στο 4,75% μέχρι το 1967. Ενώ ο ρυθμός μεγέθυνσης, εκτός από την πρώτη κυβερνητική θητεία, βρίσκεται κάτω από την τάση, στη συνέχεια, επί κυβερνήσεων Γ. Παπανδρέου και δικτατορίας, η οικονομία αναπτύσσεται ταχύτερα σε σχέση με την τάση.

Μεταδικτατορικά, ο πληθωρισμός επιταχύνει, κυρίως λόγω των πετρελαϊκών κρίσεων, επιβαρύνοντας τις κυβερνήσεις. Τα επιτόκια αυξάνουν με παράλληλους ρυθμούς. Κατά την πρώτη μεταδικτατορική κυβέρνηση Κ. Καραμανλή η ανάπτυξη συνεχίζεται με ταχύτερο ρυθμό σε σχέση με την τάση, ενώ συνεχίζεται με κάποια επιβράδυνση και κατά την κυβερνητική θητεία Κ. Καραμανλή – Γ. Ράλλη. Παράλληλη είναι και η μείωση της ανεργίας. Οι δύο κυβερνητικές θητείες Α. Παπανδρέου χαρακτηρίζονται από επιδείνωση όλων των δεικτών –επιτάχυνση πληθωρισμού, αύξηση της ανεργίας, υψηλά επιτόκια και ρυθμός μεγέθυνσης κάτω από την τάση. Επί κυβέρνησης Κ. Μη-

τσοτάκη, ενώ μειώνεται ο πληθωρισμός, η μεγέθυνση είναι χαμηλότερη από την τάση, η ανεργία αυξάνει, ενώ τα επιτόκια δεν ακολουθούν την μείωση του πληθωρισμού. Οι επόμενες κυβερνήσεις Α. Παπανδρέου και Κ. Σημίτη μειώνουν τον πληθωρισμό, με κόστος όμως σε ανεργία, ενώ τα επιτόκια ακολουθούν την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού.

ΔΙΑΦΟΡΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΙΖΕΡΙΑΣ

Συνήθως, τα αποτελέσματα της οικονομικής πολιτικής που εφαρμόζει μια κυβέρνηση (για παράδειγμα η δημοσιονομική και η νομισματική) εμφανίζονται με χρονική υστέρηση. Εάν, για παράδειγμα, μια κυβέρνηση εφαρμόζει πολιτική που προκαλεί πληθωρισμό, ένα μέρος των αποτελεσμάτων αυτής θα διαχυθεί και στην θητεία της επόμενης κυβέρνησης, η οποία πιθανόν να χρειασθεί να ασκήσει αντιπληθωριστική πολιτική. Για να ληφθεί υπόψη αυτή η παράμετρος στην εκτίμηση της αποτελεσματικότητας της πολιτικής μιας κυβέρνησης, ο Barro προτείνει τον «διαφορικό δείκτη μιζέριας». Για τον υπολογισμό αυτού του δείκτη ακολουθούμε την παρακάτω διαδικασία: Υπολογίζουμε τον μέσο όρο του πληθωρισμού, της ανεργίας, των επιτοκίων και της απόκλισης του ρυθμού μεγέθυνσης από την τάση της υπό εξέταση κυβερνητικής θητείας. Στη συνέχεια αφαιρούμε την αντίστοιχη τιμή του οικονομικού μεγέθους κατά το τελευταίο έτος της προηγούμενης κυβερνητικής θητείας. Το άθροισμα των τεσσάρων διαφορών είναι ο «διαφορικός δείκτης μιζέριας». Ο υπολογισμός, τόσο των διαφορών των τεσσάρων οικονομικών μεγεθών από το τελευταίο έτος, όσο και του «διαφορικού δείκτη μιζέριας», μας δίνουν πληροφόρηση σχετικά με την προσπάθεια βελτίωσης ή χειροτέρευσης που κατέβαλε μια κυβέρνηση για τον πληθωρισμό ή την ανεργία, για παράδειγμα, και γενικότερα για τον «δείκτη μιζέριας». Εάν το πρόσημο της διαφοράς είναι αρνητικό, τότε η πολιτική της κυβέρνησης μείωσε το οικονομικό μέγεθος ή τον «δείκτη μιζέριας», και επειδή τα υπο συζήτηση οικονομικά μεγέθη έχουν αρνητική επίδραση στην

εργασία, η θέση των εργαζόμενων βελτιώθηκε.

Στον Πίνακα 2 παρουσιάζονται τα τέσσερα συστατικά οικονομικά μεγέθη του «δείκτη μιζέριας» –επιτόκιο, απόκλιση ρυθμού μεγέθυνσης του ΑΕΠ από την τάση, ποσοστό της ανεργίας και πληθωρισμός. Στην διπλανή στήλη από κάθε μέγεθος παρουσιάζεται η τιμή του μεγέθους κατά το τελευταίο έτος της προηγούμενης κυβερνητικής θητείας. Στην επόμενη στήλη παρουσιάζεται η διαφορά του μέσου μεγέθους από την τιμή της προηγούμενης περιόδου. Στην τελευταία στήλη του πίνακα παρουσιάζεται ο «διαφορικός δείκτης μιζέριας», δηλαδή το αλγεβρικό άθροισμα του διαφορικού επιτοκίου, της διαφορικής απόκλισης του ρυθμού μεγέθυνσης του ΑΕΠ από την τάση, της διαφορικής ανεργίας και του διαφορικού πληθωρισμού.

Η κυβέρνηση που αύξησε περισσότερο τον «δείκτη μιζέριας» προς τους εργαζομένους, σε σχέση με την επιβάρυνση που κληρονόμησε από την προηγούμενη κυβέρνηση, ήταν η κυβέρνηση Κ. Καραμανλή – Γ. Ράλλη, στην δεύτερη θέση ήταν η κυβερνητική αστάθεια του 1989–90 και στην τρίτη θέση η προδικτατορική κυβέρνηση Γ. Παπανδρέου. Αντίθετα, η κυβέρνηση η οποία βελτίωσε σημαντικά την κατάσταση για τους εργαζομένους, σε σχέση με την κατάσταση που κληρονόμησε, ήταν η πρώτη μεταδικτατορική κυβέρνηση Κ. Καραμανλή, στην δεύτερη θέση ήταν η τρίτη κυβερνητική θητεία του Α. Παπανδρέου και στην τρίτη θέση ήταν η πρώτη κυβέρνηση Κ. Σημίτη. Προδικτατορικά, η δεύτερη κυβέρνηση Κ. Καραμανλή βελτιώνει την κατάσταση σε σχέση με το τελευταίο έτος της προηγούμενης θητείας. Με-

ταδικτατορικά, οι πρώτες κυβερνητικές θητείες του Α. Παπανδρέου φαίνεται να βελτιώνουν την κατάσταση σε σχέση με το τελευταίο έτος της προηγούμενης κατάστασης.

Να σημειώσουμε στο σημείο αυτό ότι η κυβερνητική θητεία Κ. Καραμανλή-Γ. Ράλλη συμπίπτει με την πετρελαϊκή κρίση του 1978, γεγονός που αποτυπώνεται στην χειροτερεύση όλων των δεικτών που απαρτίζουν τον «διαφορικό δείκτη μιζέριας». Δεύτερον, η πρώτη μεταδικτατορική κυβέρνηση Κ. Καραμανλή ασκεί μια σχετικά επιτυχημένη αντιπληθωριστική πολιτική, μειώνοντας τον πληθωρισμό κατά 14%, κατά μέσο όρο, σε τρία χρόνια, χωρίς ταυτόχρονα αυξημένο κόστος σε ανεργία και μεγέθυνση. Τρίτον, η κυβέρνηση Κ. Μητσοτάκη παραλαμβάνει μια κακή κατάσταση από την κυβερνητική αστάθεια. Τέταρτον, η δεύτερη κυβέρνηση Κ. Σημίτη δείχνει να επιβραδύνει την βελτίωση του «δείκτη μιζέριας», γεγονός που επιβεβαιώνει την άποψη που διατυπώθηκε ότι η δεύτερη θητεία του Κ. Σημίτη ήταν χειρότερη από την πρώτη.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1. Η δεύτερη και τρίτη προδικτατορική κυβέρνηση Κ. Καραμανλή μπορούν να χαρακτηριστούν οι καλύτερες στον συνδυασμό «δείκτη μιζέριας» και «διαφορικού δείκτη μιζέριας».

2. Η κυβέρνηση Γ. Παπανδρέου επέτυχε τον χαμηλότερο «δείκτη μιζέριας» μεταπολεμικά. Λαμβάνοντας όμως υπόψη τον «διαφορικό δείκτη μιζέριας», η επιτυχία αυτή μετριάζεται, καθώς η κυβέρνηση Γ. Παπανδρέου παρέλαβε μια δυναμική από την τρίτη προδικτατορική κυβέρνηση Κ. Καραμανλή, την οποία επιδείνωσε λίγο.

3. Η πρώτη μεταδικτατορική κυβέρνηση Κ. Καραμανλή είναι η καλύτερη από άποψη «διαφορικού δείκτη μιζέριας», δηλαδή η πολιτική της βελτίωσε σημαντικά την θέση των εργαζομένων.

4. Η χειρότερη κυβέρνηση για τους εργαζομένους ήταν η πρώτη κυβέρνηση Α. Παπανδρέου και δεύτερη η κυβέρνηση Μητσοτάκη. Συνολικά, η χειρότερη κυβερνητική περίοδος για τους εργαζομένους ήταν η οκταετής κυβέρνηση Α. Παπανδρέου 1982–1988 και στην συνέχεια η κυβέρνηση Μητσοτάκη. Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι οι Διόσκουροι της προδικτατορικής Ένωσης Κέντρου, όταν κλήθηκαν να κυβερνήσουν την χώρα κατάφεραν να χειροτερεύσουν την θέση των εργαζομένων! Μάλλον ήταν οι δύο όψεις του ιδίου νομίσματος.

5. Ο μύθος του φιλολαϊκού πρωθυπουργού για τον Α. Παπανδρέου καταρρίπτεται από τους «δείκτες μιζέριας» που αφορούν αποκλειστικά τους εργαζομένους. Δυστυχώς, οι ελλείψεις των στατιστικών στοιχείων, και πιθανόν όχι μόνο αυτές, δεν επέτρεψαν τόσα χρόνια την αποδόμηση αυτού του μύθου. Αυτόν τον μύθο τον «πλήρωσε» ο Κ. Σημίτης, καθώς κατηγορήθηκε από το ίδιο του το κόμμα ότι εφάρμοσε «ανάληψη» πολιτική, εν αντιθέσει προς τον Α. Παπανδρέου που εφάρμοσε «φιλοεργατική» πολιτική.

Κλείνοντας, σημειώνω ότι η ανάλυση των οικονομικών δεδομένων και η δημοσίευση τους πρέπει να αποτελεί μέρος της αποστολής των ακαδημαϊκών. Σήμερα που διαθέτουμε πληθώρα στατιστικών στοιχείων, έχουμε χρέος να προχωρούμε στην ανάλυσή τους και να προσφέρουμε στην κοινωνία μια όσο το δυνατόν καθαρότερη εικόνα για την κατάσταση της οικονομίας. Τα δεδομένα και η επιστήμη (όπως έλεγε ο Α. Αϊνστάιν) είναι η καλύτερη άμυνα απέναντι στις ιδεοληψίες, τις προκαταλήψεις και την προπαγάνδα. Γι' αυτόν τον λόγο εισηγήθηκα προς το Εργαστήριο Οικονομικής Ανάλυσης και Πολιτικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης τον υπολογισμό και την δημοσίευση ανά τρίμηνο του «δείκτη μιζέριας» και του «διαφορικού δείκτη μιζέριας» της ελληνικής οικονομίας και των υπόλοιπων χωρών της ΕΕ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΥΓΕΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΨΥΧΑΓΟΓΙΑ

www.mesogeiosnews.gr

**Η σωστή και αντικειμενική ενημέρωση
στη νοτιοανατολική Αττική**

Στείλτε μας τις απόψεις, παρατηρήσεις, παράπονα, προβλήματα και ιδέες σας
στο info@mesogeiosnews.gr

Σε αγαστή συνεργασία ΝΔ και ΠΑΣΟΚ έκλεψαν τα Ταμεία

Τις τελευταίες εβδομήντα ημέρες η χώρα ζει στον αστερισμό των δομημένων ομολόγων. Η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας προσπαθώντας να κλείσει τις τρύπες του προϋπολογισμού, που, παρά τις εκτιμήσεις της ότι θα περιοριστούν, διευρύνονται συνεχώς, έβαλε χέρι στα αποθεματικά των Ασφαλιστικών Ταμείων. Και μάλιστα με ασυνήθιστα άγαρμπο τρόπο. Το Υπουργείο Οικονομίας δημιούργησε δομημένα ομόλογα που προωθήθηκαν βιαστικά με όχι και τόσο νόμιμους τρόπους στα Ασφαλιστικά Ταμεία, τα οποία, στις περισσότερες των περιπτώσεων, με εισήγηση των διοικήσεών τους, επένδυναν ομόφωνα σε αυτά, θεωρώντας μηδενικό το ρίσκο που έπαιρναν για το μέλλον των χρημάτων των ασφαλισμένων τους.

Αυτό είναι γενικά το πλαίσιο στο οποίο κινήθηκαν τα Ασφαλιστικά Ταμεία. Μετά το «σκάσιμο» όμως της «βόμβας» για το ομόλογο του ΤΕΑΔΥ και τις επακόλουθες κινήσεις της J.P. Morgan, η κυβέρνηση βρέθηκε στο στόχαστρο σύσσωμης της αντιπολίτευσης για τον τρόπο με τον οποίο οικειοποιήθηκε τα χρήματα των ασφαλισμένων, για το ποιόν των διορισμένων διοικητών των Ταμείων και για τις παραιτήσεις του ειδικού συμβούλου του κ. Τσιτουρίδη για το πού αυτά θα επενδυθούν. Η πίεση ήταν τόσο μεγάλη στον πρωθυπουργό κ. Κ. Καραμανλή, που ουσιαστικά τον εξώθησαν να εκπαραθυρώσει τον υπουργό Απασχόλησης, αν και φαινομενικά με άσχετη αιτιολογία.

Και για μεν την Αριστερά ουδείς ψόγος. Η συμβολή της στην επένδυση σε δομημένα ομόλογα είναι ελάχιστη έως αμελητέα. Το ΠΑΣΟΚ όμως, το οποίο στήριξε όλη την αντιπολιτευτική του πρακτική των τελευταίων δύο μηνών στο σκάνδαλο των ομολόγων, «δεν δικαιούται δια να ομιλεί» κατά την προσφιλή έκφραση αείμνηστου επιφανούς στελέχους του.

Το Αντί φέρνει στη δημοσιότητα την απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του ΤΑΠ-ΟΤΕ της 25ης Μαΐου του 2006, με την οποία, μετά από εισήγηση του Διευθυντή Οικονομικού-Παροχών του Ταμείου, τροποποιείται ο προϋπολογισμός του 2006 για την αγορά Ομο-

λόγων Ελληνικού Δημοσίου.

Η εισήγηση συγκεκριμένα αναφέρει ότι «λόγω ευνοϊκών συνθηκών στην παρούσα φάση, κρίνεται επωφελής για το Ταμείο μας η επένδυση μέρους των διαθέσιμων του κλάδου ασθενείας σε ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου, η οποία επένδυση, σύμφωνα με τα ανωτέρω, δεν υπόκειται σε κανέναν ποσοτικό περιορισμό. Τα διαθέσιμα του κλάδου Ασθενείας ανέρχονται σήμερα σε 129.100.000,00 ευρώ και επομένως έχουμε τη δυνατότητα να επενδύσουμε απ' αυτά το ποσό των 25.000.000,00 ευρώ. Για το σκοπό αυτό απαιτείται τροποποίηση του προϋπολογισμού του κλάδου Ασθενείας οικονομικού έτους 2006 με εγγραφή νέας πίστωσης ΚΑΕ 9859 (Αγορά Λοιπών Αξιών) ύψους 25.000.000 ευρώ. Η τροποποίηση αυτή θα επιφέρει αύξηση του προϋπολογιστικού ελλείμματος κατά το ποσό αυτό, που θα ανέλθει στο ποσό των 104.501.188,00 ευρώ, το οποίο θα καλυφθεί από τα ταμειακά υπόλοιπα όπως φαίνεται στο συνυποβαλλόμενο φύλλο Μεταβολών του προϋπολογισμού. Το Συμβούλιο, μετά από διαλογική συζήτηση και αφού έλαβε υπόψη τα αναφερόμενα στην παραπάνω εισήγηση της υπηρεσίας, αποφασίζει, ομόφωνα και με τη σύμφωνη γνώμη του Κυβερνητικού Εκπροσώπου, την τροποποίηση του προϋπολογισμού οικονομικού έτους 2006 του Κλάδου Ασθενείας με έγγραφη πίστωση ύψους 25.000.000

ΤΑΜΕΙΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ Ο.Τ.Ε

ΠΡΑΚΤΙΚΟ

της υπ' αριθμ. 20/25-5-2006 Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου

Σήμερα την 25η Μαΐου 2006, ημέρα Πέμπτη και ώρα 18.00, συνήλθε το Διοικητικό Συμβούλιο του Ταμείου σε τακτική συνεδρίαση στο Κεντρικό Καταστήμα του, στην οδό Ατ. Παύλου 12 στα Μαρούσια, μετέστη στην προεδρίαση του Προέδρου.

Κατά τη συνεδρίαση παραβρέθηκαν ο «άνω»

Κουφόπουλος Ιωάννης, Πρόεδρος, Μουσαόγλου Θύληππος, Αντιπρόεδρος, Παπαύνη Δέσποινα, τακτικό μέλος - υπάλληλος του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, Κασιώτης Δημήτριος, τακτικό μέλος - εκπρόσωπος των εργαζομένων, Κουτσουμπιανός Γεώργιος, τακτικό μέλος - εκπρόσωπος ασφαλισμένων (Ο.Μ.Ε.-Ο.Τ.Ε.), Κώδικας Επαγγελματίων, τακτικό μέλος - εκπρόσωπος ασφαλισμένων (Π.Ο.Σ.), Κωνής Κωνσταντίνος, τακτικό μέλος - εκπρόσωπος ασφαλισμένων (Π.Ο.Σ.Τ.), Παπαδόπουλος Δημήτριος, τακτικό μέλος - εκπρόσωπος των συνταξιούχων, Γεωργιάδης Παναγιώτης, τακτικό μέλος - ειδικός σε θέματα διοίκησης, Γεωργιάδης Δημήτριος, τακτικό μέλος - ειδικός σε θέματα οικονομικών, Καλλιόπη Αθανασίου, τακτικό μέλος - ειδικός σε θέματα διοίκησης, Τσιαντζάνης Αθανάσιος, τακτικό μέλος - εκπρόσωπος των υπαλλήλων του Ταμείου.

Μη υπάρχοντος άλλου θέματος προς συζήτηση, ο Πρόεδρος κηρύσσει τη λήξη της Συνεδρίασης.

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Ο Αντιπρόεδρος

Κουφόπουλος Ιωάννης

Καπέβα Γεωργία

Μουσαόγλου Θύληππος

Ο Κυβερνητικός Επιτρόπος

Στράνης Γεώργιος

Τα Μέλη

Παπαύνη Δέσποινα

Κασιώτης Δημήτριος

Κουτσουμπιανός Γεώργιος

Κώδικας Επαγγελματίων

Κωνής Κωνσταντίνος

Παπαδόπουλος Δημήτριος

Γεωργιάδης Παναγιώτης

Γεωργιάδης Δημήτριος

Αθανασίου Καλλιόπη

Τσιαντζάνης Αθανάσιος

Η επίμαχη ομόφωνη απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του ΤΑΠ-ΟΤΕ.

ευρώ στον κωδικό 9859 για ενδεχόμενη επένδυση σε ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου.»

Τέλεια! Σε αγαστή συμφωνία σύσσωμο το διοικητικό συμβούλιο του ΤΑΠ-ΟΤΕ αποφασίζει την ενδεχόμενη επένδυση σε Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου 25 εκατ. ευρώ. Προσέξτε: «ενδεχόμενη»! Χωρίς να ξέρουν τους όρους, χωρίς να γνωρίζουν πώς και γιατί δίνουν τη συγκαταθεσή τους, αφήνοντας σε τρίτους να εκτιμήσουν σε ποιο ομόλογο θα επενδύσουν αυτό το τεράστιο ποσό χρημάτων.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του ΤΑΠ-ΟΤΕ, όμως, δεν αποτελείται από ακραιφνείς νεοδημοκράτες. Τέσσερα μέλη του είναι από το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης, τα οποία και αυτά έδωσαν τη συγκατάθεσή τους για την «ενδεχόμενη επένδυση».

Και έρχεται σήμερα το ΠΑΣΟΚ και κατακρίνει την κυβέρνηση, υποστηρίζοντας ότι αυτό δεν ήξερε τίποτα και όλα τα έκαναν οι κυβερνητικοί εν κρυπτώ.

Είναι καιρός να πάψει να κοροϊδεύει το ΠΑΣΟΚ. Ήξερε και αυτό πολύ καλά και έδωσε τη συγκατάθεσή του για τη ληστεία των εισφορών των εργαζομένων. Ό,τι και να υποστηρίζει σήμερα είναι εκ του πονηρού. Αιδώς, Αργείοι!

T.M.

Τα αποτελέσματα, προάγγελος μεγάλων ανατροπών

του Παντελή Κυπριανού

Οι αναλυτές διεθνώς, και ακόμη περισσότερο στην Ελλάδα, στέκονται κυρίως στο αποτέλεσμα των πρόσφατων γαλλικών προεδρικών εκλογών και τις προσωπικότητες των βασικών υποψηφίων. Οι περισσότεροι τις αναλύουν ως επιστροφή στην παραδοσιακή αντιπαράθεση Δεξιάς – Αριστεράς και ταυτόχρονα υποσημειώνουν τις ιδιαιτερότητες του Σαρκοζί και της Ρουαγιάλ. Κατά τη γνώμη μου, οι εν λόγω εκλογές σηματοδοτούν ανατροπές θεμελιωδών συντεταγμένων της γαλλικής πολιτικής ζωής, οι οποίες σύντομα θα έχουν αντίκτυπο σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Οπαδοί του Σοσιαλιστικού Κόμματος διαδηλώνουν υπέρ της Σεγκολέν Ρουαγιάλ.

Από τη Γαλλική Επανάσταση και εντεύθεν η πολιτική ζωή στη Γαλλία χαρακτηρίζεται από τρεις ιδιαιτερότητες, οι οποίες αναπαράγονται στο χρόνο και διαμορφώνουν σε μεγάλο βαθμό την εσωτερική και την εξωτερική της πολιτική.

ΤΡΕΙΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ

1. Ένα αίσθημα αυτάρκειας, ωςάν η χώρα να αποτελεί ένα από τα κέντρα του κόσμου, αν όχι το κέντρο. Αυτό ανατροφοδοτείται μεταπολεμικά ποικιλοτρόπως από προσωπικότητες δια-

φορετικές στην ιδεολογία, όπως ο Ντε Γκωλ και ο Φρανσουά Μιτεράν. Στην προσπάθειά του να επουλώσει το τραύμα της γερμανικής κατάληψης και να αντιπαλέψει την προϊούσα διεθνή υποβάθμιση της Γαλλίας την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου, ο Στρατηγός Ντε Γκωλ μετέρχεται διάφορα μέσα, ανάμεσα στα οποία και η προβολή του έθνους ως πρωταρχικού πυρήνα συλλογικής ύπαρξης. Κάτι ανάλογο θα πράξει και ο Φρανσουά Μιτεράν, με τη συνεχή αντιπαραβολή και αντιδιαστολή του γαλλικού κοινωνικού κράτους

έναντι του αμερικανικού φιλελευθερισμού και νεο-φιλελευθερισμού, με στόχο να καταδείξει την υπεροχή του πρώτου και, συνακόλουθα, την υπεροχή του γαλλικού μοντέλου.

2. Από την Τρίτη Γαλλική Δημοκρατία, και ακόμη περισσότερο από τις απαρχές του 20ού αιώνα, η γαλλική πολιτική ζωή οργανώνεται γύρω από δύο μεγάλους πόλους, τη Δεξιά και την Αριστερά, στο εσωτερικό των οποίων συνυπάρχουν μικρότεροι σχηματισμοί.

Μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, η εν λόγω κομματική διάκριση σφραγίζεται από την έντονη ανισορροπία στο εσωτερικό των δύο πόλων. Μέχρι το 1974 στη Δεξιά κυριαρχούν οι Γκωλικοί και στην Αριστερά οι Κομμουνιστές. Η κυριαρχία των Κομμουνιστών στην Αριστερά και το γαλλικό πολιτικό σύστημα, το οποίο ο Μωρίς Ντυβερζέ εννοιολόγησε ως ημι-προεδρικό, συντηρούν την έντονη πόλωση ανάμεσα στους δύο πόλους και διευκολύνουν την κυριαρχία των Γκωλικών στην κεντρική πολιτική σκηνή. Η πόλωση, με τη σειρά της, επιτρέπει στους Γκωλικούς να έχουν το πάνω χέρι επί των Κεντρώων και οι τελευταίοι να μην μπορούν να ξεφύγουν από την κηδεμονία των πρώτων.

Το αίτημα για την ανατροπή του Γκωλισμού το 1965 οδηγεί το ΚΚΓ στην αποδοχή της υποψηφιότητας Μιτεράν. Έκτοτε, χάρη στο συνδυασμό διαφόρων παραγόντων, δρομολογείται μία διαδικασία αλλαγής των συσχετισμών στο εσωτερικό του αριστερού πόλου υπέρ των Σοσιαλιστών, η οποία κορυφώνεται το 1981 με την εκλογή του Μιτεράν στην Προεδρία και την ευρεία νίκη του κόμματός του στις βουλευτικές εκλογές που ακολούθησαν.

3. Σε αντίθεση με τις χώρες της κεντρικής και βόρειας Ευρώπης, τα γαλ-

λικά πολιτικά κόμματα, με μερική εξαίρεση το κομμουνιστικό, δεν ήταν και δεν είναι κόμματα μαζών αλλά στελεχών. Τα κόμματα, με άλλα λόγια, δεν ήταν σε θέση να ελέγξουν και να κατευθύνουν την ψήφο των εκλογέων. Η χαλαρή σχέση των ψηφοφόρων με τα κόμματα είχε δύο συνέπειες: από τη μία εξέθρεψε το φαινόμενο των τοπικών βαρώνων, συνήθως δημάρχων μεγάλων πόλεων, οι οποίοι χάρη στην προσωπική τους πελατεία αναδεικνύονται σε στελέχη των κομμάτων (όπως οι αποκαλούμενοι ελέφαντες του Σοσιαλιστικού κόμματος). Από την άλλη, η ψήφος των Γάλλων ήταν σε μεγάλο βαθμό απρόβλεπτη, πράγμα που εξηγεί φαινόμενα όπως η απόρριψη του Ευρωσυντάγματος ή ο αποκλεισμός του Λ. Ζοσπέν από τον δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών του 2002.

ΕΚΚΟΛΑΠΤΟΜΕΝΕΣ ΑΝΑΤΡΟΠΕΣ

Οι προαναφερθείσες τρεις ιδιαιτερότητες εξέθρεψαν και εξηγούν πολλά από τα «καλά» και τα «κακά» της Γαλλίας. Η αίσθηση της υπολογίσιμης δύναμης, για παράδειγμα, της επέτρεψε να ορθώσει ανάστημα ενάντια στις δύο υπερδυνάμεις την περίοδο του Ψυχρού πολέμου και τα τελευταία χρόνια στις ΗΠΑ, προς μεγάλη χαρά όλων εμάς που δεν βλέπουμε με καλό μάτι την αμερικανική παντοκρατορία.

Η αποστασιοποίηση, πάλι, των Γάλλων από τα πολιτικά κόμματα κατέστησε τη γαλλική πολιτική σκηνή αρκετά απρόβλεπτη και επιδεκτική σε εκλογικές εκπλήξεις. Τα παραδείγματα είναι πολλά: Από το Μάη του 1968 έως την πρόσφατη απόρριψη του Ευρωσυντάγματος και την εξέγερση των νέων, μεταναστών ως επί το πλείστον, στα προάστια των μεγάλων πόλεων. Ο πολιτικός βρασμός, σε συνδυασμό με την παραγωγή, παραδοσιακά, πρωτότυπης κριτικής σκέψης από αρκετούς γάλλους διανοητές έδωσε στη Γαλλία μια ιδιαίτερη πνευματική λάμψη, έτσι που μέχρι σχετικά πρόσφατα τα πανεπιστήμιά της δέχονται μεγάλο αριθμό ξένων φοιτητών. Όλα αυτά εξηγούν γιατί η Γαλλία έγινε για πολλούς σύμβολο της εξέγερσης και των ριζοσπαστικών ιδεών.

Σε όλα αυτά, όμως, υπάρχει και η

αντίθετη όψη. Η Γαλλία δεν κατάφερε τις τελευταίες δεκαετίες να επιλύσει βασικά προβλήματα (όπως η ανεργία και η ένταξη των μεταναστών) και να «προσαρμοστεί» στη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης. Κατά τρόπο παράδοξο, η χώρα-σύμβολο της εξέγερσης και των κάθε είδους δικαιωμάτων είναι μία χώρα με μεγάλα προβλήματα και με μεγάλες οικονομικές, κοινωνικές και εκπαιδευτικές ανισότητες. Το κερασάκι στην τούρτα ήταν το φούντωμα του λεπενισμού, το οποίο έβλαψε, από όσο μπορώ να γνωρίζω από τα πολλά χρόνια παραμονής μου στη χώρα αυτή, πολύ την εικόνα της Γαλλίας ως την κατ' εξοχήν χώρα των κάθε είδους δικαιωμάτων και αρωγής των αδυνάτων.

Οι πρόσφατες προεδρικές εκλογές έβγαλαν στην επιφάνεια αρκετά από τα παραπάνω προβλήματα και σηματοδότησαν τη μερική τουλάχιστον, αν όχι ολική, υπέρβαση των δύο πρώτων από τις τρεις προαναφερθείσες γαλλικές ιδιαιτερότητες.

Παρά και ενάντια στην φαινομενική αναβίωσή του, το σχήμα Αριστερά – Δεξιά, αν δεν αίρεται, αλλάζει ριζικά περιεχόμενο. Σαρκοζί και Ρουαγιάλ χρίστηκαν υποψήφιοι ενάντια ουσιαστικά στα ίδια τους τα κόμματα ως οι μόνοι που θα μπορούσαν να διεκδικήσουν με αξιώσεις την ψήφο των εκλογέων και το προεδρικό αξίωμα. Η καθίζηση του ΚΚΓ καθιστά τους Σοσιαλιστές μόνο υπολογίσιμο πόλο της Αριστεράς. Αυτό θα τους ωθήσει να επανεξετάσουν τη θέση τους στην πολιτική σκακιέρα, πράγμα που κάνει ήδη η Ρουαγιάλ.

Η αλλαγή στο εσωτερικό του πόλου της Αριστεράς επιτρέπει στον Μπαϊρού και τους Κεντρώους (χάρη και στην εκλογική τους επιτυχία) να δουν διαφορετικά το μέλλον τους. Φτωχοί συγγενείς, μέχρι τα σήμερα, των Γκωλικών, ελέω εκλογικού συστήματος και της πόλωσης Δεξιάς – Αριστεράς, μπορούν τώρα να φύγουν από τη σκιά τους και να διαπραγματευθούν αλλιώς με τους στερημένους από συμμάχους Σοσιαλιστές. Αν και η διαδικασία δεν είναι εύκολη λόγω της χαλαρής σχέσης τους με τους ψηφοφόρους και την ύπαρξη πολλών μεγαλοπαραγόντων στον χώρο του Κέντρου, το άνοιγμα

προς τους Σοσιαλιστές (και το αντίστροφο) είναι μονόδρομος.

ΑΝΟΙΓΜΑ ΣΤΟΝ ΕΞΩ ΚΟΣΜΟ

Η επικείμενη αλλαγή του πολιτικού πεδίου συνδυάζεται με έναν λόγο πιο πραγματιστικό, απόρροια τόσο των σωρευμένων προβλημάτων όσο και της ανάδειξης μιας νέας γενιάς πολιτικών. Παρότι ο Σαρκοζί εστίασε την προεκλογική του εκστρατεία στο έθνος (σε ένα βαθμό για να αποσπάσει ψήφους από τον Λεπέν και να προσελκύσει στον δεύτερο γύρο τους ψηφοφόρους του), οι εκλογές ήταν λιγότερο γαλλοκεντρικές από ποτέ. Οι τρεις βασικές πια πολιτικές δυνάμεις, Γκωλικοί, Κεντρώοι και Σοσιαλιστές, στρέφονται περισσότερο προς τον έξω κόσμο, αφουγκράζονται περισσότερο τους προβληματισμούς του και θα δοκιμάσουν να είναι ενεργότεροι στις διεθνείς οικονομικές εξελίξεις και γενικότερα στη διαδικασία της λεγόμενης παγκοσμιοποίησης.

Το άνοιγμα στον έξω κόσμο μπορεί να γίνει πρόξενος νέων ανακατατάξεων, τόσο σε γαλλική όσο και σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Σε αντίθεση με τον Σαρκοζί, που φαίνεται περισσότερο φιλοαμερικανός, Κεντρώοι και Σοσιαλιστές είναι περισσότερο φιλοευρωπαίοι. Ίσως το κριτήριο αυτό συμβάλει στην αλλαγή του γαλλικού πολιτικού χάρτη αλλά και της θέσης της χώρας στη διεθνή σκηνή. Ο εξωτερικός προσανατολισμός φέρνει ένα βήμα πιο κοντά Κεντρώους και Σοσιαλιστές, προσέγγιση που μπορεί να αποβεί καταλυτική για τους εσωτερικούς πολιτικούς συσχετισμούς και να καταστήσει, προς ικανοποίηση πολλών Ευρωπαίων, τη Γαλλία ατμομηχανή της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Οι αλλαγές που περιγράψαμε δεν είναι αυτονόητες. Η βαριά σκιά του έθνους δυσχεραίνει κάθε αλλαγή που αντιβαίνει θέσφατα και παραδόσεις. Σε κάθε περίπτωση, όλα δείχνουν ότι η Γαλλία δεν πρόκειται να είναι η χώρα που γνωρίζουμε σήμερα. Από χώρα-σύμβολο της αμφισβήτησης, των μεγάλων ανατροπών και των μεγάλων αντιφάσεων, τείνει να γίνει μια χώρα όπως οι περισσότερες άλλες, πιο πραγματιστική, λιγότερο εθνοκεντρική και περισσότερο στραμμένη στην καθημερινή ρουτίνα και τα καθημερινά προβλήματα.

Γαλλία: Η απόλυτη πτώση της Αριστεράς

του Άκη Κοσώνη

Εκτός από το ζήτημα ποιος θα γίνει πρόεδρος, οι γαλλικές εκλογές έφεραν με δραματικό τρόπο στην επιφάνεια την ανυπαρξία της Αριστεράς, σχηματοποιημένης τουλάχιστον σε πολιτικούς οργανισμούς. Οι οργανισμοί που πήραν μέρος στις προεδρικές εκλογές συγκέντρωσαν συνολικά 9%, ποσοστό που είναι το χαμηλότερο στην ιστορία της γαλλικής Αριστεράς. Το ποσοστό αυτό κινείται στα όρια του πολιτικού διασυρμού, κυρίως για το Κομμουνιστικό Κόμμα, αν σκεφτεί κανείς ότι η συμβολή του ιστορικού αυτού κόμματος στο 9% ήταν μόλις 1,93%!

Το υπόλοιπο συμπληρώθηκε από την τροτσκιστική Κομμουνιστική Επαναστατική Λίγκα, που είχε υποψήφιο τον τριάντα ενός ετών Ολιβιέ Μπεζανσενό και συγκέντρωσε 4,08%, την επίσης τροτσκιστική Εργατική Πάλη της παλαιμάχης αγωνίστριας (και υποψήφιας στις προεδρικές εκλογές από το 1974) Αρλέτ Λαγκυγιέ, που πήρε 1,33%, τον αντίπαλο της παγκοσμιοποίησης αγροτοσυνδικαλιστή Ζοσέ Μποβέ (1,32%) και τον ακτιβιστή Ζεράρ Σιβαντί (0,34%) που στηρίχθηκε από το μικρό, τροτσκιστικής καταγωγής, Εργατικό Κόμμα. Το ελάχιστο ποσοστό του Κομμουνιστικού Κόμματος Γαλλίας δεν πρέπει να εντυπωσιάζει, όσο κι αν ακούγεται παράδοξα μικρό. Η πορεία του είναι σταθερά καθοδική από το 1969 και μετά, όταν στις προεδρικές εκλογές (που είχαν νικητή στον β' γύρο τον Ζωρζ Πομπιντού) ο Ζακ Ντυκλό είχε ψηφιστεί από το 21,27% του εκλογικού

σώματος. Λίγο έλειψε τότε να περάσει το ΚΚΓ στον δεύτερο γύρο και να διεκδικήσει την προεδρία της δημοκρατίας. Ο κεντρώος Αλαίν Ποέρ ήταν εκείνος που πέρασε τελικά με 23,31%. Το 1974 το ΚΚΓ αποφασίζει να μην κατεβάσει δικό του υποψήφιο και να στηρίξει την υποψηφιότητα Μιτεράν. Η επιλογή του δεν είναι εύστοχη, διότι ο Φρανσουά Μιτεράν χάνει στον δεύτερο γύρο από τον Βαλερύ Ζισκάρ ντ' Εσταίν με 49,2% έναντι 50,8%, αν και είχε πάει καλά στον πρώτο γύρο (43,25% ο Μιτεράν, 32,60% ο ντ' Εσταίν). Το 1981 είναι η τελευταία αξιοπρεπής εκλογικά εμφάνιση του ΚΚ σε προεδρικές εκλογές, με τον Ζωρζ Μαρσαί να συγκεντρώνει 15,35%. Επτά χρόνια μετά, το 1988, ο υποψήφιος του ΚΚ Αντρέ Λαζουανί πέφτει στο 6,76%, το 1995 ο Ρομπέρ Υ ανεβάζει κάπως το ποσοστό στο 8,64% αλλά από εκεί και μετά το ΚΚΓ πέφτει σε χάος πολιτικής ανυποληψίας και ανυπαρξίας. Η κυριαρχία των ιδεών Λε Πεν στη γαλλική κοινωνία (διότι περί κυριαρχίας πρόκειται όταν 15% του εκλογικού σώματος επιδοκιμάζει με την ψήφο του τις ιδέες του ακροδεξιού υποψήφιου) που αγγίζει και παραδοσιακούς ψηφοφόρους του ΚΚ, η άνοδος της ανεργίας, η παρουσία των ξένων εργατών, η αδυναμία του Κομμουνιστικού Κόμματος να βρει πειστικές απαντήσεις για το ρόλο της Αριστεράς στην κοινωνία, η μη επαρκώς αιτιολογημένη συχνή συνεργασία με το -συχνά κυβερνών- Σοσιαλιστικό Κόμμα οδηγούν στο θλιβερό αποτέλεσμα του 2002: 3,37% για τον Ρομπέρ Υ. Η περαιτέρω συντριβή είναι απλώς θέμα χρόνου και έρχεται λίγες μέρες πριν, στις εκλογές της 22ας Απριλίου 2007, όταν η υποψήφια του ΚΚΓ Μαρί Ζορζ Μπιφέ (που είχε διατελέσει υπουργός Νεολαίας και Αθλητισμού από το 1997 μέχρι το 2002 στην κυβέρνηση του Σοσιαλιστή Λιονέλ Ζοσπέν) ψηφίζεται από το 1,93% όσων πή-

Ο απερχόμενος πρόεδρος Ζακ Σιράκ.

ραν μέρος στις εκλογές. Το ΚΚΓ εκμηδενίζεται εκλογικά και δύσκολα θα συνέλθει για να αποτελέσει εκ νέου εναλλακτική πολιτική λύση.

Το ρόλο αυτό τον παίζουν πια οι τροτσκιστές στις προεδρικές εκλογές, πότε στο πρόσωπο της Αρλέτ Λαγκυγιέ πότε σε αυτό του νέου «σταρ» της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς Ολιβιέ Μπεζανσενό. Η αλήθεια είναι ότι οι αριστεροί γάλλοι ψηφοφόροι ποτέ δεν δίστασαν να επιβραβεύσουν τα κόμματα της Άκρας Αριστεράς όταν εκτιμούσαν ότι αυτά είχαν ρόλο πρωτοπορίας και διεκδίκησης, τιμωρώντας συγχρόνως το συνεργασιακό Κομμουνιστικό Κόμμα που δεν πρόσφερε καμιά προοπτική: Αν θέλω να ψηφίσω σοσιαλιστές πάω απευθείας εκεί, ήταν η λογική που επικράτησε στον κόσμο της Αριστεράς, και έτσι ήρθαν μάλλον φυσιολογικά τα απίστευτα υπέρ της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς ποσοστά που έφθασαν το 12,76% στις εκλογές του 2002. Ο πίνακας που ακολουθεί είναι διαφωτιστικός:

ΕΚΛΟΓΕΣ	Κ.Κ. ΓΑΛΛΙΑΣ	ΕΞΩΚΟΙΝ. ΑΡΙΣΤ.	ΑΘΡΟΙΣΜΑ
1969	21,27%	1,06%	22,33%
1974	*	2,70%	—
1981	15,33%	4,51%	19,84%
1988	6,76%	4,47%	11,23%
1995	8,64%	5,58%	14,22%
2002	3,37%	12,76%	16,13%
2007	1,93%	7,07%	9,00%

Ο αστερίσκος στο 1974 δεν παραπέμπει σε μη συμμετοχή του Κομμουνιστικού Κόμματος στις προεδρικές εκλογές, αλλά στην στήριξη που παρείχε στον σοσιαλιστή υποψήφιο Φρανσουά Μιτεράν. Σε ό,τι αφορά τα σημαντικότερα ποσοστά της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς, πρέπει να πούμε ότι αυτά κατά το μεγαλύτερο μέρος τους οφείλονται στις καλές επιδόσεις των τροτσκιστικών πολιτικών κομμάτων ή σχημάτων: Από το 7,07% των προεδρικών εκλογών του περασμένου μήνα, η Επαναστατική Κομμουνιστική Λίγκα έφερε 4,08% και η Εργατική Πάλη 1,33%, κάτι που σημαίνει ότι τα δύο κόμματα ψηφίστηκαν από 1.986.438 πολίτες. Τα ίδια κόμματα ψηφίστηκαν το 2002 από 2.840.607 πολίτες και το 1995 το ένα που πήρε μέρος στις προεδρικές εκλογές (Εργατική Πάλη) από 1.615.653 πολίτες.

Έχουμε εδώ το φαινόμενο της σχετικής σταθερότητας στην ψήφο προς την εξωκοινοβουλευτική Αριστερά, η οποία από το 1981 και μετά δεν πέφτει κάτω από το 4,45% ή τις 1.250.000 ψήφους, κάτι που παραπέμπει αυτομάτως σε δομημένο, ακραία διεκδικητικό κίνημα, το οποίο κινείται έξω από τις συντεταγμένες των αστικών κομμάτων και εκφράζεται σταθερά και emphatic στις προεδρικές εκλογές.

Η εξέλιξη αυτή έφερε την περιθωριοποίηση του Κομμουνιστικού Κόμματος —ή η κρίση του ΚΚ οδήγησε στην ενδυνάμωση του εξωκοινοβουλευτικού αριστερού κινήματος. Είναι μάλιστα αξιοπρόσεκτο ότι η ενδυνάμωση αυτή συνέβη από την ώρα που άρχισαν τόσο οι συγκρούσεις στις φτωχές γειτονίες του Παρισιού αλλά και σε άλλες πόλεις της Γαλλίας, όσο και η διάδοση του λαϊκίστικου διεκδικητικού λόγου του Λε Πεν και ο εμβολισμός μεσαίων στρωμάτων από το λόγο αυτό. Ουσιαστικά τα κόμματα της Άκρας Αριστεράς ήρθαν να οικοδομήσουν την αναγκαία κοινωνική αντιπο-

λίτευση στον λόγο του Λε Πεν, που δεν ήταν πια ένας γραφικός λόγος περιθωριακού ακροδεξιού εθνικιστή αλλά ένα επικίνδυνος εισοδιστικός λόγος που αφενός έμενε χωρίς ουσιαστική (και πειστική) απάντηση από την επίσημη Αριστερά, αφετέρου ενσωματωνόταν κατά τα χρήσιμα (και χρηστικά) του στοιχεία από όλες τις άλλες πολιτικές δυνάμεις.

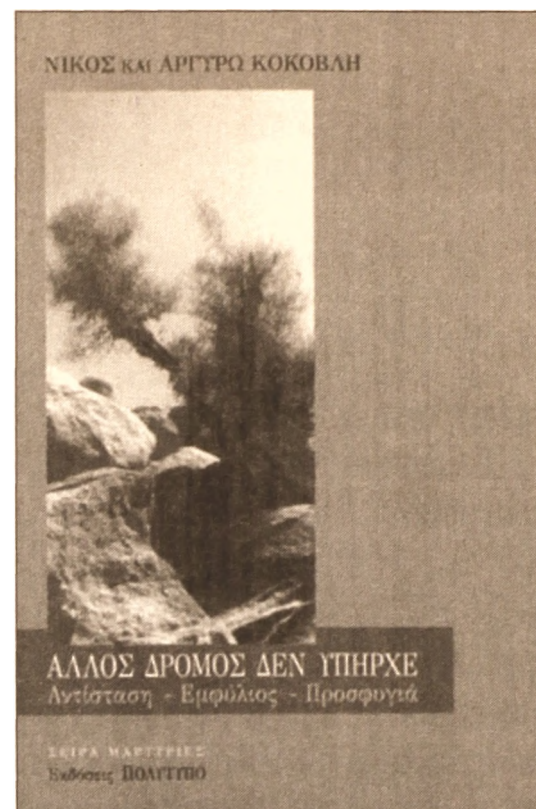
Δεν είναι λοιπόν ότι δεν έχει καμιά σημασία ποιος θα εκλεγεί πρόεδρος την Κυριακή. Έχει. Μαζί με αυτό όμως έχει μεγάλη σημασία η αναδιάταξη των πολιτικών δυνάμεων σε μια χώρα που πάντα έδινε τον τόνο στην παραγωγή και την εξέλιξη των ιδεών. Η Σεγκολέν Ρουαγιάλ έκανε ότι ήταν δυνατό να κάνει, ίσως και παραπάνω από αυτό. Αν κερδίσει θα είναι έκπληξη, μια και το σύστημα δουλεύει συνειδητά και με συνέπεια υπέρ του Σαρκοζί. Όχι τόσο επειδή η Ρουαγιάλ είναι επικίνδυνη και εκτός συστήματος, αλλά επειδή είναι ο (ουγγρικής καταγωγής με εβραία μητέρα γεννημένη στην Θεσσαλονίκη) Νικολά Σαρκοζί που ξέρει τη δουλειά. Και φαίνεται πως μεταξύ ενός σκληρού δεξιού και «ανθρώπου των αρχών» (με την έννοια του principe και όχι των δυνάμεων καταστολής, με τις οποίες πάντως επίσης διατηρεί άριστη σχέση, μια και είναι ο ίδιος που τις κατηύθυνε, ως υπουργός Εσωτερικών, κατά των αστέγων, ανέργων και κολασμένων διαδηλωτών για να ενοχοποιήσει στη συνέχεια τον αφελή ευπατρίδη πρωθυπουργό Ντομινίκ ντε Βιλπέν) και μιας αμήχανης (αμφισβητούμενης και στο ίδιο της το κόμμα) εκσυγχρονίστριας, θα προτιμήσουν τον σκληρό, προστάτη άλλωστε κατά δήλωσή του της γαλλικής ταυτότητας και μοναδικότητας. Μέσα σε όλ' αυτά, η Αριστερά θα ψάχνει νέο δρόμο και ρόλο, αφού ο παλιός έφτασε στο τέλος του, όπως συνέβη και με τα εκλογικά ποσοστά του κομμουνιστικού κόμματος: Πιο κάτω δεν πάει. (Ή μήπως πάει;)

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Νίκος και Αργυρώ Κοκοβλή:

ΑΛΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ

Αντίσταση - Εμφύλιος - Προσφυγιά

Η ιστορία του Νίκου και της Αργυρώς Κοκοβλή όπως την ζωντανεύουν οι ίδιοι. Ξεκινά από την προσφυγιά της Μικράς Ασίας και συνεχίζει στα χρόνια της Κατοχής και της Αντίστασης στην Κρήτη. Αρχίζουν οι διώξεις, ο Εμφύλιος, το κυνηγητό των διαλυμένων τμημάτων του Δ.Σ. με τη δεκαεξάχρονη παρανομία σε σπηλιές και κρύπτες στα βουνά των Λευκών Ορέων, η δραματική απόδραση στην Ιταλία. Το περιπετειώδες ταξίδι μέσω Ελβετίας, Αυστρίας και Ουγγαρίας μέχρι την ΕΣΣΔ. Η άφιξη στην Τασκένδη. Η αποκάλυψη της σοβιετικής πραγματικότητας. Οι περιορισμοί. Επιστροφή στην πατρίδα ύστερα από 14 χρόνια. Μια απίστευτη σε δραματικά γεγονότα ανθρώπινη ιστορία που πρέπει να γνωρίζει κάθε πολίτης. Ένα μάθημα εγκαρτέρησης και ανθρωπιάς.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21

τηλ: 210-7232819,

φαξ: 210-7226107

e-mail: chparou@otenet.gr

Συννεφιασμένη Κυριακή, ομιχλώδης Δευτέρα

του Γιάννη Ανδρουλιδάκη

Τα αποτελέσματα του Α' γύρου των γαλλικών προεδρικών εκλογών επιβεβαίωσαν τα προγνωστικά εκείνα που ήθελαν τους παραδοσιακούς σχηματισμούς της Αριστεράς να συγκεντρώνουν ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά της ιστορίας τους και τον υπεραντιδραστικό Σαρκοζί να προηγείται καθαρά της Σεγκολέν Ρουαγιάλ στη μάχη για την προεδρία. Η διαφορά των 5,5 μονάδων μεταξύ των δύο βασικών υποψηφίων είναι η μεγαλύτερη διαφορά που υποψήφιος της Δεξιάς εξασφαλίζει έναντι του υποψήφιου των Σοσιαλιστών τα τελευταία 39 χρόνια. Το ποσοστό δε που συγκεντρώνουν οι 6 υποψήφιοι της Αριστεράς είναι το χαμηλότερο ποσοστό που συγκεντρώνει αυτός ο χώρος από τη συγκρότησή του. Το παζλ των εκλογικών αποτελεσμάτων συμπληρώνεται από την εντυπωσιακή άνοδο του Κέντρου, όπου ο υποψήφιος Μπαϊρού τριπλασιάζει τις ψήφους που είχε πάρει το 2002 (με ανάλογη ποσοστιαία άνοδο), και την μεταφορά ενός ποσοστού 7% από το Εθνικό Μέτωπο και τον Ζαν Μαρί Λε Πεν στη Δεξιά και τον Νικολά Σαρκοζί. Αυτός ο τελευταίος, συγκεντρώνει το υψηλότερο ποσοστό που έχει εμφανιστεί σε Α' γύρο προεδρικών εκλογών στη Γαλλία τα τελευταία είκοσι χρόνια: ο τελευταίος υποψήφιος που είχε ξεπεράσει το 30% των ψήφων στον Α' γύρο ήταν ο Φρανσουά Μιττεράν το 1988.

Ο χάρτης των αποτελεσμάτων έκανε τους περισσότερους αναλυτές να μιλήσουν για δεξιά στροφή της γαλλικής κοινωνίας. Οποσδήποτε υπάρχουν επιχειρήματα για να δικαιολογήσουν μια τέτοια άποψη.

Και η τεράστια πτώση της Αριστεράς (η οποία κατρακυλά από το 19,2% του 2002 στο 10,4% εφέτος), αλλά και η επιτυχημένη μεταμόρφωση της γαλλικής, παραδοσιακά μετριοπαθούς, Δεξιάς σε ένα νεο-αντιδραστικό και υπερφιλελεύθερο μόρφωμα –όχι απλά χωρίς κόστος αλλά και με κέρδος την συντριπτική συσπείρωση του εκλογικού της σώματος γύρω από μία υποψηφιότητα– είναι στοιχεία που επιβεβαιώνουν αυτή τη θέση. Ωστόσο, μια πιο προσεκτική ματιά στα στοιχεία δείχνει ορισμένα άλλα στοιχεία:

Πρώτον, ότι η πραγματική μεταφορά των ψήφων δεν γίνεται προς τα δεξιά, αλλά προς το Κέντρο. Η Αριστερά και η Άκρα Δεξιά χάνουν 9 και 7 μονάδες αντίστοιχα, από τις οποίες οι Σοσιαλιστές και η κοινοβουλευτική Δεξιά επωφελούνται μόλις κατά 2 μονάδες ο καθένας (έστω και εάν το σύνολο του ποσοστού τους συγκεντρώνεται σε μία μόνο υποψηφιότητα, έναντι τριών το 2002). Οι υπόλοιπες 12 μονάδες μεταφέρονται στο Κέντρο, που από το 6,5% περνά στο 18,5%.

Δεύτερον, ορισμένα άλλα στοιχεία μάς δείχνουν ότι, περισσότερο από μια στροφή της γαλλικής κοινωνίας προς τα δεξιά, έχουμε να κάνουμε με μια στροφή του γαλλικού πολιτικού σκηνικού προς τα δεξιά. Κάτι που δεν είναι ακριβώς το ίδιο, έστω κι αν κινδυνεύει να καταλήξει έτσι.

ΕΝΑ ΜΟΙΡΑΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΛΑΘΟΣ

Για πολλούς μήνες, η προεκλογική καμπάνια στη Γαλλία κινήθηκε γύρω από το ερώτημα «Σαρκοζί ή όχι Σαρκοζί» και την κριτική και το σχολιασμό των θέσεων του τέως υπουργού Εσωτερικών των κυβερνήσεων Ραφαρέν και ντε Βιλπέν, θέσεις που πλησίαζαν επικίνδυνα τη φιλολογία του Ζαν Μαρί Λε Πεν.

Το πολιτικό λάθος της Αριστεράς –ένα από τα πολλά άλλωστε– ήταν ότι τον λόγο της μονοπώλησε σχεδόν η πολεμική στον Σαρκοζί, κάτι που εκ των πραγμάτων κατέστησε τον ουγγρικής καταγωγής πολιτικό πρωταγωνιστή της εκλογικής αναμέτρησης και του εξασφάλισε έναν υψηλό –αν και σχετικά ανελαστικό– αριθμό φανατικών υποστηρικτών.

Δεν είναι διόλου τυχαίο ότι αρκετοί υποστηρικτές και ψηφοφόροι της Αριστεράς –όπως και της άκρας Αριστεράς– κατευθύνθηκαν στην κάλπη για να ψηφίσουν τον κεντρώο Φρανσουά Μπαϊρού, μόνο και μόνο επειδή οι δημοσκοπήσεις έδειχναν ότι εάν προκρινόταν στον Β' γύρο είχε πάρα πολλές πιθανότητες (και πάντως περισσότερες από τη Σεγκολέν Ρουαγιάλ) να κερδίσει τον Σαρκοζί.

Όπως καθόλου τυχαίο δεν είναι ότι ο υποψήφιος της Αριστεράς που κράτησε την «ανεξαρτησία» του από την κεντρική προεκλογική θεματική, επιμένοντας να παρουσιάζει το πρόγραμμά του αντί να περιγράφει τους συνδυασμούς που χρειάζονται για να ηττηθεί ο Σαρκοζί, ο Ολιβιέ Μπεζανσενό, ήταν ο μόνος που επιβίωσε από το εκλογικό Βατερλό της Αριστεράς. Συγκέντρωσε ποσοστό 4,1%, ίδιο περίπου με του 2002, αυξάνοντας ωστόσο κατά αρκετές εκατοντάδες χιλιάδες τις ψήφους τους στην κάλπη.

Το εντυπωσιακό είναι ότι η προσπάθεια της Αριστεράς να δείξει ότι η ψήφος σε αυτήν θα ήταν ό,τι πιο χρήσιμο για να ηττηθεί ο Σαρκοζί στον Β' γύρο από την υποψήφια των Σοσιαλιστών είχε τα ακριβώς αντίθετα αποτελέσματα.

Η Αριστερά κατοχύρωσε για τον εαυτό της το ρόλο του απόλυτου κομπάρσου, κατέληξε να εκφράσει την άνευ όρων υποστήριξη της στη Ρουαγιάλ

στο Β' γύρο λίγα μόλις λεπτά μετά την ανακοίνωση των εξιτ πολ του Α' γύρου και αυτή η τελευταία, αφού πρώτα ευχαρίστησε τους υποψήφιους της Αριστεράς, ξεκίνησε την επίθεση φιλίας της προς την Κεντροδεξιά, από την οποία ευελπιστεί να κερδίσει τις απαραίτητους ψήφους για τη νίκη (άλλωστε το συνολικό ποσοστό Σοσιαλιστών και Αριστεράς δεν ξεπερνά το 37%) και με την οποία ενδεχομένως θα συγκυβερνήσει εάν εκλεγεί.

ΤΑ ΑΝΟΙΚΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Η επόμενη μέρα στη Γαλλία έχει δύο ανοικτά ερωτήματα. Το ένα είναι φυσικά το ποιος ή ποια θα εκλεγεί Πρόεδρος την Κυριακή, αφού το προβάδισμα του Σαρκοζί έδειχνε να μειώνεται και δεν είχε ακόμα περάσει και από το σκόπελο του ντιμπέιτ, το οποίο παραδοσιακά παίζει καθοριστικό ρόλο στις γαλλικές εκλογές.

Από την άλλη, όποιος ή όποια κι αν εκλεγεί, παραμένει στην πραγματικότητα εξαιρετικά ασαφές τι πολιτική θα ακολουθήσει. Η μόνη πραγματική σταθερά είναι ότι τόσο ο Σαρκοζί όσο και η Ρουαγιάλ δεν πρόκειται να συνεχίσουν την πολιτική ρήξης με τις Ηνωμένες Πολιτείες που ακολούθησε το δίδυμο Σιράκ – ντε Βιλπέν.

Τόσο γιατί το «Όχι» στο Ευρωσύνταγμα έχει δημιουργήσει ένα φοβικό σύνδρομο στη γαλλική πολιτική τάξη σχετικά με το κατά πόσον μπορεί να εμμένει στην ανεξάρτητη πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη Γαλλία σε ηγετικό ρόλο, όσο και γιατί αναμένεται και μια αλλαγή στον προσανατολισμό της αμερικάνικης εξωτερικής πολιτικής, ειδικά μετά τις εκλογές του 2008.

ΙΣΧΥΡΕΣ ΙΣΟΡΡΟΠΙΕΣ

Για τον Σαρκοζί, η αντίληψη αυτή συνδέεται και με τη συμπάθειά του προς το αγγλοσαξωνικό κοινωνικό μοντέλο, το οποίο επίμονα προσπάθησε να δέσει –σε όλη την προεκλογική περίοδο– με τις λαϊκές παραδόσεις της πάντοτε ισχυρής γαλλικής ακροδεξιάς. Είναι ωστόσο εξαιρετικά αμφίβολο το κατά πόσο ο Σαρκοζί θα κατορθώσει να είναι ως Πρόεδρος τόσο σκληρός όσο ως υποψήφιος Πρόεδρος.

Αφενός γιατί ορισμένες ισορροπίες παραμένουν ισχυρές στην γαλλική κοινωνία –ανεξάρτητα αν το εκλογικό αποτέλεσμα μοιάζει φαινομενικά να τις ανατρέπει– αφετέρου γιατί η κοινωνική εμπειρία δείχνει ότι δύσκολα οποιαδήποτε κυβέρνηση παραμένει αλώβητη όταν επιχειρεί να προωθήσει αντιλαϊκές μεταρρυθμίσεις. Η πρόταση για παράδειγμα να νομιμοποιείται μια απεργία μόνο μετά από μυστική ψηφοφορία του συνόλου των εργαζομένων, που εμπεριέχεται στο πρόγραμμα του Σαρκοζί, είναι μάλλον απίθανο να αντέξει στην πραγματική ζωή.

Ακόμα λιγότερο καθαρά είναι τα πράγματα σε περίπτωση νίκης της Ρουαγιάλ. Το έτσι κι αλλιώς ασαφές πρόγραμμα της υποψήφιας των Σοσιαλιστών περιορίστηκε εκ των πραγμάτων ανάμεσα στους δύο γύρους σε μία μόνο φράση: Να μη βγει ο Σαρκοζί. Από εκεί και πέρα τα πάντα θα κριθούν από το ποιοι θα είναι οι ενδεχόμενοι συνεργάτες των Σοσιαλιστών σε μια μελλοντική κυβέρνηση.

Εάν είναι το Κέντρο, είναι πολύ πιθανόν οι Σοσιαλιστές να προσπαθήσουν να ασκήσουν πιο κοινωνική πολιτική, ώστε να το εξωθήσουν σε έξοδο και να το συρρικνώσουν. Αντίθετα, εάν επανεμφανισθεί η «πληθυντική Αριστερά» είναι πολύ πιθανόν το Σοσιαλιστικό Κόμμα να προωθήσει μια σοσιαλ-φιλελεύθερη πολιτική, ώστε να επαναπροσεγγίσει τους ψηφοφόρους του Κέντρου, βάζοντας την Αριστερά ακόμα πιο πολύ στη γωνία.

Αντιφάσεις και βοναπαρτισμοί με πλούσια ιστορία στη γαλλική Αριστερά, που όπως αποδεικνύεται δεν αφήνουν λογαριασμούς απλήρωτους. Το 37% που συγκέντρωσαν όλες μαζί οι δυνάμεις της –των Σοσιαλιστών συμπεριλαμβανομένων– μετά από 5 χρόνια κοινωνικών αγώνων και διεκδικήσεων αποδεικνύει του λόγου το αληθές. Να ελπίζουμε ότι το κατά τεκμήριο ριζοσπαστικό κοινωνικό κίνημα της Γαλλίας θα την επαναφέρει κάποτε στον «ορθό δρόμο»; Κρίνοντας από την ιστορία, η φράση «να ευχηθούμε» μοιάζει για τη γαλλική Αριστερά πιο ρεαλιστική από τη φράση «να ελπίσουμε». Κοντός ψαλμός όμως...

Οι ελιγμοί ενός μεγαθήριου στον παγκόσμιο ενεργειακό πόλεμο

του Σήφη Φιτσανάκη

Η συνεχιζόμενη αύξηση των ενεργειακών τιμών τα τελευταία χρόνια έχει φέρει στο στόχαστρο πολλών δυσареστημένων καταναλωτών την αμερικανική Εχχο Mobil, που θεωρείται η καταχρηστικά πιο κερδοφόρα εταιρεία στην υφήλιο. Κι όμως, υπάρχει ένας ενεργειακός κολοσσός που διαθέτει πετρελαϊκά αποθέματα εξαπλάσια εκείνων της Εχχο Mobil, πλησιάζοντας μάλιστα τα αποθέματα ολόκληρου του Ιράν. Η εταιρεία αυτή ελέγχει τα μετοχικά κεφάλαια εκατοντάδων ενεργειακών οργανισμών παγκοσμίως, με ιδιαίτερη έμφαση στο φυσικό αέριο, αφού παράγει σχεδόν το 30% της ετήσιας παγκόσμιας παραγωγής και διαθέτει το μεγαλύτερο δίκτυο αγωγών στον κόσμο. Ταυτόχρονα είναι ο μεγαλύτερος προμηθευτής φυσικού αερίου στην Ευρώπη και στην Ασία, ενώ από το 2006 αναφέρεται επίσημα ως η τρίτη μεγαλύτερη εταιρεία στον κόσμο. Η εταιρεία αυτή των 350.000 εργαζομένων είναι η ρωσική Gazprom, που εδρεύει στη Μόσχα.

Πριν από μερικούς μήνες, η Gazprom πρωταγωνίστησε στη σημαντικότερη ενεργειακή σύρραξη στην Ευρώπη μετά την Ρωσο-Ουκρανική διαμάχη του 2005. Συγκεκριμένα, τον Απρίλιο του 2006, η κυβέρνηση της Λευκορωσίας απέρριψε πρόταση της Gazprom για διπλασιασμό των τιμών εξαγωγής ρωσικού φυσικού αερίου στη χώρα. Η εταιρεία, με την πολιτική στήριξη του Κρεμλίνου, απάντησε απειλώντας με τριπλασιασμό των τιμών και κατάσχεση του συστήματος διανομής φυσικού αερίου της Λευκορωσίας. Τα μεσάνυχτα της 31 Δεκεμβρίου, λίγες ώρες πριν την λήξη της διορίας που είχε επιβληθεί από την Gazprom, η Λευκορωσία ενέδωσε.

Όμως, δύο ημέρες αργότερα, ο -κα-

τά κανόνα ρωσόφιλος- πρόεδρος της χώρας Αλεξάντρ Λουκασένκο, επέβαλε αιφνιδιαστικά στη Ρωσία φόρο 45 δολαρίων για κάθε τόνο ρωσικού πετρελαίου που περνούσε από τους αγωγούς της με προορισμό την κεντρική Ευρώπη. Η απάντηση της Μόσχας υπήρξε άμεση: διέκοψε ακαριαία την τροφοδοσία πετρελαίου στους αγωγούς της Λευκορωσίας, στερώντας ξαφνικά στην κεντρική Ευρώπη από το 20% (Γερμανία, Βέλγιο, Ολλανδία) έως το 80% (Ουγγαρία, Σλοβακία) των καθημερινών της πετρελαϊκών αναγκών. Όπως ήταν φυσικό, η πίεση της Ευρώπης έκαμψε ταχύτατα την αντίσταση της Λευκορωσίας και η τροφοδοσία των αγωγών αποκαταστάθηκε μερικά εικοσιτετράωρα αργότερα. Το συμβάν ήταν όμως αρκετό για να επιστήσει την προσοχή των ενεργειακά εξαρτημένων Ευρωπαίων, καθώς και να επιβεβαιώσει την αυξανόμενη πολιτική ισχύ του ενεργειακού μεγαθήριου που ονομάζεται Ρωσία.

Η ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Αποτελεί κοινή παραδοχή πως η πρωτοφανής ενίσχυση των συναλλαγματικών αποθεμάτων του ρωσικού θησαυροφυλακίου οφείλεται κυρίως στον υπερτριπλασιασμό των ενεργειακών τιμών κατά την τελευταία πενταετία. Όμως αυτό που γίνεται όλο και περισσότερο αντιληπτό είναι η συστηματική προσπάθεια της Μόσχας να μετατρέψει την ενεργειακή της υπεροπλία σε διεθνή πολιτική επιρροή. Ο λόγος είναι προφανής: η Ρωσία διαθέτει αυτή τη στιγμή τα σημαντικότερα γνωστά αποθέματα φυσικού αερίου στον κόσμο, που είναι κατά 100% μεγαλύτερα εκείνων του Ιράν, της δεύτερης μεγαλύτερης παγκόσμιας δύναμης στο φυσικό αέριο. Συνεπώς, η ρωσική βιομηχανία φυσικού αερίου συμβάλλει κατά 22% στην παγκόσμια παραγωγή. Είναι ίσως περιττό να τονιστεί η ενεργειακή σημασία της Ρωσίας για τον βιομηχανικό κόσμο και ιδιαίτερα για την Ευρώπη. Ρωσικοί αγωγοί φυσικού αερίου προμηθεύουν το 43% των αναγκών της Γερμανίας, το 47% της Πολωνίας και το 96% της πλήρως εξαρτημένης Ελλάδας. Ταυτόχρονα, η Ρωσία εξάγει πάνω από το 70% της ετήσιας πετρελαϊκής της παραγωγής, κυρίως σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες στο σύνολό τους απορροφούν το 80% αυτών των εξαγωγών.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ

Όμως, παρά την εξαγωγική της ισχύ, η Ρωσία αδυνατεί να ελέγξει τις παγκόσμιες τιμές πώλησης του φυσικού αερίου. Ο λόγος έχει να κάνει με την τεχνική φύση του προϊόντος, που διαφέρει σημαντικά από το πετρέλαιο. Το τελευταίο μπορεί και μεταφέρεται φτηνά ανά την υφήλιο με δεξαμενό-

Ο Σήφης Φιτσανάκης
(www.monogramma.blogspot.com)
είναι διδάκτωρ πολιτικών επιστημών.
Ζει και εργάζεται στις ΗΠΑ.

πλοια. Αντίθετα, το φυσικό αέριο, για να μεταφερθεί οδικά ή θαλάσσια, χρειάζεται πρώτα να υγροποιηθεί (να μετατραπεί δηλαδή σε υγραέριο) και κατόπιν να εξαερωθεί πάλι πριν τη χρήση του. Η διαδικασία αυτή είναι χρονοβόρα και πολυέξοδη και είναι ο λόγος που το φυσικό αέριο μεταφέρεται διεθνώς μέσω αεραγωγών. Η κατασκευή τους, αν και πολυδάπανη, είναι κατά πολύ φτηνότερη από οποιαδήποτε άλλη μεταφορική μέθοδο.

Σε καμία περίπτωση δεν μπορούν όμως να συγκριθούν οι αεραγωγοί με τα δεξαμενόπλοια. Η μεταφορική ευελιξία των τελευταίων ευθύνεται για την παγκοσμιοποίηση της αγοράς πετρελαίου, κάτι που δεν ισχύει για την αγορά φυσικού αερίου. Με άλλα λόγια, πετρελαιοπαραγωγές χώρες σαν την Σαουδική Αραβία μπορούν να μεταφέρουν το πετρέλαιό τους με δεξαμενόπλοια και φορτηγά σε οποιαδήποτε χώρα του κόσμου. Αντίθετα, η Ρωσία, μπορεί να εξάγει το φυσικό της αέριο μόνο σε χώρες που φιλοξενούν ρωσικούς αγωγούς. Αυτός είναι και ο λόγος που η Ρωσία προμηθεύει με φυσικό αέριο ολόκληρη σχεδόν την Ευρώπη, αλλά όχι την Ασία, την Αφρική, ή την Λατινική Αμερική, οι οποίες προμηθεύονται το φυσικό τους αέριο από άλλες πηγές.

Παράλληλα, η μονιμότητα των αγωγών έχει δημιουργήσει μια ιδιόρρυθμη οικονομική κατάσταση: οι διεθνείς τιμές διακίνησης φυσικού αερίου μεταβάλλονται κατά αραιά διαστήματα και συχνά σταθεροποιούνται με διακρατικά συμβόλαια που διαρκούν δεκαετίες ολόκληρες. Κάτι τέτοιο είναι λογικό, εφόσον, από τη στιγμή που ένας αγωγός έχει κατασκευαστεί, είναι πολυέξοδο και χρονοβόρο για τις χώρες που προμηθεύονται μέσω αυτού φυσικό αέριο να αλλάξουν προμηθευτή, όπως και για τη χώρα-παραγωγό να διακόψει την παροχή στους συγκεκριμένους πελάτες.

Ο αναπόφευκτος θρυμματισμός, αλλά και η στατική φύση, της παγκόσμιας αγοράς φυσικού αερίου έχει αποτρέψει τη δημιουργία πολυεθνικών καρτέλ, όπως είναι για παράδειγμα ο OPEC –ο Οργανισμός Πετρελαιοπαραγωγών Εξαγωγών Χωρών. Ο 12μελής αυτός φορέας επιδιώκει τον

Αγωγοί φυσικού αερίου στη βόρεια Σιβηρία. Ο ενεργειακός πλούτος του υπεδάφους της απέραντης αυτής περιοχής είναι ανεξάντλητος.

καθημερινό έλεγχο των τιμών του πετρελαίου, βασιζόμενος στην ισχύ του νόμου της αγοράς και της ζήτησης. Τα κράτη μέλη του συγχρονίζουν την αυξομείωση της πετρελαϊκής τους παραγωγής ανάλογα με την παγκόσμια ζήτηση. Αυτή η απλή αλλά αποτελεσματική τακτική θα ήταν πρακτικά δύσκολο να εφαρμοστεί στον τομέα του φυσικού αερίου. Παράλληλα, ως αραβικές χώρες, τα περισσότερα μέλη του OPEC συνδέονται, όχι μόνο ενεργειακά, αλλά και γλωσσικά, πολιτικά, πολιτιστικά και θρησκευτικά. Η ισχυρή αυτή διασύνδεση έχει ιστορικά αποτελέσει την αιχμή του πολιτικού δόρατος του οργανισμού, προσδίδοντάς του έναν υπολογίσιμο διεθνή ρόλο –όπως θα θυμούνται όσοι έζησαν την ενεργειακή κρίση του 1973. Κάτι τέτοιο ομολογουμένως δεν ισχύει στην περίπτωση των χωρών-παραγωγών φυσικού αερίου, στις τάξεις των οποίων συγκαταλέγονται χώρες δίχως συνεκτικότητα μεταξύ τους, όπως είναι για παράδειγμα η Γουινέα-Ισημερινός, το Τρινιδάδ και το Τουρκμενιστάν.

ΚΑΡΤΕΛ ΣΤΟΝ ΟΡΙΖΟΝΤΑ

Τα πράγματα όμως αλλάζουν. Το 2001, δημιουργήθηκε αθόρυβα στην Τεχεράνη ένας πειραματικός συνασπισμός κρατών με το όνομα Gas

Exporting Countries Forum (GECF), που στα ελληνικά μεταφράζεται ως Συμβούλιο Χωρών Εξαγωγών Αερίου. Τότε αρκετές δυτικές χώρες, με πρώτες τις ΗΠΑ, θορυβήθηκαν από την Ρωσο-Ιρανική αυτή πρωτοβουλία. Στα επόμενα χρόνια η Ουάσιγκτον προσπάθησε να προσεταιριστεί κάποιες από τις κεντροασιατικές χώρες-παραγωγούς φυσικού αερίου, όπως είναι το Ουζμπεκιστάν, το Καζακστάν και το Κιργιστάν, και να τις αποτρέψει από πιθανή ένταξη στο GECF. Όμως οι αλληπάλληλοι πόλεμοι και τα σκάνδαλα της κυβέρνησης Μπους δεν επέτρεψαν στους Αμερικανούς να ασχοληθούν συστηματικά με το θέμα, από το οποίο απείχε επίσης η Ευρωπαϊκή Ένωση. Έτσι η ανοδική εξέλιξη του GECF συνεχίστηκε ανεμπόδιστη.

Το Συμβούλιο αναπτύχθηκε σταδιακά γύρω από τον Ρωσο-Ιρανικό ενεργειακό άξονα, με αποτέλεσμα να ενταχθούν στις τάξεις των ενεργών μελών του μερικές από τις πιο δραστήριες πολιτικές αντιπάλους των ΗΠΑ, όπως είναι –πέρα από το Ιράν και τη Ρωσία– η Λιβύη, η Αίγυπτος, η Βολιβία και, φυσικά, η Βενεζουέλα. Είναι προφανές πως η προσάρτηση μελών στο γκρουπ είναι σε μεγάλο βαθμό επιλεκτική. Έτσι εξηγείται η αποχή από το Συμβούλιο πολλών χωρών-παραγωγών

φυσικού αερίου που είναι φιλικά προσκείμενες προς τις ΗΠΑ, όπως είναι η Αυστραλία, η Αργεντινή, το Μεξικό, ο Καναδάς, η Σαουδική Αραβία και η Ινδία.

Το μήνα που μας πέρασε, το GECF πραγματοποίησε μία ακόμα διεθνή συνάντηση, αυτή τη φορά σε επίπεδο υπουργών, στη Ντόχα του Κατάρ. Υπήρξε η πρώτη από τον Μάιο του 2006, όταν ο Αλεξάντρ Μεντβέντεβ, εκ των συντονιστών του γκρουπ, και μέλος του διοικητικού συμβουλίου της Gazprom, πρότεινε για πρώτη φορά δημόσια την ίδρυση «μιας συμμαχίας προμηθευτών αερίου με μεγαλύτερη [διεθνή] επιρροή από τον OPEC». Οι σύνεδροι προσπάθησαν να κατευνάσουν τις ανησυχίες των διεθνών παρατηρητών, επιμένοντας πως η δημιουργία καρτέλ δεν βρίσκεται στις άμεσες επιδιώξεις τους. Όμως, εξερχόμενος από το συνέδριο, ο Σακίμπ Κελίλ, υπουργός ενέργειας της Αλγερίας (από τους κορυφαίους εξαγωγείς φυσικού αερίου στον κόσμο), παραδέχτηκε πως «μακροπρόθεσμα, οδεύουμε προς τη δημιουργία ενός καρτέλ φυσικού αερίου στα πρότυπα του OPEC». Οι δηλώσεις του Σεργκέι Λαβρόφ, υπουργού Εξωτερικών της Ρωσίας, αν και

λιγότερο ευθείς, υποδεικνύουν την ίδια μακροπρόθεσμη επιδίωξη: «Δεν συζητάμε την ιδέα σύστασης ενός καρτέλ αερίου», δήλωσε ο Λαβρόφ. «Το ζήτημα είναι να εγγυηθούμε το νόμιμο δικαίωμα των παραγωγών αερίου να συντονίζουν τη δράση τους. Αυτό προϋποθέτει μέτρα διασφάλισης [της ισορροπίας μεταξύ] προσφοράς και ζήτησης. Θα επικεντρωθούμε προσεκτικά πάνω σε αυτή την αρχή». Με άλλα λόγια, δεν πρόκειται για καρτέλ –απλά θα λειτουργεί ως τέτοιο...

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Από ενεργειακή άποψη, οι χώρες μέλη του GECF είναι κάθε άλλο παρά τυχαίες. Στο σύνολό τους ελέγχουν πάνω από το 70% των αποθεμάτων φυσικού αερίου στον κόσμο, το 41% της

Το καινούριο αρχηγείο της Gazprom στη Μόσχα. Το εξωπραγματικό του κέλυφος προδίδει τον αμύθητο πλούτο της επιχείρησης.

παγκόσμιας ετήσιας παραγωγής και το 60% των εξαγωγών. Είναι προφανές πως η διαφαινόμενη σύμπραξη τους στοχεύει κατά κύριο λόγο στην παγκοσμιοποίηση της αγοράς φυσικού αερίου, μέσω του συντονισμού και της συστηματοποίησης πρακτικών και οικονομικών μεθόδων μεταφοράς του προϊόντος από χώρα σε χώρα. Παράλληλα όμως, οι πολιτικές προεκτάσεις του διαφαινόμενου αυτού καρτέλ είναι προφανείς, ιδιαίτερα εάν ληφθεί υπόψη πως οι ΗΠΑ και η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι οι μεγαλύτεροι καταναλωτές φυσικού αερίου στον κόσμο. Η τελευταία είναι σχεδόν ολοκληρωτικά εξαρτημένη από τους ενεργειακούς της προμηθευτές, οι δύο βασικότεροι εκ των οποίων (η Ρωσία και η Αλγερία) πρωτοστατούν

στον GECF. Εάν και όταν το καρτέλ αυτό επισημοποιηθεί, τότε η δυνατότητα της Ευρώπης να διαπραγματεύεται τις τιμές των ενεργειακών της εισαγωγών θα περιοριστεί αισθητά.

Αλλά και για τις ΗΠΑ, που σήμερα είναι σε μεγάλο βαθμό αυτόνομες στον τομέα του φυσικού αερίου, το μέλλον διαγράφεται ιδιαίτερα δυσόιωνο. Σύμφωνα με τους δείκτες της ενεργειακής εταιρείας British Petroleum, εάν οι ξέφρενοι ρυθμοί της κατανάλωσης φυσικού αερίου στις ΗΠΑ συνεχιστούν, η χώρα θα εξαντλήσει τα περισσότερα εγχώρια αποθέματά της σε δέκα το πολύ χρόνια. Όταν αυτό συμβεί, η Ουάσιγκτον θα αναγκαστεί να απευθυνθεί στη διεθνή αγορά φυσικού αερίου για να ικανοποιήσει τις ενεργειακές της ανάγκες.

Λογικά εκεί ακριβώς ποντάρουν και οι πρωτεργάτες του GECF, δηλαδή στο μετριασμό της διεθνούς πολιτικής υπεροχής των ΗΠΑ μέσω της επιφαινόμενης ενεργειακής της εξάρτησης, η οποία ενδέχεται να αυξηθεί γεωμετρικά με την πάροδο του

χρόνου. Υπό το πρίσμα αυτό, η επόμενη δεκαετία θα είναι εξαιρετικά κρίσιμη. Η Ρωσία θα προσπαθήσει να συστηματοποιήσει ακόμα περισσότερο την ενεργειακή της επιρροή, ιδιαίτερα σε ενεργειακούς εξαγωγείς φίλα προσκείμενους προς τις ΗΠΑ, ενώ οι ΗΠΑ θα επιδιώξουν να ανεξαρτητοποιθούν ενεργειακά με επενδύσεις σε εναλλακτικές μορφές παραγωγής ενέργειας ή ακόμα και με στρατιωτικούς τυχοδιωκτισμούς. Όσο για την Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 κρατών και των 23 επίσημων γλωσσών... θα πρέπει πρώτα να επιδιώξει να συμφωνήσει πάνω στα βασικά (σύνταγμα, ασφάλεια, άμυνα) και κατόπιν να αρχίσει κι εκείνη να ανησυχεί συλλογικά για τη δική της επιφαινόμενη ενεργειακή στενωπό.

Ο φράκτης στα σύνορα Μεξικού – Η.Π.Α.

Ο φόβος φαίνεται ότι είναι σήμερα ένα από τα πιο βασικά συναισθήματα στις ΗΠΑ. Πέρα από τα μέτρα που έχουν παρθεί όσον αφορά την παραχώρηση προσωπικών δεδομένων για την είσοδο στη χώρα και τα οποία αποτελούν έναν εικονικό φράκτη, έχει ήδη περάσει από την Γερουσία το Secure Fence Act, που επιτρέπει την κατασκευή ακόμα 700 μιλίων διπλού φράκτη στα σύνορα μεταξύ ΗΠΑ και Μεξικού. Ο φράκτης που θα κατασκευαστεί θα ελέγχει το 1/3 των νότιων συνόρων που συνολικά είναι 1.952 μίλια και θα προστεθεί στα 106 μίλια φράκτη που υπάρχουν ήδη. Το Κογκρέσο θα εγκρίνει απ' ό,τι φαίνεται και επιπλέον δαπάνες για την εγκατάσταση υψηλής τεχνολογίας συστημάτων παρακολούθησης (όπως κάμερες, ανιχνευτές κίνησης και θερμότητας και ραντάρ), καθώς και περιπόλων, με σκοπό την αποτροπή τουλάχιστον του 1/3 των παράνομων μεταναστών που εισέρχονται στην χώρα (11.000.000 περίπου βρίσκονται ήδη στις Η.Π.Α.) και την πλήρη εξακρίβωση όσων νομίμως περνούν τα σύνορα. Το συνολικό κόστος της φύλαξης των συνόρων θα φτάσει τα 21,3 δις δολάρια¹, με το συνολικό κόστος του φράκτη να υπερβαίνει τα 1,2 δις δολάρια (πολλοί πιστεύουν ότι θα φτάσει τα 7 δις). Με την δημιουργία του φράκτη η περιβαλλοντική καταστροφή θα είναι τεράστια, καθώς θα διαταραχθούν τα ευαίσθητα οικοσυστήματα της περιοχής, ιδιαίτερα της πανίδας, πέρα από την οπτική ασχήμια που θα παρεμβληθεί στο τοπίο. Όμως, πέρα από το γεγονός ότι οι διάφοροι ειδικοί πιστεύουν ότι αυτός ο τρόπος δεν θα λειτουργήσει, καθώς θα εξωθήσει τους μετανάστες σε παράνομα κυκλώματα έναντι αμοιβής και άλλες διόδους

πιο επικίνδυνες (έρημος, θάλασσα, τούνελ), θα ήταν ίσως καλύτερο να χρησιμοποιηθεί μέρος των χρημάτων αυτών για την καλύτερευση της Μεξικανικής οικονομίας και τη δημιουργία θέσεων εργασίας με λύσεις όπως εκείνες των αρχιτεκτόνων James Corner, Calvin Tsao, Eric Owen Moss και Enrique Norton² ή ακόμα και στην ευκολότερη ένταξή τους στις ΗΠΑ.

Ο πρόεδρος του Μεξικού Felipe Calderon δήλωσε: «Η ανθρωπότητα έκανε ένα βαρύ σφάλμα όταν έχτιζε το τείχος του Βερολίνου, και είμαι σίγουρος ότι οι ΗΠΑ πράττουν το ίδιο με την δημιουργία του φράκτη στα βόρεια σύνορά μας³». Δεν έχει άδικο, αν υπολογίσουμε ότι το 2005 σκοτώθηκαν 472 άτομα στα σύνορα με το Μεξικό, σε αντιδιαστολή με τα 239 άτομα στα 28 έτη του τείχους του Βερολίνου.

Φράκτες φαίνεται ότι δημιουργούνται σήμερα παντού: Στα σύνορα Μαλαισίας – Ταϊλάνδης (1970), στα σύνορα Σαουδικής Αραβίας – Υεμένης (2003), στο Κασμίρ μεταξύ Ινδίας και Πακιστάν (ολοκληρώθηκε το 2004), όπως και στη Λωρίδα της Γάζας. Το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης έχει αποφανθεί ήδη από το 2004 ότι ο φράκτης που χτίζει το Ισραήλ είναι παράνομος και δεν δικαιολογεί λόγους

ασφάλειας. Όμως το αιτιολογικό ήταν ότι βρίσκεται σε κατειλημμένο έδαφος. Δυστυχώς κανένας διεθνής νόμος δεν απαγορεύει την ανέγερση φράκτη στα σύνορά του ή μόλις πριν από αυτά.

Οι φράκτες ουσιαστικά χωρίζουν οικογένειες και ταυτόχρονα επιτρέπουν την εκμετάλλευση των μεταναστών (όσων τελικώς εισέλθουν) σε φάμπρικες παράνομου κέρδους. Το τραγικό είναι ότι οι ΗΠΑ, αν και είναι ένα έθνος μεταναστών, αντιμετωπίζει τη μετανάστευση

με ένα φοβικό τρόπο, εχθρικά, ως μία πρόκληση, σύμφωνα με τον Μπούς⁴. Ίσως να είναι όντως μια ορθή πολιτική κίνηση για τις επερχόμενες εκλογές, λειτουργεί όμως κατά της ιδέας της ανοχής, της συμβίωσης με την διαφορετικότητα και της πολιτιστικής σύζευξης που θα οδηγούσε προς ένα νέο πολιτισμό. Μου φαίνεται ότι οδεύουμε από τις gated cities και τις gated communities προς τα gated nations, στο πλαίσιο της περιχαράκωσης που οι ΗΠΑ ορίζουν.

N.B. MITZALHS

Δρ. Αρχιτεκτονικής Ε.Μ.Π.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Συνέντευξη του David Shirk στον Jamie Reno, *Newsweek*, 12/10/2006 στο <http://www.msnbc.msn.com>.

2. Οι *New York Times* το καλοκαίρι του 2006 έκαναν μια πρόσκληση-πρόκληση σε 13 αρχιτέκτονες με θέμα την μελέτη του «φράκτη». Δέχθηκαν μόλις πέντε, οι οποίοι πρότειναν με ευρηματικούς τρόπους μια ζώνη σύζευξης με παραγωγικές δραστηριότητες.

3. Tyche Hendricks, «700 miles of new fence for Mexico border», εφημ. *San Francisco Chronicle*, 27/10/2006.

4. Στο ίδιο.

Δωδώνη: Στα δίκτυα της «ανάπτυξης»

του Μιλτιάδη Μπούκα

Μας έχει πλέον συνηθίσει η πολιτεία σε «αναπτυξιακές» μελέτες και λογικές που μόνο προοπτική και ανάπτυξη δεν προοιωνίζουν και που διόλου δεν λαμβάνουν υπ' όψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής, αλλά ούτε και τις σύγχρονες τεχνοκρατικές αντιλήψεις περί αξιοποίησης ενός ιστορικού τοπίου. «Όλα τα σφάζουν, όλα τα μαχαιρώνουν» οι διαβόητοι σχεδιαστές του κράτους: αρχαιότητες, φυσικούς πόρους, τοπία ιδιαιτέρου φυσικού κάλλους, ανθρωπογενές περιβάλλον, λαϊκά αρχιτεκτονήματα...

Εξαίρεση βεβαίως δεν αποτελεί η κοιλάδα της αρχαίας Δωδώνης – πως θα μπορούσε άλλωστε; Μακριά από το κράτος της Αθήνας, σε μια φτωχή Ήπειρο, με ελάχιστους εναπομείναντες κατοίκους, με ρημαγμένους οικισμούς και με τοπικούς εκπροσώπους πλήρως εναρμονισμένους με την εκάστοτε γραμμή του ΥΠΕΧΩΔΕ και τις ορέξεις της Εγνατία Α.Ε., είναι εδώ και χρόνια στο στόχαστρο των αναπτυξιολόγων. Μια κατά τα φαινόμενα «εύκολη» περίπτωση, που αντιστάθηκε ως σήμερα χάρη σε κά-

ποιες ευαίσθητες «φωνές» που συντονίζονται –επιτρέψτε μου να το πω– από τον σύλλογό μας «Φίλοι της Δωδώνης».

Ο σύλλογος αυτός ιδρύθηκε το 1993 με αφορμή τον τότε σχεδιασμό της Εγνατίας Οδού, η οποία –όσο και αν σήμερα ακούγεται απίστευτο– περνούσε μέσα από την θεσμοθετημένη ζώνη απόλυτης προστασίας του αρχαιολογικού χώρου, με την τότε σύμφωνη γνώμη του Κ.Α.Σ!

Μετά από αγώνες τεσσάρων χρόνων, έχοντας στο πλευρό μας εξέχουσες προσωπικότητες των γραμμάτων και

της τέχνης (Κ. Καστοριάδης, Ζ.Π. Βερνάν, Ν. Χάμμοντ, Ζ. Λανγκ, Μ. Βολανάκης, Λ. Κονιόρδου κ.ά.) και σύμπασα την ομάδα των Πρασίνων καθώς και μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καταφέραμε ν' αλλάξουμε δύο χαράξεις και επιβάλαμε την κατασκευή τούνελ 3,4 χλμ (συνολικού κόστους 35 δις. δρχ.). Η λύση αυτή, μολονότι δεν την θεωρούμε την βέλτιστη για το Δωδωναίο τοπίο, καθώς τραυματίζει μέρος της κοιλάδας, αποτελεί ωστόσο μια απόδειξη για την αποτελεσματικότητα των κοινωνικών αγώνων ακόμα και αν γίνονται από κάποιες μικρές ομάδες και σε αντίθεση με την Τοπική Αυτοδιοίκηση (βλ. υπογραφές των προέδρων των Δωδωνοχωρίων το 1994 κατά των προτάσεων των «Φίλων της Δωδώνης», τις οποίες χαρακτήριζαν ως «επιστημονικά ατεκμηρίωτες υπόνοιες»). Οι αγώνες συνεχίστηκαν ενάντια στην προσπάθεια χωροθέτησης Χ.Υ.Τ.Α στην περιοχή (2005-2006), με πιο συνοπτικές διαδικασίες, αυτή τη φορά, καθώς αφενός το *modus operandi* μάς ήταν πια γνωστό και αφετέρου το κράτος δεν ήταν πια τόσο πρόθυμο να δοκιμάσει μια νέα αντιπαράθεση –παρά την αμέριστη στήριξη της πολιτικής ηγεσίας και των τοπικών αρχόντων του νομού (Νομάρχη, Περιφερειάρχη), ο δήμος Δωδώνης, σαν ο μικρότερος καποδιστριακός δήμος, εξυπηρετούσε σαν χαμηλό πολιτικό κόστος... Η άμεση, όμως, αντίδρασή μας, με δύο επερωτήσεις στο Ευρωκοινοβούλιο από τον Δ. Παπαδημούλη (ΣΥΝ) και τον C. Silyter (Πράσινος) και με παρέμβαση του Γιάννη Βαρβιτσιώτη, έδωσε αίσιο τέλος στο πρόβλημα.

Με αφορμή αυτούς τους δύο κορυφαίους κινδύνους που διέτρεξε η περιοχή τα τελευταία χρόνια, αλλά και μια σειρά από άλλους, μικρότερης κλί-

μακας ωστόσο εξίσου απειλητικούς για την εύθραυστη ισορροπία της (αδειοδοτήσεις για κοιτοστάσια, εργοστάσια εμφιαλωτήρια νερού, παράνομα λατομεία, άσκοπες διανοίξεις δήθεν αγροτικών δρόμων), ο σύλλογός μας βρίσκεται επί 14 συναπτά έτη στο προσκήνιο των κινητοποιήσεων. Όλα αυτά τα χρόνια, από το βήμα που μας δίνουν οι ελάχιστες καθαρές φωνές της δημοσιογραφίας (με πρώτο τον Γιώργο Βότση, τον οποίο ευχαριστούμε από καρδιάς) δεν έχουμε σταματήσει στιγμή να «φωνάζουμε» για την καταγραφή της Δωδώνης στον κατάλογο των Μνημείων και Χώρων Παγκόσμιας Κληρονομιάς υπό την αιγίδα της UNESCO, την δημιουργία αρχαιολογικού πάρκου και την καταγραφή του ορεινού όγκου της Ολύτσικας (και όχι μόνο) στο NATURA 2000.

Μόνο μ' αυτόν τον τρόπο θα μπορέσει να προστατευθεί η περιοχή από τις κατευθύνσεις των αναπτυξιομανών και να μπει σε τροχιά ουσιαστικής, αειφόρου αξιοποίησής της. Αυτά τα βασικά σημεία θα έπρεπε να αποτελούν θεμελιώδη αρχή του κράτους και βασική μέριμνα για το ΥΠΠΟ, την τοπική αυτοδιοίκηση, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και όποιου τελospάντων φορέα ή φυσικού προσώπου σέβεται τις αξίες του πολιτισμού και της ιστορίας.

Αλλίμονο... Όλες αυτές οι συζητήσεις, όλοι αυτοί οι αγώνες, για το ΥΠΕΧΩΔΕ μοιάζουν σαν να μην έγιναν ποτέ... Επανέρχεται δριμύτερο, με μια αναχρονιστική όσο και ανεκδιήγητη, κατά τη γνώμη μας, πρόταση χωροταξιακής οργάνωσης για καθορισμό Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ) στον μισό δήμο, η οποία και προβάλλεται σαν μοναδική ευκαιρία προστασίας και ανάδειξης της περιοχής και πρόκειται να επικυρωθεί σύντομα με προεδρικό διάταγμα (αναμένεται η έγκριση του ΣτΕ).

Η πρόταση αυτή προφανώς προορίζεται για λαϊκό σουξέ, καθώς δεν αφήνει κανένα μικρό –ή μεγάλο– συμφέρον παραπονεμένο: όλα τα περιλαμβάνει: λίγες αρχαιότητες στη μέση (δεν γκρεμίζει τίποτα –πάλι καλά), λίγες βιοτεχνίες - βιομηχανίες (με όριο όχλησης τους 200 ίππους, τιμή αρκετά υψηλή, που το ΥΠΕΧΩΔΕ δόλια εμφανίζει ως

χαμηλή), λίγα ποιμνιοστάσια μόλις(!) 600m² αντικρουστά στο θέατρο, επαγγελματικοί χώροι 600m² (αποθήκες) με κατοικία και βιοτεχνίες ακόμη και τουριστικές υποδομές (μικρές (!) μονάδες των 100 κλινών). Όλα αυτά συνθέτουν

**Το ΥΠΕΧΩΔΕ επανέρχεται
δριμύτερο, με μια αναχρονιστική
πρόταση χωροταξιακής οργάνωσης
για καθορισμό Ζώνης Οικιστικού
Ελέγχου στον μισό δήμο, η οποία
και προβάλλεται σαν μοναδική
ευκαιρία προστασίας και ανάδειξης
της περιοχής και πρόκειται να
επικυρωθεί σύντομα με προεδρικό
διάταγμα**

ένα επικίνδυνο αναπτυξιακό κοκτέιλ, με απώτερο στόχο, κατά την άποψή μας, την οριστική μεταφορά της Βιομηχανικής Περιοχής (ΒΙ.ΠΕ.) Ιωαννίνων στην ευρύτερη κοιλάδα της Δωδώνης, η οποία λόγω της διέλευσης της Εγνατίας Οδού είναι ο ιδανικός χώρος στέγασης των 200 και πλέον επενδυτών στον νέο αναπτυξιακό νόμο και εναλλα-

κτική λύση στην ήδη κορεσμένη και αντλειουργική ΒΙ.ΠΕ. του λεκανοπεδίου των Ιωαννίνων.

Δυστυχώς οι τοπικοί άρχοντες όχι απλά αποδέχονται και επικροτούν τις προτάσεις του ΥΠΕΧΩΔΕ αλλά αποδεικνύονται σκληρότεροι κατά περίπτωση, συνθέτοντας έτσι το εξής οξύμωρο: το γνωστό για τις ανύπαρκτες περιβαλλοντικές ευαισθησίες ελληνικό κράτος να εμφανίζεται πιο ευαισθητοποιημένο από τους ανθρώπους που κατοικούν και διοικούν την περιοχή που πρόκειται να αναμορφωθεί –ακολουθώντας τις επιταγές της αγοραίας οικιστικής αντίληψης. Ακόμη και η εθελοντική προσφορά των ντόπιων μηχανικών και τοπογράφων θεωρούμε ότι είναι ελλειπής και προς λάθος κατεύθυνση για την κατάρτιση της Ζ.Ο.Ε και ενός τόσο σοβαρού εγχειρήματος.

Γι' αυτό προτείνουμε την διοργάνωση διεθνούς συνεδρίου με θέμα: ΔΩΔΩΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ, με προσκεκλημένους ειδικούς ομιλητές, επιστήμονες και ανθρώπους του πνεύματος που δύνανται να μεταφέρουν την σύγχρονη παγκόσμια πρακτική και εμπειρία από συγγενικούς χώρους. Τα αποτελέσματα του συνεδρίου ν' αποτελέσουν τις βασικές θέσεις δράσης και πυξίδα ανάπτυξης για την συνέχεια αυτής της ευαίσθητης περιοχής.

Παύλος Τζερμιάς: Ο ελληνιστής ως ανταποκριτής

Ο Παύλος Ν. Τζερμιάς, διαπρεπής ιστορικός και ελληνιστής, με σημαντικά έργα γύρω από την ελληνική γλώσσα, την πολιτική αλλά και την Κύπρο, υπήρξε ταυτόχρονα επί τριάντα χρόνια ανταποκριτής της εγκυρότερης ελβετικής εφημερίδας *Neue Zürcher Zeitung* (NZZ). Το ιδιαίτερο στοιχείο στο προκείμενο δεν αφορά μόνο τη διπλή ιδιότητά του, ως ελληνιστή και ως δημοσιογράφου, αλλά πρωτίστως ότι έγραφε για την Ελλάδα ζώντας το μεγαλύτερο διάστημα στη Ζυρίχη. Υπήρξε στενός φίλος και συνεργάτης του Κωνσταντίνου Καραμανλή και διετέλεσε πρώτος διευθυντής του Ευρωπαϊκού Κέντρου Δελφών. Με αφορμή την πρόσφατη παρουσίαση του βιβλίου του, με θέμα τον ριζοσπαστικό φιλελευθερισμό του Κωνσταντίνου Καραμανλή*, αλλά και τα σαράντα χρόνια από την εκδήλωση του πραξικοπήματος, παραχώρησε στο περιοδικό την παρακάτω συνέντευξη. Για το *Αντί*, ευχήθηκε, μετά την περιπέτειά του, «καλή συνέχεια και πάντα μαχητικό».

Την συνέντευξη πήρε ο Κώστας Καλφόπουλος

• **Κύριε Τζερμιά, υπήρξατε στενός φίλος και συνεργάτης του Κωνσταντίνου Καραμανλή κι αυτό επιβεβαιώνεται ακόμα μια φορά με την έκδοση του νέου βιβλίου σας.**

Πόσο φίλος του Τύπου και πόσο ενημερωμένος αναγνώστης του ελληνικού και ξένου Τύπου ήταν ο Κωνσταντίνος Καραμανλής;

— Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής ενημερωνόταν διαρκώς για τα δημοσιεύματα του Τύπου, κυρίως όμως από αποκόμματα, εξ όσων γνωρίζω. Στο Παρίσι, υποθέτω ότι διάβαζε τη *Le Monde*, και τη *NZZ*, που υπήρξε τρόπον τινά η αφορμή για τη γνωριμία μας, την είχε ακουστά από το ελληνικό πρόγραμμα της *Deutsche Welle*. Ο Καραμανλής παρακολουθούσε συστηματικά πάντως τον Τύπο και μάλιστα πολλές φορές ήθελε να δίνει απάντηση στα σχόλια που τον αφορούσαν.

• **Το βιβλίο παρουσιάζεται δυο μέρες πριν κλείσουν 40 χρόνια από το πραξικόπημα. Ως ανταποκριτής της *Neue Zürcher Zeitung*, είχατε συνεργασία στη διάρκεια της Χούντας με άλλους δημοσιογράφους, π.χ. τον Αλέξανδρο Σχινά, τον Κώστα Νικολάου, τον Παύλο Μπακογιάννη ή τον Κ. Τσατσαρώνη, από την Αθήνα;**
— Δεν υπήρχε κάποιο οργανωμένο δί-

κτυο. Για να είμαι ειλικρινής, ήμουν γι' αυτό ευτυχής, διότι δεν ήθελα να χάσω την ανεξαρτησία μου. Με βοηθούσε πρωτίστως η γνώση της ελληνικής ιστορίας, το γεγονός ότι οι γονείς μου ζούσαν στην Αθήνα και ο πατέρας μου έστελνε ανελλιπώς τις εφημερίδες — ήταν πολύ σημαντικό να διαβάζεις τότε τον ελληνικό Τύπο από «πρώτο χέρι». Με τον καιρό πάντως, όταν άρχισε να γίνεται γνωστό το όνομά μου, ο Παναγιώτης Λαμπρίας, μαζί με την Ελένη Βλάχου, μου έστελναν το έντυπό τους από το Λονδίνο, μαζί με τις δηλώσεις του Καραμανλή, ο Ριχάρδος Σωμερίτης από το Παρίσι, επίσης ο Παύλος Μπακογιάννης και ο Κώστας Νικολάου από τη Γερμανία, όπως και στελέχη της ΕΔΗΝ, και πολλοί άλλοι, χωρίς να γνωρίζομαστε εκείνη την περίοδο προσωπικά.

• **Διατελέσατε επί τρεις δεκαετίες ανταποκριτής της *Neue Zürcher Zeitung*. Πώς ξεκίνησε η συνεργασία σας με την εφημερίδα;**

— Αρχικά, συνεργαζόμουν με το σύνολο του γερμανόφωνου ελβετικού τύπου, την *Tagesanzeiger*, ως «Νικηφόρος Δημοκράτης», σε μια άλλη υπέγραφα ως «Ήλιος της δικαιοσύνης», στην *Basler Nationalzeitung* ως «Ελεύθερος στοχαστής», κυρίως στη διάρκεια του αντιδικτατορικού αγώνα, μέχρι που η *NZZ* μου ζήτησε αποκλειστική απασχόληση. Προτίμησα φυσικά τη *NZZ*, γιατί και το κύρος είχε, αλλά και μπορούσε να με προστατέψει από τις επιθέσεις της Χούντας, που με είχε κατατάξει στους «κομμουνιστές».

• **Παράλληλα με το διδακτικό και συγγραφικό σας έργο, ήσασταν στην ουσία ένας «εκτός έδρας» ανταποκριτής;**

— Τρόπον τινά ναι, αλλά αυτό οφείλεται βασικά στη Χούντα. Στην εφημερίδα πάντως δεν είχα την ίδια σχέση που είχαν άλλοι ανταποκριτές και συνεργάτες. Ήμουν πραγματικά ανεξάρτητος, όχι μόνο ως προς το περιεχόμενο και τα θέματα, αλλά και ως προς τον τρόπο της δουλειάς. Είχα σημαντικές ελευθερίες και έκανα χρήση αυτής της ειδικής σχέσης με την εφημερίδα και είχα τη δυνατότητα να παρουσιάζω τα θέματα που ο ίδιος επέλεγα. Από εκεί προέκυψε ένας μεγάλος αριθμός άρθρων, που παραμένουν ακόμα στην πρώτη, έντυπη μορφή τους και θα με ενδιέφερε ιδιαίτερα η δυνατότητα δημιουργίας ενός αρχείου και μιας ηλεκτρονικής επεξεργασίας τους.

• **Από τη δική σας πολύχρονη εμπειρία, γιατί μια τέτοια εφημερίδα είναι αδιανόητη για την ελληνική πραγματικότητα;**

— Μια εφημερίδα όπως η *Neue Zürcher Zeitung* είναι αδιανόητη για την Ελλάδα, κι αυτό έχει να κάνει με τα χαρακτηριστικά της εκάστοτε χώρας. Η *NZZ*, λόγω ιστορίας και δομής, υπήρξε πάντα ανεξάρτητη και ουδέποτε εμφάνισε κρίση είτε σε εκδοτικό είτε σε συντακτικό επίπεδο. Βέβαια, έκτοτε έχουν αλλάξει αρκετά πράγματα και στην Ελβετία, για παράδειγμα, με την έκδοση της *Blick*, αλλά και των δωρεάν εντύπων, που άλλαξαν το εκδοτικό τοπίο, κάτι που φαίνεται ακόμα και στην κυριακάτικη έκδοση της *NZZ*, παρότι υπήρξε επιτυχημένο πείραμα.

• **Μια τελευταία ερώτηση: πόσο αδιανόητο είναι για σας να βρίσκεστε κάπου και να μη μπορείτε να διαβάσετε τη *NZZ*, όπως ο ήρωας του Τόμας Μπέρναρντ στον *Ανεψιό του Βίτγκενσταϊν*;**

— Πρώτα πρώτα, ως παλιός συνεργάτης είμαι αυτομάτως συνδρομητής στη Ζυρίχη, και βέβαια την αγοράζω ανελλιπώς στην Αθήνα. Αυτή την εφημερίδα, τη χρειάζομαι, την έχω ανάγκη, είναι η πιο νηφάλια και η πιο αξιόπιστη, χωρίς βέβαια να την εξιδανικεύουμε. Έχει μια μοναδικότητα ελκυστική.

*Παύλος Ν. Τζερμιάς, *Ο ριζοσπαστικός φιλελευθερισμός του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Μία διαλεκτική διερεύνηση με πυξίδα την Κοινωνική Δικαιοσύνη* (εκδ. Σιδέρης)

Οικονομικές εξελίξεις και προοπτικές

Το 2006 η ελληνική οικονομία εξακολούθησε να αναπτύσσεται με υψηλό ρυθμό, που έφθασε το 4,3%. Η αύξηση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) αναμένεται να συνεχιστεί με ελαφρά μόνο χαμηλότερο ρυθμό κατά το τρέχον έτος. Πρόκειται για σημαντική άνοδο του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος επί 14 έτη χωρίς διακοπή, δηλαδή για τη μακρότερη περίοδο συνεχούς οικονομικής ανάπτυξης μετά τις δεκαετίες του 1950 και του 1960. Ιδιαίτερα τα τελευταία δέκα χρόνια, κατά τα οποία ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ διαμορφώθηκε σε 4,1% και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε 3,7%, οι αναπτυξιακές επιδόσεις της Ελλάδος ήταν μεταξύ των καλύτερων στη ζώνη του ευρώ, με αποτέλεσμα να υπάρξει σημαντική πρόοδος όσον αφορά τη σύγκλιση του βιοτικού επιπέδου της χώρας προς τον μέσο όρο των περισσότερων ανεπτυγμένων οικονομιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στους υψηλούς ρυθμούς ανόδου του ΑΕΠ τη δεκαετία 1997-2006 συνέβαλαν κυρίως η αύξηση της εγχώριας ζήτησης και η ενίσχυση της παραγωγικής ικανότητας της οικονομίας μέσω επενδύσεων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Η άνοδος των επενδύσεων και της κατανάλωσης συνδέεται, μεταξύ άλλων, με την απελευθέρωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος στη δεκαετία του 1990 και τη συμμετοχή της χώρας στη ζώνη του ευρώ, οι οποίες οδήγησαν σε μεγάλη μείωση του κόστους δανεισμού και σε ταχεία επέκταση των πιστώσεων.

Εκτός από τη διατήρηση του ρυθμού ανάπτυξης σε υψηλό επίπεδο, το 2006 σημειώθηκαν και άλλες σημαντικές θετικές εξελίξεις. Η απασχόληση παρουσίασε αξιόλογη αύξηση κατά 1,9%, ενώ το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε στο 8,9% (από 9,9% το 2005). Η παραγωγικότητα αυξήθηκε σχεδόν κατά 2,5%, ενώ ο πληθωρισμός (βάσει του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή) υποχώρησε στο 3,3% (από 3,5% το 2005), παρά τη μεγάλη άνοδο της διεθνούς τιμής του πετρελαίου. Θετικές είναι οι προοπτικές και για το τρέχον έτος, καθώς προβλέπεται ότι ο ρυθμός ανάπτυξης θα παραμείνει υψηλός, γύρω στο 4%, και ότι ο πληθωρισμός θα υποχωρήσει ελαφρά και θα διαμορφωθεί γύρω στο 3%.

Ιδιαίτερα σημαντική ήταν η βελτίωση των δημοσιονομικών μεγεθών το 2006, καθώς το έλλειμμα της γενικής κυβέρνη-

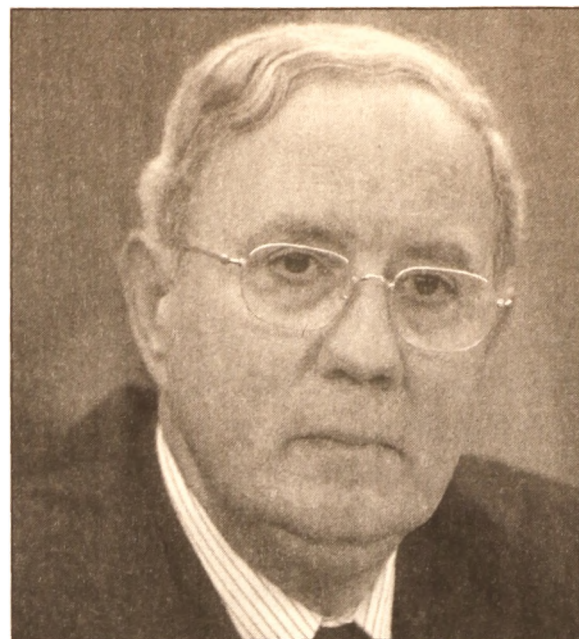
σης μειώθηκε σε 2,6% του ΑΕΠ (από 5,5% το 2005), ενώ το δημόσιο χρέος μειώθηκε στο 104,6% του ΑΕΠ (από 107,5% το 2005). Η συνέχιση της δημοσιονομικής προσαρμογής ήταν απαραίτητη για τον περιορισμό των δημοσιονομικών ανισορροπιών, καθώς επίσης και για τη μείωση του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης κάτω του 3% του ΑΕΠ, ούτως ώστε να ανταποκριθεί η Ελλάδα στις υποχρεώσεις της που απορρέουν από την απόφαση του Συμβουλίου ECO/FIN της 17ης Φεβρουαρίου 2005 σχετικά με το υπερβολικό έλλειμμα. Μετά την επίτευξη του στόχου για το 2006 και την προβλεπόμενη περαιτέρω μείωση του ελλείμματος το 2007, δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για την έξοδο της χώρας από τη Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος (σύμφωνα με το άρθρο 104 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση). Η μείωση του ελλείμματος κατά 2,9 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ το 2006 είναι από τις μεγαλύτερες που έχουν επιτευχθεί σε ένα μόνο έτος και αποτελεί σημαντικό βήμα για την όλη προσπάθεια της δημοσιονομικής προσαρμογής στην Ελλάδα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το 2007 η ελληνική οικονομία διανύει το έβδομο έτος αφότου η χώρα υιοθέτησε το ευρώ και το 14ο έτος συνεχούς και σημαντικής αύξησης του ΑΕΠ και των πραγματικών εισοδημάτων, λόγω της οποίας έχει επιτευχθεί μεγάλη πρόοδος όσον αφορά τη σύγκλιση του βιοτικού επιπέδου προς τον μέσο όρο των 15 πιο ανεπτυγμένων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτές οι θετικές επιδόσεις είναι ιδιαίτερα ικανοποιητικές, δεν πρέπει όμως να προκαλούν εφησυχασμό, δεδομένου ότι, όπως προαναφέρθηκε, παρά την πρόοδο που έχει συντελεστεί, οι μακροοικονομικές ανισορροπίες και οι διαρθρωτικές αδυναμίες της οικονομίας δεν έχουν εξαλειφθεί.

Η επισήμανση αυτή δεν υποδηλώνει απαισιοδοξία. Η εμπειρία των τελευταίων 10-15 ετών επιβεβαιώνει ότι είναι δυνατό να επιτευχθούν σημαντικοί στόχοι, όπως ήταν η ένταξη στη ζώνη του ευρώ, η επιτυχής διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων ή η διατήρηση του δυναμισμού της οικονομικής δραστηριότητας και μετά τη λήξη των Αγώνων.

Σήμερα, το 2007, η ελληνική οικονομία βρίσκεται σε καλύτερη κατάσταση από ό,τι πριν από 10 ή 15 χρόνια όσον αφο-

ρά το παραγωγικό δυναμικό της, τους όρους λειτουργίας των αγορών και το γενικότερο μακροοικονομικό πλαίσιο, του οποίου ιδιαίτερα ευνοϊκό στοιχείο είναι η συμμετοχή της χώρας στη ζώνη του ευρώ.

Εάν λοιπόν αξιοποιηθεί η εμπειρία από τις έως σήμερα επιτυχίες αλλά και από τις αποτυχίες ή καθυστερήσεις, θα είναι δυνατόν να διαμορφωθούν, να γίνουν γενικότερα αποδεκτές και να εφαρμοστούν έγκαιρα και αποτελεσματικά οι κατάλληλες πολιτικές. Πρόκειται για πολιτικές όπως αυτές που προαναφέρθηκαν, οι οποίες θα επιτρέψουν να εξαλειφθούν ή να ελαχιστοποιηθούν οι μακροοικονομικές ανισορροπίες και οι διαρθρωτικές αδυναμίες.

Η επισήμανση των προβλημάτων και των μελλοντικών προκλήσεων δεν γίνεται για να αποθαρρύνει τους παράγοντες της οικονομίας _ δηλαδή τις επιχειρήσεις, τους εργαζομένους, τα νοικοκυριά _ αλλά αποσκοπεί στην ευρύτερη δυνατή πληροφόρησή τους, η οποία είναι απαραίτητη, ιδίως για τα κρίσιμα και ευαίσθητα ζητήματα των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Η πληροφόρηση είναι βασική προϋπόθεση ενός εποικοδομητικού κοινωνικού διαλόγου, ο οποίος, με τη σειρά του, αποτελεί θεμέλιο της συναίνεσης και θα επιτρέψει να ληφθούν ορθές και γενικά αποδεκτές αποφάσεις όσον αφορά τη δίκαιη κατανομή του κόστους των αναγκαίων διαρθρωτικών αλλαγών μεταξύ των κοινωνικών ομάδων και των γενεών, καθώς και την εφαρμογή μέτρων για τη στήριξη των κοινωνικών ομάδων που ενδεχομένως θα θιγούν από τις μεταρρυθμίσεις. Με τον τρόπο αυτό θα καταστεί δυνατό, καθώς ο κόσμος αλλάζει ριζικά, να εφαρμοστούν οι πολιτικές που θα επιτρέψουν στην ελληνική οικονομία να πραγματοποιήσει το ποιοτικό άλμα που απαιτούν οι καιροί.

Μια επιστολή του Τριανταφυλλίδη

Από τον Κ.Ν. Παπαδόπουλο (τον πρεσβύτερο) η επιστολή που ακολουθεί και αναφέρεται σε επιστολή του Μ.Τριανταφυλλίδη:

Μελετώντας τις επιστολές του Μανόλη Τριανταφυλλίδη σταμάτησα στην 158, όπου γράφεται «Καθώς ξέρω τώρα κ' ο Μπουντώνας με θέλει, κ' ο Αλεξαντρής, κ' ο Σκουλούδης, κ' δεν είναι κ' κανείς που να αυτενεργεί, ώστε δε βλέπω ν' αξίζει να κατέβω κ' να βγω από τα σχέδιά μου κ' τη σειρά μου»¹.

Ο Τριανταφυλλίδης εδώ εκθέτει στον πατέρα του τα σχέδιά του, προκειμένου να διοριστεί μέλος της σύνταξης του Ιστορικού Λεξικού της Ακαδημίας. Στις προτροπές του πατέρα του να επιστρέψει από το εξωτερικό στην Αθήνα, ώστε δραστήρια να παρακολουθεί τη διαδικασία του διορισμού του, ο Τριανταφυλλίδης απαντά ότι για γενικότερους λόγους δεν θα το πράξει, ότι θα διοριστεί, πριν εκδώσει κάποιο βιβλίο, που θα εξοργίσει τους καθαρολόγους² και ότι τον θέλουν τα πρόσωπα που ανέφερε.

Το ρ. «αυτενεργεί» εδώ ταιριάζει το νόημα και δεν ταιριάζει σε κανέναν, απ' αυτούς, που έγραψε παραπάνω. Προσθέτω ότι ούτε και στον Χατζιδάκι ταιριάζει, για τον οποίο ο Τριανταφυλλίδης έτρεφε δικαιολογημένη δυσπιστία, που φανερώνεται στην επιστολή 144³. Νομίζω πως ο Μανόλης Τριανταφυλλίδης έγραψε «αντενεργεί» και μόνον έτσι αποκτά νόημα όλη η περίοδος: Αφού κανένας δεν αντενεργεί και η μελλοντική εκλογή του είναι εξασφαλισμένη,

δεν πρέπει να χαλάσει το πρόγραμμά του και να γυρίσει στην Αθήνα.

Ο Τριανταφυλλίδης χρησιμοποιεί το ουσιαστικό «αυτενεργεία»⁴ με τη μοναδική σημασία, που έχει. Έτσι δεν μπορεί να διατυπωθεί η υπόνοια ότι εδώ το ρ. «αυτενεργεί» αποτελεί τη δυσκολότερη γραφή. Αντίθετα το χέρι του Τριανταφυλλίδη έγραψε το ν και το υ έτσι, που να μοιάζουν, ώστε η παρανόηση να είναι ευκολότατη⁵. Όλοι οι δρόμοι άρα οδηγούν στο συμπέρασμα πως ο Τριανταφυλλίδης έγραψε «αντενεργεί».

Μια μικρή διόρθωση πρέπει επίσης να γίνει στο ερμηνευτικό υπόμνημα της επιστ. 495, σ. 532-3. Εκεί ο επιστολογράφος Σ. Παγιατάκης, γυμνασάρχης της «Ξενακείου σχολής αρρένων της ελληνικής κοινότητας Καΐρου» αφηγείται την πολεμική, που ασκεί εναντίον του το Πατριαρχείο, διότι είναι δημοτικιστής. Στο υπόμνημα όμως γράφουν οι εκδότες τ' όνομα του πατριάρχη Αθηναγόρα. Αλλά είναι γνωστό ότι η Αίγυπτος μαζί με την υπόλοιπη Αφρική συναπαρτίζουν το πατριαρχείο Αλεξάνδρειας, όπου τότε πατριάρχευε ο μεγαλεπήβολος, αλλά και αντιδημοτικιστής Μελέτιος Μεταξάκης. Αντίθετα ο πατριάρχης της Κωνσταντινούπολης Αθηναγόρας ήταν μετριοπαθέστατος ως προς το γλωσσικό και μάλιστα έχει στείλει την επιστολή 592, σ. 649-650, όπου εκφράζει το θαυμασμό και το ενδιαφέρον του για τον Τριανταφυλλίδη στην καθιερωμένη «πατριαρχική» καθαρεύουσα.

Κ.Ν.Παπαδόπουλος
πρεσβύτερος

Ακολουθούν οι σημειώσεις:

1. Μανόλης Τριανταφυλλίδης, *Αλληλογραφία, φιλολογική*,

- επιμ. Π. Μουλλάς, Μ. Βερτσώνη-Κοκόλη, Ε. Πέτκου, [Α.Π.Θ. Ινστιτούτο νεοελλ. σπουδ. Ίδρ. Μ. Τριανταφυλλίδη], Θεσσαλονίκη 2001, σ. 190.
2. Βλ. το υπόμνημα, ό.π., σ. 191.
3. Βλ. σ. 175. Πρβ. και επιστ. 348, σ. 361. επιστ. 350, σ. 364.
4. Βλ. επιστ. 29, ό.π., σ. 27, στην 5η γραμμή από το τέλος.
5. Βλ. στο τέλος του βιβλίου φωτογραφία της επ. 29, όπου η διαφορά μεταξύ αυτών των δύο γραμμάτων είναι μικρή.

Το βιβλίο Ιστορίας

Το βιβλίο Ιστορίας της ΣΤ' του Δημοτικού ξεσήκωσε έντονες αντιπαραθέσεις. Η δημοσίευση στο *Αντί* δυο κειμένων, με διαφορετική οπτική το καθένα, προκάλεσε αντιπαραθέσεις. Δημοσιεύουμε σήμερα μια δεύτερη επιστολή του Κ.Δ. Κούτρα και κλείνουμε χωρίς συνέχεια αυτόν τον κύκλο του διαλόγου. Το *Αντί* ετοιμάζει εξάλλου ένα νέο κύκλο διαλόγου για τα σχολικά βιβλία.

Κύριε Διευθυντά,

Διάβασα με προσοχή την απάντηση του κ. Γιάννη Ανδρουλιδάκη στην επιστολή μου, που αφορούσε στο άρθρο του με τίτλο «*Η Σκύλλα του Εθνικισμού, απέναντι στη Χάρυβδη του Μεταμοντέρνου*» (*Αντί*, τχ. 891). Θα ήθελα να παρατηρήσω τα εξής:

Το αν ο χαρακτηρισμός της ιστοριογραφίας του Ν. Σβορώνου ως «αριστερής» είναι ειρωνικός ή όχι, δεν έχει να κάνει με τη γνώση της Ιστορίας.

Έχει να κάνει με τη χρήση της ελληνικής γλώσσας. Ελληνικά γνωρίζουμε και ο καθένας καταλαβαίνει. Όπως επίσης θα έπρεπε να καταλαβαίνει ο αρθρογράφος σας το ότι η λέξη «πρωτοφανής» που χρησιμοποιήσα αφορά την ειρωνεία του και όχι το ρεύμα αμφισβήτησης των απόψεων του Σβορώνου. Για το τελευταίο κάτι έχω αντιληφθεί, παρότι δεν είμαι ιστορικός και παρότι ο χρόνος δεν μου επιτρέπει να διαβάσω όπως παλαιότερα. Πρώτη φορά όμως συναντώ το φαινόμενο ένας υποψήφιος διδάκτωρ Ιστορίας να ειρωνεύεται κάποιον καταξιωμένο ιστορικό (εξού και το «πρωτοφανές»). Βλεπετε ο Σβορώνος ήταν αριστερός και όχι «αριστερός». Θήτησε στην Αριστερά σε δύσκολα χρόνια, όταν οι αριστεροί ιστορικοί δεν σιτίζονταν στο μαγειρείο του George Soros και των ποικιλώνυμων μη-κυβερνητικών οργανώσεων και «δικτύων».

Επίσης, είναι αδύνατον να καταλάβω πώς μπερδεύει στην απάντησή του ο κ. Ανδρουλιδάκης την Αρμενική γενοκτονία και την εθνοκάθαρση των Ποντίων, σε βαθμό που μόνο σε τυπογραφική αβλεψία μπορεί να οφείλεται! Υπονοώ κατά τον αρθρογράφο σας πως η «γενοκτονία των Ποντίων ... διαρκεί μία ημέρα» (!) και «μπερδεύω μία παρατεταμένη διαδικασία με μία επέτειο» (!). Φτηνό το επιχείρημα, αντάξιο όμως της υπόλοιπης επιχειρηματολογίας του. Ξαναδιάβασα για πολλοστή φορά προσεκτικά την επιστολή μου και δεν κατάλαβα απο ποια φράση (έστω και με κάποια διασταλτική ερμηνεία ή «παρεξήγηση») προκύπτει αυτό. Επιπλέον, δεν καταλαβαίνω σε ποιο σημείο μπερδεύω την Αρμενική Γενοκτονία με

την εθνοκάθαρση (και όχι την, κατά τον αρθρογράφο σας, «εθνοκάθαρση»(!)) των Ποντίων. Ο ίδιος τα μπερδεύει επιτηδες γιά να αποφύγει να απαντήσει στα ερωτήματα:

Η σφαγή των Αρμενίων διήρκεσε σχεδόν δύο δεκαετίες, έλαβε όμως τη μορφή οργανωμένης γενοκτονίας περί το 1915. Εκείνη την εποχή η Ελλάδα ήταν βυθισμένη στον Εθνικό Διχασμό. Με ποιον τρόπο «ευνόησε» (επιμένω στη χρήση της συγκεκριμένης λέξης) η Ελλάδα τη Γενοκτονία; Ποιος είχε από τότε στο μυαλό του να χρησιμοποιήσει τους Αρμενίους ως «δυναμικό εθνικής συνεκτικότητας» και πως το μεθόδευσε;

Η εθνοκάθαρση των Ποντίων συντελέστηκε κυρίως στη διάρκεια της Μικρασιατικής Εκστρατείας. Πολλοί ιστορικοί έχουν ασκήσει κριτική στις κυβερνήσεις που την διεξήγαγαν γιατί δεν στήριξαν το αντάρτικο των Ποντίων. Στρατιωτικοί αντιπερισπασμοί, όμως, φαίνεται πως ήταν εκτος των στρατιωτικών δυνατοτήτων της ελληνικής στρατιάς, που ήδη πολεμούσε 10 χρόνια και κάποια σκόρπια περιστατικά (ένας βομβαρδισμός από ελληνικό πολεμικό πλοίο) μάλλον κακό έκαναν. Αυτό μπορεί να μας οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι η Ελλάδα «ευνόησε» (επιμένω στη χρήση της λέξης) τη σφαγή των Ποντίων; Και πως συμβιβάζεται αυτό με το αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι η Ελλάδα προσπάθησε (μέχρι και με νόμο του κράτους) να εμποδίσει την έλευση των προφύγων, ακόμα και την ώρα της καταστροφής;

Σε ό,τι αφορά τα περί θρησκευτικής μισαλλοδοξίας στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, ο κ. Ανδρουλιδάκης περιορίζεται στο παιδομάζωμα,

το οποίο μας λέει πως συχνά ήταν «εθελοντικό». Υπάρχει όμως το ζήτημα του εξισλαμισμού τελείως άσχετα από την στρατολόγηση (βλ. π.χ. *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους* της Εκδοτικής Αθηνών, τόμ. 1), για το οποίο δεν γράφει λέξη ο αρθρογράφος σας και το οποίο δεν διέλυσε καθόλου την αυτοκρατορική δομή, όπως υπαινίσσεται. Αν αυτό (αλλά και το παιδομάζωμα, έστω και στην εκδοχή που το παρουσιάζει ο κ. Ανδρουλιδάκης) δεν αποτελούν εκδηλώσεις θρησκευτικής μισαλλοδοξίας, έχουμε χάσει κάθε αίσθηση της γλώσσας.

Σε ό,τι αφορά το έθνος και την έννοια του, για να μην πλατειάσω κι εγώ, ας παραθέσω την απάντηση του Θ. Κολοκοτρώνη στον Hamilton (*Διήγησις Συμβάντων της Ελληνικής Φυλής*) και ο αναγνώστης ας δει αν είχαν οι επαναστάτες του 19ου αιώνα αίσθηση της συνέχειας και της εθνικής ταυτότητας απέναντι στην «ήπια», «πολυπολιτισμική» (και απηλλαγμένη θρησκευτικής μισαλλοδοξίας) Οθωμανική Αυτοκρατορία, που κάποιοι προσπαθούν τώρα να εξωραίσουν: «Ελευθερία ή Θάνατος, εμείς, καπετάν Άμιλτων, ποτέ συμβιβασμό δεν εκάμαμεν με τον Τούρκο. Άλλους έκοψε, άλλους εσκλάβωσε με το σπαθί και άλλοι, καθώς εμείς, εξούσαμεν ελεύθεροι από γενεά εις γενεά. Ο βασιλεύς μας εσκοτώθη, καμμία συνθήκη δεν έκαμε, η φρουρά του είχε παντοτινόν πόλεμον με τους Τούρκους και δύο φρούρια ήτον πάντοτε ανυπότακτα. Με είπε: Ποία είναι η βασιλική φρουρά του, ποία είναι τα φρούρια; Η φρουρά του βασιλέως μας είναι οι λεγόμενοι κλέφτες, τα φρούρια η Μάνη και το Σούλι και τα βουνά. Έτσι δεν με ομίλησε πλέον».

Σε ό,τι αφορά τις επιστημολογικές παρατηρήσεις του κ. Ανδρουλιδάκη: η Ιστορία αφορά όλους μας. Σαφώς η γνώμη ημών των αδαών δεν έχει τη βαρύτητα των ανθρώπων που την υπηρετούν επιστημονικά, αλλά έχουμε πλήρως το δικαίωμα να ζητήσουμε από κάποιον αρθρογράφο να μας εξηγήσει πού εδράζεται κάποια άποψη που μας φαίνεται αστήρικτη. Για τις επιστημάνσεις του πως «η Ιστορία αποτελεί συγκεκριμένη επιστήμη βασισμένη στην έρευνα και όχι αφηρημένη θεωρία», απλά να επιστημάνω πως είναι μάλλον ατυχής χρήση της γλώσσας. Αφηρημένες επιστήμες (σε αντιδιαστολή με τις «συγκεκριμένες») δεν υπάρχουν, πάρα μόνο ένας (αδρός και όχι πάντα επιτυχής) διαχωρισμός σε θεωρητικά και εφαρμοσμένα γνωστικά αντικείμενα. Επί πλέον, έρευνα διεξάγεται σε όλα! Ζωντανή επιστήμη χωρίς ερευνητικές διαδικασίες δεν υφίσταται και αυτο δεν είναι προνόμιο της Ιστορίας. Ας κρατήσει λοιπόν τις (μάλλον ατυχείς) επιστημάνσεις του ο κ. Ανδρουλιδάκης, είχα καλύτερους δασκάλους στην επιστημονική έρευνα από αυτόν.

Τέλος, η αποστροφή της απάντησης του αρθρογράφου σας ότι η άποψη μου «αποτελεί επιστημονικό αγνωστικισμό, τον οποίον ένας μέτριος μαθηματικός ή βιολόγος, χωρίς πολλές δημοσιεύσεις, δικαίως θα απέκρουε στον κλαδο του», είναι σαφώς μια προσπάθεια να με μειώσει. Δεν είναι σπουδαίο, άλλωστε δεν γλύτωσε ο Ν. Σβορώνος, εγώ θα ξέφευγα; Θα ήθελα όμως να διευκρινίσω πως δεν είμαι ούτε μαθηματικός ούτε βιολόγος. Δεν ξέρω αν είμαι μέτριος, καλός ή κακός και δεν θα ήθελα να κρίνω εγώ, αν

έχω πολλές (και καλές ή κακές) δημοσιεύσεις στον κλαδο μου. Το γνωρίζουν οι συνάδελφοι μου που υπηρετούν το ίδιο με μένα αντικείμενο. Θεωρώ, όμως, πως μπορεί να με κρίνει οποιοσδήποτε και να με κατατάξει αντίστοιχα. Αρκεί να γνωρίζει τη δουλειά μου και να μπορεί να την κρίνει. Ο κ. Ανδρουλιδάκης το κάνει έμμεσα και ύπουλα. Αν θέλει να το κάνει ευθέως και νομίζει πως ξέρει αρκετά γι' αυτό, δεν έχω κανένα πρόβλημα και θεωρώ γόνιμη κάθε κριτική. Μπορώ είτε να του στείλω τα δημοσιεύματά μου είτε να τον ενημερώσω να τα δει στην ιστοσελίδα μου, την οποία ανακατασκευάζω και θα είναι έτοιμη μέσα στον Μάιο. Μόνο που, επειδή αφορούν *Μαθηματική Λογική* και τις εφαρμογές της στην *Πληροφορική*, θα πρέπει να διαβάσει τη δουλειά μου ξεχνώντας για λίγο το λογικό αξίωμα που δείχνει να διαπερνά τη συλλογιστική του άρθρου του, το γνωστό «ράβδος στη γωνία, άρα βρέχει». Όσοι ασχολούμαστε με τη Λογική, δεν το βρίσκουμε ιδιαίτερα χρήσιμο.

Κων/νος Δ. Κούτρας
Επίκουρος Καθηγητής
Πανεπιστημίου
Πελοποννήσου

βιβλιοθήκη
τοῦ
ναυτίλου

Χαρ. Τρικούπη 28, 106 79 Αθήνα
Τηλ.: 210 36 16 204
Fax: 210 36 16 369
nafbooks@otenet.gr

Επισημαίνουμε

Τηλεόρασή σου είμαι και σου μοιάζω

Η κότα έκανε το αυγό ή το αυγό την κότα; Αυτή δηλαδή ήταν η κοινωνία μας από πάντα, γι' αυτό και αποδέχτηκε –καθ' οδόν προς την αφομοίωση– αυτήν την τηλεόραση που έχουμε ή, αντίθετα, αυτή η τηλεόραση μας διαμόρφωσε σε τέτοια κοινωνία που είμαστε; Ή μήπως –το χειρότερο– «κύλησε ο τέντζερης και βρήκε το καπάκι»; Υπάρχει και η γεωπονική εκδοχή που λέει ότι για κάθε αποτελεσματική καλλιέργεια απαιτείται και το «κατάλληλο», το πρόσφορο έδαφος.

Ο αναποφάσιτος, τέλος, θα σταθεί στο δίλημμα: «Ή ο γιαλός είναι στραβός ή στραβά αρμενίζουμε». Εκείνο πάντως για το οποίο δεν υπάρχει αμφιβολία είναι ότι «το ψάρι απ' το κεφάλι βρωμάει». Και η ελληνική τηλεόραση «βρωμάει». Στασιάζεται η κατονόμαση του ποιος είναι το «κεφάλι». Μάταιο. Πολυκέφαλο το τέρας. Οπωσδήποτε, όμως, οποιοδήποτε από τα παραπάνω διλήμματα δεν απαλλάσσει την (ό,τι αθροιστικά σημαίνει) ελληνική τηλεόραση. Ο επιταχυνόμενος κατήφορος που σημειώνεται σε κρατικά και ιδιωτικά κανάλια ετούτη τη δεκαετία που διανύουμε δικαιολογεί όλα τα επίθετα διαμαρτυρίας, κατάκρισης, απόρριψης, καταγγελίας, ακόμα και αμήχανης απόγνωσης. Μια εύκολη παραδοχή, την οποία επικαλούνται πολλοί (από θέση επαίοντος) και «εις άφεσιν αμαρτιών» –λένε ότι έτσι είναι παντού η τηλεόραση. Πρώτον ότι είναι παντού έτσι δεν νομιμοποιεί να είναι και στο δικό μας «σπίτι» και δεύτερον αυτό το «παντού» έχει αντισταθμιστικές διαφοροποιήσεις σημαντικές, αλλά και πολλές κοινωνίες (από αυτό το παντού) διαθέτουν πολύ υψηλότερους μέσους όρους κοινωνικής αντίστασης στην ευτέλεια. Η ευρωπαϊκή π.χ. πολιτιστική υποδομή καλύπτει πιο μεγάλες και πιο πυκνές ομάδες της κοινωνίας, οι οποίες ενσυνειδήτως αποστρέφονται την πρόκληση της επιχρυσωμένης βλακειάς, της επικαιρόμενης κοινοτοπίας. Η τηλεόραση καθεαυτή, ως μέσον, είναι η πασιφανής επαλήθευση της οργουελιανής προφητείας, με τη διαφορά ότι το «μεγάλο μάτι» δεν παρακολουθεί εμάς, αλλά βάζοντας εμάς να την παρακολουθούμε είναι περισσότερο από σίγουρη ότι πηγαίνουμε προς τα που αυτή θέλει, πειθήνιοι υπήκοοι αποχαυνωτικής υποταγής. Δεν είναι η τηλεόραση που υπηρετεί την κοινωνία, αλλά η κοινωνία σύσσωμη (οι εξαιρετικές εξαιρέσεις αγγίζουν το μηδέν) είναι ο υπηρέτης της τηλεόρασης.

«Υπάρχουν, έγραφε ο Αλέξης Παπαχελάς, πολλοί σοβαροί άνθρωποι, οι οποίοι θεωρούν ότι αυτό είναι πια το κεντρικό πρόβλημα της χώρας». Τι άλλο μπορεί να σημαίνει ότι πολλοί περισσότεροι από δυο εκατομμύρια συμπατριώτες μας παρακολουθούν τη γνωστή σειρά «Παραπέντε» και από κοντά την άλλη σειρά «Μαρία, η άσχημη», δυο υποπροϊόντα που θα έπρεπε να προβάλλονται σε ειδική ζώνη, όπως π.χ. το δελτίο ειδήσεων για τα άτομα τα στερημένα της ακοής. Η άλλη ζώνη θα έπρεπε να ήταν για κρετίνους. Γι' αυτό λέμε, είμαστε εμείς που δημιουργήσαμε τις δυο «κορυφαίες» πολιτιστικές τριπλέτες: «Περρής-Μαγγίρα-Ψινάκης» και «Μεταξόπουλος-Παπούλια-Ναλμπάντης» ή μήπως μας πήρανε αυτοί χαμπάρι ότι «τσιμπάμε» τόσο εύκολα σαν χάνοι; Πριν πολλά χρόνια οι «έξυπνοι» λευκοί «ανταλλάσσανε» το πανάκριβο ελεφαντόδοντο με χρωματιστά γυαλάκια και αλάτι. Τώρα πια, αφού υποκύψαμε (πέσαμε μέσα στο λάκκο που με τα ίδια μας τα χέρια σκάψαμε) και γίναμε –σπουδαίοι, καθημερινοί και ψώνια– ένα, φωνάζουμε για σωτηρία. Η τηλεόραση, πλέον, είναι ο καθρέφτης –και μάλιστα καθόλου παραμορφωτικός. Από φραπελιά και κεραυνοθεραπεία μέχρι πολιτική πλοήγηση.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• Δύο ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες εκθέσεις φωτογραφίας παρουσιάζονται στο Πολιτιστικό Κέντρο Θεσσαλονίκης του Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης (Βασ. Όλγας 108), στο πλαίσιο της **Φωτοσυγκυρίας 2007**. Πρόκειται για τις εκθέσεις «Φωτογραφίες μιας ξεχωριστής μέρας (1880–1950). Παιδικά πορτρέτα από τη συλλογή του Νίκου Πολίτη» και «Σπύρος Μελετζής. Η Αντίσταση στα βουνά, 1942–1944». Θα διαρκέσουν έως τις 30 Μαΐου.

• Την έκθεση φωτογραφίας «**Ζωή στα Άγραφα**». Εγκαινιάζεται τη Δευτέρα 7 Μαΐου στις 21:00 και θα διαρκέσει ως τις 21 Μαΐου, στην Libreria Española Νικολόπουλος, Ομήρου 32, Αθήνα (τηλ. 210-3645779). Τις φωτογραφίες τράβηξε ο **Κώστας Κολημένος** το χειμώνα του 2003, αναζητώντας, όπως λέει, «μια Ελλάδα διαφορετική, αλώβητη από τον εκσυγχρονισμό και την βαρετή επαρχία».

• Μην χάσετε τη θεατρική παράσταση «**Αραβική Νύχτα**», σήμερα (21.30 και 24.00) και αύριο Σάββατο 5.5.07 (21.30), της ομάδας «**Δρόμος με δέντρα**», στον Κρατήρα (Αγ. Όρους 5, Κεραμεικός). Το έργο του είναι σύγχρονου γερμανού συγγραφέα **Roland Scimmelpfennig**, σε μετάφραση Γ. Δεπάστα. Την σκηνοθεσία έκανε η ομάδα σε συνεργασία με την **Μάρθα Φριτζήλα**.

• Την έκθεση του **Αλέξη Κυριτσόπουλου** στην γκαλερί «Astra» (Καρυατίδων 8, Αθήνα). Θα διαρκέσει ως τις 19 Μαΐου.

• **Χαϊνήδες** στο **Gagarin 205** (Λιοσίων 205) το **Σάββατο 5 Μαΐου**. Το πρόγραμμα αποτελείται από τρία μέρη. Στο πρώτο θα παρουσιάσουν τραγούδια από το σύνολο της δουλειάς τους, στο δεύτερο θα στηθεί το θέατρο σκιών του Α. Δανέλλη και θα παρουσιαστεί «**Ο Καραγκιόζης στη Γιουροβίζιον**» που έδωσε και τον τίτλο στο τελευταίο άλμπουμ των Χαϊνιδων, στο τρίτο «έχει προγραμματιστεί» γλέντι.

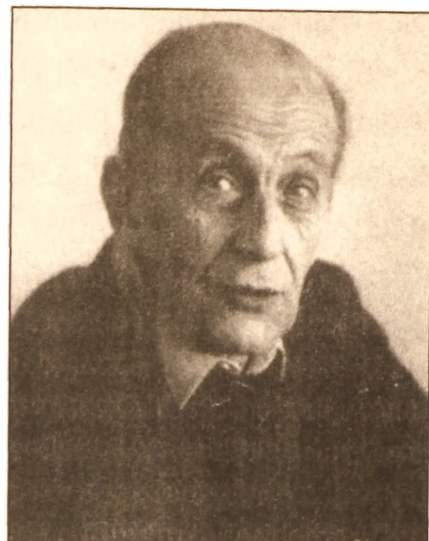

Κινηματογραφικό φεστιβάλ στη Νάουσα

Με 170 ταινίες από 47 χώρες και πλήθος εκδηλώσεων το 4ο Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Φιλμ και Βίντεο Μικρού Μήκους της Νάουσας ανοίγει τις πύλες του και φιλοδοξεί να αποτελέσει μια ακόμα πηγή πολιτισμού. Το φεστιβάλ θα διεξαχθεί στο διάστημα από 3 έως 6 Μαΐου 2007 στην πόλη της Νάουσας στους χώρους του Δημοτικού Θεάτρου. Το φεστιβάλ διοργανώνεται από την αστική, μη κερδοσκοπική εταιρεία ΑΡΤΙΟΝ και τελεί υπό την Αιγίδα του ΥΠ.ΠΟ, του Υπουργείου Μακεδονίας-Θράκης, του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου, του Ι.Ο.Μ. κ.ά. Χορηγός του βραβείου κοινού είναι η ΟΙΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΜΠΟΥΤΑΡΗΣ.

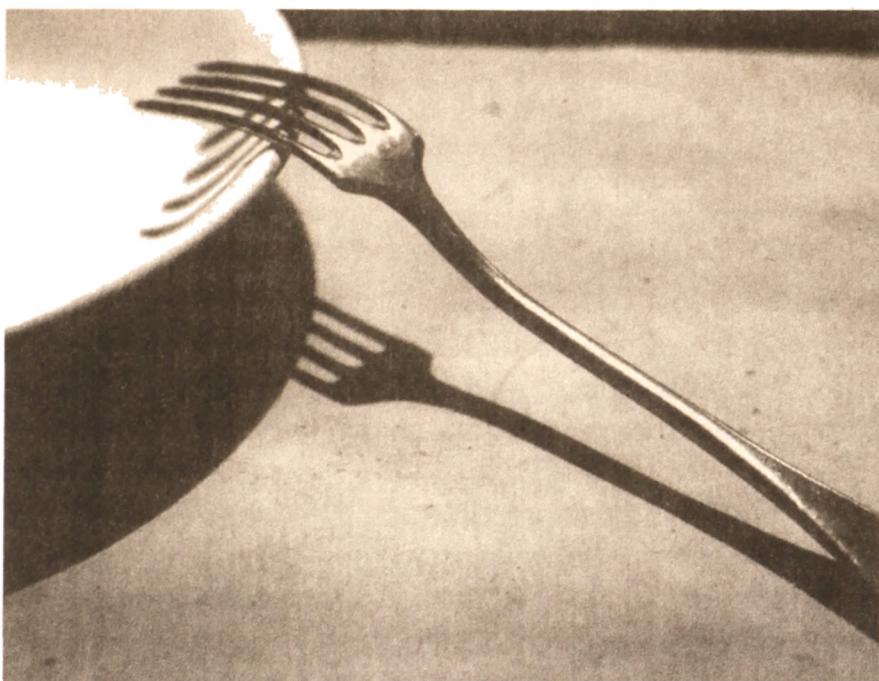
Συνέδριο για τον Αντρέα Φραγκιά

Πανελλήνιο συνέδριο με θέμα «Ο Αντρέας Φραγκιάς, ο άνθρωπος και το έργο του» διοργανώνουν το ηλεκτρονικό λογοτεχνικό περιοδικό Διαπολιτισμός, το περιοδικό Διαβάζω και η Πανελλήνια Ομοσπονδία Ενώσεων Συντακτών (Π.Ο.Ε.ΣΥ.), στην Αθήνα, στις 14-17 Δεκεμβρίου 2007. Όσοι ενδιαφέρονται να συμμετάσχουν, πρέπει να επικοινωνήσουν με τον Γιάννη Παππά (τηλ. 2610-450967, gpappas1962@yahoo.gr, info@diapolitismos.gr, <http://www.diapolitismos.gr>).

19η Διεθνής Φωτογραφική Συγκυρία

Ο «Χρόνος» είναι το κεντρικό θέμα της 19ης Διεθνούς Φωτογραφικής Συγκυρίας, που διοργανώνει το Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης από τις 17 Απριλίου μέχρι τα τέλη Μαΐου. Σε 34+1 εκθέσεις σε 28 εκθεσιακούς χώρους, όπως μουσεία, ιδρύματα, ξένα μορφωτικά ιδρύματα, γκαλερί,

παρουσιάζονται έργα περισσότερων από 100 δημιουργών από 26 διαφορετικές χώρες. Στο πλαίσιο της διοργάνωσης παρουσιάζονται επίσης εκθέσεις στην Ξάνθη και στην Αθήνα.

Χορός και παραδοσιακός πολιτισμός

Σεμινάρια με θέμα «Χορός και παραδοσιακός πολιτισμός» διοργανώνονται στο Θέατρο της Δόρας Στράτου. Την Κυριακή 6 Μαΐου, 15.00-20.00, το σεμινάριο θα έχει θέμα «Χοροί, έθιμα και τραγούδια από τα Μαστοροχώρια της Κόνιτσας» με εισηγητή των Βασίλη Ζιώγα. Το σεμινάριο περιλαμβάνει: διδασκαλία τοπικών χορών, παρουσίαση φορεσιών, προβολές (βίντεο, διαφάνειες), παρουσίαση βιβλιογραφίας και δισκογραφίας, πληροφορίες για τις επιτόπιες έρευνες και αναφορές στα πανηγύρια, τη μουσική, τα ήθη και τα έθιμα. Για πληροφορίες-εγγραφές: 210-3244395, 210.3246188, κ. Αγγελική Χριστοφιλοπούλου.

Κρατήρας... Τέχνης

Μια όαση τέχνης στον Κεραμικό, στην Αγίου Όρους 5. Ο λόγος για τον «Κρατήρα», έναν χώρο δημιουργίας και έρευνας. Τα μέλη του είναι χορευτές, ηθοποιοί, μουσικοί, εικαστικοί καλλιτέχνες κ.ά. Καθημερινά φιλοξενούνται μαθήματα και σεμινάρια (ακροβατικά, τάνγκο, δημοτικοί χοροί, τραγούδι κ.ά). Πραγματοποιούνται παραστάσεις και δοκιμές παρουσία του κοινού, εκθέσεις, παζάρια, μουσικές βραδιές, γλέντια. Και εμείς βλέπουμε να γεννιούνται εκεί νέα μουσικά σχήματα (όπως αυτό του Θέμου Σκανδάμη) ή να φιλοξενούνται παλιές θεατρικές ομά-

δες, όπως οι Τσιριτζάντσουλες, που δίνουν και έχουν να δώσουν ακόμα πολλά. Και όσοι προλάβουμε τον Καραγκιόζη, όχι ως μουσειακό είδος, αλλά ως ζωντανή παράδοση, κάθε Τετάρτη βράδυ μας περιμένουν οι παραστάσεις του Άθω Δανέλλη, με νέα επίκαιρα κείμενα. Σε μια πόλη που δεν υπάρχουν χώροι δημόσιοι, για να φιλοξενούν τις πρόβες των νέων καλλιτεχνών, ένας κρατήρας συντηρείται από την προσωπική εργασία και την οικονομική υποστήριξη των μελών του και ενισχύεται από προσφορές των φίλων του. Εκεί η τέχνη είναι προσιτή σε όλους.

Τα μέλη του «Κρατήρα» είναι:

- Η ομάδα χορού **SineQuaNon**
- Η θεατρική ομάδα **Δρόμος με Δέντρα**
- Η ομάδα χορευτών-ακροβατών **Κι Όμως Κινείται**
- Το θέατρο σκιών του **Άθω Δανέλλη**
- Η ομάδα αργεντίνικου τάνγκο **La Vanguardia**

Στόχος τους, όπως λένε, είναι η συνύπαρξη και η συνεργασία διαφορετικών ανθρώπων με κοινές αγωνίες. Τα μέλη του συνεργάζονται για την προετοιμασία των παραστάσεων και συναποφασίζουν για το πρόγραμμα και τις εκδηλώσεις του χώρου.

Με τη ζωή του Νίκου και της Αργυρώς Κοκοβλή θα ασχοληθεί η νέα ταινία-ντοκιμαντέρ του διακεκριμένου χανιώτη σκηνοθέτη Σταύρου Ψυλλάκη, σε συμπαραγωγή του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου (ΕΚΚ), το οποίο ενέκρινε τη σχετική πρόταση, και της ΕΡΤ. Αφορμή για το ντοκιμαντέρ αποτελεί το βιβλίο τους: *Άλλος δρόμος δεν υπήρχε*, το οποίο ζωντανεύει την ιστορία της Ελλάδας κατά την Εθνική Αντίσταση, τον εμφύλιο και την πολιτική προσφυγιά. Τα γυρίσματα θα ξεκινήσουν μετά το τέλος Μαΐου.

Από αριστερά: Νίκος Κοκοβλής, Αργυρώ Πολυχρονάκη-Κοκοβλή, Σταμάτης Μαριόλης. Η φωτογραφία βγήκε στις Πλακούρες, μετά την επιστροφή από την προσφυγιά.

Ο «Άλλος Δρόμος» στο σελιλόιντ

Την συνέντευξη πήρε ο Γιάννης Λυβιάκης

• *Ας ξεκινήσουμε από το... μέλλον.*

Μίλησέ μας για τη νέα σου δουλειά.

— Η νέα δουλειά έχει προσωρινό τίτλο: *Άλλος δρόμος δεν υπήρχε*, από το βιβλίο του Νίκου και της Αργυρώς Κοκοβλή. Όταν ανακοίνωσε την έγκριση της δουλειάς το Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου (με συμπαραγωγή την ΕΡΤ), έκαναν ένα λάθος και αντί να γράψουν *Άλλος δρόμος δεν υπήρχε*, έγραψαν *Άλλος δρόμος δεν υπάρχει*. Και ίσως έχουν δίκιο και θα μπορούσε αυτός να είναι ο κανονικός τίτλος της ταινίας, δηλαδή ότι *Άλλος δρόμος δεν υπάρχει*.

• *Θα αφορά τη ζωή τους όπως την καταγράφουν στο βιβλίο τους;*

— Αφορμή ήταν η αφήγηση που υπάρχει στο βιβλίο. Στο ντοκιμαντέρ θα επιλέξουμε ουσιαστικά το κομμάτι από το τέλος του Εμφυλίου μέχρι και το 1962 που φεύγουν για την Ιταλία. Κυρίως με ενδιαφέρουν αυτά τα περίπου 12 – 13 χρόνια που κρύβονται στο Ακρωτήρι. Με ενδιαφέρει κυρίως το τι είναι αυτό που κάνει αυτούς τους ανθρώπους να αντέξουν απίστευτες κακουχίες σε απίστευτα δύσκολες συνθήκες και τι είναι αυτό που κάνει τον Κυριάκο Στρατηγάκη, τη γυναίκα του Γεωργία με τα τρία ανήλικα παιδιά τους, να δεχτούν να τους περι-

θάλψουν όλα αυτά τα χρόνια, και κοντά σε αυτούς και κάμποσοι άλλοι μέσα από τα Χανιά που κατά καιρό τους έκρυψαν.

• *Το βιβλίο σε συγκλόνισε και θέλησες να γυρίσεις αυτό το ντοκιμαντέρ;*

— Όντως το βιβλίο με συγκλόνισε. Προσπάθησα όμως μέσα από το βιβλίο, που καταγράφει πολλά πράγματα, να δω τι είναι αυτό που θα μπορούσε να ενδιαφέρει και τους σημερινούς θεατές και κυρίως τα νέα παιδιά και ποιο είναι το διαχρονικό στοιχείο όλης αυτής της ιστορίας. Δεν με αφορά τόσο σαν ιστορία μόνο της Αριστεράς ή, σε κάποια σημεία, και σαν ενδοκομμουνιστική διαμάχη, ούτε τόσο πολύ το κομμάτι που διαψεύδονται οι ελπίδες και τα όνειρα αυτών των ανθρώπων, φτάνοντας στην Τασκένδη. Πολύ περισσότερο με ενδιαφέρει η υπαρξιακή διάσταση της ιστορίας τους. Τι είναι αυτό που κάνει κάποιους ανθρώπους να μπουκνουν σε όλη αυτή την περιπέτεια, να αντέξουν, να μην το μετανιώσουν και ακόμη και σήμερα να προχωράνε με ψηλά το κεφάλι. Και πιστεύω ότι εκτός από την ιδεολογική διάσταση, υπάρχει ένα κομμάτι βαθιάς εντιμότητας. Η έντιμη στάση είναι αυτό που καθορίζει όλη την πορεία των ανθρώπων αυτών. Τη δεκαετία που κρύβονται

στα Χανιά, εγώ μεγαλώνω στο νομό Χανίων. Έχω γεννηθεί το 1954. Έχω εικόνες από αριστερούς εκείνης της εποχής και πραγματικά αυτό το έντιμο κομμάτι είναι που θέλω να ξαναβρώ και να αναδείξω μέσα από την ταινία. Είναι άνθρωποι οι οποίοι δεν είχαν πρώτιστο ενδιαφέρον το πώς θα εξαργυρώσουν μια ιδεολογία, πώς θα επωφεληθούν.

• *Πότε θα ξεκινήσουν τα γυρίσματα;*

— Καταρχάς θα πρέπει να υπάρχει το τυπικό κομμάτι με το Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου, η υπογραφή συμβολαίων κ.λπ. Όμως, δεδομένου ότι οι άνθρωποι είναι ηλικιωμένοι και δεν έχουν απεριόριστες αντοχές, φιλοδοξία μας είναι το μεγαλύτερο κομμάτι των γυρισμάτων, που αφορά τις συνεντεύξεις των ανθρώπων αυτών, να γίνει μέσα σε αυτό το καλοκαίρι. Δεν αποκλείεται μετά το τέλος του Μαΐου να ξεκινήσουν τα γυρίσματα. Τα γυρίσματα θα γίνουν στο σπίτι τους στο Βαμβακόπουλο, στο χώρο όπου κρύβονταν και ο οποίος υπάρχει ακόμα στις Πλακούρες Ακρωτηρίου, και επίσης στα Λευκά Όρη, γιατί ένα μεγάλο κομμάτι της ψυχολογίας των ανταρτών έχει να κάνει με το ορεινό τοπίο.

• *Εκτιμάς ότι τα γυρίσματα θα ολοκληρωθούν μέσα στα επόμενα δύο χρόνια;*

— Πιο νωρίς. Εάν δηλαδή υπάρξει από το Κέντρο Κινηματογράφου κανονική

ροή χρημάτων, σε ένα χρόνο μπορεί να έχει ολοκληρωθεί.

• *Εκτός από τους Νίκο και Αργυρώ Κοκοβλή, οι οποίοι θα πρωταγωνιστούν, θα συμμετέχουν και άλλοι στο ποκιμαντέρ;*

— Ναι, υπάρχουν αρκετοί άνθρωποι. Επίσης θα με ενδιέφερε πάρα πολύ να βρω ανθρώπους που ήταν από την αντίπαλη μεριά. Θα είναι χρήσιμο να βρεθούν άνθρωποι να μιλήσουν από τη μεριά των διωκτών τους.

• *Σε ενδιαφέρει γενικότερα η επαφή με ανθρώπους που ανησυχίες και αναζητήσεις;*

— Με ενδιαφέρουν η υπαρξιακή διάσταση του ανθρώπου και οι οριακές καταστάσεις. Υπήρχε μια προηγούμενη ταινία που λεγόταν *Ο άνθρωπος που ενόχλησε το σύμπαν* και ασχολείται με την τρέλα. Ξεκίνησε με αφετηρία τις προσπάθειες αποϊδρυματοποίησης που γινόταν εκείνη την εποχή στα Χανιά, με πρωτοβουλία και συνδρομή καλών φίλων και καλών ψυχιάτρων, του Γιώργου Κοκκινάκου και του Αντώνη Λιοδάκη... Η ταινία ξεκίνησε με αφορμή το ταξίδι στη Δανία ανθρώπων που ήταν έγκλειστοι για πάρα πολλά χρόνια στο ψυχιατρείο Χανίων. Πήρα μία κάμερα και έναν οπερατέρ και πήγαμε μαζί τους. Το τι συνέβη στη Δανία και το τι γινόταν με μακροχρόνια έγκλειστους όταν βρίσκονταν σε συνθήκες ελευθερίας και το τι συμπεριφορά είχαν, ήταν για μας μια μεγάλη αποκάλυψη. Το *Φως της τρέλας* ήταν ο προσωρινός τίτλος που είχε δοθεί στην ταινία. Συνεχίσαμε τα γυρίσματα στα Χανιά, όπου άρχισαν

να προκύπτουν άλλα πράγματα. Μέσω του Γιώργου Κοκκινάκου και του Αντώνη Λιοδάκη έγινε η γνωριμία με τον Γιώργο Κοκκινίδη: εξαιρετική περίπτωση προικισμένου ανθρώπου, αρκετά διαβασμένου και καλλιεργημένου. Όταν συναντηθήκαμε υπήρχε εκρηκτική κατάσταση. Σαν αυτό που συμβαίνει καμιά φορά σε μια ερωτική σχέση, όπου αφήνεσαι σε ένα παιγνίδι και αφήνεσαι να αποπλανηθείς από τον άλλον, αλλά συνειδητά. Αυτό το παιγνίδι άρχισε να παίζεται ανάμεσα σε εμένα και τον Γιώργο Κοκκινίδη, όπου μια περίεργη αφετηρία είναι η κοινή θητεία μας στο Πολυτεχνείο. Εγώ έχω τελειώσει μηχανολόγος, εκείνος σπούδασε, με ένα χρόνο διαφορά, χημικός μηχανικός, αλλά δεν τελείωσε. Ήταν ένα σημείο έντονης οικειότητας από την αρχή... Ο Γιώργος Κοκκινίδης έχει ένα φοβερά πλούσιο κόσμο. Μου λέει: «Αυτό που βλέπεις εδώ πέρα δεν είναι τα κάγκελα, δεν είναι οι άνθρωποι που μόνο ζητάνε λεφτά, ξυπόλητοι. Είναι ένας φοβερός πλούτος, γιατί μέσα στο βούρκο υπάρχει ζωή, μεγάλη ζωή». Και με παίρνει από το χεράκι και μου λέει: «Έλα να σου δείξω». Αυτό που έκανα ήταν να είμαι καλός μαθητής του Γιώργου. Και τον άφησα να μου δείχνει. Κάποια στιγμή, όταν πια είχαμε ξεπεράσει και τους γραφειοκρατικούς σκοπέλους, με κωμικούς τρόπους πολλές φορές, χωρίς να παίρνουν χαμπάρι οι υπάλληλοι και οι ιθύνοντες τι συμβαίνει, αρχίζει να στήνεται ένα πανηγύρι και οι ίδιοι οι άνθρωποι να ζητάνε την κάμερα. Ο ένας γυρνάει την κάμερα πάνω και λέει: «Να δω τον Θεό ή να δω τον ήλιο που είναι σαν τον αχινίο;». Παίρνει και ο Γιώργος την κάμερα και

φεύγει μόνος του πέρα και σε έναν από τους μονολόγους τους, την ώρα που έβλεπε, έλεγε και τι αισθάνεται και μία από τις φράσεις που είπε εκείνη την ώρα, είναι ότι «είμαι ο άνθρωπος που ενόχλησε το σύμπαν», που έγινε και ο τίτλος της ταινίας. Η ταινία ξέφυγε πια από την αρχική αφετηρία της ιδρυματοποίησης και άρχισε να διαπραγματεύεται μια οριακή κατάσταση της ύπαρξης που για τον δυτικό άνθρωπο, όταν κλονιστεί το «σκέφτομαι άρα υπάρχω», κάτι τρέχει, είσαι στα όρια. Αυτό ουσιαστικά διαπραγματεύεται η ταινία, σε μια διάσταση που αφορά τον καθένα μας.

• *Όλα αυτά τα χρόνια, όλες αυτές οι δουλειές, προφανώς δίνουν και σε εσένα μηνύματα για τη ζωή, τους ανθρώπους, την κοινωνία. Οπότε στο ερώτημα τι είναι ζωή, τι είναι ελευθερία, τι είναι έρωτας, τι απαντάς;*

— Ζήσε όσο γίνεται πιο πλούσια αυτά τα πράγματα με πολλές εμπειρίες. Ας τα γευτείς όσο γίνεται χωρίς παρωπίδες. Δεν ξέρω τι σημαίνει ελευθερία. Ξέρω ότι μπορείς να δοκιμάσεις όμως πολλές διαστάσεις του πράγματος και αυτές οι διαστάσεις της ύπαρξης που μου επιτρέπει αυτή η δουλειά να γεύομαι. Γνωρίζω ανθρώπους, γεύομαι και έχω μάθει σε μεγάλο βαθμό να ακούω. Δηλαδή αν μου πάει αυτή η δουλειά είναι επειδή μιλάω με τον άλλον και δεν τον ενοχοποιώ. Μπορεί ο άλλος να μου πει το δικό του και δεν θα εισπράξει από εμένα την ενοχή. Ό,τι κι αν μου πει. Δεν έχω να διδάξω κάτι σε κανέναν, όμως μπορώ να κάνω καλή συντροφιά, αφού ο άλλος όμως έχει πάρει τις αποφάσεις του.

Ο ΣΚΗΝΟΘΕΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ ΨΥΛΛΑΚΗΣ

Ο Σταύρος Ψυλλάκης γεννήθηκε στα Χανιά το 1954. Σπούδασε μηχανολόγος ηλεκτρολόγος στο Πολυτεχνείο και σκηνοθεσία στη σχολή Χατζίκου στην Αθήνα και εν συνεχεία στο Παρίσι, ως υπότροφος του γαλλικού κράτους, όπου έκανε θεωρητικές και πρακτικές σπουδές πάνω στη σκηνοθεσία του ανθρωπολογικού ντοκιμαντέρ. Στην Ελλάδα συνέβαλε στη δημιουργία επαγγελματικού τμήματος

οπτικοακουστικών μέσων στο Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας. Από το 1987 ως σήμερα έχει εργαστεί ως διευθυντής παραγωγής και έχει σκηνοθετήσει ταινίες μικρού μήκους και πολλά ντοκιμαντέρ που έχουν προβληθεί σε διεθνή φεστιβάλ και έχουν αποσπάσει βραβεία.

Η νέα ταινία/ντοκιμαντέρ που θα γυρίσει βασίζεται στο βιβλίο *Άλλος Δρόμος δεν υπήρχε* (εκ-

δόσεις ΠΟΛΥΤΥΠΟ, σειρά ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ, 2002) που έγραψαν από κοινού ο Νίκος και η Αργυρώ Κοκοβλή και διερευνά το «θαύμα» της αντοχής των τσακισμένων υπολειμμάτων του Δημοκρατικού Στρατού, μετά τον Εμφύλιο, στη Δ. Κρήτη και την αυτοθυσία των απλών ανθρώπων που τους τροφοδοτούσαν και τους έκρυβαν τόσα χρόνια. Στο βιβλίο (αυτοβιογραφική μαρτυρία), οι συγγραφείς αναφέρονται και

σε άλλα περιστατικά που εκτείνονται χρονολογικά σε πολύ μεγαλύτερη περίοδο. Στην παραγωγή της ταινίας, μέχρι τώρα, εκτός από τους βασικούς εταίρους (το Ε.Κ.Κ και την ΕΡΤ) συμμετέχουν και οι εταιρίες AKPON studio και INDIGO VIEW (εδρεύει στα Χανιά), ενώ στο σενάριο και την έρευνα συνεργάζεται ο Ματθαίος Φραντζεσκάκης, ο οποίος είχε την αρχική ιδέα και πρότεινε το θέμα στον σκηνοθέτη.

κινηματογράφος

ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΑΝΘΙΜΟΣ: «ΚΙΝΕΤΤΑ», ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΙΑΜΠΑΣΑΚΟΣ: «Ο ΓΙΟΣ ΤΟΥ ΦΥΛΑΚΑ», ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΤΑΥΡΑΚΑΣ: «ΠΕΡΑΣΜΑ», ΣΤΡΑΤΟΣ ΣΤΑΣΙΝΟΣ: «ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΗ ΛΙΜΝΗ»

Θλιβερή αναδρομή και τα τρέχοντα

Μέσα μας το ξορκίζαμε, αλλά δεν ήταν αρκετό. Είχαμε τον δικαιολογημένο φόβο ότι και φέτος οι περισσότερες από τις ελληνικές ταινίες θα είχαν την ίδια αποκαρδιωτική τύχη με αυτές των προηγούμενων –οικ ολίγων– χρόνων. Και δυστυχώς όλα μοιάζουν μη αναστρέψιμα, χωρίς να υποστηρίζουμε ότι αυτό είναι δικαιολογημένο. Εξηγήσεις υπάρχουν, αλλά είναι άδικες. Τουλάχιστον οι κάτοικοι του λεκανοπεδίου και της Θεσσαλονίκης, οι οποίοι «τρώνε στη μάπα» τόση τηλεοπτική σαβούρα, θα μπορούσαν, κάποιοι από αυτούς, να «καταδεχτούν» κάποιες από αυτές, που ασφαλώς και διαθέτουν αξιόλογα αφηγηματικά προσόντα και ώριμη φροντίδα στην κατασκευή τους. Το αποτέλεσμα τους αδικεί και, το χειρότερο, τους αποδαρρύνει. Δεν μιλάμε για κερδοφόρα οικονομικά αποτελέσματα, αλλά για κάποιους ευπρόσωπους αριθμούς θεατών που να «επιπλέουν» σε σύγκριση με αυτές που πάτωσαν, δικαίως ή αδικώς. Τόση μιζέρια, βρε αδερφέ!

Από την ταινία του Γιώργου Λάνθιμου «Κινέττα».

Μέχρι στιγμής, με το έμπα του Μάη, εξακολουθεί να προηγείται το «Πέντε λεπτά ακόμα» του Γιάννη Ξανθόπουλου (τον θυμόμαστε από μια μικρού μήκους κωμωδία του, πριν χρόνια, στη Δράμα) με 450.000 εισιτήρια. Προσωπική επιτυχία του συμπαθέστατου τη-

λεοπτικού ηθοποιού Βασίλη Χαραλαμπίδου. Σε σχετική απόσταση η μεταφορά στη μεγάλη οθόνη της θεατρικής επιτυχίας του Θοδωρή Αθερίδη (Καρύδη - Λουδάρος - Βολιώτη). Αν δεν σε μάθουν απ' το «γυαλί» δεν έχει εισιτήρια...! Όχι κανόνας, νόμος. Επιβίωσε επίσης το άτεχνο «Straight story», σε

συν-σκηνοθεσία Βλαδίμηρου Κυριακίδη και Έφης Μουρίκη. Μάλλον τα πολλά βραβεία που συγκέντρωσε το «Eduart» της Αγγελικής Αντωνίου στο Φεστιβάλ της Θεσσαλονίκης και οι μεγάλες προσδοκίες στάθηκαν τα βαρίδια που κράτησαν την ταινία στο βυθό. Η καλύτερη (ως ολοκληρωμένο αποτέλεσμα) φετινή ταινία, αυτή της Κατερίνας Ευαγγελάκου «Ώρες κοινής ησυχίας», δεν βρήκε από το κοινό την ανταπόκριση που της άξιζε. Αλλά και το νεανικό κοινό, «γερασμένο» και οκνηρό, μπουχτισμένο από τα κινηματογραφικά, βιομηχανικά απόβλητα του τύπου «X-Men» και τα παρόμοια, χαμπάρι δεν πήρε την πιο δροσερή και φρέσκια φετινή κινηματογραφική «γραφή» που ήταν το «Ροζ» του Αλέξανδρου Βούλγαρη. Αλλά και οι τόσο ενδιαφέρουσες «Παρέες» του Σωτήρη Γκορίτσα, ενός από τους πιο αξιόλογους και δόκιμους σκηνοθέτες του κινηματογράφου μας, δεν βρήκαν ανταπόκριση. Η «Ψυχή στο στόμα» του Γιάννη Οικονομίδη, σαφώς –και αδικαιολόγητα– υπερτιμημένη από μερίδα της κριτικής, επέμεινε, και εξακολουθεί να δίνει τη «μάχη» της. Έχει και ο «σκανδαλισμός» τα οφέλη του, όμως η αναμενόμενη έκρηξη δεν έγινε. Δεν είναι περίεργο, αλλά κάποτε η κοινωνία δείχνει τις αντιστάσεις της.

Έτσι, σ' αυτή την παγιωμένη επικοινωνιακή ασυνενοησία μεταξύ κοινού και δημιουργών, χάθηκαν άδικα αξιόλογες προσπάθειες, όπως αυτή της Δώρας Μασκλαβάνου «Κι αν φύγω... θα ξανάρθω», με έξοχες ερμηνείες από τη Μαρία Κεχαγιόγλου και τον Γιάννη Στάνκογλου. Αλλά και το ενδιαφέρον ντοκιμαντέρ του Σπύρου Ταραβήρα «Buzz» δεν γλύτωσε από την «κατάρρα» των φεστι-

βαλικών βραβείων. Η σοβαρή εικόνα που είχαμε για το αξιόλογο πνευματικό άνθρωπο και συγγραφέα Διονύση Χαριτόπουλο δοκιμάστηκε από αυτή την ιλλουστρασιόν ταινία του... «Ιλλουστρασιόν». Υποτίθεται ότι ήταν η «βίβλος» σαρκασμού των κακώς εχόντων της κοινωνίας μας. Αμ δε... Καλύτερη η κινηματογράφηση του «Uranys» του Κώστα Καπάκα από το «Peremint», αλλά κάπου «ενόχλησε» αυτή η ολοφάνερη επανάληψη. Πέρασε (η λειτουργία του «στόμα με στόμα» άλλοτε καίει κι άλλοτε σώζει ταινίες) στο κοινό που είχε συντρέξει την πρώτη του ταινία. Υπήρξαν κι άλλες άδοξες καταβυθίσεις, όπως η άνετη δουλειά του Σάββα Καρύδα «Στα όρια» ή το «Πεθαίνοντας στην Αθήνα» του «έφηβου» Νίκου Παναγιωτόπουλου. (Και μόνο για τη φωτογραφία του Άρη Σταύρου, θ' άξιζε να γίνονται ουρές έξω από τις αίθουσες). Φαίνεται πως ανάμεσα στον Αρναούτογλου και τον Ψινάκη, μόνο ο πονηρός λαϊκισμός του Λαζόπουλου χωράει. Βλέπεις, οι κινηματογραφιστές μας (προς τιμήν τους) δεν χαϊδεύουν τ' αφτιά των... «νέων παιδιών». Αυτή η πατροκτόνος τηλεόραση τα ισοπέδωσε όλα.

* * *

Τούτο τον πρόσφατο καιρό τρεις ακόμα ταινίες ελληνικές δοκίμασαν την τύχη τους, η οποία τελικά αποδείχτηκε η ίδια με αυτή των προηγούμενων. Μπουχτισμένο το κοινό από... Λεωνίδες και Ίβο Τζίμες (η αλήθεια να λέγεται, είχαμε αρκετές καλές ξένες ταινίες φέτος), πού να περισέψει διάθεση π.χ. για το (εκτός τόπου και χρόνου) παραμυθόδραμα του Στράτου Στασινού «Πέρα από τη λίμνη». Φιλότιμη η προσπάθεια, αλλά έμεινε προσπάθεια με καλές στιγμές. Η διαπραγματεύση του υπερφυσικού θέλει λεφτά και άλλου μεγέθους στήριξη τεχνική και παραγωγής, το ρεαλιστικό πάλι θέλει την αδρότητα και την πειστικότητα που εννοεί η λέξη ρεαλιστικό, κάτι που μέχρι τώρα δεν έχει αποδειχτεί ότι το διαθέτει ο συγκεκριμένος σκηνοθέτης. Γι' αυτό και το πέρασμα από τη μια κατάσταση στην άλλη βάλτωσε. Μένει η ενδιαφέρουσα φιγούρα της Άννας Ντιμιτρίεβα. Είναι από τα καλά που μας προκύπτουν από τους «οικονομικούς μετανάστες».

Προπέρσιν η «Κινέττα» του Γιώργου

Δημήτρη Κουτσιαμπασάκου: «Ο γιος του φύλακα».

Λάνθιμου, βρήκε επιτέλους διανομή. Κανένας μας δεν περίμενε μπουμ εμπορικής υποδοχής, ήταν όμως μία –η μοναδική ευκαιρία– να δουν οι λίγοι, που, με επιλογή και εν γνώσει τους, θα έβλεπαν μια δεξιοτεχνική (και απροσδόκητη) άσκηση κινηματογράφου, όπου το αφήγημα υπηρετούσε τον τρόπο της αφήγησης: αυτό που συχνά απροσδιόριστα ονομάζουμε κινηματογραφική σκηνοθεσία. Όχι απλά κινούμενες εικόνες, ευειδείς πρωταγωνίστριες και θεατρικοί διάλογοι. Η «Κινέττα» ήταν μια άκρως ενδιαφέρουσα πρόταση χειρισμών του χώρου, της κίνησης, των σωμάτων, των ήχων, των κενών ανάμεσα στο γίνεται κάτι και εξυπακούεται το κάτι που δεν γίνεται. Αναπνοές, νεύματα, αμήχανα βλέμματα, ψυχρά από την κόπωση της χρήσης δωμάτια, ύπαιθρο που δεν σημαίνει ύπαιθρο και αργές επαναλήψεις σαν δείχτες ρολογιών.

Ο Δημήτρης Κουτσιαμπασάκος μάς είχε πείσει με τις μικρού μήκους ταινίες του, από την προηγούμενη δεκαετία, στη Δράμα, ότι είναι ταλαντούχος σκηνοθέτης. Ετούτη η πρεμιέρα του, στην περιοχή των ταινιών μεγάλου μήκους, έδειξε τις αρετές και το ταλέντο του, και πιο πολύ τη γνώση του. Έδωσε σεκάνς άψογες, ανέδειξε χώρους με τη συναισθηματική ευαισθησία που του βγάζουν τα εράσματα τοπία χώρων καταγωγής (νοτιοδυτική ορεινή Πίνδος, Αχελώος), αλλά... Το πάντρεμα εκείνων των χώρων, εκείνων των «σταματημένων» κοινωνιών, με το ζευγάρι που «μύριζε» φρεντουτσίνο Αθήνας δεν έγινε. Είμαστε βέβαιοι ότι ο σκηνο-

θέτης έχει την εκδοχή του, δεν ήταν όμως αυτό που εισπράξαμε εμείς. Σίγουρα το... αστραπιαίο πέρασμα της ταινίας από τη διανομή την αδίκησε. Σίγουρα αυτού του είδους οι (άρτιες) ταινίες έχουν, δυνάμει, το δικό τους κοινό, μόνο που οι δίαυλοι επικοινωνίας έχουν μπουκώσει από τα –το ξαναλέμε– τηλεοπτικά λύματα.

Πιο πρόσφατη και η έξοδος (παρά λίγο να γράψουμε του Μεσολογγίου) της ταινίας του παλαίμαχου Δημήτρη Σταύρακα «Το πέρασμα». Ξεκίνησε με φιλόδοξες προοπτικές πριν αρκετά χρόνια, αλλά εμπόδια, κακοτυχίες και αναβολές άφησαν τα αποτυπώματά τους στην ταινία. Συμβατική αλλά συμπαθής, αυτή η –πολυχρησιμοποιημένη πλέον– ιστορία με τους λαθρομετανάστες δεν έφερε τίποτα καινούριο (και κάτι τέτοιο δεν ήταν οι σκηνές στο Μπαγκλαντές), εκτός από τον ερωτικό δεσμό του Τζαχίντ και της Γιασμίν και το θάνατο της τελευταίας από την τλαιπωρία του λαθραίου ταξιδιού. Η ηθική ευαισθησία που έδωσε ο έμπειρος Σταύρακας δεν άρκεσε να κορυφώσει την ταινία. Τέλος καλό κι όλα καλά.

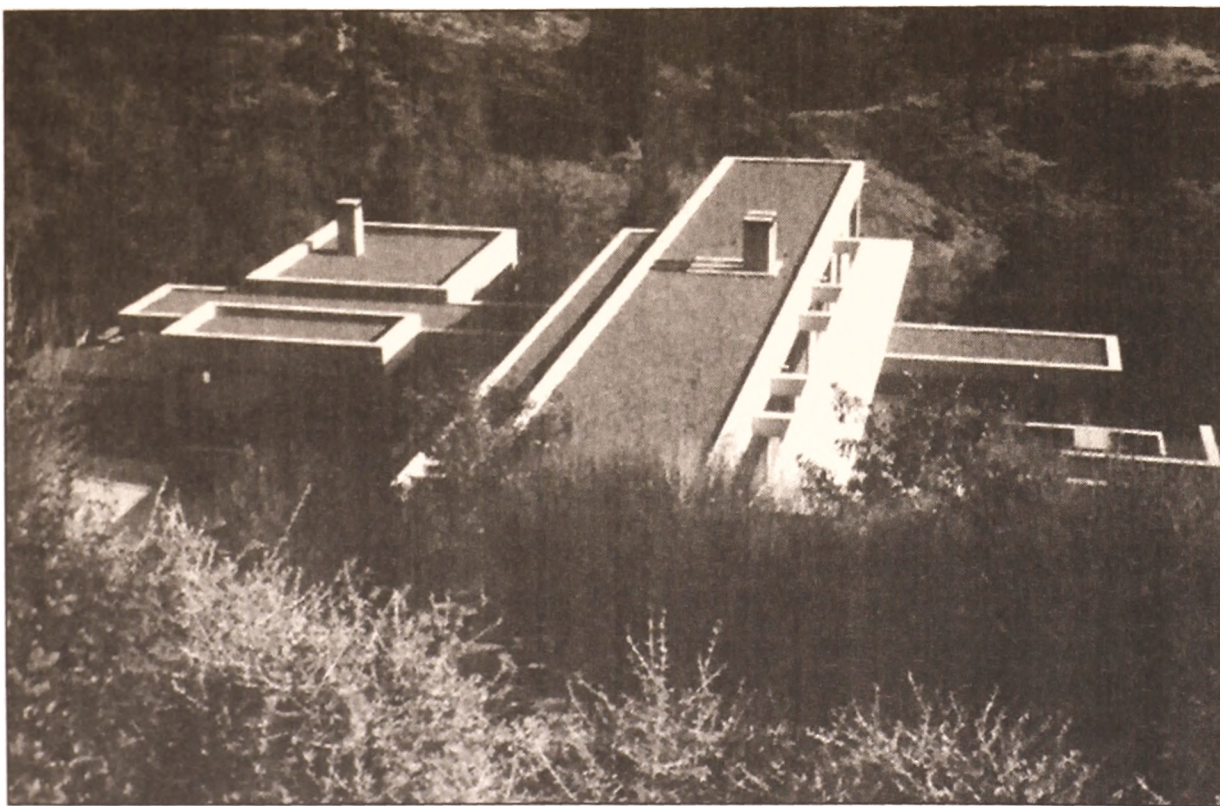
Σε μια εβδομάδα από σήμερα, με διοργανώτρια την Εταιρεία Ελλήνων Σκηνοθετών, πραγματοποιείται διήμερο Συνέδριο προκειμένου να συζητηθούν όλα τα θέματα που αφορούν αυτή την τροχοπέδη που τλαιπωρεί την εγχώρια Έβδομη Τέχνη. Όλες μας οι ευχές να πάνε όλα καλά. Άσχετο αν αυτό ακούγεται πολύ εξωπραγματικό. Θα είμαστε εκεί.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

αρχι
ΤΕΚΤΟ
ΝΙΚΗ

Ο Παντελής Νικολακόπουλος συζητά με τον Alvaro Siza

Ο αρχιτέκτονας Παντελής Νικολακόπουλος, γεννημένος το 1954 και σπουδασμένος στην Αμερική, δεν είναι από εκείνους που επιζητούν την προβολή με δημοσιεύσεις και συνεντεύξεις. Ακόμα κι όταν «έγινε εξώφυλλο» σε βιβλίο για σύγχρονη αρχιτεκτονική στην Ελλάδα (Αρχιτεκτονικά θέματα 2005), τίποτα δεν έδειξε πως άλλαξε. Οπότε η διάλεξη που έδωσε για τη δουλειά του στο πολιτιστικό κέντρο Δήμου Αθηναίων στις 19 Απριλίου, οργανωμένη από το ΕΙΑ, είχε τη σημασία της.

Ο Νικολακόπουλος επέλεξε να δώσει εξαιρετικά συνοπτικά μερικές συνιστώσες της σκέψης του, για τρεις κατηγορίες στην τοπολογική σχέση αρχιτεκτονικής τοπίου, κι αμέσως μετά προχώρησε στην παρουσίαση περιορισμένου αριθμού από έργα του, χτισμένα ή συμμετοχές σε διαγωνισμούς ή εκθέσεις. Καθώς προχωρούσε στην παρου-

σίασή του, άρχισαν όχι μόνο να διαφαίνονται αλλά και να τονίζονται με ιδιαίτερη έμφαση, όλα εκείνα τα στοιχεία που τον χαρακτηρίζουν, που είναι η «στάμπα» του και έχουν συμβάλει στο να είναι αυτό που είναι και να έχει να δείξει έναν αριθμό από έργα με ασυνήθιστα μεγάλη χρονική διάρκεια ανάμεσα στη σχεδίαση και την ολοκλήρωση μιας οικοδομής.

Δεν αρκεί το ότι είναι λεπτολόγος, που με τυραννική σχολαστικότητα μελετά την παραμικρή λεπτομέρεια και επιβλέπει την εκτέλεσή της μέχρι το τέλος. Πέρα από αυτό, φροντίζει την τελειότητα ακόμα και εκείνων των σημείων που δεν θα φαίνονται στο τέλος, που θα καλυφθούν από άλλες κατασκευές ή υλικά. Λες και το κτίριο είναι εντελώς διαφανές, οπότε το μάτι μπορεί να διεισδύσει παντού, εξετάζοντας όλα του τα κρυφά συστατικά ένα προς ένα. Αυτή η «διαφάνεια» καθιστά το αρχιτεκτόνημα όχι μόνο διαφανές αλλά και σε μεγάλο βαθμό άυλο: λες και το χτίσμα δεν «πατάει» πουθενά αλλά αιωρείται στο κενό, κρατημένο έτσι από κάποια μαγική δύναμη.

Ακόμα κι αν υπήρχαν ακροατές που δεν έπιασαν αυτό το υπονοούμενο, ο ίδιος δεν παρέλειψε να δείξει επίτηδες μια τομή (οι τομές κτιρίων είναι, όπως ξέρουμε, τα πιο «αφηρημένα» σχέδια, άρα τα πιο συγγενικά σε μια αποστασιοποιημένη κατάσταση της αρχιτεκτονικής) που είχε σχεδιάσει σε μια πρότασή του (Μπιενάλε Βενετίας 1991), όπου το «κτίσμα» δεν πατάει στο έδαφος, απλά κολυμπάει στον αέρα.

Αλλά κάτι τέτοιο δεν μπορεί να μην έχει κι άλλες συνέπειες. Μια άυλη αρχιτεκτονική, επίτηδες αφαιρετική (γιατί αλλιώς πώς θα μπορούσε να κατανικήσει την βαρύτητα), διαθέτει μια δομή εξίσου «απόμακρη», εγκεφαλική. Το κτίσμα απαλλάσσεται από τα «δεσμά» του, που το καθιστούν συμπαγές, αδιαφανές, άκαμπτο, υποχείριο λειτουργικών εξαναγκασμών και (το χει-

ρότερο) των τυχόν επιλογών του «πελάτη». Το κτίσμα αφήνει πίσω του όλες αυτές τις δεσμεύσεις που συνιστούν την υλικότητά του, και απελευθερώνεται, ανεβαίνοντας (να, μεταφορικά, μια έκφραση του αβαρούς) στη σφαίρα του ιδεογράμματος. Το αρχιτεκτόνημα γίνεται έτσι μια «ιδέα», μια ιδέα αρχιτεκτονικής, ένα πρότυπο, δηλαδή ένα μοντέλο που φτιάχνεται μόνο και μόνο για να εξυπηρετήσει μια σειρά από αυστηρά «αρχιτεκτονημένους»

κανόνες, αποκλείοντας οποιαδήποτε άλλη επιρροή ή συμβολή.

Στην πραγματικότητα, γινόμαστε μάρτυρες μιας αρχιτεκτονικής που έχει φτάσει στο στάδιο του «ιδεογράμματος». Έχει σημασία αυτή η παρατήρηση, γιατί η συνηθισμένη διαδικασία είναι αντίστροφη: να κινηθεί κανείς από ένα ιδεόγραμμα (ας πούμε, ένα αρχικό σκίτσο) προς κάτι που συνεχώς μετασχηματίζεται, σε κάτι όλο και πιο πολύπλοκο, ώστε στο τέλος χρειάζεται αρκετή προσπάθεια για να πιάσει κανείς εκείνη την αρχική «ιδέα». Ο Νικολακόπουλος δουλεύει ανάποδα: για αυτόν πρωτεύουσα σημασία έχει όχι απλά η διατήρηση του «ιδεογράμματος» αλλά η αταλάντευτα πρωταγωνιστική θέση του στο έργο. Όλα τα υπόλοιπα έρχονται να προστεθούν επικουρικά. Έτσι τα υλικά, τα τελειώματα των επιφανειών, τα χρώματα, η σήμανση των χώρων ανάλογα με τη χρήση τους, είναι «συνέπειες» και όχι «γενεσιουργές» συνθήκες.

Με αυτό τον τρόπο, ο αρχιτέκτονας μετασχηματίζεται σε μοναδικό εξουσιαστή του έργου που παράγει, ξεκομμένος από οποιαδήποτε άλλη υποχρέωση ή συνθήκη. Με αυτό δεν βρισκόμαστε πολύ μακριά από τις ρομαντικές θέσεις του 19ου αιώνα, που συνοψίζονται στη φράση «η τέχνη για την τέχνη», με όλα τα συμφραζόμενά της. Ο Νικολακόπουλος επανέρχεται σε αυτή τη θέση, πρόθυμος να υποστεί τις συνέπειές της, όχι αναγκαστικά παρακι-

νημένος από νοσταλγία για ένα «καλύτερο» παρελθόν, αλλά ούτε και τελείως ξεκομμένος από τέτοιες προθέσεις. Η ευλαβική του υπόκλιση προς τη μεριά του Άρη Κωνσταντινίδη, σε ένα σπίτι του στην Τήνο που μόλις τέλειωσε, δείχνει μια ορισμένη στάση, όμως η (κρυφή) του αναφορά στον Κορμπυζιέ σε ένα εξίσου πρόσφατο σπίτι του στο Ψυχικό δείχνει μια άλλη, μάλλον επικρατέστερη τάση.

Την ώρα που δινόταν η διάλεξη του Νικολακόπουλου συνεχιζόταν στο Μουσείο Μπενάκη η έκθεση του διάσημου πορτογάλου αρχιτέκτονα Alvaro Siza, πάλι με πρωτοβουλία του ΕΙΑ. Πολυτιμημένος, πολυβραβευμένος, διεθνώς αναγνωρισμένος, με τρεις εκθέσεις τώρα να «τρέχουν» ταυτόχρονα σε διάφορες χώρες, «φιλοσοφημένος» και «σεμνός», μετρημένος στις εκφράσεις του και ανεπιτήδευτος, ο Siza θα εξέθετε στην Αθήνα ορισμένα έργα του, για τα οποία μίλησε στη σχετική διάλεξη που είχε δώσει τρεις βδομάδες πριν (27.3.) σε μια κατάμεστη αίθουσα. Ιδιότυπη περίπτωση κι αυτός: αρνείται το status του διεθνούς σταρ και απορρίπτει τα τερτίπια των σημερινών διασημοτήτων της αρχιτεκτονικής, αλλά είναι φανερό πως χωρίς τη φήμη του δεν θα μπορούσε να επιβάλει τις απόψεις του στους (τόσο συχνά) δύσπιστους εργοδότες του, που ώρες ώρες τον απελπίζουν. Υποστηρίζει πως σχεδιάζει μια «μεσογειακή» (κατάλευκη) αρχι-

τεκτονική που σέβεται τα μοντέρνα εκφραστικά μέσα αλλά την ίδια στιγμή τα «παραποιεί» σκόπιμα, για να ταιριάξουν σε κάτι που έχει μάθει να κάνει στην εντέλεια εδώ κι αρκετές δεκαετίες. Πετάει διάφορα μπερδεμένα σκίτσα, με μια τρεμουλιαστή γραμμή, που δοκιμάζει ξανά και ξανά να χαράξει ένα ασαφές ίχνος, και μετά, μαγικά, αποκαλύπτει τον απόλυτα γεωμετρικό όγκο του τελειωμένου κτιρίου σαν φυσική συ-

νέπεια όλων των προηγούμενων κινήσεων. Πάνω απ' όλα: είναι μοναδικός, δεν αντιγράφεται.

Στη συζήτηση που κάνει ο Siza, καθώς δείχνει μέρος της πρόσφατης δουλειάς του, διακρίνεται ένας πεζός λόγος, χωρίς ιδιαίτερες εξάρσεις, χωρίς «ηρωικές» κορώνες, που μαρτυρεί βαθιά γνώση αυτού του κόσμου και των δυνάμεων που κρύβονται πίσω από τις συμπεριφορές της καθημερινότητας. Σε μερικές μάλιστα περιπτώσεις αναφέρεται στο πώς έπεισε πηγαίνοντας ενάντια σε καθιερωμένες απόψεις ή προκαταλήψεις, αποδεικνύοντας πως υπάρχουν περισσότεροι από ένας τρόποι να φτάσει κανείς στο ποθητό αποτέλεσμα. Με άλλα λόγια, εφαρμόζοντας μια τακτική αντι-δογματική, κατά βάθος πραγματιστική και αντι-εξουσιαστική.

Σε αυτή του την επιλογή στέκει στον αντίποδα του Νικολακόπουλου. Δεν έχει νόημα να πει κανείς ποιος έχει «δίκιο» και ποιος όχι, γιατί η στάση του καθενός στη ζωή πρέπει πάντα να είναι απόλυτα σεβαστή. Ούτε βέβαια να πει ότι η αναγνώριση είναι απόλυτο κριτήριο αξίας: αν ο Νικολακόπουλος φανερά αδιαφορεί για την προβολή του, και μένει «άσημος», από την άλλη ο Siza δύσκολα θα μας πείσει πως όλα αυτά έγιναν ερήμην του, χωρίς τη συμβολή του, κι ότι η διασημότητα του στάλθηκε ταχυδρομικά. Βίοι παράλληλοι λοιπόν; Ίσως.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Λευτέρης Ρόρρος

Σαράντα χρόνια εκκρεμούσε η παρουσίαση του έργου του ζωγράφου Λευτέρη Ρόρρου, μετά τον πρόωρο θάνατό του τον Ιούλη του 1967, σε ηλικία 28 χρονών. Πριν τέσσερα περίπου χρόνια συγκροτήθηκε ομάδα φίλων του, με επικεφαλής τον δάσκαλό του Γιάννη Μόραλη και την επωνυμία «Φίλοι του Λευτέρη Ρόρρου», που απέβλεπε στην πραγματοποίηση αναδρομικής έκθεσης και έκδοση βιβλίου με το έργο του. Στο κείμενο της ομάδας εκφράζεται «η επιθυμία να καλυφθεί το κενό τόσων χρόνων με την αναγνώριση και την παρουσίαση του έργου και της προσωπικότητας, του τόσο ξεχωριστού ανθρώπου και καλλιτέχνη [...] που υποσχόταν με το ταλέντο του μια σημαντική συμβολή στον κόσμο της τέχνης και του πολιτισμού».

«Νυχτερινό» (1965). Ο τεχνοκριτικός Γ. Πετρήs γράφει στην *Επιθεώρηση Τέχνης* (Απρίλης-Μάης 1965) για την ομαδική έκθεση νέων στο Κ.Τ.Ε. (Κέντρο Τεχνολογικών Εφαρμογών): «Αρχίζουμε με το έξοχο ζωγραφικό έργο, το νυχτερινό του Λευτέρη Ρόρρου, γιατί είναι από τις πιο ζεστές, μα και τις πιο επιβλητικές παρουσίες στην έκθεση».

Η επιδίωξη αυτή υλοποιήθηκε με την αναδρομική έκθεση που παρουσιάζεται από τις 12 Απριλίου ως τις 6 Μαΐου στο Μουσείο Μπενάκη, στο κτίριο της οδού Πειραιώς (Πειραιώς 138 και Ανδρονίκου). Η σύντροφός του Λέλα Σταματίου έκανε την εικαστική επιμέλεια και το σχεδιασμό της έκθεσης και του βιβλίου, που τυπώθηκε στο τυπογραφείο του Γιάννη Καρτέρη.

Στην έκθεση και στο βιβλίο παρουσιάζεται το έργο του ζωγράφου, που «από πολύ νέος, σπουδαστής ακόμα, έδωσε δείγματα του εξαιρετικού του ταλέντου με την ποιότητα της εργασίας του», όπως γράφει ο Γ. Μόραλης. Μέσα από τα σχέδια, τις φωτογραφίες και τα κείμενα, φωτίζεται η προσωπικότητά του, που ήταν ξεχωριστή, όχι μόνο για το ταλέντο του, αλλά και για «τον πλούσιο εσωτερικό του κόσμο».

Γενιά του 15%, δέθηκε με τους φίλους σε κοινούς αγώνες και οράματα. Αγάπησε και αγαπήθηκε πολύ. Όπως θυμούνται οι φίλοι του, τότε συζητούσαν για όλα τους τα προβλήματα, πότε στα σκαλιά της Σχολής, πότε στην ταβέρνα του Πουλάκη στην Πλάκα ή στην Ύδρα, στο εργαστήριο ή στο καφενείο του Μουσείου.

Η σημερινή έκθεση είναι η πρώτη αναδρομική, με το σύνολο σχεδόν της δουλειάς του, μετά από 40 χρόνια και τρίτη, μετά την έκθεση της Αθήνας στην γκαλερί «Άστορ» το 1969, που στη συνέχεια μεταφέρθηκε στη Θεσσαλονίκη στην γκαλερί «Αίθουσα Τέχνης». Η έκθεση είναι αναδρομική, αλλά έργα που δε χωρούσαν και που θα ήταν καλό κάποτε να εκτεθούν έμειναν εκτός. Παρόλα αυτά η επιλογή και η έκθεση των έργων μέσα

«Στρατιώτης» (1967).

Ο φίλος του Χρόνης Μπότσογλου γράφει στο βιβλίο *Λευτέρης Ρόρρος, Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2007*:

«...Όμως ο Ρόρρος ήταν πιο μπροστά από όλους μας. Το ζευγάρι με το νεοσύλλεκτο φαντάρο και την κοπέλα που κάθονται πάνω σε κασόνα από μπύρες, στην οποία είναι γραμμένο **ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ Α.Ε.Κ. ΦΙΞ**, έβαζε με τρόπο καθαρό και καίριο το ζήτημα του ρεαλισμού που δυο χρόνια μετά εκφράστηκε από τους Έλληνες ρεαλιστές και πολλούς άλλους συναδέλφους [...] Είναι μια ζωγραφιά πλήρης, τόσο στα νοηματικά επίπεδα που μας αποκαλύπτει, στη χρήση του υλικού, στη διαδικασία, αλλά κυρίως στο βίωμα που μεταφέρει.»

στο χώρο, δίνει μια αντιπροσωπευτική εικόνα του έργου του ζωγράφου.

Ο Λ. Ρόρρος ζωγράφιζε από τα μαθητικά του χρόνια. Γεννημένος στην Αθήνα, με βορειοελλαδίτικη και μικρασιατική καταγωγή, σπούδασε ζωγραφική στην Σχολή Καλών Τεχνών στο εργαστήριο του Γιάννη Μόραλη και παρακολούθησε παράλληλα το φροντιστήριο ψηφιδωτού της Σχολής. Γνωρίζει τη λαϊκή τέχνη στη διάρκεια σπουδαστικών αποστολών για τη μελέτη και αντι-

γραφή έργων λαϊκής τέχνης στη Εύβοια, Ήπειρο και Μυτιλήνη. Συμμετέχει σε όλες τις ομαδικές εκθέσεις της εποχής του. Εικονογραφεί διηγήματα στα περιοδικά *Πανσπουδαστική*, *Επιθεώρηση Τέχνης* και *Ταχυδρόμος*. Ταξιδεύει τρεις φορές στην Ευρώπη, όπου επισκέπτεται μουσεία και έρχεται σε επαφή με τα εικαστικά κινήματα. Δραστήριος, με καλλιτεχνική αλλά και κοινωνική και πολιτική ευαισθησία, έζησε έντονα την εποχή του, την ταραγμένη εποχή της αποστασίας και της χούντας του 1967, στο στρατό, στην Αθήνα και στην Κύμη, όπου έζησε με τη σύντροφό του και ζωγράφισε τους τελευταίους μήνες της ζωής του, που ήταν και οι πιο δημιουργικοί.

«Ευαίσθητος στα νέα ρεύματα της ζωγραφικής, υπακούοντας όμως, σ' ένα δικό του εσωτερικό νόμο, έπαιρνε ό,τι του χρειαζόταν για να πλουτίσει τα ζωγραφικά του μέσα και να εκφράσει πιο άμεσα το γεμάτο ποίηση όραμά του», γράφει ο δάσκαλός του Γιάννης Μόραλης.

Παρόλη την έκθεση του 1969 στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη, το έργο του δεν ήταν γνωστό. Τώρα με την αναδρομική, αγκαλιάστηκε από τον κόσμο, από τη μια για την ποιότητά του κι από την άλλη επειδή κλείνει μέσα του την εποχή του. Θύμισε σε όλους τα νιάτα μας, τους άδικα και πρόωρα χαμένους νεκρούς μας, ξύπνησε το αίσθημα που λείπει, την ποίηση και το λυρισμό, την αγάπη για τον άνθρωπο. Συγκινεί και σήμερα μετά από 40 χρόνια, αποκτώντας μian αξία διαχρονική, γνώρισμα της πραγματικής τέχνης. Ίσως συγκινεί πιο πολύ από τότε, γιατί όπως γράφει η Λ. Σταματίου, νιώσαμε «αυτόν τον κόσμο που κουβαλούσε μέσα του και γύρω του, γεμάτο ευαισθησία, συναισθήματα, ανθρωπιά», που τόσο λείπουν σήμερα.

Η αναδρομική έκθεση του Λευτέρη Ρόρρου πέτυχε να παρουσιάσει το ταλέντο, την προσωπικότητα και την εποχή του. Ήταν μια «υποχρέωση ζωής και υπόσχεση αγάπης» και μνήμης, όχι μόνο της συντρόφου του Λέλας Σταματίου, που ήταν η ψυχή όλης της παρουσίας, αλλά και της γενιάς του, που οι αξίες της είναι σαν την αγριάδα: όπου και να τις σπείρεις φυτρώνουν.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΤΑΣΚΟΥ

**ΤΕΟΦΙΛ ΓΚΩΤΙΕ,
Η ΕΡΩΤΕΥΜΕΝΗ ΝΕΚΡΗ -
ΑΜΦΙ-ΘΕΑΤΡΟ**

Νέα Είσοδος

Μια νουβέλα, γραμμένη το 1836, που αποτελεί μια από τις σημαντικές στιγμές του ρομαντισμού, την «Ερωτευμένη Νεκρή» του Τεοφίλ Γκωτιέ, επέλεξε, δραματοποίησε και σκηνοθέτησε η Κατερίνα Ευαγγελάτου στο Αμφι-Θέατρο. Η νεαρή Ευαγγελάτου, κόρη του γνωστού σκηνοθέτη και της αείμνηστης Λήδας Τασοπούλου, δεν είναι ακόμα μια αυτοσχέδια περίπτωση σκηνοθέτη αλλά κάνει το ξεκίνημα της πατώντας σε γερές βάσεις.

Αποφοίτησε με άριστα από τη Δραματική Σχολή του Εθνικού Θεάτρου και συνέχισε με σπουδές σκηνοθεσίας στο Λονδίνο και στη Ρωσική Ακαδημία Θεατρικής Τέχνης της Μόσχας. Έκανε τα πρώτα της βήματα συμμετέχοντας σε παραστάσεις του Αμφι-Θεάτρου και της Πειραματικής Σκηνής του Εθνικού Θεάτρου, όπου το χειμώνα που μας πέρασε παρουσίασε και την πρώτη της σκηνοθεσία («*Ου λήψει το όνομα Κυρίου του Θεού σου επί ματαίω*») συμμετέχοντας στο εγχείρημα δραματοποίησης των Δέκα Εντολών. Η *ερωτευμένη νεκρή*, η σκοτεινή νουβέλα του Τεοφίλ Γκωτιέ, είναι ουσιαστικά η πρώτη της

αυτόνομη σκηνοθεσία, με την οποία εγκαινιάζει ταυτόχρονα και μια νέα σκηνή στο ιστορικό και πάντοτε σημαντικό Αμφι-Θέατρο: την «Είσοδο Κινδύνου».

Ο Τεοφίλ Γκωτιέ (1811–1872), εισηγητής της θεωρίας «η τέχνη για την τέχνη», υπήρξε ποιητής, δραματουργός, μυθιστοριογράφος, δημοσιογράφος καθώς και κριτικός θεάτρου και εικαστικών τεχνών. Διαδραμάτισε έναν σημαντικό ρόλο σε μια ταραγμένη πολιτικά και κοινωνικά εποχή για την Γαλλία, ενώ το έργο του, που αποτελεί σημείο αναφοράς για πολλά ρεύματα όπως ο Παρνασσισμός, ο Ρομαντισμός και ο Συμβολισμός, είναι δύσκολο να κατηγοριοποιηθεί.

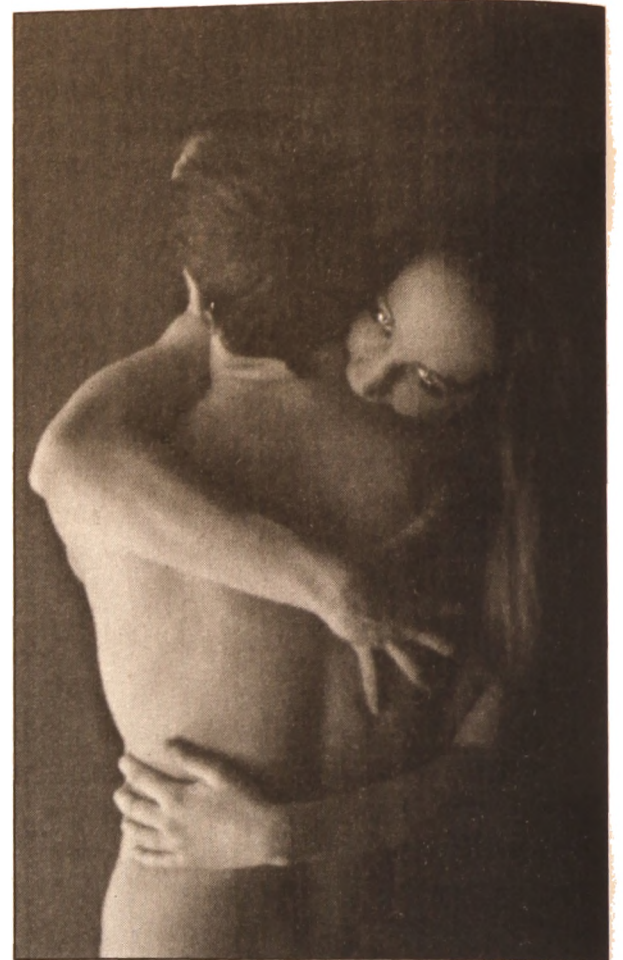
Το φανταστικό και το πραγματικό, ο θάνατος και η ζωή, η αλήθεια και η πλάνη, απασχόλησαν έντονα τον συγγραφέα σε μια απόπειρα ανίχνευσης των ορίων. Για μια δεκαετία περίπου (1831–1841) γράφει φανταστικά διηγήματα, με κόσμους ονειρικούς και ταυτόχρονα απλούς, γεμάτα αυταπάτες και μύθους, μυστήρια και ερωτικά πάθη, οιωνούς και ά-κοσμες δυνάμεις. Δύο κόσμοι που ισορροπούν, που ο ένας τρέφει τον άλλο και που κανείς δεν βγαίνει νικητής.

Η *Ερωτευμένη νεκρή* είναι η ιστορία του νεαρού ιερωμένου Ρομυάλντ. Την ημέρα της χειροτόνησής του, το βλέμ-

μα του πέφτει πάνω σε μια νεαρή γυναίκα, την Κλαριμόντ, που τον ικετεύει βουβά να την ακολουθήσει. Η βρικόλακας Κλαριμόντ τον παρασύρει σε μια διπλή, παραληρηματική ζωή: το πρωί ο Ρομυάλντ είναι ένας παπάς ενώ το βράδυ ζει μια έκλυτη, παθιασμένη, άφθονη ζωή. Ο Ρομυάλντ θα αφήσει να εξορκίσουν το σώμα της, να γίνει η ερωμένη του σκόνη, προκειμένου αυτός να αφοσιωθεί στα θρησκευτικά του καθήκοντα και στην ανάμνησή της.

Για τη δραματοποίηση του γοητευτικού αυτού κειμένου, η Ευαγγελάτου έκανε χρήση της εξαιρετικής μετάφρασης της Έφης Γιαννοπούλου (*Άρια Μαρκέλλα και άλλα φανταστικά διηγήματα*, εκδ. Άγρα, 2001). Η Έφη Γιαννοπούλου μας έχει άλλωστε συνηθίσει σε μεταφράσεις δουλεμένες με σχολαστική επιμέλεια στους ρυθμούς, τους ήχους και την αίσθηση. Η σκηνοθέτις διατήρησε την κυριαρχία του λόγου και τον προώθησε με τον αφηγητή-ιερέα Ρομυάλντ που ερμήνευσε ο Νικόλας Παπαγιάννης. Διαλογικά μέρη εντάχθηκαν στην παράσταση, αρκετά φειδωλά όμως, έτσι ώστε δεν στάθηκαν ικανά να περιορίσουν την αφηγηματικότητα και να ενισχύσουν τη δράση. Η δημιουργία όμως, μιας απειλητικής, απόκρυφης ατμόσφαιρας, η ορθή χρήση του λόγου, οι καθαρές ερμηνείες των ηθοποιών και η προσεγμένη κίνηση τους που γέμισε τον χώρο δημιούργησαν τις συνθήκες για ένα προκλητικό ταξίδι των θεατών στον κόσμο της αυταπάτης και του ονείρου, σε ένα γοητευτικό και συγκινητικό παραμύθι για μεγάλους. Η πάλη αντίθετων δυνάμεων, η αγωνία της ανθρώπινης ύπαρξης, τα ερωτηματικά για τα μεγάλα πάθη, τη μεταθανάτια ζωή, την ομορφιά και την ασχήμια, το υπαρκτό και το υποσυνείδητο ελευθερώνονται μέσα από την ειλικρινή και καθαρή προσέγγιση του κειμένου.

Στη δημιουργία της ονειρικής, εφιαλτικής και ταυτόχρονα ασκητικής και κατανυκτικής ατμόσφαιρας που αναδύονται από το ίδιο το κείμενο συνέπραξε καθοριστικά η προτρεπτική σκηνογραφική άποψη του Κωνσταντίνου Ζαμάνη, που έντυσε το χώρο με κοστούμεια υποβάλλοντας την αίσθηση μιας αόριστης, ακαθόριστης παρου-

σίας της μνήμης, του αγνώστου και της απειλής. Επίσης, συνέβαλαν η ατίθαση μουσική του Σταύρου Γασπαράτου και οι θολοί φωτισμοί της Μελίνας Μάσχας.

Ο Νικόλας Παπαγιάννης επιφορτισμένος με τον δύσκολο ρόλο του αφηγητή-ιερέα Ρομυάλντ έδωσε τον τόνο στον ρυθμό της παράστασης, βάδισε προσεκτικά στις συναισθηματικές και ηθικές κορυφώσεις αποφεύγοντας υπερβολές και τονίζοντας την εγγενή περιέργεια του ανθρώπου για αναζήτηση του ωραίου και παράλληλα την αντίρροπη δύναμη της ασφάλειας και σιγουριάς. Η Στεφανία Γουλιώτη (Κλαριμόντ) προσπάθησε να αναδείξει έναν απόκοσμο κόσμο και ένα ανίερο πρόσωπο ικανό να οδηγήσει κάποιον στην απώλεια της ψυχής του, συνδυάζοντας όμως τα υψηλά συναισθήματα της ομορφιάς, του πάθους και του έρωτα. Ο Χρήστος Μαλάκης (Νέος Ιερέας, Σεραπίων, Μαργκεριτόν) και ο Τάσος Δαρδαγάνης (Νέος Ιερέας, Μαύρος Ακόλουθος, Μπαρμπαρά) ενάλλασαν τους ρόλους τους με ακρίβεια, ερμηνεύοντας τις επίγειες, σταθερές και άτεγκτες δυνάμεις που τραβούν τον άνθρωπο εκεί όπου πρέπει να «ανήκει».

ΕΙΡΗΝΗ Μ. ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΒΡΑΒΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟΥ 2007, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Εντυπώσεις από μια βράβευση

Βρέθηκα φιλοξενούμενος αυτές τις μέρες στη Θεσσαλονίκη για να παρακολουθήσω την απονομή των ενδέκατων Ευρωπαϊκών Βραβείων Θεάτρου και των ένατων κατά σειρά βραβείων «Νέων Θεατρικών πραγματικοτήτων». Ως συνήθως η απονομή των βραβείων συνοδεύτηκε από συμπόσια, συζητήσεις και διαλέξεις γύρω από το έργο των βραβευθέντων, όπως και με την παρουσίαση –σαν μίνι φεστιβάλ– χαρακτηριστικών παραστάσεών τους –το τελευταίο αυτό ήταν βέβαια και το πιο ενδιαφέρον μέρος του όλου προγράμματος. Φέτος για τα βραβεία προτάθηκαν οι Πέτερ Ζάντεκ και Ρομπέρ Λεπάζ για το Ευρωπαϊκό Βραβείο, και οι Έλβις Χερμάνις και Μπλιάνο Σερμπλιάνοβιτς για το βραβείο «Νέες θεατρικές πραγματικότητες».

Ο θεσμός των «Ευρωπαϊκών Βραβείων» ξεκίνησε περίπου πριν από είκοσι χρόνια και έχει μέχρι τώρα απονείμει βραβεία «για το σύνολο του έργου τους» σε επιφανείς ανθρώπους του θεάτρου και σε φερέλπιδες νέους δημιουργούς. Φιλοδοξούν οι οργανωτές να αποτελέσει το ευρωπαϊκό βραβείο κάτι σαν το ανάλογο του βραβείου Νομπέλ για το θέατρο, αν και σε αυτή την περίπτωση τα οικονομικά προβλήματα είναι σαφώς μεγαλύτερα από το σουηδικό μοντέλο. Χωρίς πάντως καμιά αμφιβολία, όσα ονόματα τιμήθηκαν μέχρι τώρα από το βραβείο το τίμησαν στη συνέχεια με το έργο τους. Και ιδιαίτερα ο κατάλογος των παλαιότερων βραβευθέντων της «Νέας θεατρικής πραγματικότητας» θα μπορούσε να είναι από μόνος του ικανός οδηγός για να μελετήσει κάποιος τη διαμόρφωση του ευρωπαϊκού θεάτρου τα τελευταία είκοσι χρόνια.

Φέτος, λοιπόν, αποφασίστηκε το μεγάλο βραβείο να δοθεί εξ ημισείας στον γερμανό σκηνοθέτη Πέτερ Ζάντεκ και στον καναδό Ρομπέρ Λεπάζ. Κατά την ταπεινή γνώμη μου, σοβαρό ολίσθημα: και αυτό όχι τόσο γιατί ένας σκηνοθέτης σαν τον Ζάντεκ καλείται να μοιρασθεί το βραβείο με έναν αρκετά νεώτερό του, αρκετά πιο αμφιλεγόμενο και πολύ λιγότερο ευρωπαϊό από τον ίδιο. Αλλά και γιατί πρόκειται για δύο καλλιτέχνες που οδεύουν σε διαφορετικές κατευθύνσεις και που είναι ζήτημα αν θα εκτιμούσε ο ένας την εργασία του άλλου. Ο Ζάντεκ θα έβρισκε πιθανώς τον Καναδό περισσότερο σόουμαν απ' ό,τι θα μπορούσε ο ίδιος να ανεχθεί, και ο Λεπάζ θα έβρι-

σκε ίσως τη φαντασία του Γερμανού υπέρ το δέον λόγια και παρωχημένη. Τέλος πάντων, δεν υπάρχει αμφιβολία πως και οι δυο χωράνε στο ίδιο βραβείο αλλά όχι στην ίδια χρονιά.

Τώρα, το ένα απόπημα ακολούθησε δεύτερο, και αυτή τη φορά από τη μεριά του γερμανού σκηνοθέτη. Ο οποίος, με μια πρόφαση ελάχιστα πειστική και με μια επιστολή απαράδεκτη σε ύφος, ώστε να είναι βέβαιος ότι κάνει αισθητή σε όλους την ενόχλησή του, αρνήθηκε να παραστεί στην απονομή του βραβείου, ακυρώνοντας κατ' ουσίαν την ίδια τη βράβευσή του. Αυτό όμως δεν αρκούσε: Η πρωταγωνίστρια του θιάσου του Μπερλίνερ Ανσάμπλ, το οποίο θα έκλεινε την τελετή απονομής των βραβείων με την παράσταση του «Πέρ Γκυντ» σε σκηνοθεσία του Ζάντεκ, εμφανίστηκε έξαφνα εκνευρισμένη επί σκηνής για να διακόψει την τελετή, ακριβώς μάλιστα τη στιγμή εκείνη όπου επρόκειτο να διαβαστεί η απαντητική επιστολή της επιτροπής στην πρώτη επιστολή του Ζάντεκ. Το κοινό ξέσπασε σε χειροκροτήματα μπροστά στην παρέμβαση της ηθοποιού, επικροτώντας τη στάση της και παίρνοντας προφανώς το μέρος του Ζάντεκ. Και έτσι μια προσωπική γαλλογερμανική διαμάχη με λόγο και αίτια έγινε στο θέατρο της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών ένα σκάνδαλο ελληνικής κοπής άνευ λόγου και αιτίας.

Η ίδια η απόφαση της επιτροπής έδωσε βέβαια αφορμές για μπόλικο σχολιασμό των αποφάσεων και των ισορροπιών που τηρούνται στο παγκόσμιο καλλιτεχνικό στερέωμα. Ήταν αρκετό, εξάλλου, να πα-

ρακολουθήσει κανείς τις εργασίες της συνάντησης για να διαπιστώσει πως μπορεί η οργάνωση των βραβείων να ήταν ιταλικό ζήτημα και η φιλοξενία, για φέτος τουλάχιστον (και απ' ό,τι έμαθα και για του χρόνου), μια ελληνική υπόθεση, ο τόνος και το γούστο όμως των βραβείων ήταν καταφανώς γαλλικά. Και ακόμα και αν παρακολουθώντας κάποιος τις τοποθετήσεις των Γάλλων, το επίπεδο της συζήτησής τους και τη βαθιά τους καλλιέργεια φτάνει να θεωρεί σχεδόν φυσική την ηγετική τους παρουσία στον χώρο, ωστόσο η πατερναλιστική τους στάση δεν παύει να γεννά ερωτήματα, όπως: γιατί άραγε ένας γερμανός σκηνοθέτης διεθνούς κύρους θα πρέπει να μοιρασθεί το βραβείο με ένα γαλλόφωνο Καναδό από το Κεμπέκ;

Κατά τα άλλα, η λαμπρή οργάνωση του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδας, σε μια πόλη που αγκαλιάζει πάντα με θέρμη σημαντικούς θεσμούς, άφησε στο τέλος μια πικρή γεύση. Και αυτό όχι μόνο λόγω της απουσίας του ελληνικού κριτικού λόγου, που ενοχλεί διπλά όταν η οργάνωση της εκδήλωσης γίνεται σε ελληνικό έδαφος. Η πικρία ήλθε ακόμη από τη διαπίστωση ότι εκτός από τους ευρέως αναγνωρισμένους Ζάντεκ και Λεπάζ, ελάχιστοι γνώριζαν σε βάθος και εκ των προτέρων το έργο του Λετονού Έλβις Χερμάνις ή της Σέρβας Μπλιάνο Σερμπλιάνοβιτς. Αυτή η περιβόητη «νέα θεατρική πραγματικότητα» της Ευρώπης μοιάζει ακόμη να συμβαίνει κάπου αλλού και μακριά μας –ακόμη χειρότερα, μοιάζει να διαμορφώνεται έτσι ώστε να μην βρισκόμαστε ανάμεσα σε εκείνους που αποφασίζουν γι' αυτήν, ή έστω που την οργανώνουν, αλλά σε εκείνους που προσφέρουν τις ξενοδοχειακές υποδομές τους. Οι περισσότεροι ταξίδεψαν στη Θεσσαλονίκη όχι για να τιμήσουν τους βραβευθέντες ή για να ενημερωθούν για αυτούς, αλλά για να μάθουν ποιοι είναι. Είναι δύσκολο να συμμετέχουμε στη νέα θεατρική πραγματικότητα της Ευρώπης προτού μάθουμε να προφέρουμε σωστά την Biliana Srbljanovi.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

σημειώ- μα ταβιο

Του καθηγητή
Ανδρέα Παναγόπουλου

Η βία των νέων σήμερα

Η έξαρση επιθετικότητας και βίας των νέων σ' όλα τα γεωγραφικά μήκη και πλάτη της Γης, ιδιαίτερα του «πολιτισμένου» κόσμου, βρίσκεται πέραν του καλού και του κακού, είναι φυσική. Αφότου από τα μέσα του 20ού αιώνα επεβλήθη ένα είδος (με πολλές εξαιρέσεις, τοπικές και χρονικές) παγκόσμιας ειρήνης, οι νέοι την έμφυτη επιθετικότητα και ζωική ορμή (vis vitalis) τους, ελλείψει πεδίου μαχών, την διοχετεύουν σε βίαιες συγκρούσεις προς «τους άλλους», στα γήπεδα, στις γειτονιές, στις ασφάλτους κ.λπ. Οι χούλιγκανς των γηπέδων, οι κουκουλοφόροι όλων των ειδών, οι ταραξίες, που παρεισφρέουν στις ειρηνικές πορείες, διαδηλώσεις και καταλήψεις, εκλύουν την περίσσεια ενέργειας στην βία, κάποτε τυφλή και δολοφονική (η τρομοκρατία και οι μειονοτικές εξεγέρσεις και βιαιοπραγίες έχουν πολιτικά κίνητρα και στόχους, που, αν και εκτελούνται από νέους, δεν αποφασίζονται ούτε σχεδιάζονται από νέους, γι' αυτό δεν θα μας απασχολήσουν εδώ).

Δύο μεγάλοι θεωρητικοί της επιθετικότητας, ο Αριστοτέλης στην αρχαιότητα με τα *Ηθικά* του και ο αυστριακός Νομπελίστας Κόνραντ Λόρεντς στις μέρες μας, συσχέτισαν το φαινόμενο προς τη φύση, ξεκινώντας τις παρατηρήσεις τους από τη συμπεριφορά των ζώων και καταλήγο-

ντας στον άνθρωπο, μια και ο τελευταίος είναι «κοινωνικοποιημένο ζώο» και στα πολύ βασικά λειτουργεί με το ένστικτο μάλλον παρά με τη λογική. Και στους δύο δηλαδή ερευνητές, η μελέτη της βίαιης συμπεριφοράς των ζώων και των ανθρώπων ξεκινάει από την παρατήρηση των ηθών (μελέτη των συνηθειών, ηθολογία) των πρώτων και καταλήγει σε ηθική (μελέτη του ήθους, της συμπεριφοράς, ηθικολογία) των δευτέρων.

Αν λάβει κανείς υπόψη του ότι στο παρελθόν, από την αρχαιότητα μέχρι και τον 20ό αιώνα, οι λαοί και οι άνθρωποι βρίσκονταν σε διαρκή πόλεμο μεταξύ τους, με μικρά διαλείμματα ειρήνης — μια κατάσταση «πάσας προς πάσας τάς πόλεις αεί πόλεμον ἀκήρυχτον κατά φύσιν εἶναι» (του Κρητός Κλεινία, στους *Νόμους* του Πλάτωνος), «bellum omnium contra omnes» του Thomas Hobbes ή «η κόλασή μας είναι οι άλλοι» του Ζαν Πωλ Σαρτρ — δεν υπήρχε ανάγκη για περαιτέρω έκλυση επιθετικότητας, γιατί ένα μεγάλο μέρος της νεότητας πολεμούσε σχεδόν συνέχεια και ένα μεγάλο μέρος από αυτό σκοτωνόταν. Μερικοί αρχαίοι πολεμικοί λαοί μάλιστα (π.χ. οι Σπαρτιάτες, οι Κρήτες, οι Γερμανοί), για να αντιμετωπίσουν την κατάσταση χάριν της ετοιμότητας και της αποτελεσματικότητας στον πόλεμο, είχαν καθιερώσει καθεστώς πρωτόγονης κοινοκτημοσύνης και μ' ένα είδος κοινωνικού εθισμού (social conditioning) είχαν αναγάγει

την ανδρεία και ανδραγαθία σε πρώτη αρετή στην κλίμακα αξιών και σε μερικές περιπτώσεις μάλιστα ο κοινωνικός εθισμός ξεπερνούσε κάθε προσδοκία. Ως προς την κοινοκτημοσύνη, οι Κρήτες π.χ. («από τον καθένα ό,τι μπορεί στον καθένα ό,τι χρειάζεται») είχαν «προλάβει» τον ίδιο τον Μάρξ και τις μελλοντικές προσδοκίες του για τη «χρυσή εποχή του κομμουνισμού», αντίθετα από την πρακτική των Σπαρτιατών και των άλλων Δωριέων, όπου ήταν υποχρεωτικό να εισφέρει κανείς το «τεταγμένον» (Αριστοτέλης, *Πολιτικά*). Ως προς δε την πρωτοκαθεδρία της πολεμικής αρετής στην κοινωνική αρεταλογία και το σύστημα αξιών, οι Σπαρτιάτες με το «ἢ τάν ἢ ἐπί τᾶς!» των Λακαινών μητέρων ακύρωναν την ενστικτώδη μητρική στοργή χάριν της νίκης, και οι αρχαίοι Γερμανοί, κατά δήλωση του Ιουλίου Καίσαρος (*De bello Gallico*), αψηφούσαν τη ζωή με τον εθισμό στην πίστη της αυτόματης μετενσάρκωσης του σκοτωμένου σε μάχη Γερμανού νέου σε νεώτερο, ωραιότερο και ρωμαλεώτερο σώμα (αυτό πάλι το τελευταίο δεν έχει να κάνει καθόλου με τους καμικάζι και τους μάρτυρες ελευθερίας των σύγχρονών μας ιερών πολέμων).

Οι διάφορες μορφές βίας των ημερών μας δίνουν αφορμή στους κάθε είδους ηθικολόγους να τις στηλιτεύουν από καθέδρας, από άμβωνος, από βήματος έντυπης και τηλεοπτικής δημοσιογραφίας και κάθε άλλου απυρόβλητου

βήματος. Αλλά, ως συνήθως, η αλήθεια τους ξεφεύγει, όπως συμβαίνει και με όλους τους «ως εκ παρέργου» ασχολούμενους με κάποιο φαινόμενο κοινωνικού ενδιαφέροντος, όπου ο καταγγελτικός λόγος θριαμβεύει αδαπάνως και αναποτελεσματικώς. Ο χουλιγκανισμός π.χ. των οργανωμένων οπαδών (προ της αποκοπής του «ομφάλιου λώρου») μαζικοποιείται και έχει κοινό αποτέλεσμα την ικανοποίηση από την εκτόνωση της περίσσειας νεανικής ορμής και βίας, αλλά δεν έχει και κοινή αφετηρία με την αντίστοιχη δράση των παραπολιτικών και παραστρατιωτικών οργανώσεων, όπου βρίσκεται ο παράδεισος όλων των μορφών φανατισμού και βίας, προ πάντων όταν τελείται σε κατάσταση α-δείας (α-στερητικό + δέος), δηλαδή αφοβίας και ατιμωρησίας.

Με τη διαπίστωση των παραπάνω στοιχείων δεν πρέπει κανείς να προσβλέπει ούτε σε εύκολες ηθικολογικές ιερεμιάδες ούτε σε επίκληση της ανάγκης να αντιταχθεί περισσότερη κρατική βία και να ληφθούν σκληρότερα μέτρα καταστολής, αλλά στην αναζήτηση του πραγματικού υποκατάστατου. Αυτό είναι ο εντοπισμός και η προβολή προτύπων και πρακτικών, που και την νεανική επιθετικότητα θα εκτονώνουν και σε παιγνίδια σκοπιμότητας των οργάνων της εξουσίας δεν θα συμβάλλουν και όφελος των ίδιων των νέων θα προκύπτει. Χρειαζόμαστε πρότυπα ανθρώπων και εναλλακτικές πρακτικές.

Βιβλίο

Ο θρίαμβος της φρίκης

Ορνέλα Βόρτσι,
Η χώρα όπου ποτέ δεν πεθαίνεις,
μετάφραση: Μαρία Σπυριδοπούλου,
Πλέθρον, Αθήνα 2006.

Περιγράφοντας τη φρίκη που κάποτε έζησες, είναι κάπως σαν να την ξαναζείς από την αρχή. Η Ορνέλα Βόρτσι, αναπολώντας (με υπονοούμενο αποτροπιασμό) τη ζωή στην Αλβανία του Εμβέρ Χότζα, μας δίνει το προφίλ του σταλινικού καθεστώτος, που συνδυάζει σε ίσες δόσεις τη γελοιότητα με τη φρίκη, αποθεώνοντας, όσο κανένα άλλο, την έννοια του γκροτέσκο. Πώς μπορεί ν' αντέξει ένα κορίτσι στα πρόθυρα της εφηβείας την ευτέλεια, τη μισαλλοδοξία και το φανατισμό μιας υπανάπτυκτης αγροτικής κοινωνίας, όπου κυριαρχεί η φτώχεια και η εξαθλίωση; Μόνο με την ονειροπόληση και τη φυγή στον κόσμο του φανταστικού που προσφέρουν τα βιβλία. Αυτές είναι οι μοναδικές δικλίδες ασφαλείας που διαθέτουν οι νεαρές ηρωίδες της συγγραφέως για να κρατηθούν στη ζωή και να βγουν αλώβητες μεσ' από τη χοάνη της κομμουνιστικής «διαπαιδαγώγησης» που αφειδώς τους προσφέρει το αυταρχικό και απάνθρωπο σχολείο τους.

Μέσα σ' αυτήν την εφιαλτική κοινωνία, που ούτε καν πατάτες δεν έχει για να θρέψει τους ανθρώπους της, φυτοζωούν κακόμοιρα πλάσματα, θρασεείς ινστρούχτορες, ψυχοπαθητικές προσωπικότητες που χρησιμοποιούν σαν άλλοθι την κομματική τους ταυτότητα, για να βγάζουν τα απωθημένα τους πάνω σε αθώους, μια ολόκληρη χλωρίδα από άνθη του καλού και του κακού, που ασφυκτιούν ή ευδοκίμουν μέσα στις αναθυμιάσεις ενός συστήματος που τρέφεται μόνο με ανθρώπινο κρέας.

Η Αλβανία του Εμβέρ κάνει τον εφιάλτη του Όργουελ για τον Μεγάλο Αδελφό να χωριά μπροστά της. Είναι από τις λίγες φορές που η ανθρώπινη ύπαρξη απαξιώθηκε τόσο πολύ και τόσο απόλυτα, οδηγώντας τη φρίκη στα πιο ακραία όριά της. Η συγγραφέας χρησιμοποιεί το αθώο βλέμμα των παιδιών για να περιγράψει την γκροτέσκα κοινωνία των εφηβικών της

χρόνων. Τα παιδιά, όταν αφηγούνται, καταθέτουν εμπειρίες χωρίς συνήθως να προβαίνουν σε αξιολογικές κρίσεις ή σε αφορισμούς. Οι διηγήσεις τους δεν καταδικάζουν, δεν καταγγέλλουν, δεν ξορκίζουν αλλά απλώς περιγράφουν και ενίοτε μιλούν και για τα συναισθήματά τους, το φόβο, τη ντροπή, τη δυσφορία, τις ενοχές. Τα πρόσωπα (και προσωπεία) της συγγραφέως είναι όλα τους κορίτσια στην αρχή μιας δύσκολης εφηβείας. Δύσκολης, γιατί έχουν επιπλέον την κακοτυχία να μεγαλώνουν μέσα στο στενόμυαλο και αποπνιχτικό περιβάλλον μιας απύθμενα συντηρητικής και φασιστικής κοινωνίας, που αρέσκεται ν' αναμασά με ηδονή τα χειρότερα και πιο επικίνδυνα σεξιστικά κλισέ. Ένας τέτοιος βόρβορος ήταν το καμάρι του σταλινισμού, ένα μεγάλο στρατόπεδο όπου οι άνθρωποι σάπιζαν κυριολεκτικά και μεταφορικά.

Στις πικρές αυτές αφηγήσεις, που δεν είναι όμως ούτε πικρόχολες ούτε μνησικάκες, παρά μόνο γεμάτες πόνο, η συγγραφέας ατενίζει το παρελθόν αφήνοντας τις αναμνήσεις να την παρασύρουν πίσω στο ποτάμι του χρόνου. Δεν μεμψιμοιρεί, δεν ελεεινολογεί, δεν κομπάζει. Καταθέτει βιωμένο πόνο, χωρίς μελοδραματισμούς και σπαραξικάρδιες κορόνες. Δεν αποδίδει ευθύνες, δεν καταριέται. Αποστασιοποιημένη και ψύχραιμη τώρα πια (εξάλλου ζει σε άλλη χώρα) έχει το κουράγιο μέχρι και χιούμορ να κάνει. Και πρόκειται, πράγματι, για ένα χιούμορ ανεπανάληπτο, που, μερικές φορές, σε κάνει κιόλας να τραντάζεσαι από τα γέλια. Ίσως να είναι κι αυτό μια ικανότητα που αποκτούν με το χρόνο οι βασανισμένοι και οι ταλαιπωρημένοι, που κατάφεραν τελικά να επιζήσουν, αφού πρώτα είδαν τη ζωή τους να κρέμεται από μια κλωστή απέραντου παραλογισμού. Τα πρόσωπα που πρωταγωνιστούν ανήκουν όλα στον μικρόκοσμο της ίδιας κοινωνίας (θα μπορούσαμε ίσως να μιλήσουμε για τα μέλη μιας κοριτσίστικης παρέας, που καθένα καταθέτει μια δική του μικρή περιπέτεια).

Η δομή είναι σπονδυλωτή, το ύφος απλό και λιτό, με όμορφες λυρικές εξάρσεις που δίνουν στο κείμενο μια τρυφερή, ποιητική πνοή. Είναι

Νηολόγος της γραφής, ο **Ηρακλής Δ. Λογοθέτης** μάς ρίχνει κυριολεκτικά στο πέλαγος των λέξεων, των υποθέσεων και των φαντασιώσεων. Το βιβλίο του, που τιτλοφορείται *Το αρχιπέλαγος της γραφής* (εκδ. Μαΐστρος, 2006), είναι μια έξοχη διαδρομή και συνάμα απρόοπτη. Λογοτεχνία, φιλοσοφία, αλλά και αυτοβιογραφικές αναφορές φέρνουν στο προσκήνιο ένα κείμενο που διαφεύγει κάθε κατάταξης και πειθαρχεί σε μια σχεδόν συνειρμική αντίληψη, που ωστόσο κρατά ένα ιδιότυπο συνεχές νήμα· απορεί κανείς πώς και καταφέρνει, ενώ χάνεται, να μη χαθεί, πώς βυθίζεται χωρίς να πνιγεί σ' αυτό το πέλαγος των γνώσεων και την μέγιστη αμφιβολία που θέτει το «ουδέν οίδα».

Ξαναγυρνώντας στη σκέψη του **Πιερ Βιντάλ-Νακέ**, αυτή τη φορά μέσα από συνομιλίες που πραγματοποίησαν μαζί του ο **Ντομινίκ Μπουρέλ** και η **Ελέν Μονσακρέ**, συνειδητοποιούμε την ουσιαστική διάσταση και σημασία της ιστορίας μέσα από τις ποικίλες επιστημονικές επιλογές του, αλλά και μέσα από τον ρόλο της για την ερμηνεία του παρόντος: *Αγώνας μου, η Ιστορία* (μετάφραση: **Σοφία Διονυσοπούλου**, εκδ. Ολκός, 2006). Ο αυτοβιογραφικός χαρακτήρας της αφήγησης μας προσφέρει παράλληλα και ένα πλήθος πληροφοριών που ιστορούν την πνευματική διαδρομή του Πιερ Βιντάλ-Νακέ μέσα από τον διάλογο που αναπτύσσει με άλλους, σύγχρονους του διανοητές, αλλά και μέσα από την αποκάλυψη της κριτικής του σχέσης με την εβραϊκότητά του.

● **Slavoj Zizek**, σλοβένος φιλόσοφος και ψυχαναλυτής, προτείνει μια ενδιαφέρουσα και εξαιρετικά ριζοσπαστική ανάγνωση του Χριστιανισμού, μέσα από τη λακανική, κυρίως, σχολή σκέψης. *Η μαριονέτα και ο νάνος. Ο διαστροφικός πυρήνας του Χριστιανισμού* (μετάφραση: **Κωνσταντίνος Περεζούς**, επιμέλεια: **Γιάννης Σταυρακάκης**, εκδ. Scripta, 2006). Ο Σλάβοϊ Ζίζεκ προσεγγίζει τον χριστιανισμό μέσα από πολιτικά κριτήρια και τηρεί μια στάση αφενός καθαρά υλιστική αφετέρου υπόχρεη στον πυρήνα της χριστιανικής κληρονομιάς.

Παρακολουθώντας το νήμα της σκέψης και της αναλυτικής προσέγγισης που επιχειρεί η **Αλεξάνδρα Δεληγιώργη** με το βιβλίο της *Ο Μοντερνισμός στη σύγχρονη φιλοσοφία. Η αναζήτηση της χαμένης ενότητας* (εκδ. Αλεξάνδρεια, 2007) διαπιστώνουμε τη σημασία του κριτικού λόγου στον φιλοσοφικό στοχασμό. Η μελέτη αυτή προτείνει μια διαφορετική ανάγνωση των συνεπειών του Διαφωτισμού από την κυρίαρχη και επιχειρηματολογεί μέσα από μια συστηματική χαρτογράφηση της αντικαρτεσιανής επανάστασης. Ζητήματα όπως η σχέση επιστήμης και μεταφυσικής, εξουσίας και ελευθερίας, συνειδητού και ασυνειδήτου, δημιουργούν τις προϋποθέσεις, σύμφωνα με το ερμηνευτικό σχήμα που προτείνει η Αλεξάνδρα Δεληγιώργη, για να αντιστρατευθεί κανείς την μεταμοντέρνα σκέψη.

Ριζοσπαστικός, που σημαίνει ανανεωτικός, είναι ο λόγος και κυρίως τα ερωτήματα που θέτει ο

ένα μικρό, λεπτοδουλεμένο κομψοτέχνημα που σε κάνει να νιώθεις, στο τέλος, μια περίεργη ανεξήγητη αγαλλίαση. Ίσως, γιατί ο άνθρωπος κατορθώνει πάντα να επιζεί και να μεγαλουργεί, σε πείσμα των όποιων, μικρών ή μεγάλων φασισμών, που προσπαθούν να τον ακρωτηριάσουν και να τον συντρίψουν.

Νίκη Κώτσιου

Η νοσηρή Κομίχλια και τα πάθη της γραφής

Κοσμάς Χαρπανίδης, Τα δώρα του πανικού, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 2006.

Αυτόχθονες και επήλυθες μυθοποιοί της Καβάλας, που έζησαν και εμπνεύστηκαν τις ιστορίες τους από αυτή την πόλη, εξήλωσαν τη δόξα των θεσσαλονικέων συναδέλφων τους της «ουτοπικής» Σχολής Θεσσαλονίκης και επιχείρησαν με την σειρά τους να μυθοποιήσουν και τη δική τους πόλη. Κοινό χαρακτηριστικό των δύο βορειοελλαδικών πόλεων ήταν η εμπορική και οικονομική τους ακμή και η ευδοκίμηση σ' αυτές μιας αξιόλογης πνευματικής και συγγραφικής δραστηριότητας. Από τους συγγραφείς της Καβάλας αναφέρω ενδεικτικά τους δόκιμους Διαμαντή Αξιώτη, Νίκο Βασιλειάδη, Πρόδρομο Μάρκογλου, Κοσμά Χαρπαντίδη.

Στο μυθιστόρημα του τελευταίου *Τα δώρα του πανικού* (2006) –το τέταρτο πεζογραφικό του έργο¹– η πάλαι ποτέ *Μανία πόλεως* (1993) μετατρέπεται σε «ασθένεια της μυθοπλασίας». Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί ιατρικούς όρους σχετικά με τη λογοτεχνική δημιουργία –μανία, ασθένεια, πανικός– υπονοώντας προφανώς ότι η λογοτεχνική γραφή εμπλέκει τους συγγραφείς σε μια μανιοκαταθλιπτική κατάσταση, της οποίας όμως το αποτέλεσμα είναι η προσφορά του ίδιου του έργου: Τα δώρα του πανικού.² Πίσω όμως από το μύθο –τον περιπεπλεγμένο στην περίπτωση του Κ.Χ.– είναι η πόλη της Καβάλας, που αναδεικνύεται ως κυρίαρχη μορφή και καταδυναστεύει τους χαρακτήρες του μυθιστορήματος. Η ίδια πόλη πρωταγωνιστεί και στο μυθιστόρημα *Καταδολίευση* του Πρόδρομου Μάρκογλου. Τα δύο βιβλία δημοσιεύονται ταυτόχρονα.

Τα δώρα του πανικού, λοιπόν, είναι ένα μοντερνιστικό έργο, δεδομένου ότι βασικό του θέμα είναι η συγγραφή του μυθιστορήματος και οι δυσχέρειες και οι αγωνίες που αντιμετωπίζουν οι πλαστοί συγγραφείς του ώσπου να το ολοκληρώσουν. Η πόλη της Καβάλας, όπου τοποθετείται η ιστορία, δεν είναι απλώς το πλαί-

σιο μέσα στο οποίο κινούνται οι πλαστοί συγγραφείς και τα παλιά φαντάσματά τους, όπως ο πρωταγωνιστής Όμηρος και ο καπνέμπορος Γκάμπριελ Μάνρο, αλλά η σκοτεινή μήτρα που τους εκτρέφει και τους γεννά. Πέρα από το μύθο, είναι η πόλη που ενδιαφέρει πρωτίστως τον Κ.Χ., ο οποίος βάζει τον αφηγητή και πλαστό συγγραφέα του Αλεξιάδη (περσόνα του), πρώην επιχειρηματία και τώρα δημοσιογράφο, να εξιχνιάσει το φόνο του ομοφυλόφιλου Όμηρου Παναγιωτίδη που έγινε το 1959:

Ανακάλεσα από το αρχείο και τη σκόνη του χρόνου το φόνο του Όμηρου Παναγιωτίδη, σαράντα πέντε χρόνια μετά, επειδή είχε έρθει η ώρα να αποτυπώσω την πόλη που ενηλικιώθηκα σ' ένα μυθιστόρημα. Διατεινόμενοι ως τότε ότι δεν είχα υλικό για να το στήσω, μικρός ο χώρος, λίγα τα πρόσωπα, και δεν φαντάστηκα ότι το έργο ανέβαινε μέσα μου και η ιστορία ανασταινόταν δίπλα μου, με δικό μου λίπασμα και σπόρους από τη δική μου ζωή³.

Η πόλη στο μυθιστόρημα του Κ.Χ. ονομάζεται Κομίχλια. Η πλαστή ονομασία παραπέμπει, εκτός από την ατμόσφαιρα της πόλης, στα σκοτεινά και ανεξιχνίαστα πάθη των κατοίκων της. Αν η πυκνή ίντριγκα του μυθιστορήματος είναι ένα από τα επιτεύγματα του συγγραφέα του, το σημαντικότερο επίτευγμα είναι η αποτύπωση του νοσηρού κλίματος της πόλης αυτής που ήταν σε παρακμή. Μέσα από τα συμφραζόμενα του μύθου και τον μπουχό του χρόνου, η πόλη αναδύεται ύπουλη και απάνθρωπη, μοχθηρή και εκδικητική. Ωστόσο οι ήρωες του μυθιστορήματος, ο Όμηρος Παναγιωτίδης και ο συγγραφέας του, ο Πάνος Ιωσηφίδης, που επιχείρησε να τον μυθοποιήσει στο μυθιστόρημά του με τίτλο *Όμηρος του λιμανιού*, παρόλο που νιώθουν τον πνιγηρό κλοιό της πόλης τους από την οποία επιθυμούν διακαώς να ξεφύγουν, είναι και οι δύο τους όμηροι, δεσμώτες της.

Κι εδώ πρέπει να επισημάνω τη μετωνυμική λειτουργία του ονόματος Όμηρος, που ισχύει για όλα τα πρόσωπα του μυθιστορήματος. Συνδέονται όλοι τους με την πόλη με μια σχέση μίσους και λατρείας, δηλαδή με μια σχέση ερωτικού πάθους. Ο ομώνυμος ήρωας, για παράδειγμα, παρακαλούσε τον εργοδότη και εραστή του να τον βοηθήσει να φύγει από την Κομίχλια:

Ήθελε να φύγει, να μπαρκάρει, να ξεκολλήσει απ' αυτήν τη μιζέρια, που ήταν άγρια σαν γκρομπετόν και γεμάτη γλίτσα σαν μισοβυθισμένη βάρκα στα ρηχά. Παρακαλούσε τον Γκάμπριελ Μάνρο στα ταξίδια τους στο εξωτερικό να τον πάρει και να τον αφήσει εκεί και να μην ξαναγυρίσει στο σπιρτόκουτο που τον έπνιγε, στην κόλαση όπου τον ποδοπατούσαν⁴.

Κι όμως στο έρημο λιμάνι αυτής της πόλης μια σκοτεινή νύχτα θα δεχτεί το θανατηφόρο πλήγμα από την εντεταλμένο φονιά, την ώρα που είχε προετοιμαστεί για την «έκνομη ηδο-

νή». Σε ηλικία τριάντα τριών ετών...

Αλλά και ο συγγραφέας που αποτινάσσει τα οικογενειακά βάρη εγκαταλείποντας την Κομίσχια και μεταβαίνοντας στην Αθήνα, για να γράψει απερίσπαστος το μυθιστόρημά του, κουβαλάει μαζί του την πόλη και τα φαντάσματά της. Ως το τέλος.

*Η πόλις θα σε ακολουθεί. Στους δρόμους
θα γυρνάς*

*στους ίδιους. Και στες γειτονιές τες ίδιες θα
γερνάς.*

Ο Κ.Χ. είναι στο έπακρο αποκαλυπτικός σχετικά με τη ζωή των λογοτεχνών της επαρχίας, τις οικογενειακές υποχρεώσεις, τη βιοπάλη και γενικά τις συμβατικές σχέσεις που αναστέλλουν το συγγραφικό του έργο. Επίσης σχετικά με τους διαγκωνισμούς των μελών της συντεχνίας μεταξύ τους. Πιεσμένος από τέτοιου είδους προβλήματα, ο Πάνος Ιωσηφίδης θα αναζητήσει την απελευθέρωση στη λογοτεχνία. Στη μυθοπλασία, ο δαίμονας της δημιουργίας θα ενωθεί αξεδιάλυτα σε αμάλγαμα με το δαίμονα της ομοφυλοφιλίας, φανερός ή ανεκδήλωτος. Ο Όμηρος, ένας περιθωριοποιημένος τύπος του λιμανιού, προβάλλεται ως ήρωας και πρότυπο απελευθερωμένου ανθρώπου. Είναι αριστερός, αψηφά κάθε μορφή εξουσίας, αντιστέκεται. Στα αποσπάσματα, ο συγγραφέας του Πάνος Ιωσηφίδης τον αποκαλεί πρίγκιπα.

Οι επινοήσεις του Κ.Χ. είναι ποικίλες: Συνδυάζει τον αγώνα για τη λογοτεχνική δημιουργία των συγγραφέων της επαρχίας με δύο διαφορετικά θέματα, όπως η ομοφυλοφιλία του ήρωα και η σύγκρουσή του με την εξουσία, δίνοντας έτσι πολλές διαστάσεις στο μυθιστόρημά του. Η ίντριγκα, στην οποία έριξε όλο το βάρος παραβλέποντας άλλες ανάγκες του κειμένου, παγιδεύει τον αναγνώστη σε παρερμηνείες ή υπερερμηνείες. Από τον κίνδυνο αυτό σπεύδει να τον γλιτώσει εισάγοντας τον εσωτερικό κριτικό έλεγχο. Παρεμβαίνει δηλαδή ο ίδιος ο συγγραφέας, μην αφήνοντας περιθώρια στον αναγνώστη να λειτουργήσει μόνος του κριτικά. Σχολιάζοντας, λόγου χάρη, ο Αγγελέτος, ο υποτιθέμενος επιμελητής της έκδοσης του μυθιστορήματος του Πάνου Ιωσηφίδη μετά το θάνατό του, την ηρωοποίηση του Όμηρου, παρατηρεί τα εξής:

Επέλεξε λοιπόν να γράψει για τη ζωή του Όμηρου Παναγιωτίδη, αποθεώνοντας ένα μηδενικό, γιατί περί μηδενικού επρόκειτο, μηδέν προϋποθέσεις, κανένα εφόδιο και το μόνο που κατόρθωσε στη σύντομη ζωή του ήταν να κάνει ακριβώς και μόνο αυτό που ήθελε, ενώ ο ίδιος ποτέ δεν έκανε αυτό που ήθελε, αλλά αυτό που έπρεπε⁵.

Εδώ οφείλω να επισημάνω τη γλωσσική ατημελησία σε αρκετά μέρη του κειμένου. Ο λόγος, όπως φαίνεται και από τα παραθέματα, είναι χαλαρός και αφρόντιστος. Η γλωσσική

αρτιότητα είναι εκ των ων ουκ άνευ για το λογοτεχνικό κείμενο κι αυτό το ξέρει κάλλιστα ο συγγραφέας.

Η κοινότητα των προβλημάτων και των ροπών οδηγεί σε διαδοχικές ταυτίσεις τους πρωταγωνιστές. Ο Ιωσηφίδης ταυτίζεται με τον ήρωά του, τον Όμηρο, ο Αγγελέτος με τον Ιωσηφίδη, ενώ ο Αλεξιάδης, ο τελικός συγγραφέας του μυθιστορήματος, που συμπληρώνει τα κενά των αποσπασμάτων του Ιωσηφίδη με βάση τα πορίσματα της έρευνάς του, ταυτίζεται τόσο με τον Ιωσηφίδη όσο και με τον ήρωά του, τον οποίο αποκαλεί και ο ίδιος, στην τελευταία ενότητα 33, πρίγκιπα. Ο αριθμός αντιστοιχεί και με τα χρόνια που έζησε ο Όμηρος.

Το αίσθημα του πανικού που μετακινείται από τον έναν στον άλλο, παράλληλα με τη μετατόπιση του εστιακού κέντρου, αποδεικνύεται λειτουργικό, καθώς συντελεί στη μυθική ολοκλήρωση. Η πλοκή βασίζεται και στον τεμαχισμό του χρόνου σε επίπεδα προτερόχρονα σε σχέση με την αφετηρία της αφήγησης και υστερόχρονα σε σχέση με την εξέλιξή της, αν και τα τερματικά όρια στη δεύτερη περίπτωση είναι ασαφή. Ο δημοσιογράφος και συγγραφέας Αλεξιάδης, που είναι και ο αφηγητής στο μυθιστόρημα, αρχίζει την έρευνά του σαράντα πέντε χρόνια μετά το φόνο του Όμηρου, δηλαδή το 1994, ενώ η ανάδρομη βιογραφία του ήρωα αρχίζει με το επεισόδιο που του κόστισε την αλαλία στην ηλικία των τεσσαερισμήμις ετών, το 1930, και συνεχίζεται με μεγάλα άλματα ως το βίαιο θάνατό του το 1959. Στα βιογραφικά του Όμηρου παρεμβάλλοντας περισσότεροι αφηγητές, ενώ στη συνέχεια προβάλλεται σε πρώτο πλάνο η βιογραφία του Ιωσηφίδη, ο οποίος είναι ουσιαστικά ο μυθιστορηματικός ήρωας σε ένα μεταγενέστερο χρονικό επίπεδο.

Ο Κ.Χ. αναδεικνύεται μάστορας της πλοκής, με τις εναλλαγές ηρώων, αφηγητών, εστιακών κέντρων και χρονικών επιπέδων που αρμολογούνται τεχνικότητα στο χτίσιμο του μυθιστορήματος. Παρά τις όποιες επιφυλάξεις έχει κανείς για επιμέρους ζητήματα, η εντύπωση για την αξία του παραμένει αμετάβλητη. Τα δώρα του πανικού είναι ένα καλό μυθιστόρημα.

Γ.Δ. Παγανός

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Προηγήθηκαν το αφήγημα *Μανία πόλεως* (1993) και οι δύο συλλογές διηγημάτων *Οι εξοχές των νεκρών* (1995) και *Το έκτο δάχτυλο* (2002).
2. Πρβλ. και το ποίημα του Ελύτη «Δώρο ασημένιο ποίημα» (*Το φωτόδεντρο και η δέκατη τέταρτη ομορφιά*).
3. *Τα δώρα του πανικού*, σ. 11–12.
4. Ό. π., σ. 11.
5. Ό. π., σ. 49.

Βένιος Αγγελόπουλος στο βιβλίο του –συναγωγή άρθρων– *Θέλουμε Παιδεία*; (εκδ. Νήσος, 2007).

Παρεμβάσεις σε θέματα εκπαιδευτικής πολιτικής, γενικές τοποθετήσεις για το τι είναι Παιδεία αλλά και εξειδικευμένα θέματα συνιστούν τα περιεχόμενα του βιβλίου, που θέτει συχνά στοιχεία καταγγελτικά σε συσχετισμό με προτάσεις θετικές που αποσκοπούν να δώσουν το στίγμα απόψεων με αξιακό χαρακτήρα. Το πρόταγμα του «εμείς» έναντι του «εγώ» διέπει τον συνολικό προβληματισμό του Βένιου Αγγελόπουλου, που θέτει καίρια ερωτήματα με άμεσο τρόπο.

Στη σειρά

«Προσωπογραφίες» των εκδόσεων Πατάκη έχουν παρουσιαστεί δύο πολύ ωραία βιβλία για παιδιά και νέους. Η πεζογράφος και ιστορικός **Μαρία Σκιαδαρέση** με τη συνεργασία της **Κατερίνας Βερούτσου**, που είχε την ευθύνη της ιδιαίτερα καλόγουστης εικονογράφησης, παρουσιάζουν: 1. *Λίγο πριν το τέλος – Ρήγας Βελεστινλής* και 2. *Τα χρόνια της φωτιάς – Κωνσταντίνος Κανάρης*.

Ταξίδια που ανοίγουν τους ορίζοντες της νοσταλγίας μας για όσα δεν είδαμε, για όσα ονειρευόμαστε και για όσα φανταζόμαστε· ταξίδια που συμπληρώνουν τη διαδρομή στο χώρο και μεταμορφώνονται σε κείμενο μυθοπλασίας· ταξίδια και θαύματα που προκύπτουν από τους *Έρωτες τοπίων. Κίνα, Ινδονησία, Ιαπωνία, Ταϊλάνδη* του ποιητή-ταξιδευτή **Γιώργου Βέη** (εκδ. Κέδρος, 2007).

ο χαρτοκόπτης

Γράφει ο Κώστας Γ. Παπαγεωργίου

**Αλέξανδρος Αρδαβάνης,
Μην ψάξεις νήμα και ειρμό,
Αλεξάνδρεια,
Αθήνα 2007, σελ. 106**

«Επάνω σε αφηγήσεις τρίτων και σε σπαράγματα εικονικής μνήμης» –ειδοποιεί τον αναγνώστη του ο ποιητής– είναι χτισμένα τα ποιήματα της συλλογής του· προσφέροντάς του ένα μάλλον επισφαλές νήμα για να περιπλανηθεί στην έκταση που καταλαμβάνουν, και συνάμα οριοθετούν, αυτά τα ποιήματα. Μιαν έκταση βυθισμένη στο ημίφως των αισθημάτων, των συγκινήσεων και των αχαλίνωτων σκέψεων του πάσχοντος ποιητικού υποκειμένου, και γι' αυτό όχι πάντα και, πάντως, όχι εύκολα προσβάσιμη. Μιαν έκταση βιαστικά και με φόβο γεωγραφημένη, με έντονες τις οσμές από τις δυνατές και, κάποτε, επικίνδυνες οσμώσεις που συντελούνται ακαταπαύστως στο υπέδαφός της, εκεί όπου ρινίσματα του ονείρου συναρμολογούνται, όχι για να συνθέσουν μορφές, καταστάσεις και εικόνες του ονείρου, αλλά τα απειλητικά απεικασμά τους στο φως της πραγματικότητας.

Διαβάζοντας τα ποιήματα του Αλέξανδρου Αρδαβάνη, είχα την αίσθηση μιας επώδυνης προσπάθειας να ακινητοποιηθεί και να συγκεκριμενοποιηθεί, να ψαυσθεί το φευγαλέο σε όλες τις εκδοχές του: το φευγαλέο της ζωής, του έρωτα και της ηλικίας –της δικής του ηλικίας– στην αδυσώπητη, ακατάσχετη και ιλιγγιώδη πορεία τους προς τη φθορά και τον θάνατο. Αν στην προηγούμενη συλλογή του (*Ασφυκτιονία*, 2005), ο ποιητής έμοιαζε να βρίσκεται έμφοβος και εν βρασμώ ψυχής εν μέσω ερωτημάτων

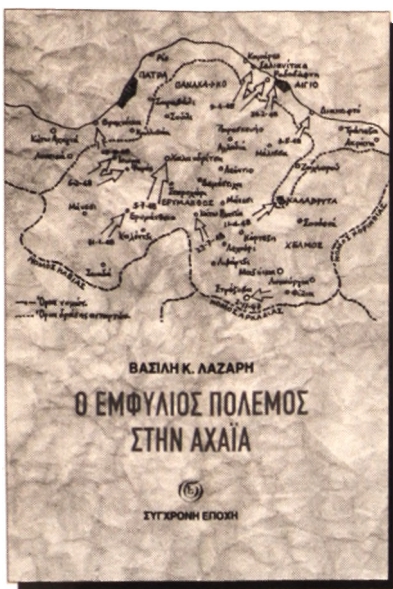
αναπάντητων, σχετικών με τη μοίρα του ανθρώπου που αρνείται να υποκύψει και να συγκατατεθεί αδιαμαρτύρητα στις παντοiotρόπως αλλοτριωτικές συνθήκες της ζωής· που αρνείται, μολονότι έχει επίγνωση της σισύφειας μοίρας του και της κοσμικής μοναξιάς που τον περιβάλλει, να απεμπολήσει στοιχεία της αληθινής του ταυτότητας, του προσώπου του, τώρα, στα ποιήματα της παρούσας συλλογής, γίνεται προσωπικότερος και εξομολογητικότερος. Χωρίς να φοβάται την έκθεση μιλάει περισσότερο για τον εαυτό του, γι' αυτό και ο λόγος του γίνεται περισσότερο δραματικός.

Θα έλεγε κανείς ότι, ασθμαίνοντας, ψηλαφεί, στο σώμα του και στην ψυχή του, τα ίχνη μιας νέας ηλικίας, με την οποία δείχνει να μην είναι ακόμα απολύτως εξοικειωμένος. Μοιάζει, αν όχι χαμένος, πάντως παραξενεμένος στη μέση ενός σκοτεινού δάσους, όπου το μόνο που του απομένει να κάνει είναι να μετρήσει και να αναλογιστεί τη ζωή του, εικάζοντας τα μελλούμενα. Και τα ποιήματα της συλλογής συνθέτουν, στο σύνολό τους, ένα ιδιότυπο ημερολόγιο της απολύτως προσωπικής εμπειρίας του περάσμάτος του σ' αυτήν τη νέα ηλικία της ωριμότητας. Κάθε ποίημα αποτελεί και μία εκδοχή αυτής της εμπειρίας, καρπό του οδυνηρού και συνάμα ηδονόπαθου ψηλαφήματος των σημαδιών της επελθούσας ή της με φόβο προσδοκώμενης φθοράς. Αποτελεί, θα τολμούσα να πω, το ξεχωριστό κεφάλαιο ενός ημερολογίου, στο οποίο εγγράφονται οι απόψεις του σχετικά με τα όσα βιώνει και αισθάνεται, αντιμέτωπος καθώς είναι με μία πρωτόγνωρη βιολογική και, κατά συνέπεια, ψυχική και πνευματική κατάσταση.

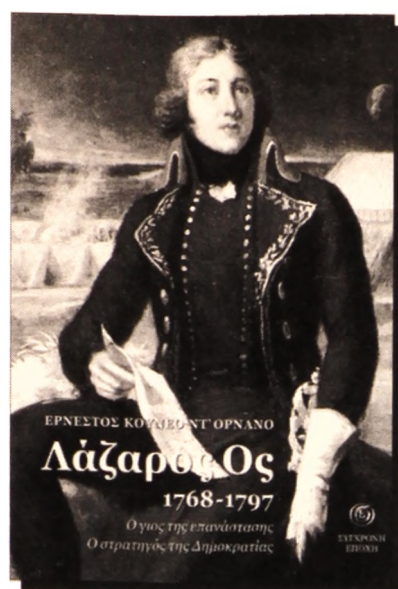
Σχολιάζοντας αυτά τα ποιήματα χωριστά ή, κατ' ανάγκην, ομαδοποιώντας κάποια απ' αυτά, καταλήγω σε μερικές βασικές ορίζουσες, ενδεικτικές της στάσης του ποιητή μπροστά στα ζωτικής σημασίας προβλήματα που, βασανιστικά, τον απασχολούν: Πρώτα πρώτα η σχέση του με την καθημερινότητα δεν έχει απλώς αλλάξει, αλλά έχει ανατραπεί. Τα τελετουργικώς καθημερινά επαναλαμβανόμενα, παράγωγα πλήξης, ψυχικής ακηδίας και θυμού, τον αφήνουν παντελώς αδιάφορο. Ακόμα

και ο έρωτας, που ως τώρα λειτουργούσε, έστω για λίγο, κατευναστικά, παρσύροντάς τον σε παροδικές ψευδαισθήσεις πλήρωσης και εκπλήρωσης προαιώνιων στόχων και ρόλων, επιβεβλημένων από αρχέγονους μύθους για την κατακτητική, κυνηγετική, φύση του αρσενικού, ακόμα κι αυτός έχει απολέσει τις αλλοτινές, σκοτεινές και ανεξερεύνητες ιδιότητές του και έχει διατηρήσει μόνο τη δύναμη να διεγείρει τα σώματα. Ο ονειροπόλος εραστής του άλλοτε, τώρα δεν είναι παρά ένας αδαής εκπορθητής του τίποτα· εισβολέας και κατακτητής τόπων ήδη κατακτημένων ή έτοιμων να καταρρεύσουν αμέσως μετά την κατάκτησή τους. Γι' αυτό και ο θρίαμβός του είναι σύντομος· η διάρκειά του είναι ίση με τη διάρκεια της θορυβώδους πτήσης των σωμάτων· μετά η βέβαιη πτώση και το κενό. Ο έρωτας είναι, εντέλει, «ένα ταξίδι κοντινό» που, όσο διαρκεί, εξυφάνεται η μοναξιά των αδαών ερωτικών σωμάτων που άλλο δεν κάνουν από το να μιμούνται απλώς, και μάλιστα ερήμην τους, το παιχνίδι της αναπαραγωγής.

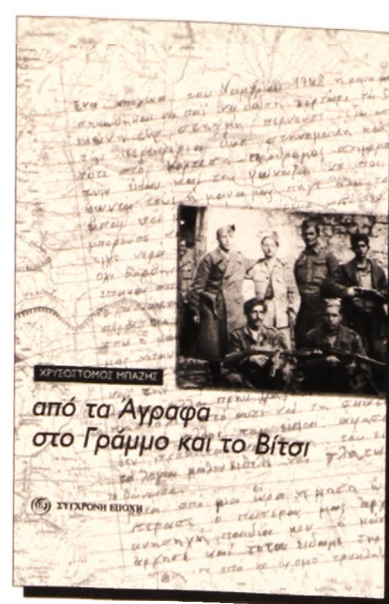
Όπως, εξίσου καλά, γνωρίζει ότι δεν μπορεί να κάνει αλλιώς· ότι θα ενδώσει πάλι και πάλι στο σχεδόν τελετουργικά επιβεβαιωτικό της φθοράς και του θανάτου ερωτικό παιχνίδι. Η γνώση των κανόνων του και η σίγουρη πρόβλεψη των φάσεών του (πτήση, κορύφωση, πτώση, αβυσσαλέα αίσθηση του άδειου) τον καθιστούν ενδεχομένως για λίγο επιφυλακτικό, αλλά για λίγο μόνο· αφού, στο κάτω της γραφής, ξέρει πολύ καλά ότι αρχή και τέλος, πτήση και πτώση, είναι δύο σταθεροί παράγοντες, ρυθμιστικοί της στάσης των ανθρώπων μπροστά στα όσα συνθέτουν τα επίγεια. Ότι οι συζεύξεις των αντιθέων είναι πάντα παροδικές και ότι, αργά ή γρήγορα, καταλήγουν στην οδυνηρή διάζευξη, επισπεύδοντας την επιστροφή στη μοναξιά του εγώ και επιβάλλοντας τη μετατροπή του δεύτερου ενικού προσώπου σε τρίτο πληθυντικό. Οπότε, σ' αυτήν την κατάσταση της μοναξιάς, ο ποιητής νοσταλγεί και θάλπεται από τη φαντασίωση μιας κατάστασης, όπου θα απουσιάζουν οι όποιες σκοπιμότητες όπου θα κυριαρχεί η «αγέρωση ανάσας της αναίτιας περιπλάνησης, της άσκοπης αναζήτησης».

Β. Κ. Λάζαρη
Ο ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΧΑΪΑ

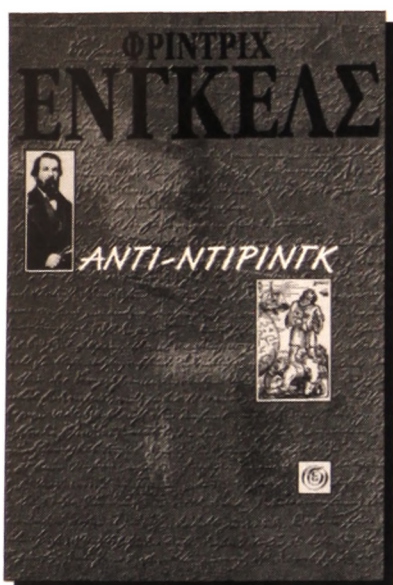
Ε. Κουνέο ντ' Ορνάνο
ΛΑΖΑΡΟΣ ΟΣ
1768-1797

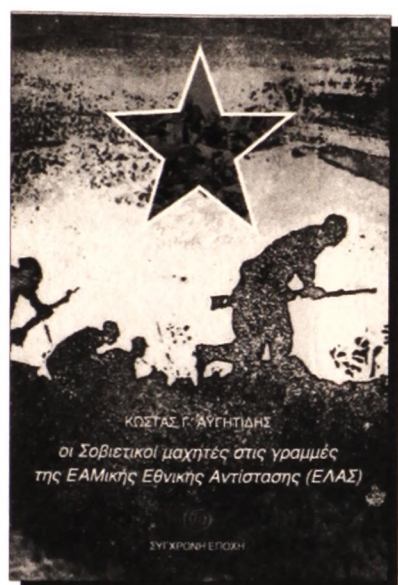
Χρ. Μπαζής
ΑΠΟ ΤΑ ΑΓΡΑΦΑ
ΣΤΟ ΓΡΑΜΜΟ ΚΑΙ ΤΟ ΒΙΤΣΙ

Β. Ι. Λένιν
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥΣ
ΚΑΙ ΑΔΙΚΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ

Φρ. Ένγκελς
ΑΝΤΙ-ΝΤΙΡΙΝΓΚ

Κ. Αυγητιάδης
ΟΙ ΣΟΒΙΕΤΙΚΟΙ ΜΑΧΗΤΕΣ ΣΤΙΣ ΓΡΑΜΜΕΣ
ΤΗΣ ΕΑΜΙΚΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ (ΕΛΑΣ)

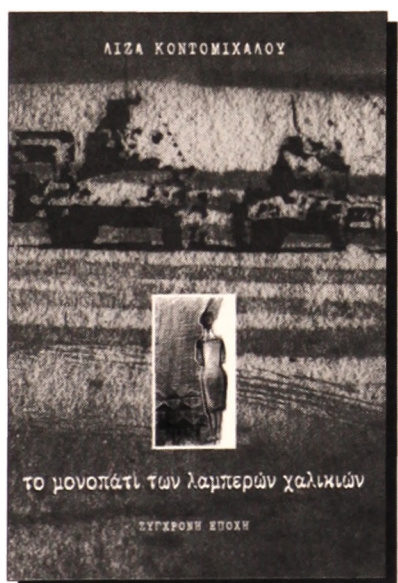
Ν. Γεωργιάδης - Τ. Ραχματούλινα
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
Ο ΠΑΓΚΑΝΙΝΙ ΤΟΥ ΜΠΟΥΖΟΥΚΙΟΥ

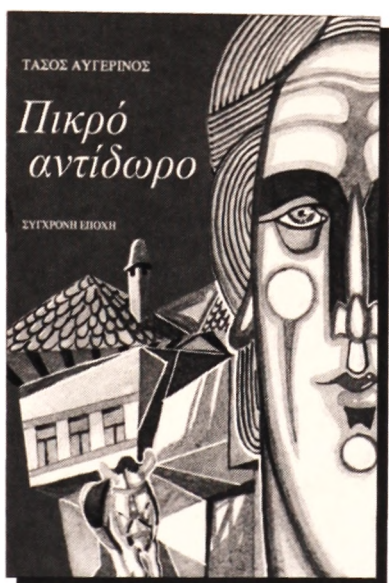
Εμμ. Ροΐδης
ΣΥΡΙΑΝΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Κ. Θεοτόκης
ΟΙ ΣΚΛΑΒΟΙ ΣΤΑ ΔΕΣΜΑ ΤΟΥΣ

Λ. Κοντομιχάλου
ΤΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ ΤΩΝ ΛΑΜΠΕΡΩΝ ΧΑΛΙΚΙΩΝ

Τ. Αυγερινός
ΠΙΚΡΟ ΑΝΤΙΔΩΡΟ

Χρήστος Τσαντής
ΜΕ ΒΑΡΚΑ... ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σόλωνος 130, 106 81 Αθήνα, Τηλ.: 2103320800, Fax: 2103813354. <http://www.sep.gr>, e-mail: info@sep.gr

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132, Fax: 2103829814

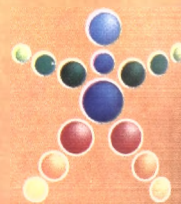
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ: 1. Αθήνα, Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132. 2. Θεσσαλονίκη, Πλάτωνος 7, Τηλ.: 2310283810.

3. Γιάννενα, 28ης Οκτωβρίου 19, Τηλ.: 2651038090. 4. Κύπρος, Γαβριήλ Παππάς, Λάρνακα, Τηλ.: 24423617.

Έργο ευθύνης για την κοινωνία. Το δικό μας παιχνίδι. Η ζωή.

Το δικό μας παιχνίδι είναι ένα παιχνίδι με αξίες γνήσια ελληνικές.
Ποδηλασία, Παιδεία, Υγεία, Αθλητισμός.
Αξίες που κάνουν τη ζωή μας πιο όμορφη, πιο δημιουργική. Αξίες που
στηρίζουμε έμπρακτα, με υψηλό αίσθημα κοινωνικής ευθύνης, με
προσήλωση και με πάθος. Σαν μια μεγάλη ομάδα. Και μαζί, θέτουμε τις
βάσεις για ένα μέλλον πιο ανθρώπινο, πιο αισιόδοξο, πιο ευτυχισμένο.
Γιατί το πιο όμορφο παιχνίδι, είναι η ζωή!

ΟΠΑΠ
Εθνική Επιτροπή Κοινωνικής Ευθύνης